

CONSTANȚA
BUZEA
CREȘTETUL GHEȚARULUI
JURNAL 1969 – 1971
HUMANITAS BUCUREȘTI

CONSTANȚA BUZEA, socotită de istoricii literari unul dintre cei mai mari poeți români contemporani, s-a născut la București în 29 martie 1941. În 1961 s-a căsătorit cu poetul Adrian Păunescu. Soții Păunescu au avut doi copii, pe Ioana (n. 1967) și pe Andrei (n. 1969), iar în 1977 au divorțat. A urmat cursurile Facultății de Filologie, Universitatea din București, obținând licența în 1970. Între 1974 și 1989 a fost redactor la revista *Amfiteatru*. Din 1990 lucrează ca redactor la *România literară*, unde semnează rubrica de corespondență „Post-restant”.

Opera poetică a Constanței Buzea numără peste 20 de volume, la care se adaugă câteva antologii. Poetei i s-au decernat premii literare importante, cum ar fi Premiul Uniunii Scriitorilor și Premiul Academiei. Constanța Buzea este și autoare de cărți pentru copii, apreciate și răsplătite cu premii literare.

Volume de poezie: *De pe pământ* (EPL, 1963), *La ritmul naturii* (EPL, 1966), *Norii* (EPL, 1968), *Agonice* (EPL, 1970), *Coline* (Cartea Românească, 1970), *Sala nervilor* (Cartea Românească, 1971; sonete), *Leac pentru îngeri* (Albatros, 1972; antologie), *Răsad de spini* (Cartea Românească, 1973), *Pasteluri* (Albatros, 1974), *Ape cu plute* (Cartea Românească, 1975), *Limanul orei* (Eminescu, 1976), *Poeme* (Albatros, 1977; antologie), *Ploi de piatră* (Albatros, 1979), *Umbră pentru cer* (Albatros, 1981), *Cină bogată în viscol* (Cartea Românească, 1983), *Planta memoria* (Cartea Românească, 1985), *Cheia închisă* (Eminescu, 1987; antologie), *Pietre sălbatice* (Cartea Românească, 1988), *Ultima Thule* (Cartea Românească, 1990; sonete), *Pelerinaj* (Cartea Românească, 1997), *Foșnet fabulos* (Helicon, 1997; antologie), *Pastelul amoroș* (Helicon, 1998; antologie), *Pretext de conversație* (Helicon, 1998; antologie), *Roua plural* (Vinea, 1999, ed. adăugită 2007; antologie), *Făcutul meu cuvântul / Mon sort le mot* (Grinta, 2006;

antologie bilingvă în traducerea poetului Miron Kiropol), *Netrăitele* (Vinea, 2004), *Netrăitele LI* (Vinea, 2008).

Colecție coordonată de Oana Bârna

Redactor: Oana Bârna

Coperta: Angela Rotaru

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Iuliana Pop

DTP: Corina Roncea, Carmen Petrescu

Tipărit la C.N.I. „Coresi” SA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României BUZEA,
CONSTANȚA

Creștetul ghețarului: jurnal 1969 – 1971 /Constanța Buzea;
2009. București: Humanitas, 2009

ISBN 978 – 973 – 50 – 2550 – 2 821.135.1 – 94

e HUMANITAS, 2009

Ilustrațiile de la pp. 7, 91, 139: Ioana Păunescu

EDITURA HUMANITAS Piața Presei Libere 1, 013701 București,
România tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51 www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel. /fax 021/311 23 30 C.P.C. E.

— CP 14, București e-mail: cpphumanitas.ro
www.libhumanitas.ro *trecând de miezul nopții parcă scăpăm în iad
mi-e frică de fereastră de ea nu mă apropii tablourile mișcă și din
piroane cad o ploaie care nu e aplaudă cu stropii îmi vin în minte scene
cu cruzimi pupila mi se umple de-un cristalin de pește ne îngrozim în vise
când nu ne regăsim umblând închiși în sfere de glasuri nebunește ce
umilință ducem parcă-alergând pe prund noi dăm prin întuneric de fețe
înghețate apar ca flăcări negre din iadul lor fecund niște făpturi cu ochii
ca florile mușcatei nervii se rup și nu știu în zbuciumatul pat ai mei sunt
sau sunt spirite uitate vin câteodată noaptea și visele străbat
încremenind golite-ntre tâmpilele pătate nu adormi nu-nchide ochii stai
și uită-te la mine cum adorm așa mă aperi de-acel stol enorm de monștri
despre care povesteai nu stinge lampa de la capul tău mai bine ia-mă-n
brațe sufocă-mă cu tine și leagă-mă crâncen când de atâta rău mai
bine să-ți simt gheara ca unei mari feline și nu vorbi coșmarul parcă din*

*gura ta s-ar revărsa ca moartea din care mă ridic călăul meu de taină și
ispășirea mea ia-mi sufletul dar fără să spui nimic nimic*

Coșmarul, 1969

1969

Cumpătu, Sinaia, Ajun de An Nou 1969

Impresie de intimitate, de spațiu apărat. Lemne pentru foc în firida teracotei, perne pe lavițe, un fotoliu încăpător. În mijloc, masivă, o masă. Între ferestre bradul împodobit, care se va arunca. Miroase a rășină, soba e fierbinte. Ar trebui aerisit. Mi-ar putea fi bine aici și după sărbători. Singură în spatele ușilor grele, sub tavanul de bârne. Afară zăpadă pură, necălcată, pădure ninsă. Latră niște câini, trec niște cai, o sanie. Oameni puțini. De trăit ca într-un peisaj de ilustrată alb-negru. Aș putea fi de acord cu orice, așteptând împăcată orice...

În odăițele cu sobă comună de la ultimul cât, el mă inițiază: cum să surâd când dau mâna cu femeile și cum → >

cu însoțitorii lor. Se străduiește să mă dreseze ca pentru un număr de circ. Îl urmăresc cu interes. Înțeleg că are nevoie să facă prin mine o impresie bună. Vrând să-mi îmblânzească timiditatea, mi-o accentuează. Instinctul mă avertizează că nu voi purta fără suferință măștile ce mi le propune ca în joacă. Încerc să ignor acest chin. Rămân străină de idealul lui. Îi surâd ca de departe și, împăcată, rezum: „Eu sunt o sălbatică blândă / O fiară pe care nici îngerii n-o înțeleg” ...

Dor de Ioana mică, rămasă cu bunicii în București. Pentru acum și aici, voi pune la masă un tacâm minuscul, prefigurând prezența copilului ce se va naște curând. Mă înduioșez și mă înfior gândindu-mă la mâinile în mănuși chirurgicale ale Ancăi Cioltei, la bisturiul fin și la privirile ei albastre. E o făptură providențială, liniștitoare pe termen lung...

1 și 2 ianuarie

y

N-am rezistat mai mult de trei ceasuri, după care m-am retras fără regrete. Întinsă pe pat, miroseam a portocală. Cu lumina stinsă, am

plutit în irealitatea ningerii. Moina făcea să se audă streșinile. Răzbătea până la mine veselia celorlalți. Sorești, Dimisieni, Cociași, Fănușnegi și niște necunoscuți cu o fetiță dansând aritmie pe piciorușele ei diafane, în ciorapi de mătase.

Am dormit mult, un somn toxic. Pentru mine, viața va fi un timp monotonă. Fătul se mișcă, se rostogolește dându-mi o dulce groază. Stau înzăpezită în mine, cu gleznelor închegate, cu inima înfrigurându-mi-se de izbucnirile temperamentale ale bărbatului și de măștile carnavalesți ale celorlalți. Lumea se agită peste puterile mele de a suporta, și se agită altfel decât mi-aș dori. Se distrează fiecare, poate mai mult decât ar avea omeneste nevoie, vrând să demon

7

streze ceva. Iar el este inepuizabil epuizant. Am semne că va obosi repede între mine și lumea care-l interesează și, când va fi să aleagă, va prefera agitația lumii. Perechea noastră are un destin bizar...

De revenit cu Ioana aici, la zăpadă și la liniște. Dar când? Am de pregătit lucrarea de diplomă și am de dus până la capăt o sarcină. Ieri m-am simțit chiar rău. Cel mult o fugă până la Mogoșoaia. Mi-am ales o temă ușoară, cu bibliografie puțină, dată fiind starea în care sunt...

3 și 4 ianuarie

Îeșire în Sinaia, o cafea la Palace, discuție în jurul antologiei lui Manolescu, retrasă de pe piață. Bănuță destituit, Raicu face o cronică elogioasă la *Fântâna somnambulă*. Poetul jubilează cu *România literară* în brațe. Până spre dimineață, planuri de viitor. Trece de la duioșie la o nefericire de sine afișată agresiv, trist și dur. Aș scrie o carte despre mizeriile purității. Amân acest plan pentru vremuri mai blânde. Deocamdată, o cărticică pentru Ioana mică și o antologie pentru Albatros. Și *Jurnalul*, care se scrie singur. Eu despre noi și el despre noi. În ce păreri am coincide, în ce ne-am despărți. Să facem plasa în care să rămână, oricât de stângaci, de convenabil, momentele cu adevărat importante. Prezentul merită întotdeauna atenție, măcar fugar. Un comentariu, mintea exaltată, obsesiile lui, dezechilibrul nervos, sedimentele de iritare. Neputința de a-l ajuta. Mâhnirea mea în contextul instabil, când duios, când feroce. Extenuant, astenic, meschin

de-atâtea ori. Și obosit, adormind instantaneu, ca scufundându-se la mare adâncime, de unde revine, printre coșmaruri, vorbind în somn, cu claritate, trezindu-se asudat și nerecunoscând imediat locul unde se află.

N-aș spune că nu mă regăsesc (regăsesc!) în context, pentru că pur și simplu nu m-am găsit în context, nu m-am lămurit cum e cu mine. Nu am capacitatea, așadar nici dreptul, să cred că aș putea interveni eficient în destinul acestui om. Degeaba mă frământ. Ar fi ceva de înțeles, de presimțit? Am senzația că pentru darurile sale va plăti mai cumplit decât pentru defectele sale, greșeli trecute și viitoare. Nu am rezistență, nici abilitate, nici tact, nici plăcerea să-l însoțesc în discuții mai lungi decât nopțile. Am în schimb naivitatea, pe care nu mi-o iartă, să cred că pentru poezia lui decisiv ar fi să-și acorde un timp separat de rest, un răstimp de austeritate, de studiu în bibliotecă, de regim alimentar, de viață ordonată. Măcar de probă. Multe dintre cele bune ale vieții l-ar face să vibreze dacă ar ajunge la ele, dacă le-ar prefera. Orice ar întreprinde i-ar reuși. Mă reține lângă el dorința de a-l ști un poet mare. Un om drag și religios, care și-a făcut din el o credință, spunea (și mie îmi venea să înnebunesc, ascultându-l cum mă sacrifică pe altarul adoratului său) că i-aș purta noroc. Dacă ar fi să fie așa cum se vede dinspre el, sunt pierdută pentru orice altă cauză. Și nu mă împac deloc cu gândul. Îmi înțelege bine starea, oscilând însă, neglijent, între omagiu și dispreț. Am un copil de la el și în curând vom fi patru. Nu trebuie să mă îndoiesc că voi supraviețui, dar cu ce preț!

Visez să am o casă cu interior auster, agreabil. Cântăresc și binele, și răul pe care i le fac și le compar cu binele și cu răul pe care mi le face. Nu poate fi vorba despre echilibru, despre egalitate, despre echivalențe. El nu visează, ci acționează febril, pătimaș, nesățios, irascibil, nerăbdător, fascinant. Suntem atât de diferiți, încât tocmai acest lucru mă

face să sper într-o rezolvare (echilibrare)
misterioasă/miraculoasă ori într-un final catastrofal...

5 spre 6 ianuarie

Din Sinaia n-am mai plecat cu trenul, ci cu un microbuz de ocazie. De la Câmpina, șoseaua ca oglinda. Am ajuns cu peripeții, în trei ore, într-un București impracticabil. La revedere, Ioana mică a fost strălucitoare. Mama se plânge de dureri de șale. Șovăie în a renunța la slujbă. S-ar pensiona, dar nu are vechime. Se teme să se lase în voia sorții...

Din Drumul Găzarului ne întoarcem acasă cu un taxi, după ce ne-am certat mergând pe jos jumătate din drum prin nămeți. Odată ajunși, tensiunile se risipesc. Bat la mașină câteva pagini. El adoarme îngropat în ziare. Lucrez la cartea pentru Albatros. Măine aș vrea s-o predau. După miezul nopții încerc zadarnic să adorm, nereușind să mă izolez acustic, iritându-mă ca niciodată tic-tacul ceasornicelor noastre...

11 ianuarie, București

Zi de alergătură. La Policlinică, analize: una din șapte. Apoi la Poștă, să ridic un colet trimis de unchiu' Ionel pentru fiul său Doru. Mă așteptam să apar cu o pagină în *Luceafărul*. Întârzie. Intru la Polar să iau plăcinte. La Delta nu găsesc Pepsi, dar îl întâlnesc pe Rusan necăjit că Doina a făcut ulcer și e în spital. Mi-a oferit o cafea și m-a rugat să vorbesc cu Adrian să se împace cu ei. Necugetată dorință.

Iau troleul spre gară. Cumpăr un loz în plic. Câștigător, 130 de lei. Înapoi la Fond. Aici, casa închisă. Spre Universitate, apoi acasă: scriu un bilet pentru redactora de la *Femeia*, o rog să mă aștepte. De ce n-am avut puterea s-o refuz? Înapoi la facultate, să-i comunic lui Simion temele pentru Stat. Completez cererile pentru înscriere și el le semnează pe loc. Am ales el Bacovia, eu Labiș. Duc cererile la secretariat. Aici aflu că nu se primesc cererile volante, ci împreună cu toate hârtiile adunate în câte-un dosar. Ar fi trebuit să le depunem până în decembrie anul trecut! Mă sperii, mă înfurii, articulez scuze și rugăminți de iertare. N-am niciun spor. Intră surăzător Ivașcu. Îl rog să mă ajute să ies din situație, și el o face simplu și cu plăcere. Cu două vorbe a potolit intransigența secretarei, care îmi primește dosarele, în

sfârșit, sunt la aer, ieșind prin holul ticsit de studențime din cinci. Finaliștii, fericiții! Mă salut cu colegi și cu profesori în trecere. Temutul Poatelungi, îngrijorat, ca un debutant, pentru o colaborare la *România literară*. Dragu, important ca de obicei și amabil cât îi permite înfățișarea. Ca să evit ținuturii de pe Edgar Quinet, ies pe la Geografie. Sun la Fond, ca să nu mai ratez din nou, și o rog pe casieră să mă aștepte. Ajung în cinci minute cu un taxi. Ridic 600. Înapoi la Unic, la Poștă, la CEC. Cumpăr miere. îi telefonez la revistă. Frântă de oboseală, îi dau raportul. Mă trimite acasă să mă odihnesc, ca diseară să fiu în formă, să ieșim la plimbare. E un fel de a spune. Seara, la șase, trece curiera să ia articolul, care nu e gata. Ochii îmi sunt fierbinți de oboseală. Am febră. Mi-e dor de Ioana mică și mă întind în pătucul ei...

14 ianuarie, Casa Scriitorilor înverzindu-mă de frig și bând cafea, răsfoiesc colecții la biblioteca de la Casa Scriitorilor. Strâng material pentru lucrarea de diplomă. Despre Labiș, cel mai normal scrie Lucian Raicu. Îmi rezerv o zi pentru redactare. Nu mai mult de 25 de pagini!

Doctorul Mihăilă în vizită la noi în cursul dimineții. Mi-am

completat analizele. Du-re-roase!

Intru în tensiune. Cercul se strânge. Mă fotografiez și văd un film. Măine plătește *Vatra românească*, poimăine la editură, cu Elis Bușneag. Tot poimăine, zi de după lucrările.

La ora asta, Adrian îmi cere o bibliografie Bacovia. Insomniac, nu are în cap decât revista. Înțeleg că vânează locul lui

Balș, care e bolnav. îi ia lui Deșliu un interviu. Pregătesc cărți pentru doamna Dorina și pentru Ninicuța.

...În altă ordine de idei, trebuie să fac rost de o soluție strong pentru gândaci, de care e plin Bucureștiul. Bradul, un biet molid, se scutură și trebuie strâns. Mi-ar plăcea să renovez. Îmi apăr cât pot de invazia hârtiilor celuilalt colțul meu auster. O draperie, un mișos, cărțile, mașina de scris, lumină, aer, câteva flori. Un loc în care să nu intre nimeni, și nimeni să nu-mi facă program. Acesta ar fi idealul, deocamdată.

Însă peste tot, într-o dezordine zăcută, strângătoare de praf și

de mirosul hârtiei învechite, foi volante cu miile și nenumărate notesuri cu foaia dublă pline de poemele lui în manuscris, din ultimii ani, cel puțin. Toate păstrate și cărate dintr-un loc într-altul la fiecare mutare. Mucegaiurile și jilăveala subsolului din Spiru Haret, cămăruța cu tencuiala coșcovită, fără lumină electrică și cu dușumeaua putregăită, cu o chiuvetă de fontă pe culoar. Când urcam la Vera Lungu, care locuia chiar deasupra noastră într-o cameră spațioasă și bine mirositoare, în scurte vizite la o cafea, pe care noi nu ne-o permiteam acasă, parcă descindeam într-un rai cu surprize, din care ne era greu să ne desprindem și să revenim în subsolul sordid. Vera avea o paloare când se trezea, și o sfârșeală, mișcându-se cu lentoare de la unul la altul cu tăvita» >

cu sandvișuri și cu pahare în care împărțea, frățește, dintr-un rest de vin. Se perindau, și Vera nu făcea un secret din asta, iubiți, amici, cu discreție. Ne povestea, învăluindu-se în fum, despre primul ei amor. Fantoma lui Mândrie, misterul lui. Frumoasa Vera trecea sub tăcere motivul rupturii dintre ei. Adrian mă ținea lângă umăr, orgolios că mă are, în unele clipe însă se avânta ca fără speranță în direcția ei, privind-o intens, învins, ca să-i capteze atenția cu versurile lui impecabil ritmate. Posibil că îndura în adânc o concurență secretă și umilitoare. Căci fusese o vreme când au cărat împreună un pat prin Cișmigiu, din Vasile Pârvan, unde locuia mama lui, până în Spiru Haret, unde se mutase el. Mama Florica Ispas, care-i dusesese dorul în copilărie ani îndelungați, nu-l mai suporta acum, dezordonat și boem, nu mai putea să-l supravegheze și să-l hrănească pe adolescent, expediat din Craiova la București, când părintele său se refugiase din Oltenia tocmai la Borșa, în Maramureș, ca să nu-l găsească Securitatea și să-l aresteze. Adrian nu-și mai putuse termina liceul în Bănie, cazul lui fiind cunoscut, nu se putea nici înscrie acolo. La București s-a descurcat, cu puțin noroc, înscriindu-se la Zoia Kosmodemianskaia, liceu de fete. De unde și un vers celebru al lui: „Eu, singurul băiat din clasă, dam clasei caracterul mixt”, din faimoasa și mult recitata în epocă *Baladă de băiat blond...*

Vera scria altfel decât noi. Ea insista într-o așa-zisă deca

dență delicată, uimitoare. Nota câte un poem scurt, fără să simtă nevoia de a-i da un titlu ori de a-l păstra. Era prin 1961 – toată vara, din iunie, când am plecat de-acasă, de la părinți, și până-n septembrie, când ne-am căsătorit oficial, uimind pe toată lumea, dezamăgindu-mi părinții și exasperându-i, în spaima lor că vor fi siliți să mă recupereze, de pe unde eram, cu burta la gură. N-a fost chiar așa, cu toate că în răstimp chiar am făcut un avort cu peripeții.

Ne spunea Vera că tatăl ei ar fi bărbat chipeș, un vietnamez, rătăcit cu program prin Banatul nostru în vremea războiului. S-a îndrăgostit de mama ei, făcându-i cu drag două bibelouri de fete. Nouă ni se părea că Vera fabulează. Și totuși. Numele lui ar fi fost lungu și, la sfârșitul războiului, ar fi plecat în țara lui, unde avea familie și copii...

Și mai luam câte-o prăjiturică fină cu ceai bun. Vera era mereu în așteptare și, la un semn, ne expedia, grăbită să facă un duș și să se pregătească pentru musafiri. Se perindau pictori, muzicieni, poeți. De la micul nostru geam de la subsol, le auzeam și le vedeam încălțăminteaa scrâșnind în pietrișul aleii dintre blocurile burgheze, cu jaluzelele mereu trase. Vera era vestită, dar nimeni nu bârfea și n-o judeca. Generoasă și discretă, echilibrată, educată, capabilă de prietenie cu toată lumea. Candoarea mea trebuie să i se fi părut îngrijorătoare ori s-o amuze. Și era normal să fie așa.

La noi, în subsol, aveam acea dormeză istorică de la începuturi, cărată de Vera și Adrian, traversând cu ea Cișmigiul în glumele deșuchete ale trecătorilor. Prea îngustă pentru amândoi, dormeam pe rând. El scria noaptea, prăbușit într-un fotoliu desfundat, o vechitură cedată nepotului de una dintre mătușile lui care locuia pe Berzei, destul de aproape de Spiru Haret. Îl cărase în spinare într-un 23 august, când în oraș, pe seară, se pornise canonada artificilor. Abia a izbutit să-l strecoare prin rama ușii scoase din balamale și rezemate de perete, făcând manevre ingenioase și transpirând din belșug. Mereu chinuit de o foame rebelă de adolescent în creștere, masiv, osos, slăbănog. În lungile noastre plimbări prin oraș, nu ierta nicio fâșnitoare, și nu erau puține în Bucureștiul anilor '60. Mergeam la

Parcuri, vorbea și recita ore în șir din Esenin cu amploare și convingere, mereu și mereu. Mi se părea copleșitor. Când termina sumarul, o lua de la capăt. *Focul vânat e gonit de vânt și Hei voi sănii, sănii / și voi cai, voi cai / Numai dracul v-a scornit, mișelul / Peste stepta-ntinsă cu alai / Râdepân la lacrimi clopoțelul...*

Scria îngropat în acel fotoliu vechi desfundat, cu o planșetă de desen pe genunchi, îngânându-și cuvintele în timp ce le așternea pe hârtie și gesticulând în aer cu mâna rămasă liberă. Nu o dată am avut convingerea că e nebun, că și-a pierdut mințile, într-atât scruta neantul și bagdadiile, și sprâncenele dese și blonzii i se ridicau în unghi deasupra irișilor azurii, umbrite de mișcarea luminii unei lumânări înfipite într-un sfeșnic de lut, când ni se sfârșea gazul din lampa noastră numărul cinci. Am încercat să scriu și eu romantic, în aceleași condiții chinuite, până mi-am pus la bătaie puținele economii din colaborări, păstrate cu ambiție pe un carnet de economii, până atunci secret. Dintr-un magazin de mobilă din apropiere, am cumpărat o masă de bucătărie cu două scaune și un dulap încăpător cu vitrină și am venit cu ele acasă. Nu mi-a venit să cred când l-am văzut că se supără de-a binelea și-mi reproșează că i-am ținut ascunse carnetul și intențiile.

Ca să nu se jilăvească de la pereți, am tapetat cu foi groase de carton alb, prinse-n pioane zdravene, un zid de sus și până jos, și nici n-am lipit mobila nouă de peretele astfel izolat. Pe peretele cu dormeza, Adrian atârname mai demult un macat oltenesc vișiniu, care de-acum începuse să se destrame și să miroasă a mușgai.

Cel puțin o iarnă până la venirea mea, Adrian îndurase aici calvarul foamei, cărând bagaje în Gara de Nord, vizitându-și mama și făcând la ea câte-o baie... Riscam să intrăm împreună în iarnă, până să ne găsească mama mea, după câteva luni de căutări, interesându-se din aproape-n aproape, pe la prieteni, mergând la Uniune în Kiseleff și aflându-ne adresa. Când i-am deschis ușa, s-a îngrozit, dar a tăcut asupra condițiilor, bucuroasă că ne poate lua în Drumul Găzarului și salva, ca pe niște nebuni inconștienți ce ne aflam. Sub amenințarea frigului, apucasem să tricotez pe andrele groase de lemn un fel de sacou prăpădit din lâna macatului, care oricum nu mai era bun de

nimic. Fir cu fir, trase cu grijă din țesătură ca să nu se rupă, înnodate din loc în loc și depănate în câteva gHEME enorme, aricioase. J de mii de noduri, de mii de ochiuri împletite și ceasuri de viață sacrificate într-un rebut magnific. Dar am tricotat cu convingere și cu pasiunea nevestei tinere, cu disperarea sărăciei fără altă ieșire deocamdată. Voiam să-l îmbrac cu ceva cald și, când a început să-l poarte, de voie, de nevoie, grija lui era să-l împacheteze în așa fel încât să nu-i observe nimeni nodurile de pe dos. Cu siguranță că se jena. Prietenii noștri de cenaclu, printre care și Rodica Iulian și Tudor Ursu (Eduard Coporan), ea poetă și medic, el tehnician și prozator, ni se păreau și chiar erau înstăriți, la o distanță cosmică față de mizeria noastră cu lustru. Mergeam după cenaclu în vizită la ei, unde rămâneam până dimineața. Fumau enorm. Pereții lor tapetați cu mătase vișinie erau impregnați de miros de fum de țigară și draperiile din casa lor erau trase arareori pentru aerisire. Edi a fost acela care s-a aventurat, ilegal, fără acte, să ne aducă beneficiile curentului electric în subsol, trăgând un fir de undeva din clădire. Priceput și discret, într-o după-amiază ne-a montat un fasung și un bec, pe perete, nu pe tavan, un comutator și o priză, să ne fierbem ceaiul și să ne facem de mâncare pe un reșou. Ne-a sfătuit să fim prudenți și să ne acoperim ferestruica cu o perdea mai groasă, ca să nu se observe de-afară schimbarea de regim. Când am aprins becul, lumina a fost ca un fulger nemilos ce ne arăta mizeria în detaliile ei înfiorătoare...

Manuscrise, spuneam, din ultimii cinci ani, cel puțin, toate păstrate și cărate dintr-un loc într-altul la fiecare mutare. Mucegaiurile din Spiru Haret, apoi strânsura din Drumul Găzarului, când am locuit la curte în căsuța cu grădină a părinților mei. Pe urmă, la cerere, intervenind pe lângă foruri, prin bunăvoința poetului Ion Brad, ICRAL-ul ne-a repartizat în Berceni, pe Metalurgiei, un apartament nou-nouț de două camere. La capătul lumii, în câmpul Berceni, la etajul doi într-un bloc cu nouă nivele, cu finisajul exterior în curs de efectuare. Acolo, până la nașterea primului nostru copil, am trăit euforic o fericire intensă și care credeam că va dura. Până să mă dumiresc cât de puțin contam în planurile lui frenetice de viitor. În '66

ne mutam în Metalurgiei, în '67 o nășteam pe Ioana, în '63 intraserăm amândoi la Filologie, în '64 ieșise tatăl lui din închisoare...

Din Berceni am făcut un salt, pentru mine mortal, spre centru, mișcare mult râvnită de el. Și iată-ne în blocul Dalles, la etajul opt, sub mansarde, unde spațiul meschin și aerul îmbâcsit ne-au stresat pe noi și pe copilul nostru. În fine, aici m-am hotărât să fac gestul eroic, gratuit, de a-i bate la mașină muntele de manuscrise. Din colaborările mele am cumpărat o mașină de scris marca Consul, nouă, elegantă, din papetăria de pe colț a librăriei Eminescu, de lângă Universitate. Și m-am pus pe treabă. La început mai încet, exersând cu doar două-trei degete și cu viteză de înaintare mică. Foaie după foaie, unele gata putrede, zdrențuite, pătate, tocite. Datate și iscălite toate de autor, le-am stivuit pe ani, în ordine cronologică. Sute și sute de piese de valoare amestecată, scrise cu creionul și cu tocul muiat în călimara cu cerneală albastră și mai pe urmă cu tuș. Tușul fluid, chinezesc, special pentru stilou, volatil, i-a impus lui Adrian o grafie mai adunată, o caligrafie chiar, cu literă mărunță, dar descifrabilă. Rodul lucrului meu benevol și răbduriu – nouă tomuri volumi→

noase, pe care le-am dat la legat, alegând pentru coperte culoarea verde-închi-i în câteva luni bune de la capătul sarcinii cu cel de-al doilea copil, când am stat bucuroasă ascunsă de ochii curioși, am isprăvit treaba, degajând binișor spațiul nostru vital. Manuscrisele le-am împachetat în ordine și cu grijă în niște cutii de carton, pe care i le-am predat socrului meu, să le ducă spre păstrare la Bârca, în casa bătrânească a Păuneștilor.

21 ianuarie, București

În permanentă atingere cu lumea, absența lui din viața mea e binecuvântată. Nu ne armonizăm. E când cald, când suspicios, când proteguitor, când irita (n) t. Agitația este la el o stare firească, indispensabilă, inevitabilă, dar pe mine mă scoate din ritmul propriu, intens, interiorizat. În casa în care el vine și doarme câteva ceasuri, nu-mi vine nici mie să stau»

peste zi. Nu-i duc dorul, deși câteodată, din orgoliu, mă simt singură. Lirismul i se degradează în cantitate, în relatare, în discursiv,

în anecdotic. Senzația că politica îi exploatează resursele, în defavoarea poeziei.

Cartea lui a avut succes și asta i-a dat o oarecare liniște.

I care nu va dura. Va vrea mai mult. De săptămâni îi bat poeziile la mașină, ca să nu ne dea ele afară din casă. Devotamentul cu care o fac e dictat de spiritul meu de ordine, în primul rând. Casa e sufocată de manuscrise. Dau deoparte pamfletele și proza. Încerc să reconstitui ființa adevărată din versuri, dar e o utopie. Treaba e dificilă, și concluziile mele sunt și ele mișcătoare ca nisipul. *Fântâna somnambulă* – un muzeu sentimental strict, pe care îl cunosc și îl evit. Ce îi urmează, din puhoiul de manuscrise și ciorne? E mai mereu același lucru – exerciții de versificație, un mod incomod, deși plăcut, de a se goli de energii anarhice. Nu revine asupra textelor decât atunci când le citește prietenilor, de la care așteaptă extaz și aplauze. Și le primește! Nu suportă nici cea mai mică amendare. Ceva nu mi se pare în ordine. Se iluzionează că absolut orice scrie e desăvârșit. Vrea să-și adune poemele politice într-o carte cu care să devină temut...

Un student ceh și-a dat foc. Un altul, budapestan, la fel. Lumea se agită, războaiele continuă, noi suntem mici și amenințați. Ni se fură din timpul culturii. Felinele literare îmbătrânesc. Mulți dintre ai noștri sunt bolnavi de nervi, fie în comic, fie în grav. Suntem adânc mâncați de oboseală. O astenie venită din conștiința zădărniceii. Ne gândim încă de pe acum la vremea pensiei ca la o ușurare, dar până atunci se poate și muri. Nu știu dacă insula pe care m-am retras benevol mă conservă ori mă devitalizează. Mă iluzionez că otrava nu mă atinge dacă eunțf vreau, că pericolele nu mă străbat, ci mă ocolesc. Când bărbatul nu mai este filtrul, ci conducta venoasă care-mi pompează zilnic moarte în doze mici, e trist. Sunt departe de a fi apărută și sunt departe de a fi fericită.

Prinsă în artificial și în fals, cu sufletul obosit, încerc nebunește să rezist prin extenuare fizică. Temperamentul lui torențial, caracterul în stricare lentă, anormalitatea în manifestări tenace – le primesc într-o amorțeală și într-o somnolență acutizate în crize amarnice de fiere. Nu mai am puterea să mă simt jignită atunci când mă jignește. Mă

îmbolnăvesc instantaneu. O stare de confuzie se perpetuează între noi și nu am energia s-o limpezesc, să mi-o explic sau să renunț eroic la tot, urlându-mi revolta și resentimentele, acceptând dezastrul, anomalia spectacolului abuziv. Amân și-mi găsesc de lucru. Ne plictisim unul de altul. Nu mai facem efortul de a ne minți că suntem o pereche, noi între noi, măcar de dragul Ioanei. Dar prăpastia nu s-ar umple cu atât...

În vizită la Nina. I-am dus cărți cu dedicație. Vorbește cu o degajare uimitoare. Cu fervoare, cu dragoste despre noi și despre poezia noastră, cu înflăcărare despre proza lui Breban. Ivasiuc i se pare sec. Lui A.D. Munteanu, zice, „i-au cam mers treburile ca-n brânză (?) și pe deasupra mai are și talent, măgarul!” Ivănceanu – un incoerent plin de umor. Despre proza „imposibilă” a lui Paul Georgescu, despre Veronica, despre Blandiana, despre, despre. Nina este o persoană cu păreri ferme despre toată lumea...

26 ianuarie

La o cafea pe terasa blocului Turn. Înălțimea îmi dă vertijuri. Duminică luminată și de nădejdea că ne vom muta în curând din insalubra mansardă de la Dalles. Am vizitat un apartament, tot pe Bălcescu. Trei balcoane, măcar unul dă către o stradă liniștită. Central, etajul unu...

30 ianuarie

Azi, la facultate, Frâncu îmi spune că a făcut coreferatul la lucrarea mea. Părea mulțumit. În final, am acoperit doar 20 de pagini. Măine, examenul. Sunt bucuroasă că se termină...

Ne vizitează Dimi. Adrian îi citește din Marx despre libertatea presei. Geta și-a luxat glezna. Acum e în ghips. Cu mare entuziasm am cumpărat perdele, dintr-o colaborare a lui. În câteva zile voi pune banii la loc. Spun asta pentru că am fost bruscată și apoi zadarnic iertată. Măhnirea a rămas. Dacă nu ar fi fost copiii la mijloc, m-aș fi desprins mai ușor. Ei îmi impun rămânerea pe loc și răbdarea. În fiecare ceas însă exasperarea trebuie diluată, topită, depășită prin efort de voință, lucru cu care mă mângâi plină de lacrimi. Lacrimi nevăzute.

Trăiesc lângă un disperat gălăgios și plin de nervi. La început nu era așa. Nu știu dacă ce acumulez acum voi putea ierta, ori va veni un

timp mai bun, și altfel gestionat, în care să pot uita întâmplările degradante și expresiile dure. Impetuos ocrotitor, vorbindu-mi pe toate tonurile, mai mult decât pot eu suporta, retezându-mi sistematic aripile cu aerul că mă îndrumă, mă înfundă într-o mizerie permanentă în care nu-mi convine să-mi las memoria trează, să înregistrez și să rememorez. Arunc telegrafic pe hârtie aceste note. Simt că nu pot să îndur suferința curată, care limpezește. Binele și răul se succed cu repeziciune, anulându-și reciproc acumulările și renăscând de la un ceas la altul. Nici binele, nici răul nu mai contează decât ca erodante totuși. Absurd, ce mă distruge pare că-mi priește...

7 februarie

Cu sarcina în 7 luni, alerg prin viscol, vizitând apartamente, îl urmez pentru că n-am încredere în gustul lui. Nu vreau să mă trezesc într-o casă în care să mă sufoc. Ca într-un tranzit mizer, cum este această mansardă în blocul Dalles, și care se termină curând, trecându-mi zilele într-o învălmășeală și-o răscolire de lucruri...

Predau volumul pentru colecția Albatros. În câteva zile semnez contractul pentru *Agonice*. La cartea pentru copii, un ultim retuș. El îmi dictează de zor la microromanul lui.

S-a plictisit de mult și a abandonat ideea de a face amândoi un jurnal paralel. Eu mi-l continui. Nu mai insist în a-l îmboldi să-l reia pe-al său. Încep să-i dau la legat versurile dactilografiate de mine, primele 250 de pagini, perioada 1965 – 1968. Nu-l părăsește ideea unei culegeri de poeme politice. Cred că e prematur și cred că o va face pe nerăsuflăte. Totuși ideea e valoroasă.

O să-mi apară o pagină în *România literară*. Locul consacrat! Elis îmi prevede tipărirea până la sfârșitul anului. Ar fi frumos!... Căzu Bănuță ca un soldat la datorie. Rămas fără șef, Gafița nu ia nicio decizie și nu semnează nimic, de frică. Redactorii editurii lucrează în virtutea inerției, citesc ce le-a mai rămas de citit, apoi Dumnezeu cu mila!

Mă mișc printre ale mele lucruri și fapte de parcă m-aș pregăti de final. Apropierea nașterii îmi dă o frenezie greu de suportat. Îmi pun

totul în ordine. Anca încă nu s-a întors de pe unde e plecată. Numai în ea am încredere. Scrisorile ei, minunate, pline de detalii. Se claustrează în candoare și muncește ca un rob...

20 și 21 februarie

Am luat examenul cu 10, încă de acum trei săptămâni. Euforia succesului și eliberarea s-au estompat. De atunci lucrurile mi-au mers în plin, am semnat contractul, am înregistrat la Radio. Peripeții TV, conflictul Adrian-Ioan Grigorescu! Ne-am decis pentru C.A. Rosetti 14. Bloc Scala, etaj" 3, ap. 18. Aproximativ 75 de zile până nasc! Se apropie Mărțișorul. Am trimis la țară, la Bârca, o mare parte dintre manuscrisele fiului prin iubitorul său tată, Costică. La fel, publicații și cărți. Am citit *Iarna fîmbul, îngerul a strigat*. Acum bat la mașină interviuri. Breban într-un lung concediu la Sinaia. Se agită ideea ca Adrian să primească un post mai bun și mai liniștit. Probabil că luni ne vom muta. Am cusut o față de masă veselă pentru Ioana. Fac ordine în fotografii, împachetez de zor și, ca orice femeie însărcinată, tricotez. Primesc în dar un Kaveco și una sută lei pentru 20 de exemplare din *Norii*. Merg să văd Băieșu la Teatrul Mic.

Expansivă și dulce, Ioana crește, vorbește. Ea e mângâierea mea. De dragul ei rezist între tensiuni și spaime. Ea mă curățește de orice suferință.

Fântâna somnambulă ia premiul Uniunii Scriitorilor. Victorie, superbie, autodenunț sentimental, anarhie și stupoare!... A revenit de la Paris Anca, gîngășă și nefericită, inteligentă și niciodată răsplătită îndeajuns pentru valoarea ei. Un as în domeniul ei.

27 februarie

Ultimele minute în acest apartament care m-a deprimat chiar de la început. În schimb, pe cei care urmează să-l ocupe îi entuziasmează. Fascinația *centrulul*". Cine știe din ce periferie, ca și noi oarecând, or fi venind...

Rămân pe marginea căzii, cu un notes pe genunchi. Apa picură monoton, de neoprit. Mai sunt câteva lucruri de strâns și de transportat dincolo. Noii locatari își montează yala și lămpile, în mare grabă, ca și când s-ar teme să nu ne răzgândim cu mutatul. Doamna

Raicu a făcut casa lună, conștiincioasă, cu devotament. Mă doare puțin capul. Și picioarele mă dor. Un fel de junghi în sold, un mușchi, un nerv reacționând în ecou la oboselile din ultimul timp. Peste două luni îmi vine sorocul. Caut cu aviditate liniștea și nu o găsesc, și nu o voi avea. Dincolo, în C.A. Rosetti, nu s-a făcut niciun fel de ordine, nu sunt gaze la bucătărie, dar casa îmi place. Cu răbdare și cu muncă, totul va străluci și acolo...

Ar fi de notat câte ceva, spre aducere aminte. Detalii care mi-au mâncat nervii. Desfăcând din cuie și demontând raftul din bucătărie, moștenit de la predecesori, a fost distrus cuibarul gândacilor. Câteva fărășe cu insecte cu burțile în sus.

Nu va trece însă mult până când alții vor năvăli din vecinătăți, refăcând traseele spre raftul noilor veniți...

Țevi străvechi, urât mirositoare. Și apa din cadă, care nu se scurge niciodată complet din cauza unor denivelări din construcție. Robinete care-ți rămân în mână și dușul care bate tâfnos în perete. În zilele cu vântoase, curentul strecoară fantome pe sub preșuri. Vara e o căldură de infern, dându-i copilului coșmaruri. Un calorifer gigantic, dar încălzind iarna doar câțiva segmenti, fenomen obișnuit la ultimul etaj. Parchetul scufundându-se sub pași, o călcătură tare, o călcătură moale, înclinându-se ca o punte de corabie mâncată de care. Huruitul liftului, ziua și noaptea. Terasa de numai un metru pătrat, dând spre gura crematoriului de gunoi. Fum și funingine grasă pe rufe înținse la uscat în minusculul balcon. Priveliște văzută de sus a unui spate de aprozar. Iar dincolo de ultimul etaj, mansardele cu lădițe în ferestre – pentru depozitat alimente –, cămările săracilor fără frigidere. Apoi acoperișul sălii Dalles, vopsit în roșu ca sângele încheșat. Și sălile de curs luminate în permanență...

Dar clanța buclucașă care ne-a blocat de atâtea ori în interiorul băii, incident terorizant prin repetare? Niciun lăcătuș nu ne-a călcat pragul – și niciun alt meseriaș – pentru mărunțișurile de reparat ale unei case lăsate, de generații, de izbeliște. Nimeni nu repară nimic, nimeni nu investește serios într-o casă cu chirie la stat...

Ca să ne strecurăm la duș trebuia să deplasăm puțin o aripă a

canapelei, spațiul de trecere fiind insuficient. Acum, când cele două cămăruțe sunt golite de mobile, pare respirabil. Când ne-am mutat aici, tocmai pleca din mizeria asta Eugen Simion cu familia, care primise în altă parte un spațiu cu o cameră în plus.

În bucătărie nu mi-am putut permite nici măcar o măsuță pentru tăiat zarzavatul și niciun scăunel. Iar în vestibul, nici vorbă să încapă un simulacru de cuier. Fereastra dormitorului blocată, cu lemnăria umflată de umezeală. Nici n-am reușit s-o deschidem vreodată, de teamă să nu se desprindă din balamale și să se prăvălească peste cărăușii de la aprozar...

Miasmele luminatorului comun, degajând ca un gâtlej arsurile și aburii bucătăriilor, îmbâcsindu-ne până în măruntaie. Horcăiala a zece băi, dar și certurile, plânsetele copiilor bătuți și celelalte zgomote. Toate acestea rămân și pe mai departe, cum existau și înainte de venirea noastră. Unele defecte se pot remedia din resursele de entuziasm ale noilor veniți. Dar cele mai multe țin de veșnicie. Sunt bucuroasă că plecăm din această moară de măcinat nervi. Eu am crescut la curte. Mi-e dor de aer curat, de o respirație profundă, până în adâncul plămânilor, să-mi oftez năduful adunat, să uit...

2 martie

Mi-e cu neputință să fac ordine după mutare. Zugravi în casă, ca melcii, tărăgănează treaba de la o zi la alta. În schimb, cer bani, amenințând că nu mai vin fără plată în avans. Compun și expediez scrisori cu noua noastră adresă. El doarme. Când se trezește, mergem să votăm. De Mărțișor mi-a dăruit un pat de răchită, cât să încap în el singură. Și o cergă flocoasă imensă. Mă gândesc că ne-ar trebui și o antenă TV.

Mâncăm la Casa Scriitorilor împreună cu colegul lui de liceu Paul Bobonete Finescu. Adrian are de plătit mereu datorii. Se împrumută în stânga și-n dreapta. Florica vine printre primii să ne vadă în noua locuință. Seara, mărțișoare, cafea, serial în familie – *Sfântul*. Ieri am dactilografiat 64 de pagini, un record! Ce coincidență! – poezii din 1964. Premiul e pe sfârșite...

8 martie

Zugrăveala, parte din vopsitorii și lăcuiri sunt aproape gata. Rămâne de rașchetat și de dat cu Palux. Dorm în cergă. Căldura lânăii e ca de corp omenesc.

Ar fi bine să-i mutăm pe bunici cu noi. Măcar pentru o vreme să fim împreună cu ei și cu copilita noastră. Așezată în fotoliul străvechi, îmbrățișată duios de Ioana. Celălalt copil reacționează din interior la îmbrățișarea frățească. Ea simte cu uimire mișcarea ca de peștișor zburdalnic a celui alt și scapă un suspin prin gurița uitată deschisă. Îmi scotocește prin poșetă. Întotdeauna găsește câte un lucrușor pe care-l studiază îndelung. O fascinează scrisul mărunț din carnețelul de telefoane. Măine, înregistrare Radio. Nu îmi găsesc caietele. Toate sunt strânse în pachete și în saci. Mă așez într-un colț sub lampă și încerc să scriu ceva nou. Mă gândesc cum să-mi temperez emoția ca să-mi iasă înregistrarea din prima, iară reluări, fără rupturi. Cum altfel decât citind cât mai firesc despre decepție?

Doamna Raicu mi-e de ajutor. Ca să prididească și-a adus și o nepoată la treabă. Povestește întâmplări din Vatra Nouă. Fumează și tușește până se frânge. Mi se pare sincer atașată de noi. Și fiica ei este tot la a doua sarcină, așa că înțelege cât mi-e de greu...

Mănel divorțează de Victoria Dinu. E îndrăgostit de „betrana” Valentina. Îi cere sprijinul lui Adrian, care i-l prezintă pe vărul Picu Vârtosu la Tribunal. Ce mi se pare crâncen este că Victorița are cancer...

Din luna a opta, încep pericolele. Nașterea se poate declanșa oricând. Și cu Ioana au fost câteva alarme false. Când vine sorocul, știu ce mă așteaptă. Anestezia ca o electrocutare, serul otrăvind măduva spinării, pulverizându-mi coloana când acul scurt pătrunde între vertebre. Îmi pierd consistenta, mă degaj ca un fum și nu mai pot controla decât vag realitatea. Apoi arsura primei trasări cu bisturiul la baza pântecului. Durerea se va șterge instantaneu. Aud ce se întâmplă și ce se vorbește. O clipoceală și vocile celor din asistență. Extragerea pruncului și primul lui scâncet agresiv. Senzația de frig, de greață, de pierdere. Mi se injectează glucoza. Mă încălzesc, îmi revin. Coaserea apoi, meticuloasă, clemele. Mi se pune în vedere să nu tușesc, să nu

strănut. Intrarea în convalescență, refacerea lentă, contemplarea pruncului, feliicitările, emoția primului lapte, furia laptelui, prima hrănire la sân, care dă o senzație erotică de vis. Înflorirea, de la o zi la alta, ca o schimbare la față, din somn, din supt. Și de-atunci înainte gata, crezi că pentru totdeauna episodul dulce-amar al sarcinii va fi uitat. Revenirea la normalitate, care nu înseamnă neapărat reluarea traseului de dinaintea sarcinii. îmi fac griji, îmi fac curaj. Mă simt înfinit obosită, anemiată, în urmă cu somnul, fără reacții spontane la agresiuni, ferindu-mă de atingeri, timidă, pudică, tăcută...

11 martie

Rașchetat, lăcuit, parchetul bătrân s-a împrosătat puțin și s-a subțiat, probabil, la limită. Nu va fi niciodată ca unul nou. Când am intrat prima oară în apartamentul din Berceni, mirosea amețitor a lemn de pădure crud. Mirosea a lemn crud la fel ca scândurile late din copilărie trase la rindea de tata când puneam dușumele la casa părintească din Drumul Gazarului, când eu aveam doar opt ani. Mă îmbia să le mângâi pe fiecare, să-mi trec pielea pură a palmei peste lemnul devenit velin ca mătasea. Și nu mai găseam nicio porțiune zgrunțuroasă și niciun nod nealiniat cu restul, totul privit de-a lungul fibrei și perceput de nări ca un duh păduros de brad. Și numai pentru asta, mă simt datoră să-i uit tatii atâtea și-atâtea rele tratamente și slăbiciuni omenești. Parchetul rașchetat din C.A. Rosetti mi-a amintit de cel nou-nout >

din Metalurgiei, care la rândul lui mi-a amintit de tata, dulgher de nevoie și de drag, cu rindeaua și cu polobocul cu bulă de aer, când el singur meșterise podelele impecabile din Drumul Găzarului. Ca și acelea, parchetul din Berceni mi se păruse, și chiar era, un lucru desăvârșit. Și era doar al nostru, de la început, necălcăt până atunci de nimeni, pur ca o sălbăticiune domesticită. Sub imperiul aceluiași impuls, amândoi, fără să ne fi vorbit, impuls de plăcere și de virginitate, ne-am culcat, îmbrățișându-ne, pe jos, ne-am trecut palmele peste luciul lui și l-am mirosit inspirând dureros, am alunecat pe el ca înotând în intimitatea secretă pe care lemnul, viu încă, ne-o impunea...

În fine, eu am ales lustrele, iar el și-a cumpărat îmbrăcăminte în rate, un sacou, pantaloni și cămăși. N-am înțeles de ce neapărat în rate, la o cheltuială pe care o puteam suporta fără efort.

12 martie

O săptămână de gripă cu tuse și piept iritat, fără febră mai sus de 37 cu unu, ca de obicei. În situații similare, el face reacții spectaculoase, ridică în picioare toată casa, zace morocănos, transpiră abundent, panicat, rău la boală. Se vaită la telefon, vorbește răgușit, mimând o anemie în glas. Află toată lumea. Se leagă la cap cu prosoape și arată ca Marat în baie în propriul pat. Simt și eu că mă sufoc și mă usuc de la vaporii de Palux, dar șederea în pat nu e de mine...

Ploaie viscolită. Foșnetul înfundat și apos al străzii. În intersecție, milițianul și fluierul lui fără nuanțe. Frânele și opintelile mașinilor la stop. Calendaristic, se-apropie Sfintele Paști, dar n-a înfrunzit nici măcar sălcioara. Anul trecut pe vremea asta, bolnavele aveau în saloane narcise și liliac în borcane, pe noptiere. Anul trecut pierdeam o sarcină, o fetiță pe care am botezat-o în gând Anamaria. Vinovată, mă întreb cum ar fi fost acel copil dacă l-aș fi dus, periculos, până la termen?

Leg sub nivelul balconului o frânghioară. Aștept primăvara să plantez iederă și mușcate. Ne vizitează cu sânge prieteni, colegi, rude, soacră, mamă și mătuși. Tina vine timidă cu George-al ei, pensionar. Trăiesc modest, neluând în seamă comentariile familiei. Își spală conștiința, în fiecare sâmbătă, cu apă caldă și săpun, podelele singurei lor odăițe din Berzei, ca să taie cu mireasma curățeniei izul sărăciei și al modestiei în care trăiesc. Urcăm la ei, la primul câț, pe o scară de lemn în unghi, spre o prispă cu stâlpi și geamlâc al unei case străvechi, acolo unde este odăița lor în componența casei stil vagon, în rând cu altele câteva, închiriate de perechi de bătrâni cu căsnicii durabile, de modă veche. Lume pestriță, care se-mprumută și întrajutorează firesc cu gaz pentru lămpile de gătit, cu bani până la pensie, cu câte-o rețetă ieftină și chiar cu trasul la mașină de lenjerie, șorțuri, capoate de diftină cu floricele...

Când mi-am cumpărat, prin '64, material pentru rochia de

nuntă, Tina m-a sfătuit cu destulă codeală să nu mă duc la croitoreasă. A venit cu o vecină care și-a băgat foarfecele în materialul meu cu o dezinvoltură de am simțit că mi se

oprește inima. Urmând s-o coasem de mână, mărunț, rochia n-a ieșit cine știe ce. Am simțit de la început că economia Tinei o să-mi fie în pagubă. Nici modelul, desenat în creion bont pe un caiet dictando, nu mi-a inspirat încredere, dar am tăcut învinsă-neconvinsă. M-am îmbrăcat după gustul lor bătrânicos. Tina Iacoban mi-a citit disperarea în privire și mă tot ciupea de umerii rochiei prinse-n ace de gămălie, după nenumărate ajustări, încercând s-o așeze în armonie cu linia umerilor mei și neizbutind...

Tot 11 – 12 martie

Ilustrez fără har plastic *Cireșiada*. Ar trebui să abandonez... Anca mă vizitează aproape zilnic. Îmi urmărește starea complexă cu gingășie și cu devotament. Verdictul: cezariană, fără niciun dubiu. Vine în control, să se asigure că nu vor fi surprize, că, oricât s-ar agita fătul, el revine într-o poziție corectă. Îi ascultă bătăile inimii. Mă palpează gânditoare, aproximează situația. Mă privește cu încredere și mă convinge că totul este în ordine. Surâsul ei îngeresc mă face s-o cred, neavând încotro...

Aradul e declarat oraș închis. Epidemie de gripă.

La telefon, Ioana, cu un pronunțat accent basarabenesc preluat de la bunică-sa: „Alio, tata? Oana! Eu sunt un fel de miel. Acum, pa!” Altă dată, îi cântă: „Uța, uța, cu căluța, pân' la baba Milioara”, și bea dintr-o cană cu figurine tot laptele...

Galerii, perdele, tapițer, instalator. Adrian a trecut pe-acasă într-o vizită de două ore. Acum am rămas în sfârșit singură cu ale mele. Toxicitatea locului îmi atacă retina. Lăcremez. Arsura o simt până-n plămâni. Ar trebui să mă protejez plecând și eu de-acasă undeva, la aer. Nimeni nu observă că sunt însărcinată! Frântă de oboseală, m-aș culca, dar mi se face foame. Și, mâncând, îmi pierde somnul. Trec la mașina de scris și copiez 15 texte. Totuși cobor să mă plimb la aer.

La întoarcere mi-ar prinde bine o baie fierbinte, dar, cu ferestrele vraiste, casa e ca o ghețarie...

28 martie

S-au mutat la noi bunicii pentru o vreme, de probă. Voioasă, Ioana se deprinde cu zgomotul din centru. Cu telefonul, cu soneria, cu televizorul. S-au consumat și vizitele la casă nouă. Perechea de doctori Cioltei-Mihăilă. Unchiu' Picu Vârtosu cu Anca lui. Șova cu „betrana” Valentina. Chiar și Matei Călinescu ne-a trecut pragul. Țoiu, Baltag, Pituț, Dimi cu Geta, MRP-ul, Preda, Răcănel și problematica Doinița Sterescu, bașca rudele.

Ieri, în Buftea, pe șest, am văzut *Reconstituirea* lui Pintilie. Se pune la cale un interviu. Cu o mașină de la Uniune, Adrian pleacă la țară. Mi-a lăsat de făcut un contract pentru rate și o delegație pentru colaborări. Le rezolv repede și (dacă-i musai) cu plăcere! Obosesc de la mers.

Mâine, în plinul zilei, la 11.30, împlinesc 28 de ani. Tip solar. Semn de foc. M-am născut într-o sâmbătă. Acumulare de oboseală înaintea duminicii. Odihna lucrurilor așezate

la locul lor, curatul și hrana, aleasă, de sărbătoare, odihna.

Noi nu mai știm rânduiala duminicii – de a ne așeza și de >

a sta, a ne ruga în gând. Sâmbăta pomenii, semnul crucii peste pâinea frântă, și nu tăiată cu cuțitul...

Mâine îmi voi cumpăra niște flori, ca să nu fiu singură. Noaptea bântui prin casă fără somn, cu nervii întinși. Nu va fi ușor ce urmează să mi se întâmple. Știu și respir adânc, oftez temătoare, pentru că am mai trecut o dată pe sub steaua nașterii. Cu nădejdea că prin copilul meu se înnoiește lumea, lumea se îmbunează...

Și după toate și toate vreau să mă angajez într-o redacție! Primele salarii le-aș da pe covorul de lână. Sunt Berbec în zodie și ador lâna!

Vocabularul catifelat peltic al Ioanei acumulează noutăți: „Tefelon, mimiliguță, otobusss, lochița fetii și un... pâlț mic”. Se teme de „Nea Nae care mănâncă paie”. Încearcă să se pună bine cu el: „Nae,

dă-te jos! Cazi!”

Mi se pare mie că Adrian e luat la vale, întrerupt când lui LP i se pare că nu e înțeles corect. O umbră de derâdere adresându-i-se cu: „Dragă tovarășe Păunescu! Înțelegi, sper...” Ironic, îi cere precizări la întrebări care i se par șubrede. Adrian: „Consideri *Reconstituirea un film tragic?*” Pinti: „Dar după părerea ta ce e? Te întrerup, AP. Sunt convins că nu m-ai înțeles...” Și, abil, Adrian se extrage rapid din dificultate, explicând că sarcina ingrată a celui care pune întrebări nu neapărat pentru sine, ci pentru cititor, ar fi să facă uneori pe prostul.

Îndur cu orgoliu singurătatea mea de mâine. Refuz să accept că a uitat de aniversare. Parcă ar fi făcut-o dinadins...

— 3 – 4 mai

Maternitatea Giulești. Ieri după-amiază pe la 4 am născut un flăcău. Patru kilograme patru sute și 52 cm lungime. Uriașul seriei. Operația a durat o oră și jumătate. La un moment dat situația a devenit dramatică, cordonul ombilical răsucindu-i-se copilului în jurul gâtului și strangulându-l. Un început de asfixie albastră. L-au resuscitat cu mare emoție. Am sângerat crâncen din pricina unor contracții anarhice. Dacă aș fi născut natural și dacă s-ar fi așteptat, ca la prima cezariană, îl pierdeam și nici cu mine nu se știe ce-ar fi fost...

După coasere și împachetare, m-au dus la Reanimare, unde era întuneric și unde o vreme m-am crezut singură și uitată de toată lumea. După 24 de ore de stat nemișcată, numai pe spate, numai cu calmante și cu antibiotic, primesc cu precauție câteva înghițituri de suc de fructe. Mi-e rău, mi-e cald, mi-e foame, mi-e greață și lehamite de lentoarea cu care îmi revin. Mi-a fost teamă să nu alunec dincolo...

5 mai

De la Reanimare, spre salonul operatelor pe un căruț hodorogit, împins pe culoare nesfârșite și prin lifturi imense. Capăt primele vești despre fiu, despre exemplarul superb care se spune că ar fi. După un ceai cu pâine, mă învioresz.

7 mai

La miezul nopții transcriu încet, cu lux de amănunte, un vis ciudat avut în răstimp. El trebuie că are o noimă, marcând ieșirea

tulbure din anestezie. Ca un film metaforic absurd rulând adânc înăuntrul minții. În ani, mereu am notat o mulțime de vise, colorate de regulă și fierbinți. Cândva aş putea să le adun la un loc într-o carte de vise...

10 mai

În aceeași rezervă 2, în refacere, bucuroasă că sunt teafără, cuminte în patul meu cu denivelări. Dacă mă agită să-mi îmbunătățesc poziția, mă doare. Mi se recomandă să mă dau jos din pat și să mă preumblu pe culoar. Îmi vizitez feciorașul. Mi se pare cam negricios și încă destul de creponat. Dincolo de zid, orașul în agitație, lumea care ne ignoră, neștiutoare până îi vine rândul la apel...

Cu o săptămână în urmă, în cursul dimineții, mă internam, venind aici neînsoțită, spre stupoarea Ancăi, care se pregătise, ca și acum doi ani, să-l îmbărbăteze pe tăticul panicat și văicăreț. Era sâmbătă. Conracțiile, începând de cu seară, se întetiseră în zori. Și eu am venit pe lume într-o sâmbătă și am apreciat această coincidență ca pe un semn bun. Îmi cumpărasem lăcrămioare și o geantă pentru micul meu voiaj. Am pus florile în apă, le-am inspirat mireasma friguroasă și tare, apoi am pornit, fără să-i trezesc pe ai casei, traversând agale bulevardul Magheru, fără nimic spectaculos, ca o victimă totuși. Ioana și mama ieșiseră pe balcon și-mi făceau cu mâna. Le-am surâs, apoi am dispărut într-un taxi, singurănesingură...

Anca mă aștepta neliniștită și m-a certat cu gingășie, așa am simțit grija ei, ca pe o mângâiere. Și mare parte din nodul care mi se ridicase în gât s-a topit. M-a examinat îndelung, în tăcere, gânditoare, cu toate antenele concentrate asupra fătului misterios. Mi-a completat fișa de internare și am îmbrăcat iarăși cămașa decolorată și halatul maternității. Conduasă apoi într-un salon răcoros de la etaj. Am mai vorbit câteva minute despre Adrian, pe care-l lăsasem dormind. Abia se întorsese din oraș, în zori, și a fost alegerea mea să nu-l trezesc, ca să nu-l văd agitându-se speriat între vinovație și sfârșeală. Am avut o ciudată senzație de părăsire, de înstrăinare, de dezinteres. Mi-am zis că trebuie să fac față situației, să-mi cruț energiile și să nu mă gândesc tocmai acum la motivele care l-au tot ținut departe de casă și de

evenimentul nașterii.

Anca a plecat din spital, promițând să revină spre seară. Era obosită, fusese de gardă, voia să doarmă puțin. Eu am început să mă perpelesc în durerile care reveneau ritmic, la intervale din ce în ce mai scurte.

În sala de travaliu era un telefon de la care aş fi putut să sun, la nevoie. M-am suit într-unul dintre paturile înalte şi tari, lăsând altora grija apelului. O moaşă a alertat-o pe Anca, într-un târziu, care a promis să revină într-o oră. Şi la trei fără zece punct intra radioasă şi proaspătă în sală. Am simţit o uşurare, parcă-mi sosise îngerul păzitor.

11 mai, Spitalul Giuleşti

Sâmbătă 3 mai, duminică, luni, marţi, miercuri, joi, vineri, sâmbătă şi azi, iarăşi duminică – nouă zile lungi de când sunt aici, ca pe o altă planetă. Aşadar, de vreo 216 ore, sau 13 mii de minute, şi ele lungi-inegale, numărate unul câte unul şi măsurate după intensitatea stărilor prin care se trece aici, cu mari distanţe goale între ele. Cu totul, vreo 777 de mii de secunde! Mâine îmi vor scoate firele. Pielea mi s-a lipit la loc într-o liniuţă fină, sidefie, peste care se va reface părul pubian. Marţi s-ar putea să fiu acasă, şi toate amănuntele acestea la care tin mi se vor şterge din minte...

Ce ne-am face, Doamne, fără binecuvântata uitare şi ce ne-am face fără memoria a ceea ce trăim intens? Am notat câte ceva, în grabă, pentru când voi avea timp şi voi simţi nevoia să pun cap la cap scene, senzaţii, gânduri, să nu greşesc, să nu exagerez, să nu minimalizez...

Chinul de după dezmorţire. Trăirile crude şi vocile din timpul deschiderii. Masa metalică, îngustă, ce mi se păruse ca un tron, dacă nu de tortură, oricum de îndurare a unor emoţii masive greu de descris. Încercam să-mi mişc degetele picioarelor şi nu reuşeam. Înainte de anestezie, atentă la ultima contracţie ce se apropia şi care însemna o ultimă tortură secătuitoare, ce parcă te frânge prin întindere şi-ţi împinge lacrimile şi sudoarea, împreună amestecate, în glanda lacrimală. Despicală în două, asistată îndeaproape, aud vocea mântuitoare a îngerului care îmi face o promisiune solemnă – încă un pic şi nu mă va mai dura: „Gata, asta e ultima, îndur-o! S-o ții minte, că

n-ai să te mai întâlnești cu așa ceva!" După care, întinsă pe spate, cu convingerea că de la brâu în jos ești însuși neantul, ți se leagă brațele în lateral în niște curele, ca într-o răstignire. În brațul drept acul perfuziei; și tubul de oxigen într-o nară. Anca începând să-și sune instrumentele, spunând: „Constanța, acum îți voi trasa semnele chiar pe linia vechii cicatrici, ca să rămâi frumoasă. Nici nu știi ce important e! Dă-mi de veste dacă simți...”

j

Și le-am simțit ca pe niște cărbuni acizi pe pielea vie, arsură care m-a alarmat, dar care a dispărut instantaneu. Și Anca începe să taie, apăsând cu brutalitatea necesară. Locul bombat și rezistent primește cu supunere, adormit, dar nu fără vise, intervenția. La fel ca și acum doi ani, disting un clipocit. Ca și când Dumnezeu e prezent în plagă și își clătește mâinile în pântecul meu, ca într-un vas viu...

Mi se așază o greutate pe stomac. Asistente trupeșe urmează comenzile, apăsând cu trupul lor pietros pe stomacul meu. Cineva dă de veste că începe să se vadă *ceva* din băiețel. Toată lumea știe că de data asta îmi doresc să fie băiat, și mă gândesc că e vorba de-o păcăleală...

Simt cum sunt golită de conținut încetul cu încetul. Și numai când Anca exclamă entuziasmată: *Băiat!*, închid ochii și plâng lin, atentă la comentariile ei, cu recunoștință: „Acesta e un copil prețios, făcut la comandă. Lung, voinic, încruntat, bărbat cu cap mare... Te felicit, Constanța!”

Uterul sângerează abundent, de neoprit, îngrijorându-i pe toți. Către final sosește și profesorul Sârbu. Anca îi prezintă maestrului ei situația, cu bucurie pentru trofeu și cu îngrijorare pentru mine. Iar eu aud și încep să mă tem. Îmi sunt ridicate greutatea de pe stomac. Copilul este dus să i se facă toaleta, iar eu mă simt gata să-mi iau zborul, suspect de ușoară, pe deasupra gândurilor și lucrurilor. Ușoară, golită și fără nimic în minte... >

Apucasem să-l zăresc. Brun și altfel decât Ioana cea trandafirică ca îngerii. Icnesc urât, într-o senzație de vomă pe sec, deranjând coaserea, pe care n-o simt. Coaserea unul după altul a celor șapte

învelișuri, prapurii în care stătuse fătul. Mă înfrigurez și reclam starea. Mi se injectează un ser care-mi provoacă alte icnete de greață. Asistenta, speriată de ce vede că se-ntâmplă, s-a grăbit să golească dintr-odată seringă, și Anca o ceartă cu glas scăzut. În sfârșit, după coasere și încopciere, toată lumea se precipită asupra unor stacane de cafea fierbinte. Sunt lăsată singură, să-mi petrec pe cont propriu starea-limită...

Recapitulez. Intervenția a început la trei și jumătate. Pe la patru, copilul extras a fost ridicat în aer. La cinci fără cinci după-amiază, pauză de cafea. Urmează momentul când mă atârni, la comandă, de grumajii încordați a doua asistente, care mă așază pe o altă masă mobilă, cu roțile. Pântecele îmi este legat strâns într-o centură de pânză și pornesc cu alaiul acesta sărac spre sala de reanimare.

Note răzlețe, din 10 mai și următoarele **yy**

Amintiri din sala de travaliu

După niște paravane de pânză albastră, pe paturile lor de pătimire, două femei tinere îndurând, ca și mine, același chin atât de lent trecător. Undeva, într-o aureolă orbitoare, mai către fereastră, o femeie frumoasă ca o zeitățe, cu părul roșu, abundent, scoate niște răcnute neomeneste... Fătul

„**Y y** coboară spre lumină încet, tenace, milimetru cu milimetru pe drumul acela îngust, elastic, întins la maximum, dilatația amenințând uneori să nu funcționeze corect, să nu se des→ >

chidă suficient fie din cauza cedării nervilor mamei, fie în urma oboselii ei infinite. Calea aceasta se poate face ștreang. Fătul alunecă în cele din urmă într-un ultim efort disperat. Mama leșină în expulzie ori adoarme instantaneu. Nou-născutul, crispat ori molatic, este ridicat de picioare, cu capul în jos, și scuturat, plesnit peste fese și omoplați, ca să înceapă să respire. Primele scâncete agresive nu au nimic omenesc. Parcă ar fi scrâșnetul a două pietre frecate una de alta și care seamănă cu un sunet mineral, iritant. Și asistenta declară că nașterea a decurs *normali*. Se fac glume, se bea cafeaua, fără vreo solemnitate, pentru reconfortare, pentru ieșirea din stres. Se trece apoi la alt pat, unde sorocul abia ce a sosit, cu același repertoriu de gesturi eficiente și de

cuvinte: „Hai, acum, împinge, bravo, respiră adânc, împinge, bravo, încă o dată!” Ore și ore se trage ca la ham, într-o caznă de neînchipuit și de o parte, și de cealaltă. Apoi se așterne liniștea, care nu mai credea că există. Vine somnul de după naștere, abandonul de după extenuare. Cât doarme, mama e ridicată la cer, i se iartă păcatele acolo, în cerul toxic al fericirii ei absolute...

În timpul travaliului, dintre cei pregătiți să te asiste nu se apropie nimeni până ce nu emiți răcnete de o anumită intensitate. Exasperată de durerile ei care ating paroxismul, femeia devine toată un strigăt de nestăvilit, un animal rănit în toată sălbăticia lui. Abia de-atunci încolo se apropie cineva, ca să verifice, parcă, să nu fie cumva vorba despre vreun exces de sensibilitate, despre vreun răsfăț. E bine de știut că gravida care se jenează să se manifeste, să urle din rărunchi, cea care se poate stăpâni riscă uneori o expulzie neasistată și un făt cu țeasta deformată. Din momentul în care te sui pe masa de travaliu, ești invitată să te produci fără reținere, să te înfurii, să-ți blestemi bărbatul, să strigi după ajutor. Nu vei speria pe nimeni, personalul are urechea specializată să distingă corect momentul în care *trebuie* să intervină.

Anca, sosind, pune lumea din jur în mișcare, spre a mă pregăti pentru sala de operație. Cazul meu e limpede, fiind la a doua cezariană, periculoasă și ultima posibilă fără semnătură că îți asumi riscul. Două fiole în braț, pentru testare. Tensiunea, sondarea, transportarea la etajul doi, de data asta pe jos, pe o scară îngustă, în spirală. Au durat o veșnicie preparativele medicilor pentru intrarea în Sala sterilă. Spălarea minuțioasă a mâinilor cu periuță și cu mult, mult săpun. Înmănușarea și încălțarea în niște șoșoni de tifon, îmbrăcarea halatelor sterile, boțite, încăpătoare. Și restul costumării, în totalitate, șorțuri peste halate, bonete și măștile textile așezate pe față până sub ochi, ultimul lucru de făcut fiind pusul ochelarilor, igienizați, pe nas. Mi se face între timp toaleta coloanei, cu tampoane îmbibate în iod rece. Lenta și mereu reluata mișcare de sus în jos, și iarăși de sus în jos. Mi-au fost remarcate tremurul nervos și zgribulirea. Așezată pe marginea mesei metalice, flancată de aparatura de control. La îndemână, flacoane pentru transfuzie, perfuzii.

Știam și așteptam cu emoție momentul anesteziei, dur, când simți în plin pătrunderea acului scurt între vertebre. Din aur și destul de gros, ca să penetreze până la măduvă. Piciorul drept va avea un zvâcnut reflex, și asta o să producă panică și încordare. Cineva te ia în brațe și te strânge la piept, ca nu cumva să te miști haotic și să te prăbușești pe-o parte, să n-o iei la fugă. Aveam deja bărbia în piept și pleoapele strânse, așteptam știutoare clipa de beznă care se face și care dă fiori. Am deschis apoi ochii într-o lumină irizând între susur și țiuit...

Notez – să nu uit. Când cineva tânăr din familie, poate chiar copilul acesta, abia născut, va dori să afle, să se documenteze pe textul meu crud, spre a se regăsi. În niciun caz Adrian, lipsit de răbdare și absent cu program la întâmplările prin care trec...

Firele mi-au fost tăiate cu un foarfece bont și extrase cu penseta. Mâine ar trebui să plecăm acasă. Mă gândesc la situația lui tragicomică de ins neajutorat care știe că nu merită minunea asta, când o să-și țină în brațe fiul. Fiul care, între timp, s-a albit la piele, al cărui perișor negru bate acum în șaten roșcat. Sugar grăbit și harnic, se tot desfașă frecându-și neconținut piciorușele, ca un greier, sughițe și plânge. Și plânge urât...

Evoc sala de reanimare umbroasă, silențioasă, cu multe draperii. Ieșirea din anestezie se lasă cu durere de cap. Dacă pe timpul intervenției te-ai agitat, așteaptă-te la migrene persistente și la un somn trudnic, cu coșmaruri. Nu m-am putut conforma. Mi-am legănat capul într-o mișcare de alean pe perna sumară, segmentând iluzoriu timpul mare într-unul mai mărunț.

O voce gingașă înecată de tuse cere codenal. În semiîntunericul încăperii, aceeași voce mă sfătuiește să fiu cuminte, să nu mă mai agit în patul meu fierbinte cu denivelări, să nu-mi mai plimb palma peste plagă. Să nu mai gem, că o să treacă...

Mi se dezmoțesc tălpile. Împins în sus de sarcină atâta amar de vreme, stomacul revine încet la locul lui. La intervale scurte mă lasă nervii și plâng de obidă, de umilință, de neputință, de suferință.

Primesc antibiotic, calmante și somnifer. Mă liniștesc. Vecina mea iese pe culoar să fumeze și să-mi dea bune sfaturi. Când revine, o pot și vedea. E o țiğăncușă firavă, mlădioasă. O copilă ageră, frumoasă, cu o dantură impecabilă. Și mai ales cu niște ochi intenși, fierbinți. Tunsă scurt și binemirositoare.

O snoopise în bătaie bărbatul și îi rupsesse splina în trei locuri. Adusă cu salvarea în ultimul moment. Se bănuia că are o extrauterină cu hemoragie. În pânțele – o baltă de sânge. I se întâmplă asta la doar 18 ani! îmi spune, ca dintr-o suflare: „Norocul meu că am scăpat cu viață, din mila domnului profesor Sârbu, să-i dea Dumnezeu sănătate. O să mă rog pentru dânsul câte zile-oi avea. A fost norocul băiatului meu, care are doar opt luni, mânca-l-ar mama! Din prostia unui cap de bărbat! După ce că nu muncește, nici el și nici nimeni dintre-ai lui, și îi țineam pe toți din leafa mea, că lucrez la Nufărul, și după ce că are toate patimile, bea, fumează, umblă după femei, îmi fură banii din geantă, acum m-a lăsat și fără splină, nenorocită pe viață. Și toată viața o să-l blestem. Și de ce m-a bătut? Că l-am trimis de dimineață, pe la opt, să aducă vreascuri din pădure. Pe la unsprezece, dacă am văzut că nu mai vine, m-am dus după el. El, peste gârlă, în picioare, fără lemne. Lângă el, pe jos, o cetățeană, culcată. Dau să trec apa, să văd cine-i femeia. El îmi iese înainte, repejor, pe potecă. Îl întreb și-mi răspunde, nemernicul, că pe jos e nea cutare. Ajungem acasă. Copilașul meu plângea. Eu îl bombăneam, să-mi spună cu cine fusese.

Mă-sa-i ia băiatul din brațe și el mă lovește de cad peste o buturugă. De jos, de unde am căzut, i-am zis pentru prima dată un cuvânt rău. I-am zis *prostule*. Pe urmă nu am mai știut de mine. Dacă au văzut că nu-mi revin, și asta destul >

de târziu, i-au chemat pe-ai mei, pe mămica și pe tăticu', care m-au adus cu salvarea aici. Acum abia aștept să ies să-l dau în judecată pe bărbatu-meu și să ne despartă legea. Că eu nu mai pot, mai ales acum, nenorocită cum sunt și fără splină, să țin o casă de trântori. Și n-o să mai doresc bărbat decât când mi s-o face băiatul mare și n-o să mai aibă nevoie de mine..."

După o zi și o noapte, sunt mutată în salonul lăuzelor.

Cincisprezece femei, toate operate, toate mămici, în refacere, comentând întâmplările din maternitate, fiecare cum a pătit. Ahurile și furia laptelui, alegerea numelor pentru copiii lor nou-născuți. Și, deasupra tuturor, glumele femeii de serviciu, și ea cu problemele ei de-acasă, cu bărbatul care o trișează, dar au împreună două fete...

Sugarii își văd de programul lor alert de supt-somn, de plânsul foamei lor, hrăniți până una-alta de mame de împrumut. Mai primesc ser glucozat și vitamine, apă fiartă și răcită. Și stau toți cu gurițele deschise, ca puii de pasăre-n cuib...

13 mai

Ultima seară în maternitatea Giulești. Prin ferestrele des

chise, se-aud trecând tramvaie. După o zi de suferințe, de răcnete și de eforturi disperate de împrăștiere a lumii cu nou-născuți, se aerisește masiv, se elimină toxinele dulcele ale sacrificiului și năvălesc înăuntru valurile de aer proaspăt, amestecate cu indiferența celor care trec pe lângă aceste ziduri, neștiutori de calvarul dinăuntru. E un moment de respiro și pentru moașe, și pentru asistente, care somnolează pe scaunele de pe culoar.

Am citit gazete, am tricotat un ciorăpel și acum mă întreb cum își va întâmpina Ioana frățiorul. Își va revendica locul în brațele mele? Va găsi înțelegere și duioșie pentru pruncul neputincios? Va fi ea îngerul dulce vorbitor pe care lumea l-a înaripat și l-a deprins cu plutirea pe deasupra capetelor noastre? Îi va ceda micuțului parte din ce-i al ei? Buchetul nostru indestructibil de ființe, multiplicând la infinit mamă, fiică în ipostaze gingaș-duioase, va fi compus de-acum din trei. Va avea ea, instinctiv resimțit, tot plinul de încredere în care să rostească cu glas vibrant: „cumpa mama, băta, puiul mama, pui-ul...”? Somn ușor, sufletul meu!

În cursul zilei am circulat prin tot spitalul. Există în incintă un punct comercial de unde am cumpărat niște pleduri sărăcăcioase de prosop și o garnitură de corp minusculă, scutec și fașă. Recapitulez și îmi simt memoria simplificând drastic amănuntele de până mai ieri. Încep să-l hrănesc la sân. Are falei și un fel de freză țuguiață, frunte

bombată, cu spații largi deasupra tâmpelor, buze duble de sugar, e lung și vânjos, cu falange fine. În curând va arăta și el ca un mieluşel. Suge și doarme, creşte. Am belşug de lapte, ţâşnind de la sine, cu boltă, prin toate izvoarele deodată. Sunt în faza în care nu mă jenez să mă laud și sunt mulțumită de mine. Anca îmi surâde și eu jubilez. Chiar dacă surâsul ei este pur profesional, eficiența lui e garantată. O simt în continuare ca pe un înger păzitor. Ea vindecă, alină, salvează cu sufletul ei, cu seninătatea privirii, cu mâinile ei delicate și cu tandrețea care o caracterizează...

2 iunie

Ziua de naștere a Ioanei am serbat-o ieri, fiind duminică. Cu tort-arici și cu două lumânările albe, cu musafiri între care și ADM-ul cu Ileana lui și fiul lor, Tudor, de aceeași vârstă cu sărbătorita, care s-a exprimat curgător, gesticulând afectuoasă către micul ei prieten: „Ti log frumos, ia buboană!”

Îi place la nebunie plimbarea. Nu-i place s-o îmbraci/
dezbraci. Cel mai la larg se simte în pielea goală. Își studiază cu atenție buricul. Îi spune frățiorului, cu aerul că nu greșește.

Căcătosule. Niciunul dintre noi nu folosește termenul în această formă originală a lui. Posesivă cu mine, dar, când cel mic plânge, îmi spune cu convingere: *Du-te!* Tot ce i se face lui vrea și ea. Își reprimă cu splendoare gelozia, dar, când el doarme, îmi cere să povestesc întâmplări cu ea, când era bebe. După fiecare poveste zice: *încă una!* Și mă acaparează:

„Stai cu mine, uite, ti iau di gât. Pupă-mă!” Cu aceste formule magice scapă și de pedeapsă. Îi speculează pe cei slabi, care i se supun ușor. Celui mic îi spune cu ceremonie: *Sălumâna*, sărutându-l până la umăr și îndărăt. N-o face niciodată fără spectatori. Vrea să-l țină în brațe, îi pipăie tălpile roz. Îi răsfirea degetele și îi netezește cu tandrețe părul. La plimbare se atârână de mâinile părintești, sărind într-un picior. Se lasă greu și cântă fericită: „Tup, țup, ca un iepulaș, futulaș”. Nu stă la pieptănat, evită supliciul descâlcării. Se recomandă *Iana*

Punecu. Ia cu coada furculiței sare din solniță și ți-o presară în farfurie, cu intenția de a-ți face un serviciu. Bunica a obis*”, nuit-o să

ne spună *matale*, dar ei îi iese, muzicalizând: *mantale*. Își adoră sandalele. Nu ne lasă, pe mine și pe bunica, să ne împrumutăm una alteia rochiile. Vrea să spele, să ajute la gătit, să frământa aluatul. Cu un cuțit bont, curăță un cartof o zi întreagă. Când se întâlnește cu alți copii, îi îmbrățișează cu lentoare. Ieri însă, când Tudor a încercat s-o sărute, ea a schimbat regulile. L-a îndepărtat cu fermitate, explicându-i: „Lasă, nu și poate!” Și băiatul a izbucnit în plâns. Spune poezioare delicioase, dar cere să fie asistată...

7 iulie, Bârca

De două zile, cu copiii și cu mama la țară. Adrian și Paul ne-au condus doar până la ieșirea din bloc. Mașina ticsită de lucruri și de provizii. În mașină zăduf. Andrei a adormit în brațele mele, comoara aurie în brațele bunicii. Pentru fetiță călătoria a fost plină de surprize. Animale domestice în peisaj! Gârle și poduri, vaci pe pășuni, măgari și capre, dar și bicicliști de țară, indivizi ponosiți. Lanuri de porumburi și de grâuri. Nori, berze și găște. Vocabular în lărgire. Ioana rămăsese cu gurița căscată de uimire. Cred că nici nu respira. Ajunși la destinație, am fost primiți cu masa pusă. Muște care nu se dau duse cu nimic.

11 și 12 iulie

y

Copilița ia în primire lumea din ogradă, pronunțând delicios noutățile. Cere și dă explicații: „Sălacu de el, e mic și nu ție să vorbească!” Steluța, o fetiță dintr-a cincea, a fost adusă din sat s-o distreze pe Ioana noastră, să-i cante, să se joace împreună. Îi cântă cu o voce nefiresc de subțire, astfel că Ioana se creponează spre plâns. Până la urmă se împrietenesc la cataramă...

Limba mi-e ulcerată, mă doare. Răul se întinde în cerul gurii și coboară în gât. Întrerup alăptatul, străfulgerată de o bănuială. Soacra mea, Margareta, îmi adusese din sat, cu mare entuziasm, o carte, *India secretă*. Dumneaei n-a citit-o, dar mi-o recomandă insistent, arătându-mi să citesc mai întâi ultimul capitol. Paginile de la sfârșit au un aspect alterat pe la colțuri, ca și când ar fi fost impregnate cu un lichid tulbure, umezite și apoi zvântate. Brusc îmi aduc aminte de otrăvirile din *Regii blestemați*. Pagini care se lipesc între ele. Ca să

răsfoiești, moi degetul pe limbă. Otrava e înghițită în doze mici în timpul cititului. Doamne Dumnezeule, ce-ar putea fi? Soricioaică, zeamă de sodă caustică? Gâtul meu a devenit

y

carne vie... Nu-mi permit să fac valuri, dar sunt îngrozită de-a binelea. Nici nu cer control medical și nici nu mă plâng la nimeni. Împachetez cu grijă *India secretă tot* în hârtia de ziar în care mi-a fost adusă, ferindu-mă să ating porțiunile cu aspect suspect, și o trimit pe Margareta s-o ducă înapoi de unde mi-a adus-o. Nu pot acuza în plin pe absolut nimeni. Aș fi luată de nebună. Mă tem, fac bagajele și ne întoarcem valvârtej la București, cu o mașină de ocazie.

22 spre 23 iulie

Starea invocată obsesiv în poemele mele e singurătatea, și e semn că n-o am și că mi-o doresc. De vreo trei ani încoace >

scriu și altfel despre singurătate. Am făcut doi copii cărora mă robesc cu trup și suflet. Mai mult, mai intens, nicăieri, niciodată. Lângă un soț din ce în ce mai evaziv nu-mi pot odihni nici trupul, nici sufletul. La suprafață rămân pașnică.

5 august

Viață tensionată, enervări absurde urmate de hilare reve→

nici și înduioșările lui. Belșug de inspirație, haz de necaz, disperare mocnită. Discreție, izolare, muțenie. Mă uzez. Urât zăcământ aș răscoli dacă aș nota la infinit ce mi se întâmplă zilnic, prin ce fiori de frig trece sufletul meu. Energia celuilalt, agitația lui fără istov, dar și absențele nemotivate pe mine mă sperie. Inegal, inconstant, consecvent în inconsecvență...

Când toți dorm, când casa redevine leagăn vegheat de îngeri, mă regăsesc, dar nu mă recunosc, atât sunt de obosită, îi privesc pe cei mici, somnul lor e ca o desfătare intransmisibilă. Andrei tresare. Se trezește și rămâne cu piciorușele ridicate în aer. Și le contemplă îndelung, silențios, răsfirându-și degetele și strângându-le la loc. Încearcă să și le apuce, parcă se ceartă cu ele, și nu reușește decât să-și tragă pumnișori în stomac. Minute în șir, îl apăr așezându-mi mâinile în calea loviturilor. E un sugar misterios, mult mai liniștit la vreme de

noapte decât a fost sora lui, care ziua dormea și noaptea se activa...

Recitesc notițele de pe vremea când locuiam în Berceni și Ioana era bebelușul care nu mă lăsa să dorm noaptea. Care mi-era viața, cum se mișca Adrian în peisajul domestic? Își schimba lenjeria. Bea încins câteva pahare de apă de la robinet, înghițea cu poftă dejunul, prânzul, cina, în funcție de ora la care se trezea. Stătea să plece, se-apuca de scris și rămânea cu ochii ca-n zarea unui sfînx tânăr, concentrându-se, fără să-l vadă, asupra unui punct din tavan, întins pe canapea cu mâinile sub cap. Îndrăgostit, trecându-mi pe ultimul plan, sau pe niciun plan, ființa, dorințele, ca în ecou locul și amprenta trupului. Gîndesc și notez un vers absurd la prima vedere: „A fi a doua, a rămâne prima...”

În rugăciunile mele, cer liniște și puterea de a îndura pustiu, uscăciunea, dezgustul și setea mea, separată, acută, reală, de viață. Nu mă pot hrăni cu rămășițe veștede. Un autoabandon, o renunțare zămbitoare. La casa-n care locuim nu mai adaug niciun vis. În spațiul pur pe care îl gîndeam s-a tăvălit și l-a distrus. De dragul lui am săvârșit minuni, mi-am sărit peste umbră. Mă supără acum și că mă iscălesc cu numele lui. Rămân cu fapta mea cea mai frumoasă – acest copil pe care îl iubesc cu o ardoare inflamată de-un plîns interior de neoprit...

Câteva luni după nașterea Ioanei, stînd noi de vorbă, încercam să-l asigur că următorul nostru prunc o să fie băiatul pe care și-l dorește. Dar îi scapă o remarcă aiuritoare, că lui i se vor naște numai fete. Cum așa?! Și fără să-i pese de efect, mi se spovedește cu orgoliu că este tată și la altă casă. Că o *nebună* îndrăgostită de el, femeie măritată, i-ar fi născut gemene.

— Ești convins că sunt ale tale?

— Vrei să le vezi?

Nu sunt sigură că aș vrea.

Coboară să dea un telefon. îmi aranjează o întrevvedere cu mama fetițelor. îmi scrie adresa și până seara mă trezesc, ca teleghidată, sunând la ușa unui imobil undeva, în zona Amzei. îmi deschide o blondă nisipie care mă pilotează în tăcere către un pătuț dublu cu

grilaj, în care copilele își zbăteau bucuroase mânuțele și genunchii, între păpuși și sumedenie de jucării într-un aranjament ostentativ. Este mai scundă decât mine, transpiră cuprinsă de un tremur abia perceptibil. Nu spune mare lucru, instruită probabil de el la telefon. Nu se așteptase să mă vadă atât de calmă. Casa mirosea a lapte și a vanilie, ca și la noi. Fetele – copii identice ale Ioanei mele. Eu nășteam în iunie, ea în septembrie. Adrian reușise performanța de a trăi liniștit, pendulând fără istov între două femei însărcinate, una mai naivă decât alta, nevasta și amanta, alăptându-i pruncii dolofani. Morala celui alt prinde iz. Orgoliul mă împiedică să evaluez corect situația, penibilul, pericolul, avaria. Rănită, mințită, nu mă văd în stare să-l iert. Gândesc un vers și îl notez: „Fii exilatul lumii mele-ntregi”. Avusese tupeul să-mi atragă atenția că femeia e schizofrenică, deci să mă aștept la cine știe ce reacție. Cum probabil că și pe ea o pusese în gardă că aș fi dusă cu pluta/ Dar ea se ține tare, nu dă niciun semn de dezechilibru, ci afișează o uimire sinceră că nu simt vreun impuls de a-i scoate ochii...

Să recapitulez. Pe ea n-o condamn. Himerele ei, iluziile ei sunt ca și firești, ca și ale mele oarecând. Dar pe el nu-l absolv de vinovăție. Instantaneu amestec de stupoare și greață. Îl integrez în tagma celor ce sacrifică pentru fleacuri sfințenia celui alt...

Treci prin mine ca visul, ca umbra, și mai mult ca oriunde rămâi șoaptei mele ce pururea umblă ca parfumul nebun din lămâi. Nu mai pot, nu mai vreau să disting ce se-ntâmplă și ce mai urmează. Trup în chinuri, demonic instinct, gânduri singure, umbre de pază. Și-o aripă în dublă răsfrângere, și oglinzile, palidul vin, și cuvintele bune să sângere, violentul din tâmplă senin. Eu prea mult, el atât de puțin! Astenie și plâns fără vis. Îl sărut, îl iubesc, îl rețin cu surâsul mișcat indecis. Unghee lungi învelind transparent duhul cărnii prin care el vede cu durere-n cădere și lent prăbușită în boală mă crede. Semnul crucii închină-descântă ochiul negru cu verdele-n alb. El rămâne o goală pupilă, un etern visător uliu cald...

Pe masa ta din nou motivul biblic, pe care-l înțeleg sacrificând numele vinului și-alpâinii, pe nume – sacru revers metaforei de rând.

Văd sângelui înecul prin vărsare. Văd trupul vindecăt de vidul său

când nașterile trec umilitoare. Îngrijorată sunt că va fi rău.

Pe stafiile sugrumându-mi nervii, cu setea mea le voi dezamăgi.

*Patimi mă vor decide în limba lor secretă, să vreau coșmarul
cărnii să rămâie.*

*Dar visul sfânt simt că nu se repetă. Mireasma-i risipită ca un
somm când arde o pădure de tămâie...*

Fereastră înaltă, odaie fantastică. Perdeaua ca o cămașă de
noapte subțire. Câteva crengi carbonizate de umbră și felinare pe alei.
Pare acvariu spațiul îngust. Plutesc pe spate pe patul deformat. Aștept
ca somnul meu să continue în vreme ce plante brădoase răsar din
ciment. Respirațiile sunt pești invizibili alunecând prin fereastra
deschisă spre parc. Două paturi de fier, felii de lămâie și șervețele
mototolite. Spital...

Despre Ioana mică

Greu de crezut că o asemenea micime de fatucă e în stare să-și
inventeze o metodă sigură prin care, cu mijloacele pe care le are la
dispoziție, plânsul și pipiul, să mă țină aproape și să-mi dea de lucru.
Se uda și plângea să fie schimbată... O schimbam întruna, scutec uscat,
și câteva minute era toată un gălgâit vesel și luminos – până o așezam
în căruț, să doarmă. Atunci se căznea să se ude din nou și dădea la
iveală niște răcnete cu lacrimi și cu bărbie tremurătoare. O desfașam și
o schimbam iarăși și iarăși într-un scutec proaspăt și bine strâns peste
burtică. Povestea se repeta, căci făcea câte puțin, câteva picături, cu
care îmi dovedea că este îndreptățită să se plângă. Și nu mă ierta decât
când obosea și teroarea asta nu-și mai avea rost. Obosită și sătulă
adormea, lăsându-mă cu grămăjoara de scutece să le pun la muiat în
toiul nopții...

Băiatul, în schimb, se simte bine înfășat. A devenit slăbiciunea
bunicii, care-l îmbăiază și-i vorbește pe limba lui, iar el o recunoaște
după glas. La apariția ei se agită bucuros, râde cu o fețișoară de comic
vestit al ecranului. Suge acoperindu-și buzele cu una dintre mânuțe. Îl
scot pe balcon, unde adoarme fără mofturi, năucit de foșnetul străzii...

Mușcatele mele s-au anemiât în zăduful verii. Ileda rezistă și ea
destul de greu, cățărata pe tencuiala grunjoasă și caldă.

9 august

La două luni Andrei avea 5900 de grame, la trei saltă la 6650 și se lungește cu trei centimetri... În ăst timp, scriu și dactilografiez masiv texte triste. Îl acuz pe Adrian de meschinărie. Cred că i-ar plăcea să mă și lovească, nu numai să mă nimicească din priviri. Recunosc, furioasă, că am început să mă tem de el, fizic sunt vulnerabilă, nu mai am resurse pentru refacere de la un scandal la altul. Uneori arată ca un nebun și mă înfior. Cel mai tare m-am speriat când a încercat să mă convingă că mi-a dat în păstrare o sumă mare. Poate că mă confunda cu altcineva, dar poate că a făcut teatru ca să se distreze. Ori poate că înnebunise pe moment? Aici, între patru pereți, pe întuneric, n-am scăpare. Mă terorizează tenace până încep să plâng. Plâng de stupoare, de neputință, de disperare. Pe înfundate, fără martori, devine canalie. Înjurăturile cad apăsate în timpanele mele, obișnuite cu rele tratamente încă din copilărie. În materie de înjurături, Adrian este doar o copie palidă a tatii, care are performanțe la activ și are o imaginație specială și o putere de asociere și de invenție în domeniu greu de egalat. Adrian devine comic înjurând, nu atinge amploarea sumbră a lui Petrarca. E superficial și se plictisește repede. Realizez că-mi percheziționează odaia, sertar cu sertar, carte cu carte, susținând până la demență că am ascuns banii pe care i-a cășunat că mi i-a dat în păstrare. Amnezie? Înscenare? Criză? M-am dumirit definitiv ce soi indigest este. Sunt o femeie singură, golită sufletește, bezmetică ca o pasăre în colivie. Dar scriu și mă înseninez de dragul copiilor...

De câteva luni, trăiesc o experiență captivantă scriind sonet. Cred că încerc cu asta un salt decisiv în arta poetică. Am primele zece, și nu cred că mă voi opri curând. El e de părere că n-ar trebui să cultiv forma fixă strictă. Că sonetul s-ar fi perimat și că nu mai dă nimeni doi bani pe așa ceva. E părerea lui. Mie însă îmi dă o stare de bine și un echilibru în dezordinea generală disciplina sonetului. Fie ea lipsită de viitor soarta sonetului! Poate că îl scot eu din uscăciunea, din prețiozitatea și din artificialitatea limbii, în care a fost îngropat de sonetiștii de mână a doua și de traducătorii pedanți de sonete...

24 august, Scala încep un tratament dentar, care doare și va

dura. Smălțul, calciul în general, s-a subțiat, s-a fisurat, s-a topit în cele două sarcini, s-a încorporat în trupușoarele pure ale copiilor. Frumusețea staturii lor peste niște ani – din mugurii acestui sacrificiu matern de „sare și var” înflori-va. Un lapte de calcar au supt, un sânge de fier i-a hrănit în pânțele, o sevă maternă a cărei chimie vie li s-a transmis. Îmi rămâne durerea, durata, precaritatea unei noi griji, de a repara și de a merge mai departe...

Dezolarea din adolescență, când am descoperit pe un dinte, la vedere, o infimă fisură în smalț. „Și lucrul morții (atunci) începu”, cu neputință de ignorat, cu neputință de oprit. Am început să-mi controlez surâsul, veselia copilărească și-a restrâns aria. Și te comporti cu prudență, cu multă vreme înainte, ca să nu se bage de seamă ce se petrece. Ca un mutilat. Râsul liber se retrage în surâs pudic controlat. Ai ceva de ascuns, doare faptul că nu te mai poți purta cu nepăsarea unui nemuritor...

Ioana îmi mângălește de zor agenda. Cu puncte și cu purceluși, cu liniuțe și cu rotocoale, care pentru ea au o noimă. O întreb ce a scris și îmi răspunde: „Am chis dagă Milioala, mi-e doi de tine, vino să mă vezi!” Apoi vrea să scriem și împreună ceva, cu mânuța ei strecurată în mâna mea. Îmi las dreapta condusă de mâna ei dolofană, care trasează cu amuzament aceleași linii, rotocoale și purceluși. O întreb ce am scris împreună și îmi răspunde simplu: „Îl ubec pe tăticu’...”

Un duh senin, o pasăre zbura dintr-un castel mai plutitor ca ea. Înnebunind de-un râs interior, când se deschide ușa lași privirii obraz prelung și palid de trișor. Pun buzele și dinții»

pe Umnelepăstrate într-un protector luciu de vechime. Inspir adânc, închipuindu-mi că răul ce îl simt e-un semn de bine...

Tu ești bolnav și singur. Îngăduie mila îngândurată din ochii-mi, când merg și par liniștită aleilor din grădini ascultându-le visul.

Lumină severă vibrează în aerul umed. Palid cu buzele fără cuvinte rămâi.

Ascuns în prezență, sentința pe care o murmur să nu te atingă...

Tu iartă-mă și nu te odihni într-un capriciu al cuvintelor și care, lașe cum sunt, te vor îndupleca să le retragi. Nu te lăsa sedus.

Periculoase, cu morți imprevizibile în haos, lovesc în mine punctele abstracte și vidul mi-l distrug, vidul vital, însuși destinul care se închide atât de blând încât îl și presimt, cu albe gheare sufletul meu palid rupându-l dintr-o coajă de argint, ce să mai vrea? Ce pot să-ți dau când slăbiciune pare plânsul ce își contemplă fantezia?...

Luni 9 septembrie, București

Ieri, cu Dimi și Geta într-o plimbare scurtă la Mogoșoaia. Miclea ne-a fotografiat în fel și chip. Țepeneag în baston, de la un accident de pomină. Se povestește că ar fi plonjat peste balustrada interioară de la Casa Scriitorilor, unde doar dacă te-arunci ori ești azvârlit peste bord poți cădea, putând să-ți frângi oasele peste bancheta ovală, de la parter, capitonată, e drept, dar și cu destul lemn...

Ivănceanu, defilând cu aerul lui de austriac în devenire...

Cântărit astăzi, Andrei are 7350 de grame pe cântarul Policlinicii din Amzei, de care suntem aparținători. L-am dus la un control de rutină și luare în evidență. Profit de un moment prielnic când doctorița ne lasă singuri și contemplan expoziția de fotografii cu bebeluși. Am timp să extrag de sub cristalul biroului o fotografie pe care se poate citi, scris cu pix mucos și în literă intens buclată, „Vedetele Bârlea”, gemenele lui Adrian și-ale Rodichii, aduse pe lume, printre picături, în septembrie 1967, la trei luni după ce am născut-o pe Ioana. Ei, bravos! Fetițe pe bandă rulantă. Și doctorița le ține imaginea la loc de cinste, la vedere, ca pe trofee, în cabinetul ei. Ce mică-i lumea și ce stihinic se înmulțește! Eu n-ar fi trebuit să intru niciodată în acest sanctuar. Dar acum, dacă tot sunt aici, să privim situația drept în ochi...

Scriu în continuare sonet. În 29 august mi-a apărut o pagină în *Luceafărul*, lucru care mă stimulează. Am până acum douăzeci și le-am intitulat, nu știu nici eu de ce, „Sonetele scarabeului” ...

Mâine vine pe la noi Cioboată să fotografieze copiii. Adrian îmi aduce o veste aiuritoare. Că s-ar putea să plecăm pentru un an în Statele Unite. Și cu copiii noștri atât de mici cum rămâne?

Stomatologul își face lucrul său. Am încăput pe mâinile unui cârpaci, de care nu am cum să mai scap.

Haos permanent în odaia lui Adrian. Se răstește că nu-și găsește lucrurile, fie că i le pun la locul lor, fie că i le las pe unde și le aruncă. Adoră să se răstească, să poruncească și să fie slugărit. Ioana îi cară pantofii. Eu nu mă împac cu tratamentul și nu mă supun. Grijile mele nu mi le ridică nimeni de pe umeri în caruselul obligațiilor asumate. Îmi vine rău de oboseală. Sunt chiar vlăguită, și asta mă sperie și mă înstrăinează în context...

14 septembrie, Biserica Boteanu în liniștea Bisericii Boteanu, îl botezăm pe micul nostru Andrei Alexandru. Sunt de față cuscrele și nașii. Anca, Paul, Dimi, Geta, Betranii. Ioana privește la noi toți și la tot ce se întâmplă cu ochii ei frumoși, dilatați de-o sfântă uimire...

24 octombrie

Adrian se vede la Union cu atașatul cultural al Ambasadei SUA la București, să discute detaliile călătoriei noastre.

Dificil de relatat, cu toate dedesubturile. Călătoria în Elveția, scopul real, Geo debarcat, postul girat de Breban... Efortul meu disperat de a-l găsi pe Adrian pe traseu, ca să-l previn și să-l pun la curent cu mișcările de la București...

Scala. La cinci luni și jumătate, fiul nostru are puțin peste opt kilograme. Bodogăne melodios: „mă-da, mă-ba-gî...” Râde în hohote scurte ca niște țigane. Argint, mărgelile și clopoței... Ioana e convinsă că dacă noi, părinții, suntem poeți, atunci și ea va fi cândva poetă. Ce pricepe ea din ce spune și din ce crede că vrea! Ce își dorește nu-i mare lucru. Rămâne intenția, care contează...

2 noiembrie

Cred că ar fi bine să se poată să ne separăm, nu să ne despărțim, câtă vreme copiii sunt mici. Atât de mult măhnită sunt!!! Atâta vreme cât mă rănește, mă lasă rece laudele lui. De câte ori se „îndrăgostește”, rămâne noaptea-n oraș. Când îi trece, revine, cu noi, la sentimente mai bune. Mi se pare imatur jocul lui amoros din care apar și copii, pe care-i resimte ca pe niște poveri. Aflu din ce scrie ce-a mai făcut între timp.

Poezia lui e o lume populată de personaje feminine în care nu am cum să mă recunosc. Sunt variante ale unei femei ideale pe care

crede că o va găsi spre a se împlini prin ea. Nu mă surprind geloasă. Nu am simțul proprietății. Nu-i reproșez, nu mi-l revendic. Ducă-se! Prefer să nu-l întărit în momentele de criză, când se prăbușește obsedat erotic și când decade moral până la desfigurare. „Casa mea! Banii mei!” Uită că, până una-alta, și noi suntem ai lui...

Îmi caută ceartă din fleacuri. Îmi ține socoteală cum îmi cheltuiesc colaborările. Se uită în farfuriile noastre și compară bucățelele. Rămân consternată, amețită. Diabolic, mă urmărește, vrând să cedeze, să izbucnesc sub teroare. Visează să tremur de frică, să mă vadă distrusă. Mă refugiez în scris, public suficient și mă consolez. De multă vreme nu-l mai însoțesc >

În escapade nocturne cu prietenii. Evit pe cât pot programul împreună și dresajul penibil, ridicol dacă n-ar fi și crâncen.

Ambiția de a fi lider de grup îl muncește, dar încă nu-i iese. Oricâtă gălăgie face, tot alții ies mai talentați, mai cultivați, mai detașați, mai boemi, mai liberi. Inteligența lui, sclipitoare, nu are clasă/rasă. Reușește prin energie, cantitate, excesivitate. I s-a spus „brânză bună în burdof de câine” și s-a înfuriat. S-a însurat prea devreme, sunt de acord, într-un moment dificil de sărăcie și de prigoană. Lacom și avid să parvină. Își simte valoarea, superioritatea, dar e superficial totuși, posesiv, violent și gelos. Ai mei s-au dumirit că lucrurile alunecă spre prăpastie. El se plânge și nu admite că și eu aș avea de ce să mă plâng. Copiii să se ridice! O slujbă pentru mine. Un schimb de locuință. Divorțul, spre uimirea celor care au apucat să vadă în noi doi perechea exemplară, familia împlinită...

Teroarea din copilărie, cu tata, se repetă la alt nivel. În realitate nu mă surprinde maniera. Tratamentul mă găsește cu temele făcute. Dar unde e consolarea? Complexați amândoi, frustrați și ei în copilăria lor, și la tinerețe în căutare de victime pe care să le muteze psihic, asupra cărora să-și exercite instinctul puterii. În tata zace și astăzi un lup singuratic, un timid cu surâsul pe buze și cu dinții strânși.

j.

*Fac să revină timpul, refuz triumful meschin și leneș ce ne duce.
Ploaia privește lung printr-o fereastră, fixându-mă ca o sinucigașă*

paharul cu otravă. Tu ești un om sub nervii căruia mă-ntâmplu...

Să fim cum numai lângă mare absenți și triști putem să fim.

Strivind genunchii în nisip, de sângele lui galben sufăr cu melci în păr.

Au fiert în lipsa noastră norii. Te pot iubi ca o regină. Ești robul meu, te pot ucide, apoi cu lacrimi reci te-aș plânge într-un pustiu ce se divide.

Ce desperare porți în iriși, ce-ncet dispari de pe retină...

Nu pot uita și-o cred efectul a ceea ce m-ar îngrozi – această stare paralelă cu mine – care m-a uimit. Mi se mai lasă timp și simt exilul de la infinit. Ascultă-mă și neagă teama care mă leagă de cuvinte.

Fă-mi acest bine și suspendă un hohot ca o urnire, cât pentru tine nu înseamnă nimic efortul zăgrăvit. M-am umilit în peisaje crezând că nu voi mai trăi. Spre a mă liniști nu spun cuvinte în contrast cu mine. Mă plimb ca-n fiecare toamnă prin invizibile ruine...

V?

Ideea de care voi fi ocrotită, mai mult ca orice mă va face să strig.

Ideea cu sângele tânăr – ispită ca fiară de chip, ca un scop, ca un frig.

În noaptea-ncnegată, plictis, astenie. Cu silă de vremea pierdută, decid această gândire, această mumie nespus de frumoasă surprinsă trăind.

Și dacă ea este și nu mă mai lasă, veninul oricum mă cunoaște, l-apropiu cu zâmbetul nervului beat, o grimasă atentă la fumul ce curge din opiu...

4 noiembrie

Zi de pomină, în care îmi pierd cumpătul și mă comport prosteste. Andrei va dormi liniștit un ceas și mai bine, timp în care ne putem repezi să luăm din Amzei mere și struguri. Ieșim. Eu o iau înainte spre lift, Adrian rămâne să tragă ușa apartamentului. Aud clicul încuietorii, nu și cheia răsucindu-se în broască. Mă întorc ca lovită de o presimțire. Nu-mi luasem portofelul, doar două plase de ață împăturite în pumn. Îmi trece prin minte că nici el nu are cheile în buzunar și îl întreb dacă totuși le-a luat când și-a schimbat haina. Îi sare țăndăra, că

nu e obligația lui să aibă grijă de asta. Atunci, spun, cum vom intra în casă la întoarcere? Chemăm un lăcătuș? Spargem ușa cu ranga? Afișează o nepăsare amestecată cu dispreț. Instinctul îmi spune că nu poate să nu aibă cheile, dar ține să mă necăjească. Ieșim din bloc și ne îndreptăm spre Amzei. Simt cum mi se varsă fierea în sânge și, ca de obicei în criza biliară, mi se așază pe vedere zigzagul umed al unei pete argintii. Ar fi chinul de pe lume să continui să merg fără să văd pe unde calc. Îi explic ce se întâmplă, dar nu mă crede. Mofturi, invenții. Brusc, mărește pasul și mă lasă în urmă, fără sprijin. Intră într-o tutungerie, apoi în librărie, unde zăbovește. Îl aștept să mă recupereze, apoi fac stânga-mprejur și ajung acasă pe dibuite. Pata se dispersează lent și se instalează migrena, ca de obicei, cu greutate și cu gust amar. Îmi lipesc urechea de lemnul rezonant al ușii și-l aud pe copil cum își cântă de unul singur. Dacă aș avea la mine măcar o fisă de 25 de bani, aș suna-o la redacție pe doamna Raicu, să vină cu rândul ei de chei. Redacția nu e departe. Dar nu am fisă. Încerc la soneriile vecinilor de palier, să rog să mă lase să dau un telefon. Unul nu răspunde, celălalt nu are telefon. Mă retrag, timpul trece, mă îngrijorez. Pe scară întâlnesc o bătrânică amabilă care-mi oferă o fisă. Cobor la telefonul public de la intrare și sun lung, lung, dar nu răspunde nimeni. Îmi recuperez fisa prețioasă, strecor plasele în cutia noastră poștală. Risc un drum până la redacție, de unde pot suna de la secretariat. Unde să sun? Până să sosească doamna

Raicu din Vatra Nouă, mai repede se-ntoarce el. Era poate mai bine să rămân lângă ușa apartamentului și să aștept cu urechea ciulită la zgomotele dinăuntru. Dar m-am pierdut cu firea. Sun la noi, dorind cu ardoare ca între timp el să se fi întors, să-l fi prins din urmă grija. Răspunde cu vocea lui cea mai catifelat-mieroasă. Am închis fără un cuvânt, bucuroasă că Andrei nu mai este singur. Urc. Ușa apartamentului – dată de perete, el răsturnat în fotoliu. Copilul dormind, cuminte copil! Cumpărase struguri și mere. Intru în bucătărie să fac cafea, să-mi sting senzația de amăreală și de plutire în gol. Mă simt ca naiba. Vine după mine: „Din cafeaua asta nu lua!” Și m-am oprit din luat. Am înșurubat capacul borcanului și l-am așezat la loc pe raft,

evitându-i privirea. Are în anumite momente putere de hipnotizor, cu care mă golește de energie și de voință. Ce pot să fac e să tac. Mă abordează cu o blândețe care nu vestește nimic bun.

Mă învinovățește, se dă victimă. Că, dacă nu-l provocam, nici el nu m-ar fi lăsat să mă chinui. Așa să fie oare? Pe măsură ce-mi explică din punctul lui de vedere cum stau lucrurile, deschide borcanul de cafea și mi-l întinde. Ce soi infect!

Canalie! Trișor. Trucuri de demon satisfăcut. Demnitatea

A

mi se năruie. Migrena persistă. Înghit un algocalmin. Mi se face greață. Tac. Cine știe ce lucruri anapoda i-aș spune la ananghie. Îmi aduce ibricul și zahărul. Ne retragem în hol, el cu strugurii, eu cu ceașca aburind. Spune baritonal: „Constanța, tu nu mă înțelegi. Sunt vinovat, recunosc, dar mie îmi place să fiu răzgâiat. Sunt ticălos, dar și tu mă provoci, recunoaște...”

Mă feresc să alunec pe dâra perfidiei lui. Mă ia cu binișorul ca să mă scoată din muțenie și să mă înfrângă la loc deschis. Ceva fumegă în mecanismul minții lui. În fiecare zi, ne certăm istovitor și ne împăcăm fără speranță. Nebunia asta mă uzează, mă îmbolnăvește. M-a obosit cât pentru șaptezeci de vieți. Cât n-au fost copiii era altceva. Dar acum, gata! Altele ne sunt prioritățile...

7 noiembrie

Ioana își descoperă umbra și se joacă cu ea...

11 noiembrie

La restaurantul București. Cu Harry Barnes la Capșa.

12 noiembrie

De câteva zile, Adrian e blând și duios ca-n vremurile bune. Nu face mofturi, nu-și mai ridică una dintre sprâncene în unghi drept, în semn de dezaprobare, și păstrează în ordine lucrurile lui personale. Într-un răgaz ca acesta, dacă s-ar prelungi, cred că aș reveni la sentimente mai bune. Dar din experiență știu că pacea nu va dura, că e un fals. E doar un moment de respiro când își reface energiile, camuflând o punere în scenă de proporții...

Doamna Raicu e în continuare bolnavă. Ori boala e un pretext să nu mai vină la treabă. Ori, mai degrabă, tot amânând-o cu plata, Adrian o fi bruscăt-o, o fi dat-o afară. Ar fi păcat, că e femeie amărâtă.

Cu toate grijile casei și cu copiii, n-am mai avut răgaz de scris. Toamna însă e dulce, calmă, reconfortantă. Andrei doarme „la aer”, pe balcon, și crește în somn, în căruciorul în care a crescut și surioara lui. Un fiu atât de cuminte ar fi meritat un căruț nou. Dar merge și-așa, într-unul din vinilin alb cu mărgioară roșie...

Am niște coșmaruri ciudate, cheia lor n-o pricep. Avioane lăsând peste oraș covor de bombe, una îmi cade lin în brațe, încerc s-o arunc de la mine, dar nu pot. Îmi rămâne lipită pe mâini zgura ei. Și nici nu explodează, teroarea pericolului prelungindu-se. Și asta-i tot...

Soacra mea, Florica, n-a mai dat niciun semn. Lui Costică i s-a rejudecat procesul de reabilitare politică. Fiul a intervenit intens, direct sau indirect. A telefonat, a insistat din umbră și până la urmă a reușit. Bătrânul e fericit. De câteva luni bune, tot pe drum: Bârca-București, București-Cluj și îndărăt, plimbându-și figura impunătoare și dură de colo-colo cu folos. Începe să-și revină, să-și descopere merite, să se destindă și să uite detaliile care nu-i convin. Face caz de >

fanatismul său de la anchetele de când a fost prins și închis. Nu recunoștea nici că-l cheamă cum îl cheamă. Și cu asta îi înfuria pe anchetatori și le încurca planurile. Deunăzi, Adrian s-a enervat și l-a bruscăt. Când l-a auzit că aduce vorba despre verigheta pe care i-au confiscat-o în urmă cu ani, la arestare, și nu i-au înapoiat-o la grațiere, în '64, și nici acum, împreună cu scuze, la reabilitare.

Între fată și băiat, între nepoată și nepot, bătrânul Costică o preferă pe Ioana, pentru că, fiind mai mare, se poate înțelege cu ea. Dar când va mai crește Andrei, pe el o să-l iubească mai mult și lui o să i se dedice, pentru că e băiat și el va duce numele familiei mai departe. Acest fel de a gândi și de a simți la un bunic patern mi se pare lipsit de Dumnezeu...

Copilul e vesel, nu plânge, se ține curat în mod uimitor. Se consolează ușor când are vreo neplăcere. Perseverentă, bunica

Alexandra îl dezvăță de suptul degetelor (arătător și mijlociu împreună). îi spune că *e câh*, și el îi întoarce, cu aceeași intonație, *câhhhhh*. Sincer surprinsă de dialogul lor onomatopeic, bunica izbucnește cu amploare într-un râs în cascade. Asta l-a speriat pe micuț, care a dat într-un scâncet...

Alt coșmar ciudat. Asist la o scenă cu femeii care se aruncă în fântână. Se străduiește cineva să-mi inspire de la distanță, cu mijloace neortodoxe, un „gând sinucigaș”?

Întâlnire (ieri, la Capșa) cu americanul, să afle detaliile călătoriei. E aproape sigur că o vom face. Bursa e bună, perspectiva frumoasă. Numai că ne va fi, recunoaște și el, un dor mortal de copiii noștri. Eu nu mă văd capabilă de un astfel de pas...

15 și 16 noiembrie

Din ziua în care își reteză părul ei lung, împletit bogat într-o coadă aurie pe spinare, avu revelația unei ușurări și impresia că poate lua orice hotărâre de schimbare. Îșijacu în liniște cafeaua, puse ceașca pe birou și parcă ar fi vrut să-și aprindă o țigară, dar pachetul era gol și mototolit. În balcon se trânti o jucărie de plastic, dar nu se duse s-o ridice. Copilul îi făcea semne disperate de dragoste, fără s-o înduioșeze, izbucni într-un plâns scurt de femeie care nu știe să se elibereze cu câteva lacrimi. Plecă de pe loc să-și consume nervii clătind câteva rufe. Cineva îi spusese că are fire de păr alb, dar nu se grăbi să le caute și să le elimine. Își răvăși tunsoarea, dar nu le găsi și fu dezamăgită. De când era copil îi plăcuseră persoanele cărunte și le privea cu un fel de evlavie chipurile iradiind. Avea o atracție pentru timizi, pentru bâlbâiți și pentru cei ce se intimidau ușor, ca și ea. Defecte care veneau din complexe, din sperietură, din umilire. Își trecu palmele cu pielea umflată de apă și săpun prin păr și-l simți aspru și nealunecos. Își drese cearcănele cenușii cu puțină pudră, de la doamna. Când o să vină domnul acasă, o să-și șteargă ochii. O să se uite la ea fără s-o vadă. Și totuși...

Apariția lui o paraliza, o ștergea de pe fața pământului, o amuțea, o golea de gânduri. De atâtea ori își pusese în gând să n-o mai găsească la locul ei. Să dispară fără urmă, ca și când n-ar fi existat. Privirea lui trecea pe deasupra. Se simțea bine când o ignora. Lua o carte, un ac de

cusut, fredona o melodie, prindea curaj, se elibera de presiune și parcă de vinovăție. Temperament, talent, tupeu. De ce nu le are și ea? Copilul începu să scâncească, rufele erau gata și tot ce-și imaginase se șterse instantaneu. Se duse să liniștească copilul. Amâna până la limita răbdării întâlnirea decisivă cu el. Îi schimbă scutecul cu unul proaspăt. Îi pregăti laptele, sărutul pe burtică și bobârnacul ușor pe cap. Râsul lui de încântare și bolboroseala lui de țânc o făceau să se închipuie mamă, mama lui. Cum o privea el, sătul, se simțea ca o jucărie a lui. Știa să se joace și să se înțeleagă cu copiii foarte mici. Când se făceau mai măricei o evitau, nu se mai descurca. Nu ajunsese nimic în viață. Trăia din amintiri puține. Viață de fată în casă, fără plată, la copii în scutec. Rămăsese cu o blândețe pe chip, care parcă o ocrotea. Simțea că viața nu era ce trăia ea. Nu avea de ales. Supusenția ei corectă trezea suspiciune. Părea că-i place să depindă, că n-o deranjează să i se poruncească. Copiii însă o părăseau. Îi simțeau inconsistența. Nu suportau să-i strângă la piept și să-i sărute, să-i giurgiulească, să-i lingusească, să se agațe de ei. De parcă toți ar fi vrut să fie luați în serios, să fie tratați cu severitate, nu cu lacrimi în ochi. La rândul lor, își doreau să li se comande, să fie dominați de unul mai puternic decât ei, care să le decidă soarta, cărora să nu le spună pe numele mic, nici să le inventeze porecle, în derâdere. Îi acceptă pe cei care le descoperă și le dezvoltă instinctele, agresivitatea...

Când trebuia să părăsească o familie, nu pregeta să-și ceară iertare... Aici, unde slujea acum, plutea în aer ca o nenorocire. Plecaseră cu toții într-o excursie. Ea păzea odăile ferecate și se îngrijea de sugar. Cât lipseau stăpânii să nu care cumva să-și cheme pe cineva! Să plimbe țâncul, să șteargă praful. Privea strada cu indiferență. Își netezi șorțul curat și controlă ușile, răspunse la telefon și trecu pe lângă garderobul doamnei. Încercă o rochie subțire și se cocoță pe tocuri. Între două schimbări la față, fu surprinsă de sonerie. În furou doar, se servi cu grijă dintr-un parfum suav, se rujă și apucase să-și deseneze cu creionul dermatografo linie fermă pe pleoapa stângă, cu gene gălbejite.

Distrația se întrerupse brusc când soneria zbârnâi o dată, de două ori, și a treia oară. Dar nu se ducea să deschidă. Cel

y de la ușă renunță pentru un timp să sune. Cu numai un ochi

făcut, se gândi că nu hrănise copilul și îl hrăni, apoi se așeză pe pat și ațipi. Cineva bătu cu toată puterea în ușa de la intrare. Se dădu jos din pat și se prelinse pe lângă pereți, fără să aprindă lumina. Se simți ciulit amenințată. Cel de la ușă parcă se suise cu picioarele pe clanță, dar încuietorile nu cedau. Ea se închina speriată, jăcându-și câteva cruci mărunț-mărunț pe piept. Vreun bețiv greșise blocul și apartamentul și înjura de mama focului. Ea hotărî că un hoț n-ar fi făcut atâta târăboi. Nu recunoscuse vocea care o înjura pe-o nenorocită, pe-o Vasilică, pe-o tâmpită... Și totuși era vocea stăpânului, care își ieșise din fire. Atunci răsuci cu amândouă mâinile cele câteva rânduri de încuietori, care mergeau ca unse. Și aproape că se prăvăli pe spate sub pumnii care-o loveau pe apucate, orbește. Lumina discretă din vestibul se aprinse. Strângându-și poalele cămășii de noapte, se ascunse pe balconul ce dă în curtea interioară...

18 noiembrie

Acum vreo trei nopți, cam pe la ora două, Andrei și-a ținut primul său discurs muzical în *ba* major. Cânta atât de tare, că l-am auzit din bucătărie, unde-i pregăteam laptele pentru a doua zi: „ba-ba, ba-mă, mă-ba, ptu-bruu...”. Se ridică pe omoplați și dă cu fundulețul în lădița căruciorului, riscând să sară peste bord. E ciufulit, cârlionțat. Când plânge, îmbătrânește parcă, bine că o face rar. Îl învelesc într-un cojocel cald și adoarme cu două degețele în gură. Azi i-am dat lapte de vacă. De aceea a fost agitat? Ținut în brațe, se liniștește. Face „ploiță” și, când râde, i se îndulcește privirea. E comic, simpatic. Va deveni un copil dificil. Se luptă în el sfiala mea și curajul tatălui pretinzător...

La meciuri, Ioana ciulește urechea la ce spune taică-său și înregistrează ce face el. Cu ochii la el, și nu la ecranul televizorului, strigă și se agită și ea, bătându-și palmele de pulpe și țâșnind în picioare: „Folmidabil!” când Adrian e în delir la fazele palpitate. Maimuțică băiețoasă la meciuri, are în realitate și preferințe mai delicate. Duritatea i se ofilește, devine sensibilă, grațioasă, urmărind lipită de ecran emisiunile cu balet. Costică prinde ideea din zbor și promite s-o înscrie la niște cursuri de dans pentru copii... Până una-alta, învățăm cântece. Partea mea și partea ei, care pot fi transcrise

astfel: partea mea: „Ioană cu părul bălai, / În ochi tu ai cerul de mai, / Albastre lumini în ei strălucesc, / Ioana mea dragă, ce mult te iubesc!”, și partea ei, în ecou: „bălai, de mai, umini, ucesc, dagă, ubec” ...

19 noiembrie

Îl las pe Andrei la bunici, în Drumul Găzarului, și plec cu Ioana la Mogoșoaia. Lunga toamnă dă semne de final. Am pregătit tone de rufărie curată pentru băiat, să muncească mai puțin bunica, măcar în primele zile. Lângă străvechile mele câteva rochii, rufe curate pentru fatucă. În trei rânduri de bagaje, de toate pentru toți, la destinațiile lor...

Aerul e tare și e o liniște că se aude *aviionul* în cer și > >

pufnetul trenului de noapte. Luna trece de la un nor la altul nealterată de gaze și de praf. Parcul, sălbăticit după vara fierbinte. Lacul colcăie uleios, stuful dă foșnet din nimic, arborii – ca de scrum. La prima pală de vânt se vor spulbera...

Pensionarii Mogoșoaiei ies la pește, cu barca, în zori, cu tot dichisul, dar nu prind nimic. Le rămâne visul. E destul de răcoare și curând pescarilor li se schimbă dispoziția. Intră la micul dejun când noi ieșim să ne jucăm cu mingea. Facem o tură completă până la poartă și îndărăt. Speriem niște găini și niște cocoși de prăsilă, superbi, ce coexistă pașnic, fiecare cocoș cu perechile din rasa lui. Nu se bat între ei pentru că nici nu încalcă regulile. Singura lor concurență și competiție se întâmplă la soroacele cântatului! Atunci să vezi piepturi bombate, scuturături din aripi și coarde vocale cocoșești aduse la incandescentă...

y

Ne ferim din calea bicicliștilor. Ioana se oprește din joc, strângându-și mingea la piept. Se apropie din zare o femeie care seamănă de departe cu bunica. Ioana o întâmpină cu „sălumâna”, dar, când se lămurește că nu e bunica, o întreabă în gura mare dacă este o fată deșteaptă, așa, fără nicio legătură. Deunăzi, femeia de serviciu spăla liftul la noi la bloc. Ioanei i s-a părut că e „ulâtă și poastă”. De unde tendința de a pune etichete? Am încercat să-i schimb părerea, dar n-a fost chip.

Aici e frig peste tot, și în clădire, și pe-afară. S-a ars un motor la instalația de apă. Se sapă la un șanț. Va fi schimbată o conductă, și treaba asta va dura. Fără căldură de întreținere, plantele din sera din vecinătate se vor prăpădi. La Palat avem curent. Fierb pe reșou ceaiul și cafeaua. Atmosfera din cameră se aromește. Ni se face somn și ne înfotolim în șaluri crose

y tate, strângându-ne una în brațele alteia. Un lucru care mă îngrijorează – Ioana sforăie și, mai nou, vorbește în somn și se zbate, că știm noi cine. Făcutul meu, tiparul lui!...

Bat la mașină textele pentru *Contemporanul* și pentru *Luceajarul*. Măine, cu Ioana de mână, voi face câteva drumuri prin București. Colaborările, înregistrări, apoi în Drumul Găzarului, să-i achit mamei datoria de 700 de lei. Și trebuie să trecem pe-acasă pentru niște mărunțișuri. Trebuie să fac rost de un reșou de rezervă. Până mâine, îngropate în perne și cu toate păturile peste noi, ne încălzim și suntem cumiți. Ni se arde reșoul. Va trebui să cumpăr două. Sorb ultima picătură de cafea rece și, fără să-mi fie somn, mă strecor în pat lângă copilul meu, care cască. Citim puțin din *Bobinocarii* Gabrielei...

Am o vagă promisiune de angajare. Îmi controlez imaginea în oglindă. Sunt palidă, cu semnele dezamăgirii, de mine în primul rând. Tristețea mea se cronicizează, mâhnirea mea dă semne că nu se va dizolva cu nimic, niciodată. O voi trece printre bunurile mele de preț dobândite, printre foloasele experienței prin care trec. Am doi copii și trei cărți, un nume bun, cred eu, orgolioasă, un punct de plecare sigur – și de recuperare, dacă voi începe să lucrez. Tot binele îmi stă blocat între acoladele unei căsnicii nepotrivite, ce lasă urme în psihicul meu, în poezia mea. Rămâne de trăit și de văzut ce și cum va mai fi. Sângerez în orgoliul meu, surghiunită în acest rai crepuscular. Mă plâng neauzit și mă consolez scriind, printre atâtea fapte îndurând aceeași soartă pe pământ, singure cu iluziile lor de ideal...

O veste bună totuși în planul provizoratului nostru împreună. Nu mai plecăm în America, decât poate la anul pe vremea asta. E un răgaz. Câtă ușurare într-o amânare! Abia ne-am mutat și se gândește la un schimb de locuință, o casă cu puțină grădină. Planul e bun, dar

mi-ar fi greu să mă adun iar, să împachetez, să amenajez alt spațiu și să mă obișnuiesc în alt loc...

Ar fi ideal pentru copii, știu, dar orice mișcare e o schimbare în soartă. Nu mai am resurse de răbdare. Trec pe lângă un vers? „Orice mișcare e o schimbare în soartă”. Adevărul lui e mare cât cerul, de care mă tem. Când ești fericit, nu schimba locul, nici stelele ocrotitoare sub care te-a așezat bunul Dumnezeu.

23 noiembrie, Cumpătu

De la Mogoșoaia, ne-a alungat frigul la Sinaia. Aici putem da drumul la gaz cât vrem. Am găsit o poiană magică, are trunchiuri de copaci prăbușiți și iarbă necălcată. Singure în imensitate, de unde, revenind, ne lăsăm captivate, fiecare altfel, de ființa plină de lentori și de palori a Rodicăi Prato. Și intrăm cu nepăsare, fie ce-o fi, sub protecția verbală a Getei D...

Zile aburoase cu putere de pătrundere în toată ființa. Frunziș în cădere generală. Linii, trasee vegetale care se destind. Dor de scris în prelungirea stărilor indecis contradictorii. Pledoarii fără efect și fără finalitate pentru viața mea, și dor de celălalt copil...

Un țăran călare pe-un cal face impresie. Un foc mărunț într-o vale. Spun-or *mărunț* ca și cum aș spune Dormărunț, cu o anume rezonanță toponimică ce te lasă visător. Primii și singurii mei ciorapi elvețieni i-am făcut praf într-un murăriș ager, aventurându-mă asupra fructelor lui de sămânță. Logic, pe-aici vara trebuie că mișună vipere și scorpioni. Mă-nfiorez. De unde și gândul să ne ridicăm lucrurile de la sol și să ne luăm tălpășița...

Ioana se scobește în nas? Luăm măsuri. Vrea urgent să se descalțe, că i-a pătruns o pietricică în pantof. Bun! Dar căciuliță să nu i-o scot. Obosește, are toane. O purtăm cu rândul în brațe, când eu, când Geta, care o ia la rost fără menajamente. Se scâncește, nu se mai înțelege nimeni cu ea. Moment de sâcâială cu bâzdâci. Numai bunica ar ști s-o scoată rapid din criză.

Împrejur munți, cu poalele-n nori și cu crestele în limpezișul cerului. Pe pante turme de oi cu dulăi în neistovită alergare. Trece mereu același tren, parcă, spre Brașov. Citim, bârfim, ne săturăm unii

de alții, dar ne prefacem că ne e bine împreună, pentru calitățile și pentru defectele noastre...

Puzderie de păsări nemigratoare, miniaturi pe crengile cele mai subțiri. Și veverițe la sol, un soi negricios, printre trunchiuri, ronțând semințe din conuri. Puțin după prânz apare și Dimi, care și-a scris cronica pentru Radio...

Pantase-nclină singură spre cantină, dar zăbovim, ca să ajungem în seria a doua, când e mai liber. Ioana se-mpiedică, se julește, și toată lumea îi suflă peste genunchiul rănit.

Abia ce ne așezăm la masă, că Ioana golește două pahare cu apă, după care nu mai vrea să înghită nimic. Se cere afară înainte de desert. O scot rapid din peisaj, o așez pe colac și-mi vine să râd când o văd ce sincer se opintește. Rezultatul e pe măsura efortului. Bravo, copilaș!

Înainte de miezul nopții, răgaz de scris. Gheața s-a spart, îmbăiată, primenită, pufoasă și plăcut mirositoare, Ioana doarme răstignită de-a latul patului. Toată lumea o răsfăță și a început să se obrăznicească. Dacă nici eu n-o pun la punct, risc să am, ușor-ușor, un copil răzgâiat. Mereu găsește să-mi dea câte ceva de făcut. Să n-o las singură, să nu citesc numai pentru mine, să nu bat la mașină. S-o masez până ce se face pufoasă. S-o țin de mână până adoarme cu un sfert de burtică dezvelit. E încă aurie, cu părul lăsat lung, se îmbujorează în somn. Visează că aleargă și râde.

Ce-o fi făcând în clipa asta celălalt? Țigănușul, șoricelul, cumintele, bababarind cu două degete în partea stângă a gurii. Biata bunica spală scutece și izmenețe de finet. Îi prepară cu sfințenie felurile lunii a șaptea de viață. El își întinde gâtul după linguriță și soarbe cu zgomot zeama de măr...

Ioana încerca deunăzi să-și scoată tălpile din propria umbră. Când mergem cu soarele-n spate, calcă hotărât pe umbra ei lungă și crede că, dacă mărește pasul, umbra se va scurta. Se istovește în jocul cu umbra, ambiționând s-o păcălească cumva. Am imagini de vis, dialoguri naive, revelații, metafore pentru o carte nouă pentru copii...

Abia ce plecasem la Mogoșoaia, că Adrian a și făcut schimbări prin casă. Căruciorul din vestibul l-a dus în bucătărie. Tricicleta și

scăunelul fetei le-a ascuns în debara. Pătuțul băia

ytului l-a împins în odaia mea și a închis ușa. În odaia lui a tras jaluzelele și a făcut întuneric beznă. A risipit pernele pe jos și nu le-a mai ridicat, și n-a mai aerisit. Suspecte mișcări! Mă izbește un iz, un parfum. Ce idiot lucru să te întorci pe neașteptate la tine acasă și să înțelegi cam ce se întâmplă în lipsa ta!

Își aranjează să rămână singur în București. Ne expediază în vacanțe lungi ca să-și facă de cap. Când începe să dea semne de părinte grijuliu și soț tandru, eu încep să fac bagajele. Ne trimite în peisaj, cât mai departe, nu mai contează cât îl costă. El, care face crize apocaliptice când trebuie să plătească, acum nu se mai uită la bani. La întoarcere însă, îmi scoate pe nas sacrificiile și nerecunoștința...

Scrutând realist perspectiva, va prefera să nu mă angajez, îmi va face elogiul libertății de mișcare. Să scriu, să public, să mă ocup de copii – iată idealul castrant pentru care pledează perfid. Eu tot insist să încercăm și varianta cealaltă. Nărvit în rele, ar fi în stare să mă țină în promisiuni deșarte până se vor face copiii de școală? Ca să capete o amânare, ca să-mi facă program, să-mi controleze viața, ca unei cloști! Nimic nu-l face să roșească. Dacă m-aș opune, dacă l-aș acuza, ar nega cu o mare uimire pe chip și ar face circ. Nimic din ce-mi face nu i se pare mârșav. Prezentul lui, cu noi, se subțiază. Pendulăm între exces și strâmtorare. Exuberantele

j)

lui de tată vinovat, cumpărând în delir jucării și bunătăți și fotografiindu-se pozând duios și cucerit de ideea că e un tată devotat...

La începuturi, îmi păruse ca un gladiator. Luptând cu sărăcia lucie, cu foamea lui masivă care se vede și azi. Adolescent în expansiune fizică, dând piept cu fantomele istoriei, cu tatăl deținut politic. Ardoarea de-a se afirma ca poet, ca lider și „cel mai tânăr poet al acestei republici”. Neglijent în intimitate, cu ticuri de proastă creștere, în lume manierat, controlându-se, după caz. Bâlbâit în discurs, te prinde, te captează cu idei, cu metafore îndrăznețe, cu lozinci deraiate de la tipic. Amorul nostru – abrupt, nesărat, sumar, ca un viol, ca o nesăbuiță. La orizont, în devenire, omul-spectacol, cu

două, trei fețe. Băiatul-buldozer pe scene școlare, la tribună, improvizând uimitor, cu o foaie albă, goală, în mână cu care gesticulează maiakovskian. Cu o memorie de excepție, recitând, în nesfârșitele noastre plimbări prin oraș, Esenin, în traducerea armonioasă a lui Lesnea: „Hei, voi sănii, sănii și voi cai, voi cai, / Numai dracul v-a scornit, mișelul! / Peste

„ y stepa-ntinsă-n nesfârșit alai / Râde pân' la lacrimi clopoțelul”...

Acum produce cu orgoliu dovezi de alt soi. Îl preocupă și își exersează tehnicile hărțuirii. Plăcerea evidentă de-a mă teroriza și de-a mă maltrata, deocamdată verbal, rostind uneori acuze cu o intensitate inhibantă. Suntem împreună de opt ani. Anii euforici au fost primii patru. În septembrie 1961, când ne-am căsătorit oficial, fuseserăm amândoi temerari în sărăcia noastră. Credeam că starea aceasta de solidaritate leagă oamenii fără să-i sălbăticească pe dinăuntru. Schimbarea s-a produs relativ lent, cu oscilații și cu reveniri, alunecând semeț către răul de proporții de-acum. Calea – presărată cu clipe de bine și poezie, de întreținere perversă a iluziilor. Împreună cu enigma lui, cu secretele lui de familie, cu iubirile posibil penibile din adolescență, cu mizeria materială frustrantă pentru un tip intempestiv, inteligent și îndrăzneț. A fost o nebunie să mă las ocrotită de un copil plin de demoni în creștere, de o ființă anarhică și nedisciplinată, fără măcar nostalgia disciplinei în vreo direcție. Grăbit să învingă, nu conta prin ce mijloace. Să mă ocrotească spre a mă supune, poate ca pe o victimă ideală, ușoară, nu ca pe un partener. Să-i rămân în permanență la îndemână, ca o pradă pe care să nu o extermine fizic. Grăbit să parvină, să-i copleșească pe naivii investitori de suflet printre care mă prenumăram.

M-am tot gândit în acești ani că la temelia comportamentului său sunt complexe nerezolvate la timp. Și viața noastră a devenit o bizarerie, un ghem de lână cu molii în depănătură – minciuna ce se complică și din vina mea, până astăzi, într-o criză crâncenă, într-un nesfârșit război fără învingători...

26 noiembrie, Sinaia

Amuzantă găselniță pentru un titlu de carte pentru copii, *Cărticică pentru fete-veverițe și băieți-veveriți* \ Aseară apăream la TV, într-o înregistrare făcută recent, cu *Sonetul 13, Clipa cu pui, Ioanei, Oraș, Să te întreb și Sonetul 24*. Pentru o clipă a stăruit pe ecran nutrița fetei mele, fâstăcită de plăcere când și-a dat seama că e filmată și ea.

Sună Adrian cu vești. A fost Paul pe la bunici. Fiul nostru e în formă, gata s-o pornească de-a bușelea pe covor. Seara, la culcare, îi îngân Ioanei un cântecel. Brusc i se face dor de frățior...

y

28 noiembrie

A nins. Schimbare de decor și de dispoziție.

30 noiembrie, București

La revenirea acasă, simt imperios nevoia să notez un lucru ce parcă mi se ștersese din minte. Date fiind personajele și circumstanțele, duminirile la scenă deschisă asupra vânzolelilor lui din culise, tot ce am evitat să transcriu mi se pare dintr-odată important. Memoria se eliberează de un anume depozit și pentru că plutește în casa în care am revenit un iz, un parfum dintr-o împrejurare de-acum doi ani, când locuiam în Berceni. Senzația, acum, că în lipsa mea aceeași fantomă îmi bântuie casa și mi-o golește de aer...

Într-o noapte, sosește acasă euforic și gălăgios, umăr la umăr cu Nana-Otilia, vizibil surprinsă când le-am deschis ușa. Au descărcat, mirosind a zăpadă, în mijlocul mesei noastre rotunde, o plasă cu mere roșii, de vis. Păreau amândoi picați din grădina Raiului, după izgonire...

A doua zi, la prima oră, aveam de dat un examen și eu, și el. Mă temusem că, prins cu viața lui misterioasă de noapte, a uitat de examen și că nu se va prezenta...

Au rămas în living până dimineața, stând de vorbă, ascultând muzică, după ce eu m-am retras să-mi hrănesc bebelușa și să mă odihnesc. În trecerile mele de peste noapte spre bucătărie, i-am putut vedea cumiți, cu magul în surdină, mâncând mere și discutând. A doua zi devreme aveam să-i găsesc unde-i lăsasem. Dintr-un moment într-altul, trebuia să apară unul dintre părinții mei, care venea să aibă grijă de Ioana noastră. Am făcut o cafea amară, i-am servit fără

ceremonie, am adunat într-un vas smălțuit merele rămase, evitând privirile Nanei și cuvintele lui. Copilul dormea cuminte în odaia mică. M-am îmbrăcat de plecare. Și-au tras și ei hainele tocmai când mama își scutura temeinic șoșonii la ușă. Nana se strecurase suplă în astrahanul ei cu manșon minuscul. Am prins un taxi rătăcit prin cartier, cu care am ajuns la Universitate. Nu mi-am închipuit că voi coborî de una singură, iar ei își vor continua împreună drumul. La urma urmei, de ce să mai încerce să salveze aparențele? De ce să n-o conducă și până acasă? Se simțea obligat să-i facă dovada sentimentelor lui, punând la bătaie cu larghețe obrazul studentului și onoarea soțului dezertând pe toată linia de la datorie?

Am intrat în examen, pândind o vreme ușa amfiteatrului, să se deschidă și să apară și el în timp util. După o jumătate de oră, îl văd că se strecoară prin ușa înaltă cu un aer sumbru, cerând permisiunea să intre în examen și motivându-și cu o minciună bine ticluită întârzierea...

Se-adună la noi acasă Raicu, Valeriu și Mihalas, Pituț și

Goma. Demisionaseră în bloc, sunt agitați comentând gestul și aproximând efectele. Redacția se scindează, Breban dându-și arama pe față, comportându-se arogant...

6 decembrie

Așteptând în cel mai populat dintre birourile *României literare*, în Ana Ipătescu, cel cu fișet și cu etajeră în perete. Cu portretul lui Caragiale, tutelar, și cu un telefon mut. Cu ziare și reviste peste tot și cu câte un calendar pe fiecare birou. Cu plușul scaunelor scămoșat și cu un cuier care se umple de haine și de căciuli. Cu o fereastră largă spre bulevard, pe care abia am închis-o, după aerisire.

Mă simt stingheră în context. Adrian e și el pe undeva, prin clădire. Intră Valeriu salutând stins. Morocănos, apare și Pituț mormăind „Săru-mâna”. Băran anunță că va face Revelionul cu bătrânii lui la Târgu Jiu, că nu se știe ce va mai fi la anul. Autor de microsioane și specialist în ruperea de nasturi, prin răsucire. Victima se ferește și scapă un timp, dar, până la urmă, ascultându-i poveștile, își lasă

nasturele între degetele active ale lui Vasile. Nimeni n-ar sta de bunăvoie la taine cu el. Așa, piept în piept, până ce așa cedează prin răsucire...

Îmi trebuie o hârtie care să adeverească cum că Buzea Constanța este una și aceeași persoană cu Păunescu Constanța din buletin. Povestea cu numele de fată care ajunge pseudonim literar...

Valeriu iese din când în când din muțenie întrebând cât e ceasul. La Budapesta, anul trecut, îl rădea tacticos în cap pe Breban. Acum relațiile s-au răcit de-a binelea. Aroganța brebaniană, demisia în bloc, în semn de protest, atmosfera sumbră în perspectiva nesigură, cine va veni la conducere?

Și ancheta din vară în jurul *Reconstituirii* lui Pintilie, care n-a primit bunul de difuzare! Și povestea cu trimiterea, în octombrie, în Elveția, într-o delegație de scriitori, a lui Geo Dum. și Adrian. Răstimp în care s-au mișcat spre schimbări semnificative pioni pe tabla de șah a *României literare*. Nici nu știu cum am reușit să dau de urma lui Adrian în Elveția, ca să-l previn telefonic la ce să se aștepte la întoarcere...

Geta Gheorghiu, poreclită „mitraliera”, preferata tuturor pentru rapiditatea cu care bate la mașină impecabil materialele, acum întârzie să apară la redacție. Cealaltă dactilografa, mai puțin performantă, lucrează și ea cu mare pătrundere. Dar Geta este șefa, ea ține în sertarul ei, încuiat acum, ștampila instituției. Adeverința mea trebuie ștampilată și semnată de unul dintre șefi...

Aproape prânzul. O caut la telefon pe Anca. Îi relatez peripețiile mele la munte. O pun la curent cu programul meu. Se miră că o sun de la redacție duminică și se amuză aflând că de fapt e sâmbătă. Marțea viitoare voi fi iar la Sinaia...

La marginea lumii tumultuoase, în singurătate, scrisesem câteva lucruri bune. Ioana face caz de noua ei descoperire, că poate obține femininul din orice masculin. Ei, nu chiar întotdeauna!

12 decembrie, Sinaia

Ninge halucinant, fulgii vin din toate direcțiile. Și cel mai frumos este că vin dinspre pământ spre cer. Ridicăm la repezeală un om de zăpadă. Ioana nu e cine știe ce încântată de personaj. Astăzi e cam

sâcăită, nu pune suflet, nu se extaziază, parcă nu-i sunt boii acasă. În schimb, peste zi, regăsindu-se, l-a evocat ca pe un prieten drag. Iar seara, când ne-am întors la cabană și l-am găsit dărâmat și călcat în picioare, s-a mâhnit de-a binelea.

Îmi hărtănește agenda. Va trebui s-o reconstitui din fragmente. Nu știu ce i-a venit. Cosașu o învață cum să-l deseneze pe N, singura literă din numele ei pe care încă n-o știe. Stă toată ziua cu creioanele în mână și se iscălește peste tot, A-ul ieșindu-i mereu crăcănat. Îi turuie gura, e calină și grațioasă. Devine tainică dacă-i îngân un cântecel. Nu peste multă vreme, toate acestea se vor repeta în varianta Andrei. Ea și-a dat drumul la mers toamna trecută, cam pe la un an și două luni...

S-ar putea ca după această vacanță cu belșug de zăpadă să mă angajez la *Amfiteatru*. Aștept cu inima strânsă de emoție, dar și îndoindu-mă, pe cât sper ca minunea asta să se petreacă aievea. Multe s-ar putea dezlega și schimba în bine dacă aș lua asupra mea întreținerea copiilor. Se vor stinge măcar în parte tensiunile dintre noi. Când se-apropie data plății, fatalmente ne certăm. Pentru cei 700 de lei, generozitatea întruchipată din primii noștri ani împreună, face crize de furie și de dispreț față de ai mei, care nu sunt decât aceiași oameni modești și de treabă dintotdeauna, aceiași părinți de-al căror ajutor îndelungat și dezinteresat ne-am bucurat. El nu li-l mai recunoaște. Am locuit niște ani în Drumul Găzarului fără să avem grija cheltuielilor de casă și masă. Cât a fost gratis, a fost bine. La drept vorbind, ajutorul lor de-acum e ca și gratis, pentru că puștii noștri acolo mănâncă și își fac veacul. Dacă ai mei ar fi înstăriți, nici nu s-ar pune problema acestei sume infime. Dar când ei trăiesc modest dintr-o pensie și-un salariu? Mi-e rușine și lehamite că trebuie să-l apăr, pentru grosolăni, când vine vorba despre bani. Mila lui pentru părinți rămâne pur teoretică, una care dă bine între amicii ce nu cunosc detaliile din interior. Câștigă îndestulător și nici eu nu stau cu mâinile-n sân. Dar nu suportă să aduc vorba despre contribuțiile mele la viața noastră în comun... Și nu el i-a rugat și le-a promis, și le-a propus suma, și s-a angajat solemn? El a fixat suma, echivalând cu salariul mamei, care și-a lăsat serviciul ca să ne crească copiii. Putea să

fie, și nu m-aș fi opus, soacră-mea Margareta, dar ea ar mai fi avut câțiva ani până la pensionare și n-a riscat, și nu s-a îndurat să se sacrifice pentru nepoți.

Meschinăria s-a generalizat. N-am mai cumpărat mare lucru pentru casă. Stăm cu pardoseala golașă. Economisind împreună, am fi putut cumpăra niște covoare. Căminul nu-l mai atrage. Vine acasă doar să se primenească și să doarmă. Sunt demoralizată. Lăsată de izbeliște și sufletește la voia întâmplării, la limită. Malefică prezența socrului: cu masca bunăvoinței și a bâlbâielii admiraive pentru fiu, își lasă câteodată la vedere ostilitatea în direcția mea și a părinților mei. S-a oferit să ne trimită o femeie de la țară pentru menaj. Gelos pe mama, pentru locul pe care-l ocupă în creșterea copiilor noștri mici. Urmărește s-o discrediteze și s-o disloce. S-a și prezentat cu o bătrână firavă și speriată, căreia i-ar fi amenajat, dacă am fi fost de acord, culcușul în debara! Nu pentru mine a adus-o, ci pentru fiul care trebuie servit de o slugă supusă, care să-i curețe pantofii și să i se ploconească cu *săru-mâna*. Un vis de boierie persistă în mintea bătrânului, pentru fiul valoros. Adusă să trăiască, de probă, în buricul Bucureștiului, fără iarbă, fără talpă goală pe pământ, fără cerul liber deasupra capului, bătrânica suferă un stres vizibil. Statutul ei rămâne incert. Mai mult ca sigur că nu i se dă vreo răsplată pentru ce face prin casă. Umblă speriată și se sufocă între patru pereți. Se plictisește și uneori se tânguie de dorul căsuței de la țară. Nu i-am văzut și nu-i văd rostul în casa noastră. Doar că-i aduce papucii *domnului* și se ploconește ca o slugă, poate spionându-mă rudimentar și raportându-i bătrânului ce i se pare ei că înțelege...

Toată toamna am scris cu frenezie. Recolta mă uimește și mă reconfortează. Poezia îmi asigură un suport psihic, o brumă de justificare în toată restriștea...

Aici, la munte, veghez, dar veghez în gol. Instinctul mă avertizează că în lipsa mea se năruie totul. Prezența mea încetinește întrucâtva procesul. Împăcarea cu Nana e un fapt împlinit. La care amicii noștri au replici și fac glume, urmărind excitați povestea. Că și eu m-aș fi împăcat cu ea și cu situația e un fel de a spune, pentru că noi

două nu ne-am certat niciodată. Cochetăriile ei cu Adrian durează de multă vreme. Dar, mai mult decât să-l lase s-o curteze și să-i dedice versuri, nu-mi vine să cred că se întâmplă...

Cu ani în urmă, la Cluj, invitați de Nana să petrecem o seară împreună, ea se duse la bucătărie, care era la capătul unui culoar întortocheat, să aducă gustările. Adrian a urmat-o imediat, ca s-o ajute. Stăteam de vorbă în sufragerie cu soțul Nanei de ceva vreme, când acesta s-a precipitat într-un salt spre bucătărie. Am rămas să-i aștept, nebănuitoare pe-atunci de nimic rău. S-au întors doar bărbații, cam agitați, ciufuliți și fără platouri. Și, fără nicio explicație, am părăsit în grabă casa prietenilor noștri...

Chiar și după atâta vreme de la crizele lui de orgoliu masculin rănit, mă simt ofensată de slăbiciunea lui. Nana n-ar fi mers niciodată până la capăt. La insistențele lui, a preferat să-l poarte cu vorba, să-i țină nădejdea trează că va veni o zi când îi va ceda.

Citind în cheie corectă *Fântâna somnambulă*, înțelegi cum au stat lucrurile. Ce turnură a dat el întâmplării, dar și cu câtă nepăsare vinovată a privit și ea în direcția iminentei destrămări a familiei mele! Ce scenariu a construit el pentru a trece mai ușor peste afront. Nana-Otilia s-a complăcut, flatată, cu siguranță, să-l contemple pe plăvan în masiva lui topire, să-i asculte tiradele inflamate, inspirat revărsându-se asupra ființei ei în versuri torențiale...

Colegii se amuză și încearcă să se convingă că zvonurile au un corespondent în realitate, cu siguranță palpitant. Unul dintre ei s-ar fi strecurat într-un dulap, după terminarea programului redacțional, ca să urmărească pe viu ce se petrece.

În vremea aceea, Adrian venea acasă și se culca pe canapea întors cu spatele la noi. Cu fața la perete, suferea. Ofta cu ochii strânși, aproape să plângă, refăcând în minte scenele cu Nana îmbrățișându-se și prelungind agonia unei dorințe apocaliptice. Așa și-a scris cartea cu care a luat premiul și a stârnit certuri în juriu. O carte ca o rană vie, pe care o cunosc și o evit, pe care am dactilografiat-o. A scris la ea bolnav de o lingoare ce nu se mai istovea. Se ridica din reverii și se apuca de scris. Scria și mă chema să mi le citească. *Mie*, acele texte, în care eram

și în care am rămas personaj secundar, ca un duhovnic surdomut, fără să-i pese că mă mutilează și că mă castrează de sentimente, și mă îmbolnăvește de

7 >

stupoare...

Am scris și eu, parcă în replică, tot felul de texte, versuri, pe stările pe care mi le crea. Cum vine asta, Constanța: „A fi a doua, a rămâne prima”? sau „Tu de ce te-arăți statornic când imaginea ta umblă?”, extrase din *Norii* mei, nominalizat fără șansă alături de *Fântâna somnambulă* pentru premiul Uniunii și pierzând, după cum mi s-a relatat, la un vot diferență.

Romantic pare mersul meu. Seara e parcă pentru Dumnezeu.

Te duc în brațe strâns. Pești lungi în apa limpede se culcă încremenind spasmodicul lor chin. El e departe de atâta vreme.

Totuși de el nu mă mai pot spăla. Aceste liniști nu-s firești. Spre bine duc conflictele, cuvintele. Absența lor e semnul cel mai rău...

Pereche albastră a nici unui lucru. Și muzica mi se păruse divină.

Între noi iuliana cu greieri grădină – tablou infinit în care verzi personaje dispar. Sunt în stare să cad în genunchi și să mă vaiet, dacă vreo altă făptură se va vedea călcând iarba acolo. Sunt gata să alerg în cămașă de noapte, pe ploaie, să strâng pe întuneric flori.

Dar orice mișcare e o schimbare în soartă. Am fugit din oraș să nu fiu găsită de nimeni. Între nimeni de-aici și nimeni de-acolo are loc sălbatica mea fire să fie...

*Am dorul pe care îl au și cresc în virtutea lui plantele inventându-și **

spirale din propria spaimă. Lacrima mea urmează lavelor.

Și ce te >

poate uimi în gestul umbrat al surâsului meu? Dacă totul ar fi precum spui, dacă nimeni n-ar fi împotriva-mi! Trec în rând călăreți pe care nu i-am gândit.

Îngăduit îi este somnambulului să umble și să-și închipuie. Singură nu dorm.

Din altă singurătate ajunge glasul tău fără corp și agită sunete

lungi aplecate spre stânga...

Întâmplarea face să ne întâlnim la leagăne, în părculeț, la Cumpătu. Ea trecea, eu am salutat-o fără convingere, Ioana i-a făcut cu mâna. S-a oprit, ușor palidă, golită de exuberanță, parcă suferindă. Ce am fi avut de adăugat noi între noi? Nimic. Doar să salvăm inutil aparențele. A dat-o-n leagăn pe fetiță, a mai stat câteva clipe, apoi și-a deschis umbrela azurie și s-a îndepărtat pe alee...

Va îngădui, oare, Dumnezeu, să fim colege de redacție într-un viitor apropiat?

Astă-vară, pe terasa Turnului, Nae Stoian îmi strecurase porcește o aluzie, în vreme ce Adrian se dusesese să cumpere țigări: „Dar tu, Constanța, te înțelegi bine cu Nana, nu-i așa?” Am fost destul de dură, ca să-i treacă pe loc cheful de prostie. Atunci altele erau prioritățile mele. Eșecul cu Nana l-a făcut pe Adrian fiară. Iar eu i-am fost vreme îndelungată cal de hărțuire, victimă la îndemână...

Și tot atunci mi-a citit un fel de scrisoare-testament, către mine și Ioana mică, și către bunica lui, din care am înțeles

— J >

prin ce trece și cât de motivat i se părea că este în intenția de-a se sinucide din amor. Altul și-ar fi lins rănile în tăcere. Dar el, fire indiscretă și tribun al propriului destin, și incapabil de cavalierism, face public episodul într-o carte întreagă. Se supără pe femeia dorită cu atâta ardoare și face să pară că *el* se leapădă de ea. Din relatările lui am înțeles că lucrurile se limpeziseră oarecum, Nana punând între ei sintagma teoretic salvatoare *Ori totul, ori nimic* și faptul că ea își iubește soțul. Atunci el ar fi spus că și el își iubește soția și că starea civilă n-ar fi fost un impediment în calea amorului pătimaș. Căsniiciile ar fi rămas înfloritoare sau pleoștite, la locul lor.

Și încă un lucru de mirare, că i-ar fi dat și Nanei să citească scrisoarea-testament. Gest patetic și de prost gust. Cum o fi reacționat Nana la așa șantaj? Poate de aceea s-a simțit datoră să-mi explice, fără să i-o fi cerut, când ne-am întâlnit pe holul *României literare*. În balconul îngust ce dă spre curtea interioară din Ana Ipătescu 15, a încercat să-mi explice că povestea ce făcuse înconjurul lumii noastre

era, în realitate, o fantezie a minții lui, ce se răsfrângea atât de neplăcut asupra ei. De acord, dacă spovedania s-ar fi oprit aici, ar fi fost bine. Dar a adăugat că ea l-ar fi tratat cu încredere colegială, și uite ce-a ieșit! Dar, ca bărbat, el nefiind „genul ei”... Mi-a stat pe limbă s-o întreb cam care ar fi fost, la o adică, genul ei? Întorcându-i spatele, cu lentoare și neostentativ, lăsând-o în balcon, mi-am văzut de treabă...

Final de decembrie

Bobinocari, bubahtieri și gugumantici, eroii Gabrielei M. în delicioasa ei carte pentru copii. Ieșind împreună din sediul Uniunii de pe Kiseleff, îmi mărturisește că a scris cartea dintr-o suflare. Mi-e greu să cred că așa ceva se poate inventa peste noapte. Mai degrabă e o transcriere de povești mai vechi și de jocuri într-un limbaj demult fixat în fermecătoarele ei dialoguri cu Nichita. Am ascultat ce spune, plăcându-mi s-o privesc exagerând ca un copil traumatizat de emoțiile și de suferințele unei extrauterine, din care Nichita a salvat-o cu prețul unui împrumut imens, pe care l-a găsit la Eugen Barbu. S-a comentat în fel și chip în târg. O poetă salvată și o carte uimitoare, din care citesc cu plăcere, seară de seară, când intru în pat împreună cu Ioana mea, toată ochi și urechi...

Cu *pupinpopoforiile*, cu savuroasa poziție în spațiu a lui *Interpenteleiperpentici*, cu *Scumpițoaica*, *Tataxonele* și *Spurcățica* și cu toate celelalte personaje și situații inventate în memoria unui nenăscut, într-un maraton epic nemaipomenit, o admir sincer și iau aminte la înzestrarea ei de excepție, pentru că merită.

Mult după miezul nopții, aici, la capătul lumii și al anului, citesc și mi se aburesc ochii de înduioșare. Ioana se trezește

y argintie ca Luna. Îmi cere limonadă. După ce bea, adoarme pe oliță. Îi netezesc ciuful și-o așez în pat. Mă întorc în „atelierul de reparat gândaci”, de unde *Zâțfus* iese valvârtej, în brațe cu un fier de călcat *miorlete*...

y

Copilul nostru doarme și el cu *pătesul* dezvelit, rotund și plăcut la vedere ca un fruct dolofan.

Ninge la sfârșit de an în munți. Dau drumul la gaz, rod un măr,

mă gândesc în surdină cum s-o mai fi înțelegând Adrian cu mătușa de la țară...

Arhivă lirică 1969

Ciudată soartă! Luna vindecă pinii de umbră ridicându-i de la pământ, făcându-i să-l uite... Tu, în depărtare, cu fluviul în față al Sudului ești. Cuvinte arunci în valuri, absent. Scrisorile vin golite de vrajă, ca sufletul care rămâne în flaut după ce cântecul s-a terminat. Tu, în propriul suflet carnavalesc, departe. Tu, în amărăciunea pe care cu dor ți-o exprim. Tu, al înfrângerii, mă urmărești inutil și fără sfiieli. Umpli himeric cu mine clipe ce somnul cu plumb ți-l încarcă. Mai bine încearcă un vin și crede că viața e o nebunie săracă, un zbor nefiresc, o aparență. Te caut și te găsesc în atingerea pe care mi-o gândești. Cu patima mea te împing de la mine. De buzele mele te fac înfinit să te lepezi. Pentru ca numele, cântecul, sufletul meu să înceapă și să rămână cu mine și mie întreg să-mi vorbească, pe mine să mă vindece, mie să-mi semene. Însă...

Cu lampa aprinsă pe masă în plină zi, aștept. Beau apă amară, o beau în tăcere. Copilul se prinde cu mâinile de nasturii bluzei și-i rupe. Aș vrea să citesc, dar în pagini de cuvintele tale mă sperii. Și-mi pare că nu mai pot scrie cu sufletul meu din trecut. O misterioasă odihnă mintea-mi învăluie. Doar teama mă obosește, da, teama de anul ce trece rodnic, mai trist decât toți...

1970

Revelion 1969 – 1970, Cumpătu

Aproape în aceeași formație ca acum un an, doar că nu în holul rustic al Vilei 10, ci într-al Vilei 2, misterios burghez, cu un aspect mai rece – facem Revelionul la munte. Brad, bucate, televizor, copii, lume, Dimi cu Geta, Șova cu „betrana” Valentina, Neli Mureșanu cu Geo Dum., noi cu Ioana noastră, și alte câteva figuri. Vorbim, exuberanți, testăm gustările, ne îmbujorăm dansând. Șampanie, sticle numărate, sărutări, urări, artificii. Copiii sorcovindu-ne la nesfârșit...

Port o rochie azurie cu pieptar alb și broșă ca singur ornament. Modestă față de celelalte doamne elegante, nu mă preocupă efectul veșmintelor în noaptea dintre ani. Geta s-a costumat în fluture roz,

vaporos. Ceva o nemulțumește, vizibil agasată de context. Pare ca adusă cu forța. Mănel Șova își ocrotește blonda, cu care dansează dezlănțuit. Ca de obicei, Dimi bine dispus și bonom. Neli abia își stăpânește lacrimile, Geo – în cel mai țeapăn firesc de care dispune. Ioana noastră îl adoră pe Dimi...

Mă atrage figura Nelinei, care se înnegrește de efortul de a-și înghiți obida. Nu știu ce are, dar nu e greu de presupus. Lui Fănuș îi vine ideea trăsnită să ne alegem un președinte al Revelionului și un vice. De ce nu și un secretar și o dactilo

>

grafa? Geta pufnește. Se votează, culmea, și aleșii se apucă, rubiconzi, să pună pe picioare un program ca la carte. Ajung să se certe. Era de prevăzut. Nu lipsesc pocnitorile. Nu mă prea amuz. Profit de un moment când autoritatea paternă decide să duc copila la culcare. Ea se împotrivește din răsuputeri, dar n-are nicio șansă. Plânge, dar nu înduioșează pe nimeni. Încercând s-o consolez, îi promit că rămân sus cu ea toată noaptea, și chiar rămân cu plăcere. Din hol răzbesc în rafale hohotele, vocile, tăraboii. Oameni normali care gustă clipa, care vor să se distreze cu orice preț. O viață are omul! Când, într-un devreme, revin, toaletele doamnelor sunt gata șifonate, fardurile alterate, lumânările topite, fața de masă pătată cu vin, figurile rubiconde strălucesc. Mă anesteziez cu un pahar de șampanie. Cineva o întreabă, iar Geta răspunde umflând binișor suma, cât a costat-o costumația. Cât un covor persan! Se ghicește în cafea. Litere, cifre, șerpi, un cocoș, o cucuvea albă, cu simbolistica de rigoare. Nu rezist și mă retrag obosită, fără ca nimeni să regrete plecarea mea...

2 – 3 ianuarie, Cumpătu

Petrecerea s-a lăsat cu boală. Adrian strănută cu ampolare, congestionat, irascibil. Doarme greu, agitat. Îi pun medicamentele la-ndemână și mă gândesc ce aș vrea să fac în noul an. Lumea iese dintr-o mahmureală ca să intre în alta. Înghesuială la cantină. Când mănânci mult ți se face foame mai repede. Multe fețe buhăite, multe inimi cu harțag. Adrian o maimuțărește pe Geta, care apreciază că Revelionul n-a fost cum trebuia să fie. E clar că toți se simt atinși, cu

președintele și cu vicele în capul listei, dar numai unul își permite să fie moșic cu o femeie exigentă, ridicând vocea. Copiii de la masa din apropiere îl arată cu degetul. Se enervează și pleacă, lăsându-ne baltă. Îl regăsim după un timp dormind în cameră, destins, cu un ziar în mână. Îmi vine să râd, și râd. „Râzi ca proasta” – decide marțial, adormind la loc, ziarul alunecându-i pe covoraș.

7 ianuarie îi citeam Ioanei o poveste, când, gâtuită de revelație, a strigat ținându-și între degetele capătul sternului: „Mămicuțo, aici în burtică eu am un săpun!”

Între *Agonice* și *Orgolii*, editura respinge primul titlu, cel la care țin. Până la urmă o să-l impunem pe cel care este în spiritul cărții...

Adrian face bășcălie că nu rețin nume și funcții de inși > > >

care se-aleg în conducere. E destul că-i știe el. Mă toarnă la Geo. Mai bine să ne păstrăm inocența...

Îmi cere zilnic să-i fac câte-o notiță de cheltuieli. La

sumele mici pe care mi le dă, e ridicol să-mi țină socoteala! Meschinărie ce dă peste margini. Mamei i-a pretins bon de decontare de la taxiul cu care l-a dus pe Andrei la vaccin. Când și-a revenit din stupoare, mama mi-a făcut scandal. De aici o ruptură penibilă. Mergând să-și vadă băiatul, Adrian le-a dus bunicilor o sticlă de șampanie. Au făcut pace, dar, de iertat, mama nu-l iartă...

Omul care minte este în stare de orice ticăloșie. Minciuna e semnul unei dezordini interioare, este o infirmitate morală.

Două luni după căsătorie, am avut revelația eșecului. N-am spus nimănui. N-am fost niciodată cu adevărat unul pentru altul. Continuăm să stăm laolaltă, dar suntem niște singurătăți. Pentru mine e cel mai greu. Infernul meu e închis, izolat, pecetluit, pe când el evadează când vrea.

Nu ține jurnal, și rău face. A încercat. S-a plictisit. N-a avut răbdare. Are și multe de ascuns. Iar ce nu are de ascuns varsă în texte de tot felul, în miile de versuri pe care le secretă dintr-un fond energetic uimitor.

Erau timpuri când ne adunam câțiva prieteni, la noi acasă, de

obicei, ca să scriem pe o temă dată. Deschideam Biblia și puneam degetul pe un verset la întâmplare. Transcria fiecare pe foaia lui acel verset, ca prim vers al poemului încă nescris. La sfârșit tăiam versetul și rămânea doar ce era al» >

nostru. Scriam după puteri și ne citeam timorați, dacă nu chiar invidioși pe producția cu care ne copleșea întotdeauna Adrian. Rar de tot reușeam și eu două-trei texte. În zilele lui bune, Ilie Constantin reușea să scrie uluit până la opt poezioare, căci el scrie scurt. Iar Adrian ne umilea scriind nouăzeci. Pe Ilie îl podidea un râsu-plânsu, între ciudă și admirație. Nu-i venea să creadă. Mulțumit totuși și cu sine, > > 3

pentru că și el în competiție cu sine era performant...

Geo Dum. e bolnav și speriat. L-a lăsat cu toată revista-n brațe și s-a retras la munte. Adrian se simte ca peștele în apă. De când așteaptă el așa ceva! Dă impresia că nu mai are mult și face explozie. Și-a pus toată presa în cap. Polemizează cu toți, citește tot. Vrea să le dovedească tuturor, și celor care nu-l înghit, cât este el de capabil și cât este el de curajos în context. Și este! Nu sunt puțini cei care-i dau cu varga peste degete.

Am fotografiat copiii. Fragili, suavi, diferiți. Ioana, autoritară, pozează cu fervoare. Andrei, în schimb, dă instantanee de ins uimit de ce i se întâmplă. Nimic cabotin la el. E și prea mic. În schimb, Ioana joacă „mimă” cu dezinvoltura unui adult și se amuză copios. O interesează jocurile de cuvinte. Adrian inventează două personaje cu nume ridicole.

Lilongo și Clinfonfo, cu care încearcă să-i înfricoșeze, fără succes însă. Mai eficient este „motociclistul nocturn”, care controlează copiii dacă dorm...

Discuție ca-n pâslă cu Violeta Zamfirescu la editură. Că ar fi primit un telefon „de sus” în legătură cu titlul cărții mele. Că, dacă nu renunț la *Agonice*, cartea nu apare...

Drum la bunici în Drumul Găzarului, cu noul pătuc pentru Andrei.

13 ianuarie în ultimul timp am dormit insuficient și mă resimt.

Bat la mașină o a doua carte. Aleg din sumarul ei zece elegii pentru *Tribuna*... Acum o săptămână, migrenă violentă, fotofobie, fiere răscolită. Ioana: „Te doare ochișorul, că te-ai lovit cu o bubiță”. Înghit până la greață fiole de algocalmin și încerc să dorm. Răul meu este întotdeauna de durată.

Zaharia Stancu: „Știți de ce-am rezistat eu de 30 de ani încoace? Pentru că n-am ținut morțiș să obțin în octombrie ce eram rugat să preiau în mai”. Fraza e defectuos înregistrată. Se înțelege că octombrie trebuie să fie anterior lui mai.

Secretara îi prezintă o hârtie. Stancu o parcurge, apoi spune: „Iată cât a câștigat Eugen Barbu. Iată cât a câștigat numai pe cărți în ultimul cincinal domnul care se interesează atât de mult de onestitatea scriitorilor români. 1 200.000! Numai pe cărți, una mie pe zi. Bașca articolele, poeziile, scenariile. Dar, când mănânci atâția bani, trebuie s-o faci în tăcere, nu să-i pui pe muncitori, pe strungari, cu ciocanele pe capul scriitorilor români!”

În jurul *Reconstituirii* lui Pintilie. Colegul Grigore Arbore descoperă un fapt uimitor și ne telefonează: tirajul *României literare*, cel pentru provincie și care se trage mai devreme, publică comentariile la film mai puțin austere. În schimb, tirajul tras pentru București publică comentariile mai sobre, fără elogii și entuziasme. În situația asta, Stancu le transmite cenzorilor, prin telefon, că sunt porci și slugi (?!).

Țepeneag îi reproșează lui Adrian că se înconjoară de oameni fără personalitate. De un V.B., de pildă, „inapt pentru cultură”, „un zăpăcit”. Sau de un Stoiciu, care ar fi „o nulitate”. Adrian îi spune, autoliniștindu-se, că Stoiciu nu este un prozator mai prost decât Țepe, doar că S. face mai puțin scandal...

10 aprilie, *Scala* în vizită la Titus Popovici, care stă în același bloc cu noi, la un etaj superior. Acesta a găsit în cutia poștală un bilețel de amenințare cu moartea dacă nu renunță la scrierea Roma

fnului. Cu câteva zile în urmă, familia colonel Romanescu (?) a primit un bilețel prin care erau preveniți să nu intervină când vor auzi la 2.30 noaptea o împușcătură în bloc. Colonelul stă pe același palier cu

noi. Adrian i-a dus lui Titus o sticlă de vin auriu de Brăila. Locatarii de la 5 au primit și ei copia la indigo a bilețelului destinat Romaneștilor. Poate că e doar o glumă stupidă făcută de vecini. Suntem panicați...

Adrian transferat la *Luceafărul*, tot ca adjunct. Despre *Luceafărul* se spune că e „sicriul”, cu un tiraj de numai 8 – 9 mii de exemplare, ce nu se vinde și nu se citește și de care se râde. „Mă voi instala în acest *cavou*”, patetizează Adrian, afectat profund de îndepărtarea lui de la *România literară*, cea mai vie și mai serioasă revistă din România.

7 i

Acuzat într-o ședință de Birou, la Uniune, că ar fi făcut „greșeli”, Marin Preda i-ar fi luat apărarea. Și că i s-ar fi propus postul de adjunct la Albatros, cu un salariu enorm, numai să plece din presă. Dar Adrian a cerut să fie lăsat în presă. Cum la *România literară* a fost numit Breban (interimar), a rămas liber doar postul de la *Luceafărul*. Geo Dum. ar fi cerut un răgaz, pentru a primi de la N.C. O casă, după care o să-i salute din mers. Dimi, amabil, îl îndeamnă pe Adrian să-și predea în continuare seria de interviuri, dar el nu mai are niciun chef s-o facă în beneficiul *României literare*, rezervându-și energiile, poate, pentru a ridica nivelul *Luceafărului*. Bănulescu i-ar fi sugerat să vină la redacție numai când va vrea, fără nicio obligație alta decât să-și ridice salariul. Dar Adrian rămâne ferm în hotărârea lui de a face din etajul doi al sediului din Ana Ipătescu un punct de atracție al celor mai buni colaboratori, *Luceafărul* urmând astfel să concureze *România literară*! Punct! Breban să se descurce fără acele spirite tinere, polemice, nemulțumite, pe care le-ar polariza Adrian la *Luceafărul*...

Toată lumea remarcă infatuarea lui Ivasiuc, uns la editură de curând. Se agită, vorbește preocupat despre propria imagine, plângându-se că, de când e la editură, n-a mai scris un rând. N-a sesizat, într-o seară, la Capșa, zeflemeaua lui Preda. Ivasiuc: „Și cum, domnule Marin Preda, mi-ați citit cărțile și nu v-ați plictisit?” Preda: „Nu! Ai oarecare facilități la scris”. Ivasiuc: „Da, scriu repede, aproape în transă. Sunt nervos”, vine Ivasiuc cu detalii. Marin Preda: „Dar dumneata nu-ți pui niciodată manuscrisul la frigider?” Ivasiuc: „Cum

adică?” „Să-l lași un timp, să se răcească”. Ivasiuc recunoaște că nu face asta, iar Marin Preda încheie dialogul cu: „Păi ar trebui să încerci...”

(Ivasiuc, fericit, jenat, caută oameni cărora să le dea „o pâine”. Adică hârtie, spațiu tipografic și drepturi de autor.

Cu alte cuvinte, să le scoată cărțile. Cu toate că „pâinea”, față de anul trecut, e mai mică cu 40%. Spune că până la sfârșitul anului poate să scoată vreo 15 cărți: Breban, Matei Călinescu, Cezar Baltag, Ivasiuc... îmi cere și mie o carte. E uns director-adjunct și în juriul care va decide premiile pe 1969. Eu n-am avut carte în 1968, așa că regretul lui e de la sine înțeles. Vrea să-i dau *Sonetele*, și i le voi da cu plăcere cât pot de repede.)

S-a râs la masă trist, enorm, copilărește. MRP-ul trimitea ocheade către o negricioasă din sală. Tașcu Gheorghiu îl ironiza fără răutate. Cei doi nu se înghit, ranchiunoși de nu se știe când. În limitele unui frumos bun-simț care nu se mai poartă în ziua de azi, duc pe umerii lor spectacolul disperam al bătrâneții, grija de a nu se face de râs, dar și gustul încă verde al aventurii galante...

20 martie

Anca mă invită la o plimbare în parc, după care să mergem să-i văd camera unde s-a mutat singură, după despărțirea de Mihăilă. Vine însoțită de o doamnă care arde să-mi afle părerea despre versurile pe care le scrie și mi le recită în mers. Nu mă pot nici concentra, nici nu sunt în stare să formulez ceva credibil fără s-o jignesc. Timp irosit. Când rămânem singure, fac o criză de fiere. Anca nu dă atenție situației mele. Mă atâră de brațul ei, ca să nu deviez. Ea turuie, preocupată nu de frisonul meu, ci de separarea ei de se>ț, care-i pretinde să-i spele cămășile de medic oftalmolog. Cu mâini obosite de spălatul rufelor, cum ar mai opera An-a fără să-i scape bisturiul?! Mi se face greață în plină stradă și nu visez decât să tai o lămâie și să-i beau sucul. Vreau la mine acasă, să dorm și să-mi revin, în întineric. Nu îndrăznesc s-o rog să mă lase, să mă ierte, să amânăm plimbarea. Ajungem în fața unei porți de metal, care, împinsă, scrâșnește urât. Ne ștergem pe lângă clădire până dăm de o scară ce duce la demisol. Abia așteptam să mă întind într-un pat. Se declanșase migrena.

O frânghie de rufe. Trecem printre picioarele unei pijamale imense puse la uscat. Când să deschidă ușa, Anca nu găsește cheia la locul ei sub preș. Ghinionul e deplin. Există o cheie de rezervă la câteva străzi distanță.

Lasă-mă, Anca scumpă, să mă sprijin de zid și să somnolez până aduci tu cheia... Dar Anca nu mă abandonează. Mă trage după ea. Mai are timp până să intre de gardă la spital. Facem pași. Nu văd pe unde calc. Intrăm într-un imobil cu vitralii. Răcoare ca într-o biserică în amurg. Lucruri într-o dezordine și-o aglomerație de consignație de mobilă. În ceața unor lămpi cu abajur, plutesc și eu, ca pe valuri. Mi-e rău cu sfârșeală. Dacă nu mă plâng, nimeni nu dă semne că-mi observă criza, și asta mă uimește și mă învață minte. Gazda se duce să-mi facă un ceai. Se pune la cale o conversație cu de toate. De n-ar uita Anca scopul acestei vizite, în care aproape îmi pierd cunoștința. Să nu uite de cheia camerei. Ceaiul care vine și din care gust are un iz de mucegai. Urmăresc amabilitatea inutilă, exagerată, a gazdei, în lumea ei ticsită de dulapuri cu uși care se deschid singure, scârțâind la vibrațiile străzii circulare. Perdele negre din pânză de sac vopsit. Poezia lui Adrian, *Bătrâna ticsită de ceasuri*, ar suna bine în acest interior asfixiant. Cred că am halucinații. Mă

aștept să apară fantomele. Cedez nervos și mă ridic, hotărâtă s-o iau la goană, fie ce-o fi. Gazda ne încarcă într-un automobil hodorogit, ce parcă ia toate pietrele în bot. Zdruncină atât de mărunț, că-mi simt agrafele alunecându-mi din păr. Cobor în zona Universității într-un loc nepermis. Mâini grațioase îmi trimit la nesfârșit bezele. La Scala intru într-un magazin de pâine înainte să urc la noi, desfigurată de un nou val de greață. Un concert, o naștere reușită, o croitoreasă amânată, un minicenaclu peripatetic penibil, o cheie rătăcită și tot restul, cu criza mea de fiere pe deasupra. Și eu care mă frământasem că n-am o sută de lei să-i cumpăr domnișoarei doctor un braț de garoafe albe! Pentru câte a făcut ea pentru mine, le merita...

De dimineață am depus la Creangă corectura la *Extraordinara călătorie a lui Hap și Pap Cireașă*. Dar și manuscrisul subcapitolat de la

Cărticică de doi ani...

MRP-ul și-a luat la bătrânețe o secretară particulară cu care să-și pună în ordine manuscrisele. Lena nu o poate înghiți sub același acoperiș cu ea. Tinerica are prostul obicei de a o pârî pe doamna la domnul. MRP-ul o solicită să lucreze și noaptea, și secretărica se supune cu stoicism programului, lucrând în capot. Nu este alta decât domnișoara Camelia Tătaru, care acum doi ani se oferise la telefon să-mi facă cunoscute niște „păcate ale soțului” meu. Șantajistă, securistă? S-a răzgândit atunci. Mai nou, se interesează dacă în răstimp n-am aflat din alte surse ce voise ea să-mi spună mai demult.

10 mai

De câteva săptămâni îmi încerc cu sfială condeiul la rubrica TV a *României literare*. Breban numit redactor-șef, Geo Dum. scos la pensie, plus o casă frumoasă într-o zonă verde la Șosea. Ambițios ca un tigru, Adrian relatează cu câte procente a ridicat el valoarea și popularitatea „sicriului”. Și-a mutat la *Luceafărul* interviurile. Marin Preda îi răspunde număr de număr la câte o întrebare, exersându-și condeiul publicistic. A căpătat colaborarea tinerilor lângă vârstnicii valoroși. A înviorat grafica revistei și suplimentul sportiv. Se implică în toate și peste tot. Se maturizează. Toiu nu e de aceeași părere cu Tașcu Gheorghiu. Șuii i-ar fi spus lui Adrian:

„Tu și când cobori urci!”, și asta de fată cu lume multă.

„> >

„Vorbește lumea că ai fi neam cu Șeful”. Așa s-ar explica, după unii, că tânărul turbulent, tumultuos cade mereu în picioare. Adrian nu combate zvonul, cam riscant în fond. Fănuș și Baltag îi impută lui Bănulescu: de ce *Luceafărul* n-a fost atât de bun și până la venirea lui Adrian la conducere? Ca adjuncți ai lui Ștefan, ei spun că n-ar fi fost lăsați să-și desfășoare în toată libertatea energiile, dar că Păunescu îi lasă...

S-a însurat Paul Bobonete Finescu. Cu Irina. S-ar fi mutat la ea. Ne-au făcut o vizită. El, vizibil fericit. Ea, frumoasă și modestă, posesoare a unor ochi fascinanți. Locuiesc la capătul Bucureștiului într-o casă de pământ, ca și aceea din Drumul Găzarului. Paul spune că

părinții Irinei sunt liniștiți și cumsecade, ca și ai mei. Iau spusele lui Paul ca pe un infinit elogiu...

La un an, Andrei e cuminte. O strigă pe vecina noastră Silvia: „Liaaa!” Cuminte, trist de felul lui și foarte scump inimii mele. Când plec, plânge, ca și Ioana. Se ține tot timpul după mine, strângându-mă cât poate el de tare de mână. Mare mister dorul de copil mic! Și când mă gândesc că vom lipsi aproape un an de lângă ei, mi se face frig...

Curând mi-apar *Colinele*. Am semnat un contract pentru desenele la *Hap și Pap Cireașă*. Pe la sfârșitul anului, *Cărticica de doi ani*. Înainte de călătorie aș preda și cartea de sonete, dar parcă prea m-aș grăbi. Dacă n-o predau acum, aș avea răgaz s-o înmulțesc, s-o lucrez în răstimpul american.

Se comentează în târg că Breban pune la cale să-i concedieze pe Silvestru, Băran și Balș. L-a luat adjunct pe Nichita.

Întâlnindu-ne cu Nichitușca la Fond, l-am întrebat ce mai face. „Uite, am venit să iau împruțita asta de leafa!”

16 iunie

Popas în părculețul de la Șosea, Statuia Aviatorilor. Fericiți sunt oare cei care locuiesc în zonă? Liniște, aer curat, largime, soare filtrat prin verdeață...

21 iunie, Mogoșoaia

Câteva ore aici cu Ioana și cu Adrian, în compania soților Preda. Atmosferă înăbușitoare, iarba înaltă din parc a acumulat căldură și degajă un miros de sevă fiartă. Copilului nostru îi e groază de fluturi. Invazie de fluturi viguroși. E anul fluturilor. Dar și muștele, furnicile și libelulele sunt parcă în exces. Cu nemiluita în timp de secetă. Cred că și lăcustele și greierii, care se coc în august și ies la iveală în concerte amețitoare, terapeutice, somnifere. În consecință, avem parte de păsăret arțăgos și activ, care vânează din zbor hrană pe alete, hrană vie. Aici avem stejari, avem aluni, avem pini, avem sălcii, avem trestii. Lecție de botanică cu Ioana. Pe căldura asta, maturii joacă în disperare un fel de fotbal. Așteptăm să plecăm când jucătorii vor fi extenuați. Pe la ora două începe să adie un pic de vânt. Mijesc ochii. O minge verde, o cămașă albastră. Câteva perechi lichefiate stau la plajă pe iarbă. Se

sărută? De nu știu unde ne ajunge la urechi o muzică de oraș. Se filmează. În poiană se montează un decor, o casă. Sunt obosită, un jungghi. Ce-ar fi s-o rog diseară pe mama să-mi pună niște ventuze de leac? Eu i-am pus ei, ea mie niciodată...

23 iunie, Casa Scriitorilor

Pe o căldură dementială, adunare UTC. Adrian e mahăr. Secretar. Sastisit de invidia colegilor care-l atacă, sugerându-i să plece. De unde să plece? Suntem cu toții niște figuri tragice, transpirând din abundență...

28 iunie în grădina din Drumul Găzarului, bunicul către nepoată:
„Nu-ți mai pune pământ în cap, că o să-ți crească acolo o grădină”.
Ioana pare sedusă de idei și continuă cu sârg să-și presare țărână în cap...

10 iulie, Neptun

Mangalia Nord, Neptun, camera 305. La mare cu copiii, cu mama și cu domnul Gunesch, bătrânii având să se

Întoarcă la București peste vreo două zile, luându-l și pe Andrei cu ei, căci este prea mic pentru plajă. Auzim că Bucureștiul e inundat. În următoarele 12 zile, aici, împreună cu Adrian, cu Lena Paraschivescu. Și poate și cu tanti Tina...

26 august, Ohrid

Sosire la Belgrad acum două zile. Centrul mi se pare prea aglomerat în vara sufocantă. Aștepți zadarnic ca spațiul stradal să se golească. Sezon turistic. Fiecare traversare e o aventură pe cont propriu. Chiar în mijlocul pieței, un polițist îmbrăcat în alb ne atrage privirile. Are pe cap o caschetă colonială. Aici nimeni nu-l bagă în seamă. O cafenea în aer liber. Umbrele vii colorate, ibricele de alamă de-o singură porție. Caimacul, gros că pare solid, păstrează cafelei aroma delicioasă. O stradă comercială strălucitoare. Străpung cu lingurița dopul de caimac și sorb cu încântare licoarea. Un parc bătrân, umbros, labirintic, cu statui și cu fântâni de bronz. Solemnitate, istorie. Un blând monstru verde urcând dinspre Dunăre. Terasă cu bănci. Pe un soclu colosal, un personaj tânăr cu șoim, scrutând de la înălțime,

până-n zare, fluviul încețoșat. Un pod de metal. Multă iederă, care se face pelerină unor ziduri misterioase. Muzeul armelor grele din Primul Război Mondial. Bolți de piatră, tunele reci prin care trece cu violență un curent de aer. La capete, iedera cade frumos, ca lungi draperii de un verde adânc. Tânărul cu șoim e un Mestrovic. Apoi, statuia Franței – o femeie parcă purtată de vânt. Maiestuoasă în rochia ei de bronz, din care îi scapă, deasupra lumii, un picior impresionant. Începe din senin ploaia și ne retragem în șir indian, neplăcut surprinși, loviți în soarta noastră de excursioniști români în Occident.

ce

Peste oboseală, acest frig umed și o senzație de foame pe care nu ne-o vom consola decât pe la ora două, când vom fuziona cu delegația poloneză. Adam Puslojic ne oferă, până una-alta, tot ce dorim, numai să dorim, în cofetăria în care ne-am adăpostit de ploaie. Pituț emite perle și se lasă, bonom, luat peste picior. Într-un târziu, realizează ce i se întâmplă și devine sobru, sumbru și regal, bând la repezeală o tărie. Nichita, foarte dorit și cunoscut aici, singurul a cărui absență i-ar afecta pe sârbi. Confuzie generală pe un fond de foame amplificată de siropul prăjiturilor. Nervoși de grija bagajelor și de faptul că încă nu ni s-a comunicat programul. Compun o dedicație pentru Dimovi. Pe Doinaș îl vom întâlni abia la Struga. Prânz, în sfârșit, la *Dve elene*, care se traduce frumos „La două căprioare”. Apoi cu autobuzul prin noul Belgrad.

Blocuri ca pe la noi, spre aeroport. Accente occidentale, oțel, sticlă, marmură, spații aerisite. Sorescu își poartă aici aura de dramaturg. Companionul polonezilor ne simpatizează și ne preferă și ne explică misterul – de ce Sorescul nostru este atât de apreciat la ei...

Avion mic, o rablă, pentru Ohrid. Zbor de-o oră și ceva într-un cer amestecat, noaptea. Jos, orașe ca niște constelații abordabile. Pe aeroport la Ohrid, ajunși cu bine, așteptați cu pompă, filmați din belșug. Doinașii cu mașina lor ne conduc, pe Dimovi și pe mine, la hotel Slavia, tocmai pe malul lacului Ohrid, vuind ca o mare în furtună. Primesc o cameră mică, are terasă, și mă retrag imediat la culcare. Adorm cu lumina aprinsă, după numai câteva pagini din *Muntele vrăjit*.

Seara, cei mai mulți, antrenați, s-au dus să bea împreună. Astfel că trezitul s-a produs în jur de 11.30, când s-au făcut vizibili în holul hotelului, transfigurați, fiecare cu fața de care dispune. Cu Dimovii, care m-au adoptat de la bun început, și cu Iv Martinovici, prezent aici cu o bursă de traducător, ieșim în oraș la cumpărături. Bazaruri cu argintărie și candelă în filigran. Tarabe cu opinci. Un arbore absolut copleșitor, din trunchiul căruia a mai rămas doar coaja. Coajă sub care te poți strecura ca într-o casă. Și totuși, arborele poartă o catedrală de frunze hrănite miraculos de scoarța fără miez...

y

Ne întoarcem înghesuiți într-un autobuz fierbinte și aglomerat. Primim câte 700 de dinari de căciulă, din care rupem 43 pentru un prânz modest.

27 august, Ohrid

De dimineață stau pe terasă la soare. Jos, o plajă îngustă, fără nisip, doar pietre. Lume amatoare de baie. Nicio figură familiară. Ai noștri, invizibili. Cu siguranță că dorm după băuta de azi-noapte. O țin lanț! Îi judec greșit, pentru că aflu într-un târziu că s-au dus să viziteze mănăstirea. Am pierdut izolându-mă pe terasă. M-au căutat, dar nu am fost de găsit. După-amiază, la Sveti Naum, pe celălalt mal al lacului, aproape de granița albaneză. Pituț spunea întruna, copleșit: „Vedeți? Știți? Acolo este Albania”. Era convins că se va vedea și Grecia. Îi arăt harta și cade într-o dezamăgire când între

O y lege că Grecia nu are cum să se zărească din Ohrid.

După prânz, ne imbarcăm pe un vaporent lent pentru Sveti Naum, unde și ajungem într-o oră și jumătate. Lac liniștit cu bărci pescărești și pescari intens bronzăți. Pe drum ne-am salutat marinărește cu un vapor elegant, plin de lume bună. Țărnuțul macedonean, stâncos, cu vârfuri sterpe, rotunjite. Șoseaua, de la distanță, se vede ca o zgârietură în pământul roșu. Ici-colo, hoteluri. Mănăstirea, întemeiată prin secolul zece, prădată în timp de năvălitori. Italienii ar fi curățat locașul de odoare, fără să-l și dărâme. Bulgarii însă au și prădat, au și dărâmat. Mănăstirea, scundă, pe o stâncă în care bat valurile lacului. Sus, unde șoseaua face o buclă, e un heleșteu cu

sălcii și cu lebede. Priveliștea are ceva magic. Impresie de irealitate. În mănăstire, mormântul Sfântului Naum și, pe perete, chiar deasupra, scena îngropării. Câteva femei și câteva copile își lipesc urechea de plușul cu care este acoperită lespeda, ascultând cu mare concentrare, să prindă mesaje din adânc. În odăile străvechii mănăstiri s-au amenajat un hotel și un restaurant. Plecăm destul de repede pe un lac înserat și vălurit. Tangaj, răcoare. Apoi frig de-a binelea. Și iarăși, foame. Din niște trăistuțe de voiaj, o familie de americani din Carolina de Nord extrag o mulțime de haine calde și foșnitoare, incredibil de subțiri, de finețea pânzei de păianjen. Fără o astfel de manteluță aș fi răcit precis în curentul apei. Generozitatea americanilor m-a salvat. Revenind la hotel, am cinat pe bază de bonuri. Apoi cu mașina către oraș, unde intrăm direct în recital. Spectacol-șoc dat de o poetesă unguroaică – își recită poeziile dezbrăcându-se până la ultimul chiloțel. Recitalul francezului a avut loc într-o biserică veche, cu fresce, unde nu se mai slujește de mult. Efectul fonic rezonant e minunat. Biserica (Sfânta Sofia), amenajată pentru spectacole sobre. Aici unguroaica nu și-ar fi găsit locul. Cum în Belgrad aveam să ne întoarcem într-o zi de duminică, suntem sfătuiți să ne cheltuim aici restul de bani...

Skopje, 30 august

Trei sonete, *Regretul, Lacuri și Flori*, pe care le transcriu ca pe niște amintiri din această călătorie, în ultima zi, la Skopje. Urmează să le las să se așeze și să le îmbunătățesc la revenirea în țară.

Orgolioși precum sunt toți mărunții, Agonizând cu nărilor închise, în munții vii de aer și de vise, y y

Uităm până la urmă ce sunt munții.

Cei ce așteaptă nu vor ști prea bine, Regretul ține-n sine cu candoare Otravă, arme, ticuri cabotine, Trăimu-l însă stinși de o paloare.

Mascând scleroza, cât o să se poată, O slăbiciune-i și o amânare, O deznădejde care nu mai doare, Un țărnam rămas de-a pururi jară mare.

Un simț mărit, un nerv uscat, o pată, Nimicul ars și, totuși, lumea toată.

(Regretul)

Cu milă plopilor veşnic nedeprişii, Consimt un ceas la dor ca la un viciu. Dă aură acelui cer străin şi Al lacrimii evaporat caliciu.

*Clipesc distruse şi naive lacuri
În subţioara lor de nestemate.*

Adâncul greu de păsări înecate Vrăjeşte calm acelaşi chin de veacuri.

Plutind asurzitoare ca un înger, Prin palid ochiul lor jară de sânge, Luna mereu părea-va că se frânge, felind de singur şi de mult, încearcă

*Să vezi şi tu, cum şi eu văd, o barcă A sufletelor, ale noastre parcă.
(Lacuri)*

A.

Flori mari în vânt ce crengile dezbină Nu mai au har şi linişte nu are Nici luna destrămându-se pe mare, Gustul meu trist mai mult o înstrăină.

Mulţimea lor zadarnică ocupă Semnul şi forma turmelor bătute. Un bici abstract le mută cu virtute în valea morţii clară ca o cupă.

Deasupra nori cu miezul în surpare.

Fructul enorm stă interzis în floare.

Un vid dizolvă orice-mbrăţişare.

Păstrându-se-n impudice reţineri.

Absurdă pare ochilor mei tineri

Pupila sclipitoare Sfinte Vineri.

(Flori)

Visez un timp mai priceput, când voi face din fiecare vers izbutit un sonet, aducând textul întreg la nivelul versului-pilot. Modelul meu – sonetul eminescian.

Esenţial din scrisori >

(Către Adi Fianu, Anca Cioltei, Lena Paraschivescu, părinţi şi alte rubedenii)

Nu atât de des şi de ritmic, Adi încearcă să ne expedieze ziare şi reviste din ţară. Ecouri la vizita în Statele Unite a lui N.C. Uimitoarea toamnă americană, cromatica vegetaţiei. Mărturisesc fondul trist al

poeziilor scrise de când suntem aici. Setea chinuitoare de vești. Am „zăcut” amândoi o lună de zile până am primit primele scrisori, după care ne-am mai înviorat. Excursie cu autocarul Universității la Mississippi. Problema spinoasă a somnului din pricina schimbării de fus orar. Altă excursie. Turul Iowa și fabulosul Chicago. Statul Iowa cu specific agricol. Ne-a abandonat Dumnezeu printre țărani. Dar ce țărani! Porumbul crește ca pe la noi. Turme, ferme, șosele impecabile. Peisaj de o mare puritate. Gazon și brazi, giruete elegante pe schelete ușoare de metal. Iowa este un parc nesfârșit cu mii de vile. Fără garduri. Nu găsești două case la fel. Numai centrul comercial e supraetajat și mai concentrat, colorat și vesel. Magazinele ne-au lăsat cu gura căscată. Se poate cumpăra orice, de la ac până la conac. Absolut totul. Mărfuri de import, *miss*-urile tuturor produselor. Suntem copleșiți...

Industrialul Wisconsin. Șosele particulare. La fiecare pod suntem taxați. O șezătoare la Racine, cu toți colegii din program, care sunt douăzeci la număr. Cei mai mulți sunt colorați, africani și asiatici. Asistența ni se pare naivă, amabilă. Aici nu se aplaudă, și asta mă surprind că-mi place. Când ne-a venit rândul, ne-a crescut brusc tensiunea. Citim poezii, cu comicul de accent deviat de rigoare. Dar nu ne-am complexat. Alții s-au descurcat și mai rău. Felicitat la sfârșit, Adrian nu-și mai încăpea în piele. Expansiv cum e, moare, se sufocă dacă nu vorbește. Se lansează dezinvolt, învățând din mers americană. Nimeni nu are aici pretenții academice. Tineri scriitori din toată lumea...

Chicago. Clădiri cu 90 de etaje! Garaje circulare pe verticală, în spirală, din adâncul pământului până-n cer, 90 de nivele! O stradă de lungime medie are 50 de kilometri. China Town, unde poți mânca raci și tot felul de gândaci gustoși. Feeria nocturnă, aeroportul, furnicarul automobilelor, limuzine în toată regula, ceața din jurul marelui lac Michigan, cartierul academic, casa lui Mircea Eliade, biroul de la Universitate al marelui profesor planetar. Și Eliade în persoană, primindu-ne cu simplitate și amicitie. Ne oferă cărți cu dedicație...

În 3 octombrie – Ancăi

După cele câteva sonete încropite la Skopje la sfârșitul lui august, lucrate apoi cu fervoare în septembrie, până la ștergerea oricărei urme a impulsului inițial. *Sonetul 1*, schițat la venire, în avion, într-un ceas nesfârșit de milă de mine și de prietenii rămași pe aeroport, cu brațele ridicate fluturând către nimicul care deveneam zburând atât de sus și atât de departe. Poarta spre un infern azuriu s-a deschis psihicului nostru terestru. Scris textul pe când dispăream în cerul deodată elastic, unde am re trăit la maximum sentimentul anulării prin distanță... Șaptesprezece ore în văzduh, cu totul, fără scăpare. Cu escale la Zürich, Paris, New York, Washington, Chicago, Cedar Rapids. Și de aici, cu o cursă internă auto, până la destinație. Ca și dezmembrați, speriați, cu nervii greu încercați. Diferență de fus orar, șapte. Aici e sâmbătă, puțin după prânz. În vremea asta, voi dormiți, la voi e noapte. Ne venim lent în fire din frica enormă, angoasa din avion. Neputința de a ne separa psihic de ce ni se întâmplă. Emoții pe care nu ne-am priceput să le evităm, căroră n-am putut să ne sustragem cu vreun șiretlic, cu vreun joc, cu somn ori rugăciune continuă către Dumnezeu: „Doamne Iisuse Hristoase, fiul lui Dumnezeu cel viu, fii milostiv nouă, păcătoșilor”. Firea mea calmă m-a trădat. Cu firea lui agitată, Adrian s-a putut apăra mai bine, prin conversație și prin somn, în fine, când și-a epuizat interlocutorii. Senzație de suflet mort, separat de trupul său. Sufletul e nemuritor însă...

E sâmbătă aici, în Iowa, puțin după prânz. Încă nu ne-am revenit. Ne simțim tare singuri și șubreziți psihic. Nimic nu ne umple. Nimic nu ne umple singurătatea în doi. Pâinea prea pufoasă, ca un cozonac neîndulcit, nu te satură. Mi-e dor de pâine adevărată, doar din făină, drojdie, apă și sare. Fără arome.

Ni s-a repartizat un apartament într-un cămin studentesc. De fapt, două garsoniere cu bucătărie comună. Între o casă în oraș și căminul studentesc, am ales căminul. Tinerii au un aspect neobișnuit și un comportament ciudat, de îngeri ironici în blugi. Își duc în brațe, ca pe copii, lipite de piept, cărțile și caietele de curs. Trezindu-mă azi-noapte pe la trei, am privit în voie, printr-o fereastră luminată, un student pictând. Încă nu pot relata despre lumea în care am nimerit.

Poate cu timpul, când lucrurile se vor așeza, multe îmi vor deveni accesibile...

3 – 4 octombrie – către Dimisieni

Ne vine să punem mâna pe telefon și să formăm numărul vostru... Veștile ne ajung gata vechi. Găsim în ele ce a fost, *când* de fapt suntem înnebuniți să știm ce este. *Ne* simțim ca scoși din uz... Căminul în care locuim are opt nivele și vreo patru aripi. Fațada, către autostrada cu două benzi. Paralel curge un râu, deocamdată anonim, și în fundal avem o pădure. Ferestrele noastre dau spre o costișă cu arbori, ușor sălbăticită față de aceea din față, care e mai mult un parc îngrijit. Mii și milioane de greieri activi și lăcuste, susurând în așteptarea frigului. Sub un cer ireal, bate vântul mai tot timpul. Prin comparație, Sinaia noastră e un pământ blând, un cald adaos sufletelor noastre înnebunite de propria noastră consistență. Adrian nu se dezmințe. Spune că în Iowa e ca la el, în Dolj. Mult porumb, dar și câmpuri cu trestie. Nu dai de picior de câine sau de pisică. Numai oi și vaci. Pasc pe coline...

Ne aprovizionăm o dată pe săptămână. Multe sunt cele ce ne vor rămâne de neînțeles. Trăim subit în viitor. Ni se face dor de ale noastre, de noi înșine. O lume de automate, de care americanii se servesc cu ochii închiși. Adrian e în delir de plăcere între zecile de sucuri de fructe, pe care le adoră. Cafeaua însă e ca un fel de ceai, aproape transparentă, fără zaț. Dacă am fi cunoscut acest aspect, cafegii înrăiți cum suntem, am fi venit cu ceva cafea râșnită de-acasă... Sunați la noi, vorbiți cu ai noștri, trimiteți-ne vești...

5 octombrie – către Adi Fianu

Ziua noastră cea mai lungă – 29 septembrie. Avionul cu care am zburat a avut clase, și cinema numai la clasa a doua. Cu mese servite corect, cu reviste tipărite pe hârtie de lux, cu lume hârșită în a călători în condiții excelente și fără emoții la bord, în cel mai plăcut firesc cu putință.

Prima noastră noapte de tranzit în New York am petrecut-o cazați într-un motel de pe autostradă, lângă un garaj numit la *motorul fericit*. Un lux general care ne ia piuitul. Automobile ca niște crocodili

maturi. La volan, foarte multe femei, de toate vârstele și culorile, care mai de care mai dezlănțuite în poziția stând...

Apoi un popas de două zile la Washington, cazați într-un hotel adevărat. Draperii ca la Pelișor. Paturi moi, elastice. Jaluzele azurii, crezi că vezi cerul de-aproape. Aer condiționat, TV 13 canale, non-stop. Unde am mai apucat eu desene animate ore în șir, până la sastisire, până simți că nu mai încape, până ți se face greață?! Când voi ajunge, dacă voi ajunge vreodată, să ignor abundența, perfecția tehnică și ritmul halucinant a toate, oare am să fiu un om fericit? Dar sufletul meu simt că nu e cu mine. A rămas pe Otopeni, unde am plâns. A rămas, mai fricos ca oricând, acasă. Te sărut, draga mea Adi. Te sărut vrând să mă încălzesc și să mă încarc de ceva la care nu mai știu să mă gândesc și nici să-l numesc. Dacă la București mă simțeam întruna depășită, aici mi-e infinit mai greu.

I-am lăsat lui Ivașcu niște sonete. Dacă au apărut între timp, te rog decupează-le și trimite-mi-le. Adrian crede că ne poți face abonamente...

6 octombrie – către părinți

(Trimitem ilustrate în plic, pentru copii. Le dăm instrucțiuni părinților, cu un zel disperam, cum să se poarte cu Ioana.)

„Știu cât mă iubește și cât de părăsită se poate simți în sufletelul ei. Spuneți-i povești scurte și simple cu animale și cu păsări, cu gândăniși simpatici. Jucați-vă cu frunze în acest anotimp minunat. Vorbiți-i despre bine și rău. Când e cazul, în loc să-i interziceți ceva, mai bine inventați o povestioară. E sensibilă și receptivă și va fi mai ușor așa să cădeți la pace. Priviți-o în ochi când stați de vorbă. Ioana e un copil bun. La vârsta ei, crește din minciuni inteligente și din povești, la fel cum crește din mâncare și din somn. Să nu-mi spuneți că nu e dificil... Pentru ea, fiecare matur e un Dumnezeu care știe tot, capabil de minuni, cheie a tuturor întrebărilor. Să nu-i spuneți niciodată «Nu știu» și nici să nu-i promiteți ceva ce nu puteți să faceți. Îi place să i se dea de lucru. Sacrificați gheme, petice, lăsați-o să strice hârtie, creioane, cretă. Nu uitați că, atunci când se lovește, o doare. Și, ca să tacă, nu-i spuneți să tacă, ori că deranjează vecinii. Spuneți-i că, în locul

în care a căzut, până mâine, acolo va crește un... elefant. Va tăcea ca prin minune, va deveni tainică și va uita de mica ei durere. Să nu-i bateți. Vor deveni fricoși și ascunși și chiar se vor prosti, întâi...”

9 octombrie – către părinți

Când cumperi ceva, fie și un fleac, în orice magazin, aici vânzătorii, absolut toți, se arată fericiți că le-ai trecut pragul. Îți mulțumesc și te invită cu familiaritate să mai poftești și altă dată. Poți să răscolești toată prăvălia în căutarea unui lucru, poți să-i ții ocupați ore întregi și să nu cumperi până la urmă nimic, ei își păstrează răbdarea și solitudinea, nu se vor irita. Într-un magazin de mobilă am intrat doar să privim. Omul ne-a însoțit îndelung, oriunde ne-am mișcat. L-am prevenit pe vânzător că n-am venit să cumpărăm, ci doar să privim. Ne-a invitat amabil să vizităm și depozitul. Și ne-am simțit cu toții bine, de parcă ne-am fi plimbat agale printr-un muzeu cu lucruri frumoase. Vânzătorul ne-a însoțit tot timpul, cu explicații și cu detalii, elegant și amabil, vorbindu-ne cu precizia pasionată a unui ghid de artă...

Suntem năucii de noutăți, sufocați de dor, cu ritmul bioy y y

logic răsturnat. Am dormit ieri cincisprezece ore, neîntrerupt, iară somnifer. Cred că am călătorit în timp, am uitat drumul de întoarcere și ne-am rătăcit, în somn, în cer. Așa ceva nu mi s-a mai întâmplat de mult, poate din copilăria mică sau din spațiul uterin...

Toamna s-a sfârșit brusc. Parcă ar fi iarnă. Era și timpul. Rilke: „E vremea, Doamne, vara a fost lungă”.

Putem, dragii mei, face rost de orice medicament vă este de trebuință. Trimiteți-ne desene de-ale copiilor, să ne mai treacă de dor. Ați reușit să vedeți la TV emisiunea mea?

10 octombrie, Iowa City

Prima încercare pentru *Lacomei*. Finalul suprimat: ... Când m-atacă inamicii, cu părinții și bunicii, țiglele ca biscuiții se transformă în muniții. Îmi fac gloanțe din bomboane împușcate prin burlane. Dintr-un coș îmi fac un tun care bubuie: BUN! BUN! Cu boabe de mazăre și cu boabe de fasole, îl ochesc și pe Manole...

În 12 octombrie, *Poezii cu frățiorul*, în 17 octombrie, două

ilustrate cu instrucțiuni pentru bucurat copiii. În 19 octombrie scriu o *rățușcă nu te mușcă* și *Răță cu mustață*. În 27 octombrie, o scrisoare lungă pentru Ioana. În 30 octombrie, detalii din regatele Chitlanda și Mâtlanda și *Șoricelul musafir*.

12 octombrie

Detalii excursie la Mississippi (= *Tatăl apelor*, după numele dat fluviului de indieni).

Ieri am pornit la drum destul de devreme. Până la destinație, un drum plăcut de trei ceasuri. Fiind duminică, americanii, cu mic, cu mare, ieșiseră la plimbare prin pădurile lor care sunt ca niște infinite parcuri. La un popas, am preferat să rămân în autocarul care se golise. În singurătatea și în liniștea care mi-au priit, i-am scris lui Andrei o poezioară de o tristețe năvalnică. Ceilalți colegi s-au dezmoșit jucându-se cu mingea pe o pajiște verde. Cei din Japonia, India, Vietnam, Indonezia, Coreea – niciunul nu pare muncit de nostalgie și de dor, ca noi. Sârbul a venit însoțit de soție și de fiu. Suedezul la fel, cu cei trei copii și cu mama lor. Un altul, cu soția, cu soacra și cu cei doi copii. Oare am fi putut și noi face figura asta? De ce n-am știut nimic despre această libertate, normală la urma urmelor?

Fetele din Asia cântă dumnezeiește. Încet, tremurat, ca din altă lume. Adrian dă semne că nu se poate abține și se produce și el, așa cum poate, afon, răgușit, înfundat, improvizând și neîndurându-se să se oprească. Timp în care colegul nostru A.D. Munteanu și-a tras adânc capul între umeri, Adrian a recitat din Eminescu, Barbu, Blaga, Bacovia...

Ținta excursiei: un parc pe o înălțime de unde se deschide perspectiva fluviului. Un Mississippi nu mai lat, aici, decât Dunărea la Turnu Severin. Dar Mississippi are alt temperament. Giganticul american e plin de ambarcațiuni multicolore noi-nouțe și de insule zdrențuite în lung de șuvoaie. O populație insulară de sălcii sălbatice. Un Mississippi tânăr, mai aproape de izvor decât de locul de vărsare, fără povara vapoarelor mari. O apă de vacanță, de agrement, de copilărie. Americanii îl adoră. Familii întregi își iau prânzul în liniștea din preajma apei lor tutelare. Și-o fac aproape în comun. Frumos

înveșmântați, arătând înfloritor, blonzi, rubiconzi, lângă somptuoasele lor limuzine. În păduri sunt amenajate locuri curate cu mese de lemn și cu bănci rustice, care nu se ridică niciodată. Sunt acolo de când lumea și pentru toată lumea, cu picioarele fixate solid în iarbă. Și nimeni care vine nu rămâne iară loc. La fel, sunt prevăzute și grătare pentru fripturi și niște vetre mici de ciment. Aduni vreascuri, faci jar. Se răspândește o mireasmă amețitoare...

Din goana mașinii, am zărit un muzeu în aer liber. Artilerie străveche. O căruță istorică, având bine-cunoscutul coviltir, trasă de cai albi de piatră, mimând că se sperie de chiar mașina noastră. E un gen ingenios de reclamă. Cine nu și-a luat rezerve de mâncare în portbagaj poate să ia masa la *Elefant*.

Adrian promite să se lase de fumat. Nici nu-i stă bine fumând. Prinsoarea o face cu Aurel, care râde și nu-l crede capabil să renunțe la viciu, nervos cum îl știe și în permanentă agitație fizică și mentală. Își ia un termen – până la sărbători. Doamne-ajută!

Scriveți-ne des și mult, și toți!

14 octombrie – către unchiul Gheorghe Buzea de la Brașov

Detalii Iowa și mecanismul de funcționare a Programului Internațional al tinerilor scriitori de pe mapamond. Un fel de Babei, unde participanții se perfecționează în cunoașterea limbii și a literaturii americane. Și un răgaz bunicel de respiro, în care fiecare, de oriunde ar fi venit, să se simtă și să trăiască liber, să creeze și apoi să-și amintească toată viața cu plăcere, cu nostalgie și cu respect de America.

Până acum, lucrul cel mai tulburător a fost drumul. Plecam din Paris seara, pe la cinci, și ajungeam la New York după opt ceasuri de zbor peste ocean, tot în amurg. Când noi, la New York, ne pregăteam de culcare, la dumneavoastră se lumina de ziuă în același 30 septembrie, ziua noastră cea mai lungă din câte cu trudă ne-a fost dat să trăim.

Am vizitat statuia lui Lincoln, Catedrala, Casa Albă, Capitoliul, Monumentul Washington, mormântul lui Kennedy și Casa memorială Washington, undeva la țară, lângă capitală...

P.S. Când îi veți scrie, dragă unchiule Gheorghe, tatălui meu,

Petrache, puneți-i în plic, din partea noastră, această ilustrată...

16 octombrie – către părinți

Felicitări de aniversare, „Îți trimit o frunză de stejar, ca pe un simbol al puterii...” Lungă lamentare în absența oricăror vești. Toamna a revenit frumoasă după câteva zile de frig. Nu ne împăcăm cu pâinea americană, vanilată și prea pufoasă. Nici nu simți că mănânci pâine de grâu, în obișnuința noastră sănătoasă să mâncăm gustos, la noi, unde pâinea este baza hranei. Pâinea de pe-aici nu e sățioasă, în schimb te îngrașă. Mustul și berea le ținem la mare cinste, salate la începutul meselor, fripturile de porc și de pui, laptele și cremele de lapte într-o varietate impresionantă. Mere cât cana de-o litră, banane și pepene galben, căpșuni, în orice anotimp toate. Totul frumos ambalat. Dar de multe ori am fost dezamăgiți de gustul lor, altul decât ne-am așteptat. Îmbrăcămintea e foarte scumpă...

12 noiembrie

(În 12 noiembrie, sonetele trimise de mine acasă au fost depuse la Cartea Românească.)

În Iowa City viscolește cu praf. Un viscol pe orizontală, sub un cer retras în limpezimi și mai înalte. Veverițele s-au făcut nevăzute. În cămin e frig și curent. Stare generală proastă, prelungită. Hemoragie, migrenă, dureri de oase, imobilism, ca să nu spun anchiloză pe bucățele, nervi. Mi s-a făcut frică de toate astea lucrând împreună împotriva mea și toate în același timp. Care e cuvântul? Con-co-mitent! Lehamite de mine, așadar. Norocul meu că îmi revin repede, că îndur cu stoicism crizele, că am încredere în resursele mele.

Achiziționăm un radio cu mag și casete. De două zile îl tot frecăm. îl invităm la masă pe ADM-ul. Ne cere vin. Se comportă sobru după întâmplarea penibilă de la Washington, când în prima noastră dimineață a ieșit singur în oraș să-mi cumpere flori și mi-a oferit un buchet de toată frumusețea. Florile au ajuns imediat la coș, după ce Adrian a încercat să le arunce pe fereastră neizbutind, căci fereastra nu s-a deschis. I-a pus în vedere să nu mai facă asemenea gesturi galante: „Constanța nu primește flori decât atunci când i le cumpăr eu!” Stupefiat și speriat, Aurel a încercat să-i explice că gestul lui fusese un

omagiu colegial și nimic altceva. Minte lui Adrian însă făcuse rapid un scenariu mai puțin inocent, lăsându-și înspăimântător una dintre sprâncene, grea, să se arcuiască peste ochi, într-o încruntare pe invers care nu prevestea nimic bun...

În fine, au adus din oraș casete și ascultăm cu aviditate

muzici, după două luni de pauză.

Zi de lene berbecească între gheme albe de lână. Ce zi e azi? Miercuri. Joia nu vine poșta. În oraș au și început pregătirile pentru Crăciun. Un fel de prepavozare cu vânzare de jucării. Când e vreo sărbătoare, magazinele sunt închise și autobuzele nu circulă. Nu merge nici autobuzul nostru special. Toată lumea sărbătorește. În sezon se fac reduceri de prețuri. Adrian visează să-și cumpere palton, dar nu-și găsește pe măsură. Cineva l-a sfătuit să-și comande, dar îi e lene s-o facă, sau se jenează. Nu are răbdare. Curând, cheltuie banii strânși pe un casetofon performant...

Jucăm tenis de masă, dansăm, aiurim flipperul. Și-a revenit la bunele lui obiceiuri din anii noștri de început. Se întoarce acasă încărcat de atenții și bine dispus. Cumpără te miri ce fleacuri. Într-o zi a venit acasă cu o pâlnie farmaceutică. Aflăm că micuții noștri ne sărută în fotografii. După sărbători se vor îndesi călătoriile, excursiile, și vremea o să se topească, poate, mai repede...

ADM-ul i-a trimis Ilenei lui o Biblie. Pentru el a cumpărat o mașină de scris chiar de la sosirea în America. Ne spune că ar fi și scris ceva, dar că nu vrea încă să ne arate. Din superstiție...

13 – 16 noiembrie

Aflăm că ne-au fost eliberate diplomele... Rugăciunea către prietenii din țară, pe care o repetăm fără odihnă, aproape suspinând: „Nu amânați să ne scrieți, că noi aici înnebunim...” Aflăm că Ioana noastră a fost tunsă ca un recrutar. Așteptăm pozele. Pledăm împotriva ideii de a fi dată la grădiniță. Argumente și îngrijorări. Mă angajez să mă ocup eu de toate la întoarcere. Dor arzător de copii. „Pa, Ioana, pa, Andrei, / Mama o să vă trimită / Trei povești cu șoricea / Dintr-o țară fericită”. Evoc plânsul disperat al Ioanei din momentul plecării noastre

la aeroport. Îmbrățișându-mi genunchii, ea însăși căzută în genunchi la ieșirea din casă și spunându-mi să-l las pe Adrian să se ducă singur în America...

Pregătiri din vreme pentru pachetul de Crăciun. Cizmulițe pentru Ioana și costumașele din lână tricotate de mine. Niște mănuși cu degete și cataramă. Ni se semnalează venirea Lidiei la București, pentru a sta cu copiii, pentru a-i mai ușura pe bunici. Este o manevră absolut inconștientă și răutăcioasă a bătrânului Costică. Cum să înlocuiești doi bunici iubitori cu o adolescentă oligofrenă, care abia articulează cuvintele! O fi Lidia sora vitregă a lui Adrian, dar nici noi nu suntem tonți să nu pricepem situația și intențiile... Dacă au tuns-o, fără să ne-ntrebe, pe Ioana, propunem să-l tundă și pe Andrei.

17 noiembrie

După aproape două luni de zile, ne răspunde și Anca, timp în care nerăbdarea noastră se schimbă în furie și furia în deznădejde. Nu avem aici decât puține cărți în românește. Șocul insuportabil al rupturii de lumea noastră firească. Îl resimțim ca pe o mutilare sufletească. America este o lume curată, americanii sunt copilăroși. Părinții cu copiii lor par frații mari cu frații lor mai mici. Programul Universității este foarte lejer. Se spune că pe-aici iernile sunt cumplite...

18 noiembrie – Dragă unchiule Gheorghe...

Adrian a remarcat căldura cu care încerci mereu să ridici vlăstarele celor din neamul nostru. Scrie-mi despre bunicii Constantina și Chiriță Buzea și despre Mărtineștiul copilăriei matală și-al celorlalți frați și surori. Despre Săndel, fiul Voicăi! în vremea războiului eram cum este Ioana mea acum. Ca vârstă. Aveam piciorul drept în ghips și mă chinuiam să mă țin după copiii satului. Pasul meu alergător era însoțit de hărmălaia lor, de râsul lor. De disprețul lor și de tocăitul ghipsului meu pe pământul uliței. Eram pentru ei șchioapa... Hai să vedem cum era când și matală spui că scriai poezii. Tata Petrache a visat o viață întreagă cu disperare să scrie cărți și să învețe limbi străine. Și n-a reușit nimic, de metehiii *i i*

nele care l-au copleșit și l-au sălbăticit. A rămas cu visul și și-a

chircit sufletul. Pentru mine el rămâne un mister...

23 noiembrie

Mură-n gură – ghicitori: Cine piuie și pare gălbenuș în două gheare?

25 – 26 noiembrie – către părinți

Invidioși pe Aurel, care-a primit primul vești de-acasă! Promitem să le aducem copiilor, la întoarcerea noastră, „tata, o veveriță vie, și mama, un papagal în colivie”. I-am scris și „mămichii” Margareta la Bârca. Și câteva rânduri, flaterii, către „bătrânul cocoș Costică”. Ieri, vești de la V.B.: „Trebuie să vă spun că în tot ce face Ioana se vede dorul de voi. În priviri, în mânuțele întinse, în fuga ei spre noi când ne vede venind. A fost pe la voi și Geta. Mi-a povestit că n-o mai lăsa să plece. Am stat cu Ioana puțin la poartă. Veneau pe stradă doi oameni tineri și de departe ea credea că sunteți voi. Fără să spună, vedeam că se pregătește să vă iasă în întâmpinare...”

26 noiembrie

Adrian răcit, cu gâtul butuc. Bea ceaiuri, ia Bayer și ascultă ce a înregistrat ieri. Am mai scris două sonete și am tricotat. Căminul, pustiu până spre seară, când se animă. Se plecase devreme. Ne chemaseră și pe noi, dar Adrian nu s-a simțit în stare nici să răspundă. Mi se întâmplă iar să nu știu în ce zi suntem. S-ar prea putea să fie joi. Zi moartă. N-a trecut prea greu. Cele două sonete: X. *Sunt zile lungi când trecem împreună* și XI. *În iarba umedă era un șarpe.*

Le transcriu pe curat.

X

Dorind mereu să-mi amintesc, uit gândul, Uit cum sunt eu și câte-mi vin în urmă, Oile blânde rătăcind în turmă, Uit mintea mea căzută-n suflet, bându-l.

Sunt zile lungi când trecem împreună Zadarnic, fără har unul de altul, Căci tu ești viu, iar eu vânez înaltul, Par singură în somnul meu cu lună.

Blestemul este unul și e geamăt, Un sfinx uitat de orice drum departe, Lacrima lui amenință cu freamăt, și-ngrijorat el timpul mi-l împarte.

Aici e omul urmărit de soartă, Aici e viață, poate fi și moarte.

XI

*În iarba umedă era un șarpe, și peste noapte încă înnoptase.
Pupilele se întorceau duioase Lovind întinșii nervi ai unei harpe.*

*Un șarpe lin și plin de-o rece frică își părăsise casa lui din ape –
Un vânător cu transparente pleoape Dormea privind cum luna se ridică.*

*În dreptul lumii lui făcurăm umbră și crengile-și foșniră somnul,
osul, Calcarul sfânt misterios, mirosul și sufletu-mpreună vrând să
umble.*

Și când zvâcni, atunci se și văzură >

Solzii lucind și limbile în gură...

27 noiembrie

Săptămâna trecută, excursie în grup restrâns la Amâna. Astăzi, în formație completă, cu toți membrii programului, plus invitații familiei Paul Engle-Hualing Nieh, din nou spre Amâna, cu autocarul luxos al Universității, pe la patru după-amiază. În inserarea ușor încetoșată doar la suprafața solului, pentru că în cer era senin. Revedem o bună bucată de cale același peisaj rustic american, cu ferme și cu păduri desfrunzite, cu iarbă încă de un verde intens. Săptămâna trecută valea avea ceva de stampă japoneză, cu soarele de-un violet aprins, pe un fond albastru cum nu mai văzusem. În jurul agoniei lui, a soarelui, pluteau ca trasați cu linia câțiva nori rectilinii. În zare arbori, desenul lor subțire, încâlcit, negru. Șosea umedă. Familia Szasz, scriitorul ungar și soția lui englezoaică, adunându-se în sine el și ea, șoptind ceva din când în când unul către altul. El e mai în vârstă, puțin pălit, ea tânără, iradiind în blond nisipiu, frumoasă, înaltă. Micul sârb Coco face scandal, fața lui amintindu-mi de Andrei. Silozuri cu porumb. La Amâna lumea lucrează în colectiv (?!). Repetăm figura de săptămâna trecută la magazinul cu preparate din porc și afumături. Printre altele, am ales toba și un borcănel de hrean. Luăm masa la același restaurant, dar de data asta într-un salon cu aer de muzeu al uneltelor. Fierăstraie, lopeți, toporiști. Clopoței și tălângi pentru animale. Un străvechi telefon și multe, multe pendule, fiecare cu bingbangul ei. Mâncăm împreună la cinci mese lungi, frumos înfățate.

Directorul Paul Engle și doamna lui, Hualing, s-au așezat între români și mi s-a părut că surprind priviri invidioase pentru alegerea lui. Suntem veseli, comunicativi și mai ușor de citit decât alții. Una dintre mese este special amenajată pentru copiii programului. Acolo e un balamuc delicios. Paul Engle bate cu furculița într-o sticlă goală. Unul dintre copii îl întreabă: „Ce vrei dumneata, domnule?” Specific american, hazul general, masa merge mai departe fără *speech*. Cine știe să cânte cântă, solo și în grup și toți de-a valma. Contaminându-se de o voie bună care ne destinde și ne face aproape fericiți. O familie de chinezi cu doi copii bate recordurile. Mezinul, suit pe un scaun, se produce și el fără pic de sfială, admirabil, chiar dacă urâțel și îngrozitor de ciufulit.

Prezentat cu simpatie de Paul Engle, Adrian citește un poem propriu recent, tradus în engleză, după ce a căutat și n-a găsit pe cineva cu o pronunție bună. Vin la rând cafeaua și plăcinta tradițională de dovleac. La final, trei nemțoaice cu pielea foarte albă adună vasele. Ne ridicăm și ne înscriem în rândul care se formează spre cuierul cu umerase elegante. O învălmășeală de mămică care-și recuperează copiii, îi îmbracă și-i cară cu grație în brațe. Gălăgie specifică, scâncete, chicoteli, tras de păr, scuze. Coborâm cele câteva trepte spre ieșire, în umezeala de-afară. Szasz s-a apropiat de noi să-și declare admirația pentru poemul ascultat. Nu sunt deloc sigură de sinceritatea lui. Parcă am distins un amestec de ironie și invidie. Înapoi spre Mayflower, cu autocarul, unde ajungem către nouă și jumătate seara...

28 noiembrie

Zi fără scrisori. Ieri ne delectaserăm cu scrisorile și cu dese

nele alor noștri. Ioana ne-a trimis o cizmuliță desenată... >»

30 noiembrie

Vești dimisienești. Geta: „Am fost la copii, cu care m-am jucat mult. Andrei nu mai voia să-mi dea drumul la mână, și joacă hore populare sărind cu amândouă picioarele. Ioana, geloasă, mereu strigă: «Lasă-l pe el, joacă numai cu mine!» „Pe scurt, din răspuns: „Ne-am certat pe scrisoarea voastră, de bucurie, de nerăbdarea de-a ne

impregna cu amănuntele din ea. Adrian o citise încă din lift și, înaintând încet pe coridor, a mai citit-o odată cu glas tare. Și încă nu se îndura să mi-o lase și mie, s-o parcurg cu propriii ochi. Bine că v-ați îndurat de noi și să vă îndurați și altă dată!"

Pădurea spre care dau ferestrele noastre – o încălcire scheletică, proiectare pe cer a nervilor noștri întinși, greu încercați. Vom face cândva literatură pe lângă și pe aproape de ceea ce trăim aici, acum. Dar niciodată exact și niciodată destul ca să acoperim totul. Călătoria aceasta e o mare șansă. Probabil de descătușare și de încărcare cu energii pentru mai târziu. Revelația unui continent venind spre noi din viitor. Civilizație și bogăție. Respect pentru natură, pe care oamenii o îngrijesc ca pe o biserică. Aici nimeni nu se încălzește cu lemne. Sunt peste tot aparate de încălzit, discrete și eficiente. În pădurea vie este lăsată și pădurea care moare. Copacii care se usucă sunt lăsați în picioare. La locul lor, ca într-o familie, în care coexistă în pace și-n armonie. Sunt aici fabuloase păduri de foioase. Am adus din câmpul cu milioane de greieri de astă-toamnă o rădăcină de violetă cu câteva frunze și boboci, care s-ar fi chircit peste iarnă. Violetele cresc aici pe câmp cum cresc la noi păpădiile. Am răsădit planta într-o scrumieră încăpătoare de ceramică. S-o menținem verde și s-o redăm câmpului la primăvară...

Suntem năuciți, bolnavi toți trei de dor de-ai noștri, Adrian, Aurel și cu mine. Cu mâinile pe Biblia ilustrată de Salvador Dalí (40 \$), facem un jurământ, mărturisind că ne este greu. Soția lui Aurel, Ileana, s-a gândit să pună în plic și o *Românie literară*, pe care am devorat-o articol cu articol, ca pe un Phoenix de hârtie veritabil...

La Chicago, în vizită la Mircea Eliade. Vorbește curat românește. Engleza lui e românilizată. Vorbește precipitat, privindu-ne cald și amabil, cu degajată, firească noblețe. Ne-a dăruit câteva dintre cărțile lui apărute la Madrid în românește. Primul volum din seria *Amintiri*. Biroul său de la facultate, ticsit de cărți și de fantome. Într-un sertar adânc, ne-a arătat caietele sale așezate în picioare, jurnalele lui de-o viață – din care tot scoate, selecționează, pregătindu-și *Amintirile*... A recunoscut că îi e dor de țară. Asta, fiind întrebat, somat să

mărturisească. Îi sunt trimise reviste. Citește, i se aburesc ochelarii câteodată...

Vom reveni la Chicago. Dorim să revenim ca să aprofundăm relația cu Mircea Eliade și să cunoaștem cât de cât acest furnicar american – Chicago.

În Iowa se simte de pe-acum apropierea Crăciunului. Parcurile și pădurile pe kilometri întregi sunt feeric împodobite cu luminițe. Risipă de feerie și poveste. Copilăria se păstrează la mare cinste. E respectată și sărbătorită. Îngeri aurii și brazi stufoși. O cascadă, o mie de cascade de jucării. Și cărțile pentru copii, că-ți vine să plângi în sărăcia și în neputința din care vii, din care chiar crezi că te-ai desprins. Spectacolul e fabulos și infinit. Uimită și înduioșată în acest strălucitor

)»

belșug, în care nu te simți răzbunat...

1 decembrie, Iowa City

Un prim raid în căutarea unei mașini de scris. Niște splendori foarte scumpe. Dacă mâine ne decidem să cumpărăm ceva în domeniu, vom rămâne numai cu banii de masă și de

7 >

chirie. Dacă amânăm mașina de scris pentru altă dată, ne-am opri la Biblie și la un Shakespeare complet. Deocamdată niște ilustrate superbe cu animale, pentru deliciul copiilor noștri. Una dintre ele îmi inspiră o poezioară. *Fofi*.

Transcriu din schița de scrisoare – Adrian către Mircea Eliade:

„Stimate domn Eliade, am fost foarte amărât văzând că, după 18 zile de când v-am trimis scrisoarea, n-am primit niciun semn de la dvs. Am fost foarte amărât și sunt cu atât mai amărât acum, când aici, la Iowa City, parcă și avioanele, autobuzele și limbile ceasurilor merg mai încet. Nu știu de ce nu mi-ați răspuns. Încercând să presupun, mi-e cu atât mai greu să înțeleg. Poate că v-am supărat cu ceva. În acest caz, vă cer iertare. Dacă nu v-am supărat până acum, vă rog să primiți această cerere de iertare și să-i dați curs în viitor, în eventualitatea că vă voi supăra. Am citit aici multe dintre cărțile pe care ați avut bunătatea să

mi le dați. Aș fi foarte

l > >

fericit dacă aș putea fi eu editorul de revistă care ar tipări în continuare *Amintirile*. Dar știu că acestea sunt iluziuni. Să nu vă rețin. În legătură cu posibilitatea de a veni la Chicago pentru mai multă vreme, nu știu dacă nu vă plictisesc prea mult cu rugămintea de a ne ajuta la găsirea unei locuințe mai ieftine. Sunt gata să renunț la această idee. Poate că la plecarea noastră din Statele Unite ne vom putea opri pentru câteva ore la Chicago, pentru a ne despărți omeneste de dumneavoastră, care ați fost atât de amabil cu niște tineri români.

5 >»

Și pentru că, vai, prea repede! – nu mai am nicio speranță să vă pot convinge de adâncă semnificație a unui drum în România, și pentru că încep să cred că nici interviul nu vă interesează deloc, îngăduiți-mi, domnule Eliade, să vă rog să-i transmiteți doamnei dvs. și doamnei Perlea omagiul nostru înfrățit, al soției mele și al meu. Iar pe dumneavoastră vă salută, cu aceeași emoție, Adrian Păunescu”.

2 decembrie, Iowa City

Esențial i

O epistolă nesemnificativă a mea către Florica Ispas. Am primit din țară un *Contemporanul*. Oare Ivașcu? În 13 noiembrie mi-a mai publicat două sonete în *Luceafărul*, șase din nouă trimise. Adrian le scrie, lui Ivașcu și lui Bănulescu, cu o pauză între, timp în care joacă o partidă de tenis de masă cu Joseph Abruguah. Îmi dă să-i copiez câteva poezii pentru a le trimite în țară / Hărnicia mea îl face răutăcios. Mă ia peste picior pe această temă. El se însănătoșește. Eu dau primele semne că m-am contaminat. Chinul se complică.

Peste tot prin casă, cutii și tuburi de medicamente. Mama își începe scrisoarea cu „Draga mamii...”, cum nu mi-a mai spus niciodată, poate doar în gând. Știu că îi sunt dragă. Poate că s-a inspirat din scrisorile mele pentru Ioana, formula acoperind exact intensitatea cu care mă dorește. Și faptul mă emoționează cu atât mai mult cu cât îi cunosc atât de >

bine sobrietatea. Mă pune la curent cu atmosfera din timpul

mesei. Copiii se iau la întrecere și care termină primul îi dă cu sânț celuilalt. Mama le explică, la cerere, cum ne vom întoarce noi cu avionul la București. Și ei o imită, ridicând

J

mănuțele în aer, urmărind fascinați coborârea unui avion i

Imaginar. Doamne-ajută! Domnul Gunesch îl învață pe Andrei nemțește. Copilul răspunde corect comenzilor, semn că înțelege, chiar dacă este atât de micuț. Aflăm că Ioana merge la balet, de unde se întoarce cu o foame de lup. Andrei se joacă mult cu mingea. Noaptea se trezește și roade biscuiți.

Cei care-l vizitează ne-au scris că se face tare frumușel.

Și încă o poezioară pentru copii, *Dorobanț*.

3 decembrie, Iowa City

Avem orar și reacții de inadaptăți. La prânz cafeaua cu lapte. După ce ne-am convins că n-avem scrisori, ne calmăm, ne resemnăm. Când încep să lucrez bine motivată, pe el îl podidește tandrețea. Când nu lucrez, îmi ține predici. Stau foarte bine cu memoria vizuală și cu memoria vocilor. Studiez cu creionul în mână. Pronunția, acceptabilă. Adrian o șterge din apartament. La parter există o sală de tenis, sală TV și bazin de înot. Câteva lifturi, niște birouri, scările laterale, un mic magazin, flippere, stand de ziare și reviste, mărunțișuri. Bufet, automatele și peretele metalic cu căsuțele poștale. Mayflower e o mică planetă. În subsol, garajul și mașinile locatarilor. Noi locuim la etajul șase. Undeva, în spate și pe laterale, două parcuri auto pentru vizitatori. Tot în spate se poate lua autobuzul albastru. Are o formă ciudată, e un model străvechi, foarte bine întreținut. Solid, de pe la începutul secolului douăzeci. Nu troncăne, nu zgâlțâie. Pictat cu flori galbene. De floarea-soarelui? Aiuristica lui bine dispune. Și merge ca uns. În interior e chiar somptuos. Are o singură ușă, în față, lângă șofer. Acesta are și el o mașină personală pe care o ține în parc, un *big blue car* cu botul foarte lung. Ușa autobuzului se deschide foarte lin prin răsucirea unei manivele nichelate. Avem abonament. îl dăm la perforat și ne ocupăm locurile.

Rămasă singură, profit și scot plasa de la geamuri. Încerc să le redau limpezimea, pentru că priveliștea merită. Bate aici destul de des vântul și se iscă un vuiet care dă fiori. Ca-n proza misterioasei Brontë. Arborii bătrâni și neverosimil de înalți parcă stau să se frângă de la jumătate, cu toată claua de frunze și de crengi răvășită. Altfel, zilele sunt plăcute, calde, cerul senin, tăiat de dărele argintii-albe ale reactoarelor...

În toată luna noiembrie n-am scris mare lucru. În schimb, la București mi s-a publicat aproape tot ce-am scris aici în octombrie. Poate că decembrie va fi vibrant. Am făcut puțină mișcare, cu gândul să-mi rezolv durerea de cap, și am reușit. Aveam niște crăpături în pereți, pe la colțuri. Le-am astupat cu șireturi din vată. Am reclamat situația la biroul special pentru defecțiuni: becuri care se ard, reparații aragaz, remontare pe șină a perdelelor căzute. Există și un atelier ultragarnisit cu scule și cu materiale pentru diverse reparații.

Avem un Recording pe care-l frecăm tot timpul. I-am deranjat deja clacul de la casete. Avem și o colegă, Carrol, mamă a câțiva copii, prietenoasă. Ne invită să mergem undeva la țară, la cai. Cu mașina lor. Copiii ei adoră caii. Și iar îmi pun întrebarea: de ce dacă toți au făcut-o, dacă se putea, de ce nu ne-am adus copiii cu noi, aici? Ar fi fost raiul pe pământ și nu ne-am mai fi uscat de dorul lor. Și nouă ne plac caii, așa că primim încântați invitația. Plini de neastâmpăr copiii Carrolei. Fiecare cu punga lui de carote și fructe tăiate, pregătite pentru cai. Peltici și fermecător de sinceri, practicând o americană delicioasă. El, patru ani, ea, doi, ne dau și nouă pungi cu fructe pentru cai. La dus n-au vorbit decât despre caii pe care-i vor revedea. De hărmălaia pe care o făceau, Carrol greșește drumul. Dar până la urmă ajungem unde trebuie. Aici, pământ răscolit de copite, dar zbicit și curat. La grajd, odată ajunși, caii au scos instantaneu capul din boxe, nechezând a recunoaștere și primind hrana din mânuțele febrile. Doi dalmațieni s-au apropiat, gudurându-se. De undeva a apărut și o pisică ciufulită de vânt. Cei mici intră într-un delir de fericire. Niciun cal nu rămâne nehrănit și nedezmierdat. Cei din capătul rândului dau semne de nerăbdare. Fetița nu știe încă să le ofere darul din podul palmei și tine

bucățița în căuș adânc. E nedumerită că de la *i* >

ea caii nu primesc. Cu buzele lor moi și grijulii, caii nu insistă în a căpăta și au aerul că înțeleg, înduioșați, neîndemânarea ei copilărească. Sunt toți extraordinari.

La întoarcere facem avioane de hârtie, mici, apoi din ce în ce mai mici, și asta îi solicită și îi amuză pe copii. Te adoptă atunci când te plac, devin ghiduși, te acceptă în intimitatea lor fabuloasă...

Intrăm în cel mai ieftin magazin din apropierea căminului. Și, profitând de mașina Carrolei, facem o mică aprovizionare alimentară pentru o săptămână. Un portbagaj plin cu pungi, cu pachete și cu galoane cu sucuri. Bere, fructe, raci și scoici, banane și roșii. O salată cât un snop. Cafea, lămâi, supe și ciuperci proaspete, brânzet, cărnuri, șuncă și Pepto-Bismol contra indigestiei. Și într-o jumătate de ceas am făcut praf banii cu care voiam să cumpărăm o mașină de scris electrică...

4 decembrie

Excursie la Moline cu autocarul. Ținta – Uzinele John Deere, cu mare tradiție în fabricarea mașinilor agricole.

Suntem avertizați că seara suntem invitați la un dineu brilliant.

Ținută obligatorie. Adrian, cu indispoziția lui digestivă acută, nu se poate atinge de nimic. Totul i se pare ostil. Toți mâncăm, el privește, vizibil atins. Degeaba vremea splendidă, degeaba eleganța femeilor, degeaba iaz artificial. Totul degeaba dacă nu poate gusta nimic. Bunătăți la discreție. Englezoaică și stridii. Mulți dintre invitați rămân să se descurce)

cu stângăcie.

Vizităm muzeul uneltelor John Deere. Uzina – siluetă metalizată spre care conduc câteva ramuri de asfalt curat. Fiecare nivel al clădirii are spre exterior ieșire separată. Aspect de laborator sau de stație atomică. Au o sală somptuoasă de spectacol, capitonată, cu acustică impecabilă. Vedem filme. Istoric, tradiție, începuturile, prezentul și perspectivele. Un secol în domeniul agricol. Un documentar interesant, bogat, și altul arid. Discuții după fiecare. Dineul – o desfătare. Platouri

cu stridii și cu icre negre. Aerul blazat al gazdelor. După gustări revenim în sala de spectacol, unde se produc trei tineri actori. Pe la două noaptea, înapoi la Mayflower. Felurite daruri și amintiri care să ne facă de neuitat locul, firma John Deere. Jucăriile de plumb, vopsite în verde militar, îi vor face fericiți, cândva la întoarcerea noastră în țară, pe copiii noștri. Prototipuri de lux și de reclamă.

Găsim căsuța poștală plină. Scrisoarea de la unchiul Ionel a făcut șase săptămâni!!! A fost trimisă cu vaporul. Un colet cu o carte scoasă la Litera, semnată Ina Otilia Ghiulea. Nu cunosc persoana, iar Adrian fluieră aria nedumeririi...

7 – 10 decembrie, Iowa City

Recoltă de poezioare pentru o viitoare *Cărticică*. Toate cu câini și despre câini...

11 decembrie, către Adi Fianu și Florența Albu

Esențial

Le comunic emoția primei ninsori, aspectul bacovian al naturii. Le mulțumesc pentru tăieturile din gazete. Am, în fine, dovezile unui precedent, bucățica lipsă, care mă obligă-Adrian scrie în cantități industriale. Eu, puțin, ca de obicei. Fiecare, ca de obicei. A început un fel de roman. Dar alunecă în poeme patriotice, de dor și jale. Plus, cum spune autorul ei, „o piesulice” metaforizantă. Pe masa lui de lucru, timorant pentru mine, un vraf de coli scrise cu scrisul lui mare, format. Insomniaci, bolnavi până de curând, cu crize de disperare la un moment dat. Ne-am tratat cu tot felul de pastile. Farmaciile eliberează medicamente doar cu prescripție. Am apelat la un medic.

Mamei îi e dor de mine. Îmi pune-n plic desene de-ale copiilor, dar și o fotografie veche de-a noastră. Noi două pe Calea Victoriei, prin 1946 – 1947. Amândouă avem pe umăr genți de sfoară lucrate de tata. Din sfoară de hârtie răsucită. Obiecte bine făcute, originale, durabile și frumoase. Era îndemânatic în tinerețe și avea o răbdare pe care și-a pierdut-o în timp. După război s-a trezit invalid și fără serviciu. Se apucase de făcut poșete de sfoară de diferite mărimi, pe care le vindea în Obor. Mama și cu mine, în schimb, tricotam botoșei de lână cu

aceeași umilă destinație, să ne câștigăm de pe-o zi pe alta traiul într-o țară săracă.

Mă emoționează, în fotografia aceasta, coafura mea de fetiță cu buclă răsucită pe degetul mamei și fixată cu o agrafă de oțel! Fixată nici pe creștet, nici pe frunte, cum se purta pe vremuri, destul de incomodă, cred. Eram îmbrăcată într-un puloveraș în două culori și încălțată în pantofi cu bombeuri. Mama mă duce de mână. Eu sunt surprinsă în acest instantaneu cu buzele strânse, semnul timidității. Ne pozează un fotograf ambulant, care te obligă să-i primești oferta. Întâi te pozează, pe urmă îți dă un bon, cu care te prezinți la atelierul din centru, unde aștepti și-ți ridici imaginea peste o zi sau poate într-un ceas? Abia ieșiserăm dintr-o librărie, dovadă pachetul – o cărticică învelită în hârtie și legată cu sfoară. Ei, da, a trecut ceva vreme de-atunci. Vremea știa

cândva să treacă, nu ca acum. Am senzația că fac ulcer, pe fond nervos, de dor de copiii mei și de mama mea. Simt permanent ca un arici în stomac...

Transmitem prin Adi Fianu tuturor cunoscuților urări și mulțumiri. Stoiciu, Picu Vărtosu, domnul Cerna Rădulescu...

„Adi, dar tu, tu ce mai faci? PS-ul tău este superb. Te-ai gândit și te-ai răzgândit atâta până să ne dai în rezumat, în final, detalii din furioasa ta călătorie! Ești un om norocos, care nu se grăbește, cu știința lucrurilor pe care și le dorește să le aibă limpede, invincibilă. Regret că n-am venit la tine, astă-vară, să-mi arăți bisericile spaniole în reproduceri fidele în culoare, despre care mi-ai vorbit ca în transă. Te admir și te iubesc și-mi pare rău că nicio întâmplare mai bună decât aceea din octombrie '69 nu m-a adus în raza ta de acțiune mai din vreme...”

Floreței îi fac un mic inventar al întâmplărilor de-acum un an. Aveam și băiat, scrisesem *Colinele*. Acum aveam aproape gata cartea de sonete. O tot înmulțesc. Aș vrea s-o tipăresc, la întoarcere, la Cartea Românească.

Au ieșit americanii la dat zăpada. Rămânem uimiți și în

admirație de mulțimea și de eleganța uneltelor și a utilajelor de dezăpezire. Sunt bogați și sunt grațioși în mișcările pe care le fac muncind în natură. Odată cu venirea iernii, Complexul sportiv în aer liber a fost închis. Râul a devenit plumburiu, veverițele s-au ascuns în scorburi. Adio iarbă, adio greieri și lăcuste, adio susurul lor concertat, asurzind a-l pe Dumnezeu... Adio șerpi de apă pe lângă care, trecând, am simțit că-mi îngheață sângele.

Nu sunt în stare să scriu note de călătorie precum aş vrea. Aruncată în apă, simt că mă înec și-atât. Salvată în ultimul moment, încep să reflectez, vreau să comunic și altora prin ce am trecut. Și așa, ușor, ușor, mă eliberez de demonii mei...

Între 4 decembrie 1970 (până către sfârșitul anului, când am scris *Praf de sânge*) și 1 ianuarie 1971, în Statele Unite am scris un sumar de poezii pentru copii, poezii cu câini, *Câinii călăreți*, *Alte poezii cu câini*, *Mărunțica* (1 ianuarie 1971), dar și *Profil încoronat* (10 – 11 decembrie 1970), *Povești de mama* (17 și 25 decembrie 1970), *Grivei și Tarzan* (19 decembrie 1970), *Floarea obosită* și *Căluțul Poney* (25 decembrie 1970). Este o recoltă amestecată, inegală, dar cu care mi-am îndulcit restriștea de-a fi departe de casă și de copii.

2 ianuarie

Voi împlini 30 de ani în America!

8 ianuarie 1971, Iowa City-22 februarie

Sub titlul (generic) *Retor pentru Babilon*, notez cu efort și cu îndoială versuri din care, la revenirea în țară, aş putea păstra *Melc miop*, *Am văzut întunericul*, *Memoria se ceartă cu omul*, *Clipe calme pe un munte nins*, *Toate cele mult iubite* și *Rugăciunea cocoșului*. Transcriu aici, de probă, *Rugăciunea cocoșului*.

Să ascultăm rugăciunea cocoșului.

Cocoșul care găsește o pungă și nu-i dezleagă șiretul

Și n-o bănuiește de boabe, >

Rugăciunea cocoșului de-a fi sănătos în ceasul revederii în privilegiștea stăpânului.

Rugăciunea cocoșului când apare șareta

Și el nu se poate face nevăzut, și vizitiul îl gătuie ș.a.m.d.

Rugăciunea cocoșului să nu fie călcat de dobitoace.

Să nu se înece în apă, în foc, în aur.

Și semenii să-l urmeze, părăsindu-și vechile sălașe și vechile gânduri, și vechile lor datorii.

Rugăciunea cocoșului să fie bine primit, cu dor și cu covor.

197

Rugăciunea cocoșului vărsându-și norocul-destinul, destinul, Rugăciunea cocoșului...

Lasă-i să spere și să cunoască, Lasă-i în pace, lasă-i uitați, Ei vor fi singurii fără de mască, Ei vor fi singurii desfigurați, Spunând cuvintele ca de departe, Lasă-i să-și caute singuri de moarte, Spre mântuirea celorlalți frați... (?)

10 ianuarie

9.30. Autogara Iowa City, sala de așteptare. Mașina pentru Chicago trage la peron abia peste o jumătate de oră. Până aici am venit cu taxiul, ca să nu ne rățăm din necunoaștere în acest mic orășel. N-avem mărunt. Schimbăm și pierdem vremea la jocurile mecanice. El trage la rame, eu doar mă uit cum joacă și cum se pasionează la maximum de orice fleac, se ambalează, ambiționând, nu cumva să piardă. Fără chef, privesc împrejur sala. O știu pe dinafară. Pe trei rânduri, câte patru fotolii de nichel și plastic roșu. Lume puțină. Se aude taxatorul automat de tichete. Apoi liniște. Nerăbdător, Adrian se plimbă, mută bagajele, iese pe-afară. În față, o fabrică de plafoane de sticlă. Suntem pentru prima dată în această zonă a orașelului. O crainică anunță sosirea mașinii

de Cedar Rapids. Sala se golește și parcă se face mai frig. Avem o imensă valiză galbenă, pe care o predăm la bagaje, îmbarcarea ei nu ne privește, există un serviciu special care intră în costul tichetului. Țăcăne o mașină de calculat, apare un călător. Pe pereți, afișe publicitare, reclame, peisaje de vis. Ne-am blazat, nu le mai dăm atenție ca la început. America are ticurile ei. Își fac apariția două chinezoaice. Râd subțirel, dar vorbesc între ele neverosimil de gros. Ne

pufnește râsul și le întoarcem spatele. Se amuză și ne amuză. Afară, zăpadă murdară, un telefon insistent, voci, câțiva tineri pletoși în cizme la modă, din piele de porc. Și câțiva vârstnici îmbrăcați în haine de stofa în carouri mari, viu colorate.

I 7

Bagaje elegante pe pardoseala mereu ștersă de zăpada adusă de nou-sosiți. Adrian se plimbă preocupat cu mâinile la spate, turbat de nerăbdare. Apare și autobuzul, dar mai e până când ne vom urca. Brusc, toată lumea începe să vorbească tare. Tălpi lipăie, ziarele groase sunt închise cu mare foșnet și abandonate. Cele mai multe sunt aruncate la coș. E duminică...

11.15. Oprim în Dubuque. Orașel urât. Stilul străvechi american, vizibil în filmele western. Impresionantă silueta unei biserici. Cafenele cu tineri degajați. Adrian coboară numai în cămașă. Se-ntoarce răcoros. Schimbăm șoferul, urcă lume nouă. O copilă și o bătrână de mici dimensiuni, care se așază ceva mai în spate, strategic, lângă cabina veceului. Deschidem un ziar ilustrat. Se poate fuma. În California e cald. Nixon se plimbă în trening, cu picioarele goale, pe plajă, în Dubuque fetele poartă jaguar sintetic, baticuri de mătase și un fel de colivii speciale pentru coc. Dar uite și o pălăriuță cu fundă pe un cap foarte rotund, cu tunsoare mărunță. Un negru își poartă claua împâslită ca o vatelină dată cu fixativ. Blondele preferă verzele. Pornim la drum. Pe o turlă pătrată, o antenă TV. Un buldozer pe un șantier protejat de garduri metalice. Pe la 11.45 ne înscriem pe autostradă.

Pod grandios peste Mississippi. Ca un templu metalic cu coloane. Apa, vălurit înghețată, curge doar prin preajma podurilor, cinci la număr, pe care le-am contemplat într-o frumoasă perspectivă până-n zare. Dincolo de fluviu, Moline, orașelul pe care l-am vizitat luna trecută. Atunci mi se păruse frumos, dar e destul de murdar în zona comercială. Pe drum, din loc în loc, autobuzul este cântărit. Probabil pentru taxele de trecere prin porțiunile particulare de autostradă. Cântarele arată ca niște cabine în care mașinile intră cu totul, se opresc pentru câteva secunde și asta e tot. Călătorii sunt ori foarte tineri, ori vârstnici. Vârsta de mijloc e absentă. Se deplasează la

distanțe mari cu mijloace rapide și costisitoare. Bătrânii nu agreează avioanele, iar tinerii sunt sensibili la diferențele de preț. De la 9 dolari la 30 – 40. Reclame stridente, o turlă de clopot, porțiuni de zgură. Moline e clădit pe coline dulci. Pornim. Rămâne să mai notez la următoarea oprire...

13.00. Pauză de masă 35 de minute. Se merge la restaurant. Cei rămași în autobuz se mișcă de colo-colo, destupă cutii. Adrian se aerisește. Și-a tras haina maro, în care pare mai suplu. În ultimul timp îl ajunge din urmă o neliniște și iarăși nu doarme ca lumea. Trebuie că ceva e pe cale să se-ntâmples, și nu-mi spune ce. Aici, sute, poate mii de mașini particulare. E duminică. Asediați într-un ocean de mașini americane cu boturi lungi, masive, cu stabilitate foarte bună. Americanului de rând îi place siguranța. Mașini cu aspect malagambist. Mașini care trec cu bine prin accidente ușoare.

Mașini în care nu ai cum să mori. Mașini confortabile, care

nu se răstoarnă. Dichisite cu TV, radio, frigider...

Avem la noi crenvurști, pâine nesuferit de dulce, banane. Pere, mere, bere și nectar de caise, Seven Up. El e neras. Mi se face somn. Aliniere de moteluri – rulote detașate și vagoane. Căsuțele de popas și benzinăria dispar pentru câteva minute. Sunt tot timpul lucruri de văzut. Mi-e ciudă că picotesc. Adormim în tic-tacul discret al aparatelor de bord.

Nfă uimește urâtenia femeilor de modă veche. Trupuri uscate, stranii, în contrast cu stilul american abundent. Se pare că numai cu o generație, cel mult două în urma noastră tîrr» purile și gusturile erau pe-aici mai austere. Cum ieși în provincie, strălucirea de afiș a pletelor luxuriante e ca și inexistentă. Ca și cum toate frumusețile locale ar fi migrat spre mâinile centre. Cele rămase pe loc conservă un gust fără șansă, spălatul pe cap cu leșie, nu se ating de miraculosul șampon. Pot fi adunate ca exponate într-un muzeu al coafurilor cu bucele rotunde, ca niște ghemotoace de lână. Crețe ca niște mielusei. Atunci când picotesc sunt gata să cred că intru într-un tunel al fantomelor și America alunecă în trecut...

Dorm o vreme. Acum 20 de minute, treceam prin Morrison. Un câine mare, înhămat, trage la un bidon roșu. Face reclamă unei benzinării. Un câine viu, în carne și oase! Autocarul cu care ne deplasăm aparține companiei „Ogarul cenușiu” (Greyhound). Pe tichete e stilizat un ogar alergând. La popasuri sunt locuri amenajate pentru joaca prichindeilor, sub câțiva arbori subțiri. Niște vârstnici se preumblă. Femeile-s îmbrobodite cu eșarfe de mătase. În Iowa se înfofolesc cu șaluri de lână. Acolo n-am prea văzut bătrâni. Fiind centru universitar, tinerii sunt peste tot, executând treburile orașului, aprovizionare, transport, comerț, curățenie. Toate serviciile sunt în mâinile lor. Învață, dansează, sunt veseli, adoră muzica modernă, se căsătoresc, fac copii, trăiesc din munca lor. La Universitate, în sălile de studiu, își aștern pe jos un fel de blănițe pe care se așază turcește, aplecându-se asupra caietelor și cursurilor tipărite. La seminarii rareori stau pe scaune. Preferă să se așeze direct pe mochetă, rezemându-se de pereți. Fumează, beau cafea de la automat în pahare de plastic de unică folosință. N-au prejudecăți de niciun fel. Noi suntem atât de rigizi în studenție, ne sunt impuse uniforme decente... Aici se stă și cu picioarele pe pereți. Nici nu le trece prin minte că prin alte părți ar putea fi altfel decât la ei. Au o mare disponibilitate de-a te asculta cu amabilitate. Sunt săritori la nevoie, generoși, studioși și blânzi. Cei cu care am intrat în vreun mic conflict sunt veniți din altă

A >

parte a globului, ca și noi. Într-un bufet, o chelneriță, care a refuzat să ne schimbe porția de ficat care ni s-a părut că nu arăta în regulă. Și un portar de hotel care n-a vrut să ne închirieze palete de ping-pong...

11 ianuarie, Chicago

Ne-au închiriat o mansardă pe Woodiawn Av. 5707. La 5711, locuința familiei Mircea Eliade. Se pare că la 5707 au locuit ei când au sosit din Europa. Micul apartament e vechi, un pic tocit, cu lemnăria înecată de vopsiri succesive. Dar pentru trei săptămâni, cât o să rămânem aici, nu putea fi găsit ceva mai potrivit.

Să vedem pe ce contăm. Chiria s-a rezolvat. Avem și puțină

mobilă, un frigider în bucătărie, dormitor, sufragerie, vestibul și baie. Doamna Eliade a pregătit locul, înzestrându-l cu câte un amănunt emoționant. Măsuța din lemn alb

din baie, ca și scrinul din dormitor sunt acoperite cu ștergare românești. Iată și o scoarță sobră și moale de lână. Și fata

j > >

de masă din sufragerie e cusută cu motive românești. Rotund, geamul băii e pictat imitând vitraliul. Dulap în perete, ușă cu oglindă, prosoape cafenii, cadă cu tălpici și perdea de plastic. Încăperea e azurie...

S-a făcut noapte. Foșnetul străzii, prezent în cartierul select, academic. Orașul, plouat. Ne spălăm des pe mâini. Supraîncălzit, aerul din apartament ne deshidratează, ne usucă nările și retina. Noaptea vin valuri de umezeală dinspre lac. O ceață care se amestecă lent cu fumul.

Am sosit aseară. La 5711 se auzea muzică. Concert Dinu Lipatti. „Nici eu nu știu de ce, așteptând venirea voastră, l-am ascultat toată ziua pe acest băiat care s-a stins atât de tânăr”. Christinel e o doamnă frumoasă. Ne tratează cu multă familiaritate. Ne-a condus, ne-a arătat, ne-a dat detalii și îndrumări, după care ne-a lăsat singuri, să ne acomodăm. S-a ocupat de amenajare, a pus perdele, a adus prosoape și lenjeria albastră, abajurul, preșurile și vasele. Frigiderul e plin. Încercăm să ne obișnuim. Ni se pare prea cald peste tot. Nu ne putem odihni de oboseală și de emoție. Ne invită la cină, să fim împreună, să vorbim. Le oferim un disc și două șervete țărănești – darul nostru modest. Ascultăm discul, le arătăm >

fotografiile copiilor noștri, răsfoim cărți. Din niște păhărele cu picior de argint, bem câțiva stropi de șliboviță.

12 ianuarie

Pe piloni de marmură oblic suitori, clădirea impresionantă a primei Bănci Naționale. Ora 11 ne găsește în holul acestei instituții, unde încercăm să schimbăm cecul bursei și nu reușim. Aici, lume multă, în special bătrâni în așteptare pe bănci din aceeași marmură,

acoperite cu perne negre de piele. După eșecul de la First... pe la 13, ne plimbăm pe străzi. Cu doar 31 de cenți, cumpărăm o cerneală blue-black. Ne plac până la extaz papetăriile și produsele de papetărie. Abundență și varietate. Privim aiuriți la luxul general și încercăm zadarnic să nu ne îmbolnăvim sufletul. La un moment dat se întâmplă, în apărare, un fenomen de saturare. Intervine lehamitea...

Încercăm la Harris. Poliție peste tot. Se apropie un polițist și mă privește cum scriu. Fără suspiciune, gândesc. Apoi se îndepărtează. Dacă aș fi fost educată în spirit american, ar fi trebuit să-i acord un zâmbet în care s-ar fi putut citi că totul e în ordine. Dar noi suntem sobri și țepeni, copleșiți de rudimentele noastre simpliste de comportament. Totuși, în multe dintre gesturile și mimica celor de-aici, în expresiile lor automate, este un mărunț fals al civilizației. Rămâi interzis când vezi că un asemenea zâmbet luminos durează nu mai mult de o secundă, ca să se închidă ca apa pe lac, fără să facă măcar vibrații în cerc, iară să rămână să semnifice participare sufletească. Memoria chipului celuilalt nu se păstrează. Nici când vrei, pur și simplu, să-l depășești în mers, pe stradă, într-o aglomerație. Polițistul nostru probabil că nu mai văzuse în peisajul unei bănci o femeie care scrie atâta timp într-o agendă și nu se ridică să plece, să fie activă, să-și urmeze, în timpul pentru toată lumea prețios aici, interesul pentru care a ieșit din casă.

Adrian nu se vede pe nicăieri. Este pe undeva, rătăcit sub acest vast plafon metalic prin rețeaua căruia se filtrează lumina de neon. Polițiștii par toți șerifi cu steaua luxoasă de pe pieptul lor, în partea stângă. La birouri, tinere ireal de frumoase, de o finețe și de o grație absolute, impecabil fardate, răpitoare în paradisul muncii lor, plin de calculatoare. Și aici, același du-te-vino de oameni în vârstă, unii chiar ramoliți și

demodați, în blănuri destul de ciufulte. Funcționărimă - oameni de culoare. Negrese, și ele teribil de frumoase, fac concurență celorlalte, din toate punctele de vedere. Toate cu picioare foarte lungi, fascinante și amabile cu oricine le-ar solicita serviciile, fie el și-un

nenorocit în zdrențe. Amabilitate și eficiență, fără urmă de compasiune însă, care l-ar jigni pe solicitantul sărac...

Adrian stă dispărut cam de mulțișor. Am intrat aici într-o doară, să ne încercăm norocul. Încep să cred că a reușit să schimbe cecul. Bursa noastră ar fi trebuit să fie sosită la Chicago, dar uite că a întârziat pe drum. Și dacă n-a sosit, și dacă nu sosește, obligatoriu unul dintre noi trebuie să se întoarcă și s-o ridice de la sursă, din Iowa. Supercomputerizatul sistem se mai defectează uneori. Dar de ce tocmai la noi? Suntem puțin panicați.

În seara asta, din nou împreună cu Christinel și Mircea Eliade, care i-au invitat și pe soții Emanuel Vasiliu, aflați ca și noi în Statele Unite. Pe Vasiliu l-am avut profesor în studenție la cursul de gramatică istorică. Eliade evocă întâlnirea sa cu E.V., sosit prima dată la Chicago: „Ce mai e prin țară? Ce mai face cutare?” Și Vasiliu răspunde la toate, invariabil, că nu știe. Mi s-a părut speriat. Îi era frică să vorbească? Ca profesor de gramatică istorică, la București, era foarte cumsecade. Nu făcea prezența, nu teroriza pe nimeni. Ne avertizase chiar de la primul curs că materia lui nu este plăcută pentru toată lumea. „Nu vă oblig să faceți pasiune pentru cursul meu. Stați liniștiți. Nu aveți nicio grijă. La examen veți primi toți notă de trecere!” Rămăsese grav, aproape imobil la catedră. Nouă nu ne prea venea a crede că vorbește serios. Dar, chiar de la al doilea curs, sala era mai mult goală. Era o prezență calmă, vorbea egal. Aveam bănuiala că noi, studenții, nu contăm prea mult pentru el. În realitate însă, era sfios, și așa este și aici, la Chicago. Eliade ni-l divulgă, ni-l descifrează cel mai corect. Îi revedem astă-seară, veniți împreună cu două tinere românce, studente aici.

Tren electric, cu care ne deplasăm rapid spre centru. Cu numai patru vagoane, făcând un zgomot infernal de fierărie veche, operă a altor timpuri, cu lampioane de sticlă mată. Larg în interior, cu banchete de bambus, cu conductor invizibil și care nu dă drumul mașinăriei decât atunci când cei patru supraveghetori de vagon îi confirmă, semnalizând, că totul e în ordine. Au toți uniforme foarte frumoase, iar ei sunt grăsuți și conștiincioși. Călători destul de puțini. Trenul ne zguduie fără menajamente. Cei mai mulți se cufundă în lectura ziarelor.

Numele stațiilor sunt anunțate prin microfon. Călătorii nu se uită unii la alții, se ignoră ori se evită, își văd strict de gândurile și de treburile lor. Coborâm la stația 57.

Cele mai ieftine fructe – bananele.

Apare Adrian, plin de speranță că s-ar putea să schimbăm aici cecul. Își scoate pardesiul și pleacă din nou. Acum eu nu mai par de una singură în context. Cu pardesiul lui împăturit lângă mine pe bancă, mă simt în siguranță. Pleacă din nou și revine victorios. Mergem să înfulecăm niște turte excelente cu sirop...

16 ianuarie, Chicago

Nicio zi nu seamănă cu alta, meteorologic vorbind. Una cu ceață, alta cu ploaie, alta geroasă, alta cu ninsori, alta brilliantă. Totul e foarte vechi în mansardă. O improvizație. Avem și o terasă cu scară care duce în curtea din spatele vilei. Ușa către terasă are o piedică ferecată cu lanț rezistent, de alamă. Bucătărioara se izolează de rest printr-un burduf de plastic, prin care trecem ca printr-un acordeon. Dacă stăm acasă, citim și ascultăm muzică. De vreo două zile nu mă simt strălucit. Adrian o însoțește pe Christinel prin magazine. Au adus cafea râșnită, un ibric, fructe și încă o râșniță rusească, cu manivelă. Termin de citit la *țigănci*. Încă o seară cu ei, cu sarmalele noastre în cuptorul lor. Și cu șampanie. Eliade nu bănuia ce surpriză îi pregătim, deși, după miros...

Când a intrat pe ușă, le-a reperat: „Unde, unde, unde sunt? Aici miroase a sarmale! Extraordinar. Ce surpriză! Mulțumesc! Astă-seară vom mânca bine!” Iar când le-a văzut aburind în farfurii, a mimat amețeala, extazul. Christinel recunoaște

7 >

că nu știe să facă sarmale. Este frumoasă, fermecătoare, plină de naturalețe, spontană. Ochi imenși, senini, o Domnișoară Pogany. Subțire, înaltă, cu părul ușor întors în bucle grele, aproape albe. Contribuie la fast cu o mămliguță delicioasă...

Tipărit în '69, în țară, volumul la *țigănci* a primit bun de difuzare abia acum o lună. Nu pricepe de ce atâta întârziere și îi cere lui Adrian să-i explice anomalia. Este îndreptățit să fie intrigat și să-și imagineze ce e mai rău. Spune: „Eu nu mai am 25 de ani, mă grăbesc. Și nici nu s-a

scris nimic, absolut nimic, despre această carte. Bună, rea, dar să se fi scris...”

Chicago este un gigantic furnicar peste care ninge degeaba. E o fierbințeală care se degajă din miezul lucrurilor, anulând insistențele cerului înfrigurat. Tot timpul, zi și noapte, auzim avioane. De departe, răzbate până la noi huruitul trenului electric. Doi copii cu doi câini superbi aleargă pe stradă. Eliade se interesează dacă noaptea nu am fost stânjeniți și noi de urletul unui câine. Mai degrabă de sonorul agasant al mașinilor de poliție...

Mi-am așezat pe un pervaz de geam fotografiile copiilor noștri. Lumina puternică le dă transparență. Răsfoim tot felul de reviste luate în vraf de la Eliade. Compunem scrisori. Plănuim să ajungem la Muzeul de Artă. Să facem turul orașului împreună cu Giulianna Geran, studentă aici. Ne poate conduce și arăta. Și lacul, și panorama Chicagoului, de pe terasa unui *building*. Giulianna are 24 de ani și e stabilă aici cu familia. Știe românește, ungurește, e puțin negruță și simpatică, are o gură mare și un râs spontan, contagios. Cearcâne care se adâncesc după miezul nopții. Îi plac bancurile și încearcă să spună și ea bancuri. Se antrenează ușor în orice direcție. Îi place societatea. Ea este una dintre studentele cu care au venit la Eliade soții Vasiliu. Cealaltă, o Ionească. Normal să i se spună, la hotelul în care stă, *Aionescu*. Amuzant! Sosită aici din septembrie, pentru cinci luni, pleacă spre București pe 24, luna asta. O exasperează faptul că trebuie să plece. Mi se pare o figură cunoscută. Parcă am zărit-o la București, pe la facultate? E la curent cu foarte multe lucruri de pe-aici și îi face plăcere să ne inițieze.

Venind vorba despre soțul doamnei Aionescu, Vasiliu relatează confuz o poveste din care nu înțelegem nimic. Că el n-a putut veni în Statele Unite. Că el nici nu va putea-o face! „Bine, dar nu-i poți aranja și lui o bursă, acolo unde ești și tu acum?” „Nu, pentru că eu plec. Trebuie să plec. Nu, el nu poate ajunge până aici!...” Fata nu părea să fi fost încântată de eventualitatea venirii soțului ei. Părea să ne explice că numai ea merită să fie aici...

Acestea fiind rostite, Vasiliu se retrage, vizibil speriat, într-o și

mai mare muțenie. Prudența mi se pare motivul plauzibil al nesiguranței sale în a articula anumite lucruri.

Și el, și soția lui se tem și de umbra lor. Tăcerea lor devine > > apăsătoare și semnificativă. Eliade înțelege și nu-i mai timorează cu întrebări... Mare surpriza domnului Vasiliu să ne revadă aici după vremea studenției. Constat că are ochii intens albaștri și suferă ca un om cumsecade prins la mijloc. Immanuel Kant Vasiliu, cu fața lui încadrată de-o barbă neagră și cu lentilele ochelarilor groase, trase peste ochi. Nu am bănuț niciodată că are niște irisi atât de frumoși, de un 1

albastru intens, nefiresc la un om brunet...

După unu noaptea, Christinel ne aduce gustări așezate cu dichis pe o măsuță cu rotile. Adrian prelungește, oriunde s-ar afla, programul, vorbind fără să istovească, făcându-se fermecător, urmărind să se absoarbă în atenția celorlalți. Citește din poeziile proprii. Și după fiecare, Eliade exclamă: „Dar asta crezi că merge? Crezi că se poate publica? Asta sigur poate să meargă. Fără îndoială că nu poate zice nimeni ceva”. Câteva dintre poeme fiind apărute deja în țară, Eliade se miră cum de a fost cu puțință. Cere amănunte asupra dificultăților întâmpinate la publicare. Îl interesează reacția cititorilor. Recitalul se încheie cu câteva poeme traduse de poet din el însuși. Și asta face impresie, spre satisfacția și spre triumful lui...

— Îl cunoști pe Țuțea? îl întreabă Christinel a doua zi.

— Da!

— Știi, Mircea îl iubește foarte mult... Să știi că Mircea

— *,»

ține foarte mult la dumneata, pentru că semeni cu Țuțea. îi amintești de el. Ești prieten bun cu Țuțea?

— Eu, nu. Dar prietenul meu Aurel Dragoș Munteanu îl cunoaște foarte bine și vă poate povesti o mulțime de lucruri...

20 ianuarie, Chicago

După câteva zile de sănătate precară, cu repaus obligatoriu la pat și cu pierdere în greutate – o presupusă intoxicație cu tutun –, Eliade își revine: „Nu-mi explic ce-am avut. Și acum câțiva ani am trăit

ceva asemănător. Nu m-a durut

nimic, dar la sfârșit am ieșit grozav de slăbit. Se crede că din cauza excesului de tutun. Nu, nu din cauza asta. E un virus. Altfel nu-mi explic. Acest virus, adică *zeul necunoscut*. Acest virus care nu poate fi izolat. Pentru că trece prin geam, la microscop, în timpul cercetării și analizei...”

Toate acestea ni le spunea în drum spre Universitate. Și tot atunci, vorbindu-ne despre o mulțime de lucruri pe care încerc să mi le amintesc și să le transcriu cu fidelitate: „Pe americani nu-i poți contraria cu nimic. Nu-i scandalizează nicio idee. Totul depinde de puterea cu care-i convingi că ideea e valabilă și duce undeva”.

Revine la noi și la plimbările noastre prin oraș, în vreme ce el trebuia să rămână în casă: „Ieri v-ați plimbat mult. Ați plecat la zece dimineața și v-ați întors când s-a întunecat... Chicago este un oraș extraordinar. Mie îmi place teribil. Trebuie văzut ca lumea. Ai câteodată nenorocul de a trece prin părțile urâte ale unui oraș și pleci rămânând cu o impresie proastă. Între orașele americane, Chicago are un farmec aparte. Mie îmi place extraordinar. Dacă veneam de la 25 de ani în America, aș fi devenit american. Dar eu am venit târziu și pot spune că America îmi place numai. La Chicago clima e destul de aspră. Iarna e foarte frig. Vecinătatea cu lacul îl face atât de umed și de plin de vânt. Dar cel mai frumos oraș din America, un oraș pe gustul meu, e San Francisco. Cel mai mult mi-a plăcut la Santa Barbara, care este un golf cu clima dulce. Ca să scap de frigul din Chicago, mă duceam iernile la San Francisco. Ca să constat odată, mergând vara acolo, că temperatura era cu numai câteva grade mai ridicată ca iarna. Știți, în Hawaii este tot timpul aceeași temperatură. De aceea te și poți plictisi acolo. Acolo sunt tot timpul flori. Există o monotonie. Singura schimbare naturală este un circuit al florilor, care sunt altele vara și altele iarna...”

În drumul nostru spre Universitate, o negresă cu un copil în brațe, care plângea, ni s-a adresat cu rugămintea să-i arătăm unde se află spitalul pentru copii. Femeia se oprise dincolo de bordură. Eliade a

străbătut nămetele până a ajuns lângă ea, în șosea, și i-a explicat amănunțit cum să se descurce în rețeaua de străzi până la spital. Și totul în vacarmul plânsului acelui copil în plină criză. Noi am asistat la scenă de pe trotuar...

Ajungem la Universitate. Ne poștește să intrăm. Apoi ne arată sala de seminar, mobilată cu scaune-pupitru foarte comode. Se mișcă repede, cu o pripeală în pași. Se scuză, trebuie să treacă pe la catedră pentru a schimba câteva cuvinte cu niște studenți. Ager, atent, de o mobilitate și o vioiciune amețitoare și aici, ca și pe stradă, când se oprișe în dreptul nostru mașina albastră a negresei cu copilașul bolnav.

În sala de seminar câțiva studenți, negri, asiatici și americani, ce s-au tot înmulțit până la clopoțel. Au mai intrat câțiva și după ce Profesorul își începuse seminarul. În total 25...

Eliade își scoate căciula, paltonul, fularul și le așază grămadă pe scaunul de lângă catedră, scaun pe care singur și-l aduce din sală pe podium, tinerește, lângă catedră. Deranjându-l poziția pupitrului plasat chiar în centrul catedrei, îl împinge spre stânga, până la margine. Caută concentrat în mapa cu volante. Anunță tema: *Mitul morții în Africa*. Pe catedră volume, cursuri, bucățele de cretă, cafea în păhărele de plastic. Se apropie de catedră un student cu ochelari, brunet, cu părul în dezordine, slăbănog, cu mâinile suspect de roșii și mari și cu un plastic sub dunga ochelarilor, în partea dreaptă. Îl întreabă pe Profesor: „Pot să folosesc scaunul acesta?” Era chiar scaunul cu hainele lui Eliade. „Desigur”, îi răspunde, luându-și lucrurile în brațe și mutându-se pe un alt scaun din sală, unde și rămâne și de unde îl vedem

7 din profil. Fiecare căutându-și poziția cea mai comodă după această schimbare, scaunele scârțâie, se tușește ca-n pauzele de concert, se-aprind țigări, se bea cafea, se râde cu decență – și seminarul poate începe. Cei mai mulți sunt ochelariști.

Cum a văzut că se face, Adrian, care nu poate rămâne liniștit într-un loc, se ridică și pleacă să aducă două păhărele de cafea pentru noi. Cei mai atenți la problemele de seminar sunt asiaticii și negrii. Mai

mult fetele decât bărbații. Fete cu plete neverosimil de mătăsoase și lungi...

Studentul de la catedră citește și explică, gesticulând excesiv. Eliade îl ascultă neclintit, cu mâna stângă sub bărbie. Șuvițele cărunte îi acoperă grumazul și gulerul hainei. Ascultă aproape în extaz. Solicitat la un moment dat, îl ajută pe vorbitor la descifrarea textului, deplasându-se el până la catedră. Urcă agil ca un tânăr, cu degetul pe text citește și explică, cu o teribilă mobilitate de evantai a capului, mișcarea făcând să-i sticlească lentilele. Acești fascinanți ochelari, care-ți dau

7 >

Iluzia unei priviri mai puțin scufundate-n orbite. Priviri devorate de o pasiune pentru ce face evidentă, copleșitoare, absorbantă. Când lentilele i se aburesc, și ochii parcă i se aburesc, puțin stinși undeva în adânc, sub sprâncenele și genele cenușii. Dezveliți, neprotejați, ochii lui Eliade rămân ca niște vietăți surprinse în handicapul lor, în dificultate. Se sting pentru câteva secunde, în așteptarea protezei mântuitoare...

Vorbește lejer americană, cu pasiune și cu o undă de poezie și de mister în glas. Ca un copil total cucerit de ceea ce face și de ceea ce știe și vrea să transmită. Te aduce la nivelul său, abandonându-se încrederii totale în capacitatea ta, contopindu-se cu tine total...

După seminar, îl însoțim la oficiul unde primește corespondența. Un braț de scrisori din toată lumea, pachete, o *Românie literară* (din 19 noiembrie, anul trecut!), pe care i-o confiscăm. Spune: „Nu știu de ce, dar vine teribil de greu *România literară!*” Revenim în sala de seminar. Un alt student urcă la catedră. E diferit de celălalt, mai vârstnic, jovial, cu perciuini stufoși ce parcă i se înnoadă sub bărbie. Nu se așază pe scaun. Vorbește, citește stând în picioare, foarte mobil și el, cu ochii mai mult la Profesor.

În ăst timp, apare vestita pipă, neaprinsă, probabil goală de data asta, numai de decor și nu de dragul pozei, ci din deprindere... Pe tablă se scriu formule al căror mister pentru noi rămâne absolut. Eliade soarbe din pipă nimicul, aroma lemnului îmbibat de fantoma tutunului

interzis. Își ține pipa în colțul drept al gurii. Uneori între dinți. Nu rezistă însă și și-o aprinde cu un băț de chibrit. Era, așadar, îndesată de-acasă cu tutun! O secundă, fața îi dispare într-un nor albăstrui. Absorbit de demonstrația pe care studentul o face la tablă, nu poți jura că n-a uitat sincer de interdicție și de opreliști, de pericol. Cel de la tablă expune în detaliu fără întrerupere, cu o siguranță rece și pe un ton tăios, în contrast aproape supărător cu tonul cald, sincer, cucerit al Profesorului. Americanul știe *pur* și simplu, fără sentiment, agresiv, punându-și la un moment dat talpa piciorului pe scaunul de lângă el, șocându-mă. Stând astfel într-un picior, se apleacă să urmărească textul de pe pupitrul Imperturbabil, Eliade comentează din sală un citat. Discuția continuă. Cel de la

catedră își coboară piciorul, relaxat. Faptul că noi ne scandalizăm, schimbând priviri între noi, trece neobservat. Pentru că, se înțelege, nu este vorba despre un semn de lipsă de respect, dimpotrivă. Studentul îi caută tot timpul privirea, pentru îndrumare, ajutor și confirmare. Iar Eliade îi surâde aprobator, încântat de strălucita demonstrație. Doar bănuim că negriciosul îi este asistent. Întrebările, în final, ale celor din sală sunt fără sfârșit. Ora de program s-a terminat de mult, dar discuțiile continuă. Tabla se umple de alte și alte formule magice, de nume, de semne...

Studentii mai în vârstă sunt mai *corecți* în comportament, după tipicul clasic al relației dintre învățăcei și maestru. Stau decent în scaune, iau notițe, par mai triști din fire, pătrunși și cu o capacitate de concentrare mai mare... Eliade îi respectă pe toți. Își umple pipa încă o dată, din belșug. Manevrea tot felul de pungulițe. Într-una își scutură scrumul. Din alta scoate cu două degete tutunul auriu. Apoi, cu degetul mare, astupă, apăsând în hornul pipei tutunul. Nu aprinde imediat și ascultă în poziția preferată, cu pumnul sub bărbie, ca un copil în fața unui miracol. Cucerit ca un credincios ce nu se îndoiește de existența lui Dumnezeu, ci

așteaptă să se arate. Apoi își aprinde pipa. Mâna dreaptă, palidă

și nemișcată, cea cu care ține pipa, are ceva din grija mânăuirii unui obiect de cult. Crispată, parcă ar susține un mic șarpe...

Sunt cucerită de cuviința, de cuminența cu care ascultă, ca brusc să iasă din sine gesticulând, punctând anumite momente, ca un vrăjitor...

După două ceasuri de seminar, nimeni nu dă semne de oboseală. Continuăm să-l ascultăm. Se verifică zicala că americanii sunt cei mai buni ascultători din lume. Adoră conferințele, simpozioanele, merg regulat la biserică. Se pare că noi, europenii, suferim ca de o extenuare a fibrei nervoase, ce poate că ne vine din istorie, din saturație. Suntem mai bătrâni, complexați, egoiști, leneși și mizantropi. Viața la noi e altfel, tăioasă istoricește, am trăit multe și nu putem decât să ne conformăm instinctului de autoapărare, rigorilor lui. Aici însă, degajarea de care nu suntem în stare ne frustrează...

22 – 23 ianuarie, Chicago

Termin de citit *Maitreyi* și *Nuntă în cer*. Am făcut-o nu numai cu plăcere, ci și cu un fel de umilință și speranță.

Prezenta autorului e tulburătoare. Dacă l-aș fi citit la Bucu)

rești, n-aș fi simțit această ciudată panică, responsabilitate, alertă, nici nu știu cum să-i spun. Atât de prezent și de copleșitor mare, atât de familiar și la îndemâna noastră, atât de al nostru pentru eternitate, când în fond rămâne în aceeași măsură intangibil, inaccesibil, imens, universal...

Adrian aduce vestea că, în fine, a cedat. Dă interviul! Oare cum se va întâmpla? Va intra sincer în jocul mărturisirii? Cu ce va începe, cu ce se va încheia?

Livingul lor cu canapea și fotolii, cu perdele și cu draperii, toate de un alb catifelat ori transparent, are spre răsărit o fereastră largă cu mușcate în pervaz. Ca moldoveancă ce se află și *os domnesc*, Christinel iubește aceste flori cu proprietăți tămăduitoare. Fereastra iradiază o lumină de vis, ca de nimb. Cu adevărat o făptură plăcută, pe această doamnă nu pare s-o preocupe vârsta. Se vede că are un cult pentru soțul ei și că-l iubește și-l apără. Îl îngrijește ca pe un senior, dar și ca pe un copil neprețuit. Și pe noi, o simțim din plin, ne-a adoptat parcă.

Excursia de deunăzi în jurul lacului, cu mașina, ei i-o datorăm. Ea a pus la cale totul, vorbind cu o prietenă, care a condus. Aproape opt ore de drum, turul Chicagoului, împrejurimile, lacul Michigan, suburbiile, pe o vreme cu soare, dar rece. Lacul se zbătea ca o adevărată mare, iar la mal se ridicaseră pereți din stropii înghețați. Din izbitura de țărnamă a valurilor, apa se pulverizează în curcubeu...

Apoi prin magazine. Am revenit în amurg. Un amurg *violet* magnific, concurând delirul reclamelor luminoase. Capăt, fără să mă pot împotrivi în vreun fel, o beretă albă cadou, un treni îmblănit, o bluză de lână...

Zărit din depărtare, privit de jos, din adâncul străzilor, văzut din avion, Chicago te copleșește.

Vin în vizită la noi soții Vasiliu. Muzică, povești până la două noaptea. În prezența noastră, acasă la noi, mi s-au părut mai destinși, și-au revenit din muțenie, au căpătat încredere și s-au mișcat firesc.

Cu Giulianna Geran prin oraș. De pe terasa unui zgârie-nori (95 de etaje!), realizăm, în fine, cu o senzație de strangulare și cu un gol în stomac, *limita*. Sub tălpile noastre, gigantul apare subțiat la bază ca un creion. Și parcă are și balans. Un furnicar, străzile fără capăt, scufundate între mastodonti. Automobilele ca niște boabe de fasole înșirate > >

ca pe ață...

Vizităm o biserică prezbiteriană. Luăm o gustare într-un bufet cu autoservire. Giulianna poartă un palton lung până-n pământ, cizme și o căciulă uriașă de miel. E veselă și are răspuns la orice. Obrajii i se zbicesc ușor sub fardul înghețat. N-are nici 24 de ani. A venit în America pe la 15, împreună cu familia. Ne povestește peripețiile voiajului. S-au stabilit la Detroit. Are o soră mai mică. Tatăl, funcționar la o agenție. Când au sosit nu aveau absolut nimic. Un timp – ne spune – am mâncat puțin. Acum tata câștigă mai bine, avem o casă proprie, un câine pe care-l iubim... Și-a terminat facultatea, își pregătește doctoratul. Specialitatea ei – Evul Mediu în arhitectură. Se va duce în Anglia, pentru documentare, un an de zile. Câștigă ceva bani făcând rezumatele unor cărți și este *confidentă în căminul studențesc* unde

locuiește. Acesta e postul ei acolo, pentru care i se oferă gratuit masă și casă... Are o natură pozitivă, fără pic de romantism. Scrie totuși lyrics, *cum ne spune ea*. Ne povestește ce a pățit cu un coleg de 20 de ani, care a venit să i se confeseze, mărturisind că ar fi avut experiențe homosexuale, lui plăcându-i în egală măsură și femeile, și bărbații. Pentru că – ar fi adăugat tânărul – trebuie să-i iubim pe toți! În concluzie, și tu îmi plăci, Giulianna... Când l-a repezit, el ar fi replicat că lui îi plac fetele violente. Agresată în acest fel, fata și-a încheiat cu umor relatarea: „Eu tocmai făceam patul, când m-am supărat pe el. Era prea mic pentru mine. Și, în subsidiar, și mie îmi plac exemplarele violente!” Sinceritatea ei ne surprinde, dar pe fiecare în alt fel...

Trecem la exercițiul de pronunție pe textele traduse, aduse din țară. Giulianna ni le corectează îmbunătățindu-le artistic.

Ne face și o demonstrație de dans american. Adrian intră y)

pe loc în rezonanță, trage preșurile la perete și începe să se bălăbănească, deficitar la capitolul grație, ca un hămesit, ca un haplea. Nu e nevoie să-i pun la îndoială intențiile. Pleacă împreună în oraș, de unde el se întoarce pe la 4.30...

Seara suntem invitați la Eliade, unde mai vin și câțiva „prieteni de-ai lor, scriitori. Participăm și noi la acest party, cu sarmale, cu mușchi împănat și pilaf cu ciuperci. Ei au cumpărat, noi am preparat. Vorbim despre ipocrizie, despre Crăciunul în țară, despre un film moldovenesc, *Ultima lună de toamnă*, despre copiii noștri, despre vise și simbolistica viselor, despre ultima creație a lui Adrian, *Eliada*. După lectură sunt amândoi mișcați. Apoi despre proza lui Eliade, impresiile noastre de lectură urmărite cu mare atenție. Primim în dar *Insula lui Eutanasius*, volum extrem de prețios, apărut la București în 1943, la Fundații. Conține sublinieri și observații ale autorului, notate cu creionul la marginea paginii. Îndrăznesc să cer o favoare, aceea de a ne împrumuta cărți din biblioteca lui, ca să citim cât putem de mult în răstimpul cât vom rămâne la Chicago. E de acord. Mărturisește că își scrie literatura numai când se odihnește între două studii, după o perioadă de lucru compact la cărțile de specialitate. Pentru a se

destinde și pentru a visa. Și când visează, o face în românește. O spune cucerit, cu farmecul sincerității. Trăiește vorbind, la tot pasul, în spațiul, în aura unor revelații, încântat de descoperiri, inspirat, exaltat...

Se interesează de Petre Țuțea, de Petre Pandrea (care a murit!), de Stancu și de MRP. Întreabă dacă Ion Călugăru are ecou la noi, în ziua de azi. Auzind că nu, se mâhnește, spune că regretă, că n-a știut, n-a prevăzut, că într-un fel sau altul, mai devreme sau mai târziu, greșelile unora sunt plătite cu indiferența și cu tăcerea celorlalți. E indignat pe Beniuc, care l-a făcut pe Blaga să sufere atât de cumplit. A fost evocat momentul morții Floricăi Cordescu. Cauza? Detalii cutremurătoare...

Citim ziare de acum 20 de ani și aflăm ce a spus unul și altul despre una și alta. E interesant și important de știut. Citate din convorbiri, declarații publice, articole, documentar. Lumea apare altfel decât știm noi că a fost, în riscul influențelor și în canonul teribil de a-i influența mersul, pendulând între o extremă și alta, cu perioade binecuvântate de ieșire la suprafață, când lucrurilor li se spune pe nume cu curaj, cu eroism, printre atâtea *dirijabile*...

Stau în pervaz și privesc vilele în iarnă. Din coșuri se ridică fumul cu violență. În zona aceasta, lumea se încălzește cu lemne și cu cărbuni. Caloriferele își încep cântecul dimineața devreme. Se face excesiv de cald. Adormim în zori, cu lampa aprinsă. Am niște dureri de coloană și am momente de slăbiciune când simt că parcă mă ia apa...

Veniserăm aici ca să rămânem până la sfârșitul lui ianuarie. Aflăm că ni s-a achitat chiria până în 10 februarie. Asta da surpriză! Încercăm să-i convingem pe cei din Iowa City să ne pună toată corespondența într-un pachet și să ne-o trimită aici, în Woodiawn (= peluza pădurii) 5707. Sufăr în lipsa veștilor. Ieri urmăream jocul unor copii cu un enorm balon albastru. Copiii se joacă la fel pretutindeni. M-am odihnit în larma lor. Era în amurg. Vântul, deodată cald prin ramurile goale...

Gătim ceva. M-am plictisit să gătim în casă, dar așa ieșim infinit mai ieftin. Aici piața de fructe e un adevărat paradis. Adrian râșnește voinicește. În sfârșit, cafea turcească. După atâtea luni de *instant coffee*.

El s-a mai calmat, parcă, și se *bagă* masiv în toate ritualurile gospodărești. Dar bănuiesc că nu va dura, nu e ceva de fond...

25 ianuarie, Chicago

Hotărâre eroică de a mă întoarce singură în Iowa City, pentru a lua corespondența. Drumul ar dura mai puțin noaptea, cu mai puține opriri pe traseu, dar ar fi periculos. Ziua s-ar ajunge în șase ore. Adrian cumpără și îmi aduce bucuros biletul de autobuz dus-întors...

26 ianuarie

Citeam într-un *Destin*, apărut la Madrid prin '68 sau '69 (?), un fragment din nuvela *Ivan*. Credința, printre altele, că binecuvântarea care vine din partea unui muribund ar fi benefică... Mi se confirmă cu folos o amintire cu tanti Vitia, dintr-o vacanță de vară când, pe vremea dudelor, mă luase cu ea la țară. Dumneaei și unchiul Mitică Georgescu, prieteni de-ai mamei din Basarabia tinereții lor, el diriginte de Poștă, după refugiu, în comuna *Icefrimu*, după numele ei vechi *Igheduca*, erau amândoi un exemplu de frumoase purtări, niște domni ei între ei și cu lumea. Avuseseră un copil, o fată tare deșteaptă și cuminte, dar care le murise, elevă fiind, în copilărie aveam o fotografie de-a ei la care mă uitam și nu mă săturam. Purta o beretă albă, cu o insignă de mătase pe buzunarul bluzei, uniformă cu fireturi frumoase. Îmi inspira atâta respect costumul ei, nu mai țin minte dacă era de străjer sau de cercetaș. Imaginea venea dintr-un timp bine organizat, figura ei sobră respingea în mintea mea de copil ideea de moarte. O chema Vica, de la Victoria, ca pe tanti Vitia. Mai multe nu știam despre fata Georgeștilor, dispărută prematur. Îi rămăsese lui tanti ca un tic, credeam eu, să-și scoată mereu batista și să-și șteargă ochii lăcrămoși... De la ei doi m-am deprins să nu-mi las părul din pieptene și unghiile, pe care mi le tăiam din carne, să se risipească pe pământ, ca să nu le spulbere vântul și să le ducă prin locuri necurate. De la ei știu că firele de păr și unghiile sunt materie pe care ți se pot face vrăji. Căci gândul rău poate fi trimis la distanță. Și cel împotriva căruia se face vraja se îmbolnăvește din senin și chiar moare...

Și acum găsesc în Eliade descrisă această credință.

Notam deunăzi în caietul de lecturi Eliade: „Arheologie, etnografie, folclor – instrumente pentru investigarea zonelor unde toate celelalte nu pot sonda. Exemplul cel mai familiar al *Magiei contagioase* este simpatia care se poate presupune că există între un om și orice parte desprinsă de trupul său (păr, unghii), așa fel încât cel care a intrat în stăpânirea părului sau a unghiilor unui om poate, la orice distanță s-ar afla, să-și exercite voința asupra persoanei de la care au fost tăiate...”

Plec din Chicago pe înserat. Șosea subterană paralelă cu malul lacului. Tunele alternând cu artere suspendate. Priveliște magnifică în amurg. Limuzine, camioane-cisternă și frigorifice elegante, puzderie. Zona industrială îmi displace, deși e copleșitoare la vedere. Drum aglomerat, opriri. Abia după vreo oră gonim întins, în sfârșit. Și încă nu am ieșit din oraș. Mohorâtă de-a dreptul partea lui veche. Coșuri fumegând multicolor. O relicvă indestructibilă din cărămidă roșie. În zarea tuturor zărilor, pe partea stângă, metropola. Pe dreapta, contopindu-se la propriu, soarele-n amurg și orașul bătrân. Nu mă încântă deloc că voi ajunge la destinație către miezul nopții...

Preț de câteva secunde, scâfârlia roșcovană a șoferului se >

suprapune perfect peste imaginea soarelui agonizant. Efect aureolant extraordinar, chiar dacă geamul prin care văd minunea nu este prea curat. De nerăbdarea de-a ajunge, mă sfâșie o milă de mine, o milă compactă. Îmi dau lacrimile. Pe la șapte oprim la o benzinărie Phillips 66. Doar de un ceas ne-am desprins de imaginea mastodonticului Chicago, și timpul parcă abia se târăște, golit de el însuși. Golit și sufletul meu de puterea de a îndura. La aproape opt, altă oprire, altă benzinărie, cu alt popas de douăzeci și cinci de minute. Frig sever, stație superluminată. Ronțai cât pot eu de lent napolitane, cu ochii pe minutar, cu senzația că acul nu se mișcă. Între timp, parbrizul îngheață, prinde pojghiță. Se apropie un zdrahon care-l curăță conștiincios. Asta intră în serviciul stației.

Pe-afară, glugi trase, gulere ridicate...

„Dinții, placenta, cordonul ombilical, sângele scurs dintr-o rană, arma care a rănit, hainele purtate, obiectele avute în mână, urmele pe

pământ – toate acestea rămân foarte mult timp într-o misterioasă atingere cu omul care le-a avut. Facultatea unor anumiți oameni de a vedea persoane, obiecte sau chiar scene întregi în clipa când ating un lucru păstrat multă vreme în contact cu corpul omenesc...”

În apropierea mea, pe banchetă, o călătoare răsfoiește un almanah de dimensiuni neobișnuite. Chiar și ceasul ei de mână e cât o mandarină. Arătos, cu fel de fel de minutare aurii și cu cadrane strălucitoare. Pe-aici toate sunt altfel decât la noi. Mi se face sete, o sete agresivă. La următorul popas, o să scap de firimituri și o să beau apă. Împotriva firii mele, încep să mă plictisesc. Îmi trece prin minte spaima că autobuzul n-o să mai traverseze Iowa și că mă voi rătăci, mă voi pierde în noaptea americană. Ațipesc, cu gândul fixat în ideea de levitație, după ce, în lumina discretă de deasupra umărului meu, îmi revedeam caietul de note:

„Legende despre ridicarea anumitor oameni în aer sunt foarte comune și se întâlnesc atât în societățile primitive, cât și în mediile civilizate. Pitagora avea puterea de a se ridica în aer... Evoluția a adus după sine o schimbare radicală a existenței sufletești umane. Facultăți mentale noi au apărut și s-au dezvoltat peste măsură, în timp ce altele au dispărut sau au devenit destul de rare... Brahmanii ridicându-se la două coate de pământ... în India, credința aceasta este foarte răspândită... Buddha și alți mistici sau magicieni puteau zbura prin văzduh datorită unor facultăți oculte... în Europa creștină, îndeosebi biografiile sfinților catolici abundă în asemenea mărturii. Există documente hagiografice care se referă la miracolele sfinților... Sute de mii de oameni, timp de 35 de ani, au asistat la levitațiunile Sfântului Joseph de Copertino... L-a văzut și Papa Urban VIII, marele amiral de Castilia, prințul Ioan Frederick de Brunswick, care a fost atât de covârșit de miracol, încât a părăsit luteranismul și a devenit catolic...”

27 ianuarie

Plec din Iowa pe la două după prânz. Aseară coboram aici pe la opt și jumătate. Repede, pe jos, pe un polei mortal.

Nici țipenie de om, doar automobile particulare. Un frig crâncen. Mi-am înfășurat fruntea și bărbia în marele meu fular de lână tricotat

de curând. De la pod spre Mayflower, trotuarul fusese degajat de troiene. Hălci de gheață aruncate/prăvălite în râu. Ca întotdeauna noaptea, lumină mare la intrarea în cămin. Ah, capsulele mânușilor mele. Nimeresc din prima încercare cifrul. Cutia de scrisori, burdușită. Urc la noi, la șase, și intru pe la Adrian, ușa lui fiind doar cu trei metri mai aproape de țintă decât a mea, care este și ultima pe dreapta pe culoar. Pe biroul lui, alte recomandate, pachete, ziare. Deschid toate plicurile și le așez pe căprării. Bineînțeles că întâi o citesc pe cea mai recentă. Dacă ne scriu toți, înseamnă că acasă e bine. Mă potolesc și încep să citesc pe îndelete și să recitesc pasajele importante. Până dimineața la opt, termin de citit scrisorile și revistele. Mai am de ridicat două pachete. Nu scrie nimeni nimic despre cărțile noastre. De la opt la nouă și apoi de la nouă la zece, și de la zece la zece și jumătate, încerc cu disperare să mă odihnesc, însă uitându-mă la ceas din minut în minut, de frică să nu mă fure somnul și să ratez întoarcerea la Chicago. Și ca să nu-mi fac singură vreun bucluc, îmi cumpăr ciorapi, plicuri și timbre, ceva de mâncare, cartofi prăjiți și niște iaurt cu zmeură.

În pachetele ridicate astăzi, ne-au fost trimise două exemplare din *Cărticică de doi ani* și ziarul *Sportul* Culorile n-au prea ieșit bine la tipar. O scrisoare sosită din Cluj, rătăcită printre ale noastre, pentru Aurel. Plec să i-o predau. Bat la ușă. Înăuntru se distinge ca un foșnet. Într-un târziu, ADM-ul întredeschide ușa. Îmi ascund uimirea când el apare înfășurat într-un halat de mătase neagră cu imprimeu de hieroglife. Surprins că mă vede, savurează efectul de a-l fi surprins la rândul meu astfel costumat pentru misterioasele lui exerciții de dimineață, despre care ne tot vorbise. Mă eschivez să intru și să-i dau detalii despre Chicago, asigurându-l că Adrian o să-i potolească curând curiozitatea. Aflu că excursia, pe care o credeam pierdută prin plecarea noastră la Chicago, s-a amânat pentru 21 februarie. Mi-ar fi părut rău să nu mergem și noi cu toată lumea din Program...

Scriu câteva ilustrate și le pun la poștă. La unu și zece, urc în autobuzul studentesc galben și pătrășos, iar la unu și jumătate încep să mă interesez în stație de soarta *Ogarului cenușiu*, cu care mă voi

întoarce la Chicago. Simt că mă descompun de oboseală și fac imediat o criză de fiere, care se lasă cu migrenă. Diseară îi avem în vizită, în Woodiawn 5707 Av., pe soții Vasiliu.

28 ianuarie îmi revăd notițele și le transcriu pe curat. Sub presiunea timpului limitat la sânge, citesc în continuare, și cu creionul în mână. Nu am o memorie încăpătoare în care să am încredere, cărțile ne sunt împrumutate. Mai mult decât să pun semne din fisioare de hârtie la pasajele la care o să mă întorc nu pot face. Și să transcriu pentru sufletul meu câte ceva. Selecția pe care o fac: asemenea pietricelilor lăsate pe cărările unei vaste păduri, semne de recunoaștere pe un drum de întoarcere, cândva. Tot ce notez acum, cu atâta rămân din cărțile cu care e greu de visat că mă voi reîntâlni în altă parte. Efortul de-acum, patetic, mă va menține și mă va susține într-o vibrație vie, folositoare poeziei și nostalgiei, la întoarcerea acasă...

29 ianuarie, seara

Preparative în vederea interviului. O introducere lungă, pentru ca Eliade să se obișnuiască cu prezența microfonului față de care manifestă sfială. Pornesc...

Stau amândoi în unghiul de draperii alb-catifelate, în două fotolii luminoase. Despărțiți de lampa cu abajur cilindric și un vas cu garoafe. Pe o măsuță microfonul, un pahar cu apă, o ceașcă de cafea fierbinte. Eliade pare împuținat la trup în poziția în care stă, picior peste picior, ghemuit, cu pipa între dinți. De la sosirea noastră și până deunăzi, a rezistat ideii (tentației?) de a da un interviu înregistrat, ferm convins că nu tot ce va spune se va putea publica în țară. Dar Adrian a insistat în fiecare zi, i-a dat tenace asigurări că nimic nu se va tăia din text. Și până la urmă l-a convins. Nu pare emoționat. Adrian trece însă printr-o stare complicată de concentrare și de euforie, care se poate numi și altfel. Nu e pur și simplu emoție, ci febra rece a unui hipnotizor obosit, pariind pe puterea lui de convingere aici și pe urmă acasă (în țară!), mizând pe succes, pe tupeu, teribil și teribilist, cucerindu-și întâi interlocutorul, îndrăgostindu-se de el pas cu pas, seri întregi lansându-se în discuții, citind poeme proprii curajoase, scrise și

dedicate, de când se află în Chicago...

Profesorul se interesează în prealabil dacă banda va fi instrument de lucru, dacă înregistrarea va fi dusă ca atare în țară. Primește asigurări că, după ce banda va fi copiată și vor finisa textul, dacă el va dori o va șterge imediat...

Christinel prepară un ceai de plante. Apoi se așază cuminte pe canapea, cu un taburet sub tălpi. Răsfoiește într-o agendă și se pregătește să-i însoțească discret și să le fie de folos în depănarea amintirilor. Poartă niște ochelari cu rame imense de culoare închisă, ceea ce dă un contrast puternic, nefiresc, cu pielea ei pură de înger păzitor și cu părul ei înnobilat de șuvițe albe, îndoindu-i-se pe umeri într-o buclă grea, în arc, păstrată aceeași din tinerețe, fiind minunată și acum, ca și peste o sută de ani...

30 ianuarie

Vrând-nevrând, dar mai degrabă cu ușurare și cu bucurie, în vreme ce se face interviul, în chinuri despre care Adrian îmi povestește pe apucate, simplificând pentru mine, fără detaliile lucrului, până una-alta rămân de una singură în apartamentul nostru, să mă gândesc în liniște, să mai citesc din grămada de reviste și de volume așezate pe podea. Notez într-o oarecare tihnă lucruri care mă interesează. Mi-am cumpărat un caiet cu scoarțe negre, în care notițele mele, în creion, mă sperie ca un haos efemer. O gumă lată, răuvoitoare, trecută peste caligrafia mea elaborată poate nimici efortul și plăcerea cu care notez despre *Levitație*, în continuare:

„În timp ce la sfinți pare că trupul își pierde greutatea, la mediumi corpul înălțat de la pământ pare că se reazemă de ceva, că e susținut de ceva invizibil. La sfinți levitația > >

durează câteva ore. La mediumi, foarte puțin (câteva secunde sau minute). Levitațiunile misticilor se fac în orice loc, în orice condiții, spontan și fără ca temperatura să se modifice. Mediumii o fac într-o cameră specială, în penumbră, și temperatura scade simțitor...”

Despre *incombustibilitatea* corpului uman, fenomen cunoscut în India, la primitivi și în Europa. (Trecerea prin foc.) Iată povestea:

„Un yogin anunțând că va trece prin foc, maharajahul pregătește

o groapă adâncă de o jumătate de metru, lată de trei și lungă de vreo zece metri și o umple cu jăratul câtorva stâneni de lemn. Invită notabilitățile orașului, colonia engleză, misiunile protestante și chiar pe Episcopul de Madras, împreună cu mai mulți prelați catolici. Jăratul dogorea atât de sălbatic în miezul unei zile tropicale, încât nimeni nu se putea apropia nici la 3 – 4 metri de groapă. Yoginul desculț și aproape gol trece cel dintâi pe deasupra jăratului. Apoi, după ce se așază într-un colț al *gropii*, într-o poziție de profundă meditație, invită pe oricine vrea din asistență să treacă prin jărat. Înaintează la început câțiva indieni desculți, apoi un european, apoi suita maharajahului, cu Episcopul de Madras și toți ceilalți europeni, iar în cele din urmă fanfara princiară *in corpore*. Episcopul, într-o scrisoare, va declara că la apropierea de jărat a simțit o plăcută răcoare și a călcat pe jărat ca pe o pajiște proaspătă. Toți au declarat că, în tot acest timp, yoginul părea muncit de chinuri îngrozitoare, gemând și contorsionându-se ca și când toată dogoarea acelei mase uriașe de jărat ar fi absorbit-o el. Episcopul afirmă că nu se îndoiește de miracol, dar că îl consideră o lucrare»

demonică... Există fotografia unui yogin care stă culcat paralel (cu pământul – *n.m.*), la 5 – 6 metri înălțime... în anumite împrejurări, corpul omenesc se poate sustrage legilor gravitației și condițiilor vieții organice... Ne vine mult mai ușor să credem că un primitiv ajunge să afirme incombustibilitatea trupului plecând de la un fapt la care a asistat, decât să credem că el a imaginat acest lucru, prin cine știe ce procese obscure de conștiință... Bănuim că la baza credințelor > >

populare stau fapte concrete, nu creații fantastice...”

„În *Problema morții* (a corpului care se face nevăzut, este singura fără niciun document) ... Credințele folclorice par a fi un depozit imens de documente ale unor etape mentale astăzi depășite... Folclorul tuturor popoarelor primitive și civilizate abundă în date asupra morții. Toate aceste date sunt păstrate în memoria populară mii și mii de ani. Nimic nu ne împiedică să presupunem că, datorită evoluției mentale a speței omenești, cunoașterea realității morții este astăzi imposibilă... Nu e vorba de problema nemuririi sufletului, care e

o problemă metafizică, ci numai de condițiile supraviețuirii conștiinței omenești. Despre această supraviețuire folclorul ne comunică o sumă de lucruri uluitoare, fantastice, terifiante...”

Despre *Borobudur*, „templul simbolic, reprezentarea simbolică a universului. Veacuri la rând, Buddha n-a fost reprezentat iconic, căutându-se o reprezentare superioară imaginii. Când s-a adoptat iconografia lui Buddha, simbolismul a fost sărăcit... Un templu grandios ca cel de la Borobudur trebuie să fie el însuși un vehicul care transportă pe credincios în acel nivel suprafiresc unde atingerea lui B. este posibilă. Construcția e astfel făcută încât, parcurgând-o și meditănd asupra fiecărei scene din numeroasele galerii cu basoreliefuri, pelerinul își asimilează doctrina budistă. Doctrina este corpul verbal al lui B.; templul = corpul lui arhitectonic. Templul nu este numai un monument funerar. Ca și altarul vedic, el este o imagine arhitectonică a lumii. Și monumentul funerar, deoarece – dacă nu în realitate, cel puțin în tradiție – cuprinde vreo relicvă de-a lui Buddha. Similitudini cu legenda Meșterului Manole, care este numai unul dintre exemple, dintre numeroasele rituri de construcție. Despre sacrificiile umane de construcție din Asia – ele au sensul de a însufleți construcția. Este nevoie de un suflet, de o viață, îi J i 1

ca noua construcție să se anime... Templul/Stupa = corpul mistic al lui B., relicva, moaștele. Templul este mai degrabă corpul însuși al lui B. decât mormântul lui... În concepția indiană, corpul uman este închipuit ca un cosmos. Templul rezumă universul și îl susține. Templul, în simbolismul lui polivalent, întrupa legea și indica deci căile mântuirii. Privit din afară, Borobudur pare o cetate de piatră cu mai multe etaje. Galeriiile care conduc către terasele superioare sunt astfel construite, încât pelerinul nu vede altceva decât basoreliefurile și statuile din nișe. Inițierea deci se face treptat. Meditând asupra fiecărei scene în parte, realizând pe rând treptele extazului, pelerinul parcurge cei doi kilometri și jumătate de galerii într-o continuă meditație. Chiar oboseala fizică e o asceză. Cu mintea purificată de asceză și de meditație, pelerinul realizează, apropiindu-se de vârful templului, acea ascensiune spirituală pe care B. a proclamat-o ca singura cale de

mântuire...”

Am pus ghilimele la începutul și la sfârșitul poveștii ce a rezultat coerent, spicuind din textul eliadesc, neputând să-l transcriu în întregime din lipsă de timp, lăsând pe dinafară o mulțime de alte sugestii importante pentru sensibilitatea mea. Nu mă îndur să nu recuperez încheierea aceasta:

„*Borobudur* conține el însuși pe terasa superioară *Pământul pur...* Inițiații care ajung până acolo circulă pe terasă anulând *realitatea* de sub ei, anulând eterogenitatea, diversul, dislocatul. Ei se află acum deasupra lumii, într-un elan paradiziac, fără diversitate și pluralitate. Scopul pelerinului budist – depășirea condiției umane, realizarea unei stări absolute – este atins. Omul este scos din viață, adică din istorie, din multiplicitate și dramă...”

Și, cât îmi mai rămâne timp în singurătate, transcriu spre consolare în caietul meu. Cu o infinită sete de frumusețe și

cu dor, agonisesc în acest loc motive de întoarcere cu bucurie, cândva...

31 ianuarie, Chicago

Ivan, nuvela apărută în *Destin*. Muțenia muribundă, neputința de a comunica cu cei care-i acordă un ultim și creștinesc ajutor. Dincolo însă, în moarte, toți se înțeleg și se întâlnesc firesc, vorbind aceeași limbă, fiind/sunt profunzi.

Cel ce trage să moară, dacă te binecuvântează, îți poartă noroc. Amestecarea planurilor viață/moarte, agonie/vis. După lectură rămâne un farmec care te însoțește, în prelungirea lui meditezi pe cont propriu. Meditația, ca o coadă de păun care apare dintr-o zonă umbroasă...

Eliade, despre *Locum refrigerii*.

Setea care bântuie dincolo, ilustrată în monumente și în texte. Sete = suferință în real. Mesajele religioase și mistice potolesc setea de viață.

Oamenii se adapă la izvoarele adevărului.

Maximumul de suferință omenească a fost întotdeauna

j

formulat prin *sete*.

Cu cât omul suferă mai mult, cu atât e mai însetat de Dumnezeu (adevăr, liniște, iubire).

În sensul ei magic și religios, *Apa* reîntoarce pe om la starea de sănătate, îl ajută să se nască din nou.

În sens mistic, apa potolește pe om, îi curmă experiența, durerea. În sens mistic, apa care potolește setea mortului, ajutându-l să moară cu adevărat, depășind, desfăcându-se de condiția umană.

Rugăciunea din slujba morților la creștinii ortodocși: „În loc de odihnă, în loc de verdeață, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, ci viață fără de sfârșit...”

Și în momentul cel mai solemn al liturghiei Bisericii Romano-Catolice, li se amintește sufletelor morților de un *Locum refrigerii*.

Eliade: înainte de *Miracolul grec*

Civilizații și sensibilități multiple au colaborat la ecloziunea uluitoare a culturii elenice.

Extrase despre:

Iranienii cu capacitatea lor creatoare excepțională influențează și prefac absolut toate culturile cu care vin în contact (indiană, iudaică, greacă, creștină, islamică).

creează și poartă *intuiții fundamentale* (dualism, sfârșitul pământului).

Creta culturi de tip prealfabetic și de tip alfabetic.

Mitul, simbolul, iconografia exprimă stilul global, dar și nuanțele, excepțiile, valorile minime.

China

Prin forme, culori, embleme, ritmuri și sunete, pietrele de jad, așezate în brățări purtate într-o anumită ordine, pot exprima un număr neînchipuit de *nuanțe*. Bunăoară: Sunt fata unui proprietar din districtul cutare, am 18 ani, sunt logodită, îmi place primăvara, prefer cutare pasăre și cutare floare etc.

Toate acestea sunt exprimate deodată, prin formele și culorile jadului, și sunt accesibile oricui (un copil, un bătrân, un om cultivat, un ignorant). Adică toți pot percepe simbolul.

Virtutea de comunicativitate a scăzut în culturile de tip alfabetic, unde ignoranța, vârsta, clasa socială, specialitatea sunt obstacole în calea înțelegerii unei idei sau a unui sentiment, când ele sunt formulate altfel decât oral.

(Mircea Eliade)

2 – 3 februarie, 4 dimineața, Chicago

Șanțurile, în nr. 2, *Revista scriitorilor români*, 1963, München.

Moșul din povestire visează comori (o cruce de aur și altele patru prăbușite, negre). Nu poate muri până ce tinerii nu sapă șanțuri și nu se prefac a găsi comoara.

Într-una dintre seri, Mircea Eliade ne vorbise despre puterea românilor de a se sustrage istoriei imediate și de a-și păstra un ritm al lor milenar, o poruncă din vechime, care însă nu-i scutește de relele și de pericolele istoriei. Dar din când în când, o dată la o mie de ani, își amintesc *ceva* și o pot lua iarăși de la început, caută o Comoară, de pildă, și viața lor capătă un sens omenesc profund, pe care alte neamuri l-au pierdut.

3 februarie (în continuare, *pro memoria*, Eliade)

Scara lui Iacob – visul – Poarta cerului – Casa lui Dumnezeu (piatra pe care a pus Iacob capul și ce a visat). Orice oraș sacru, loc sfânt, templu, cu o Poartă a cerului, pentru că era considerat centrul lumii, buricul pământului.

Babei și Babilon, adică poarta lui Dumnezeu (în etimologia populară, Bab îl u).

Omul primitiv a adorat dintotdeauna anumite pietre (pietre ginecologice, tronuri, centre ale Universului, stâlpi cosmici, zone sacre, întretăiere misterioasă de niveluri cosmice).

A fost sau nu a fost monoteismul o categorie specifică a spiritului iudaic? A descoperit iudeul (semitul, în genere) pe Dumnezeu-unul în mod firesc, organic, pentru că trebuia să-l descopere, pentru că nu putea altfel, pentru că singur monoteismul era

conform cu structura sa mentală? Sau monoteismul a fost o experiență a unei elite, foarte restrânsă în timpurile imediat următoare lui Moise, foarte activă în epoca Exilului, intolerantă și fanatică în veacurile post-exiliene?

„Nimic nu silea poporul lui Israel să devină monoteist. Evoluția religioasă a rasei semite nu avea nimic excepțional în structura ei. Monoteismul a fost revelat poporului evreiesc de o elită. Evreii au fost convertiți la monoteism după o lungă și aspră rezistență. Lăsați să evolueze în chip firesc, evreii ar fi dobândit cel mult un panteon...”

„Organizarea socială și dezvoltarea morală a umanității din Valea Nilului, care e cu 3.000 de ani mai veche decât cea a evreilor, a contribuit esențial la formarea acelei literaturi ebraice pe care noi o numim Vechiul Testament. Moștenirea noastră morală derivă, așadar, dintr-un trecut uman mai larg, și cu mult mai larg decât acela al evreilor, și mai degrabă se poate spune că ne-a venit din ei decât de la ei...”

Influența egipteană asupra lui Moise...

Textele egiptene, care servesc chiar la amendarea versiunii biblice...

Etaplele conștiinței umane sunt pretutindeni cam aceleași...

„*Miracolul biblic* rămâne totuși un semn de întrebare; pentru că, în timp ce în Egipt și în Babilonia existau idei morale și idei religioase perfecte, poporul iudeu a transformat aceste idei într-o experiență religioasă excesiv de fertilă...”

„Mesajul lui Cristos n-a fost pregătit numai în cer, ci și pe pământ. Oamenii ajunseseră atât de izolați, atât de triști și de dezorientați, încât să nu-și revendice libertatea deplină a conștiinței lor. Această libertate a dus pe oameni la Cristos, iar mai târziu la Pavel. Oamenii erau liberi să se piardă, sau să se mântuie. Victoria mesajului creștin a fost posibilă, atât de repede, datorită libertății spirituale a omului...”

Eliade, despre simbolul *Arborelui sacru*

Nu întotdeauna *ce a fost st* dovedește inferior *celor ce sunt*.

Timpul macină fără cruțare valorile absolute ale spiritului, ca și valorile vieții.

Odată ce se face înțeleasă, o idee începe să se degradeze.

Împărtășită și trăită, o dragoste sau o religie se schimbă, se alterează. *Istoria corupe!*

Arborele, ca și alte embleme reprezentate pe monumente, avea, la cei vechi, un sens exclusiv simbolic și religios. *Arborele* = formula iconografică a realității absolute.

Buddha era reprezentat iconografic printr-un loc gol, apoi prin urma unui picior și numai după influența sculpturii grecești s-au ivit reprezentări antropomorfe ale lui.

Sakiamuni. Ideea pură a precedat concretului antropomorfe chiar și în arta religioasă greacă.

Hermes – o piatră falică, *Herodita* – un con, când n-a mai fost considerat o formulă vegetală a realității absolute, *Arborele sacru* a început să fie apreciat din punct de vedere decorativ.

Despre *Actul poetic*

El trebuie să coincidă cu cel mai pur act metafizic, ieșirea din devenire, neutralizarea contrariilor, totalizarea realului...

Despre *Muzeul Satului Românesc*

El nu este un muzeu etnografic, ci este un muzeu social... 130 de meșteri adulți din regiuni românești (și Basarabia). „Uneori lucrul era și cu primejdie pentru ce voiam noi să facem, pentru că regula noastră era autenticitatea, păstrarea stilului local. Or, ei, când li se părea că e ceva frumos la vecini, odată se apucau de stricau ce făcuseră și trânteau niște perechi de stâlpi ca la Gorj, în plină casă tulceană...”

4 februarie, joi spre vineri

Toată ziua copiem interviul înregistrat pe bandă. Seara mergem să înregistrăm finalul. Încheiat cu o poezie din Blaga, lângă care Eliade vrea să așeze „cea mai frumoasă frază din literatura română” și care i-ar aparține lui Iorga. Dar Profesorul nu o găsește și, dezolat, renunță... La urmă de tot, hotărăște să adauge citirea câtorva pagini din *Jurnal*. Am remarcat degajarea cu care vorbește în absența

microfonului. Pasiunea, ambalarea lui totală, copilărească, farmecul, liniștea îi rămân astfel nestânjenite...

Saturație la muzică, alergie? Pentru că Adrian poate lucra la nesfârșit în prezența ei, în permanentă derulare. Eu, nu! Când citesc, închid ușa dintre camere. Am obosit. E, totuși, un bruiaj excesiv pe care nu-l mai suport. Și el nu pricepe, și deci nu mă cruță. Nu mă pot concentra și nu am continuitate în prezența decibelilor. Aș vrea și altceva, și altfel, în vreme ce el se simte ca peștele în apă în această monotonie repetată, hipnotică. Pe el îl adună, lui îi priește, extravertit cum este. Pe când eu compresia aceasta o resimt ca tortură psihică...

Mi-au revenit durerile de cap. Evadez numai noaptea. Când el doarme. Nici sforăitul lui energic nu e o plăcere. La el totul se face în exces...

Dintr-un teanc, aleg câteva fotografii cu Christinel și Mircea. Le cer pur și simplu și le capăt. Miercuri plecăm spre Iowa City, tot cu autobuzul. Mitran și Irinoiu de la ambasada noastră din Washington, în vizită la Eliade și la noi. Ideea de a-l convinge să vină în țară, măcar pentru o vreme, o excursie, o vizită... Se pune la cale, în mare, călătoria noastră de final, cu mașina ambasadei. În Florida? Pe Coasta de Vest? Sau spre Nord? Cu conferințe și recitaluri de poezie, ca să câștigăm ceva bani. Intru în panică...

5 februarie, Chicago

Alte lecturi, alte note. Trimitem din Chicago la București două pachete cu medicamente, jucării, cărți, hainele devenite inutile. Nietzsche, Nabokov, Eliade, Andrei Codrescu, *Memoriile* lui Hrușciiov...

Pofta de putere dovedește în ce mare măsură oamenii sunt nebuni, dar și cât este de dificilă dobândirea și întru

>

chiparea binelui...

Omul nerecunoscător nu iubește nerecunoștința, răul.

7

Dar mâna care-l ajută îi rănește orgoliul tot atât de mult ca și mâna care-l lovește. Omul practică răul nu pentru că iubește răul, ci pentru că se iubește pe sine.

Opoziția egoism-egotism.

Blaga leagă stilul culturilor de garnitura categoriilor inconștientului, scoțând astfel cultura din seria fenomenelor organice și acordându-i o demnitate metafizică de întâiul rang, astfel că, departe de a se naște, de a crește și de a muri *cu necesitate*, ca oricare alt organism, o cultură poate aspira la o viață nesfârșită, dacă este continuu alimentată de mutațiile și de încrucișările care au loc în cadrul matcei stilistice...

..." Cultura (după LB) derivă dintr-un dezastru metafizic, din neputința omului de a-și revela sieși misterele".

Cultura = cădere, deși catastrofa aceasta nu are niciun element pesimist...

Din *Un amănunt din Parsifal* (Eliade) *Regele-Pescar* (sau regele Graalului)

Peștele simbolizează reînnoirea, renașterea, nemurirea. Boala Regelui-Pescar aduce după sine sterilizarea întregii vieți din jurul castelului unde agonizează misteriosul suveran (apele, pomii, pământul...). Blestemul era atât de cumplit și fără înțeles, încât nici păsările, se spune, nu se mai îndrăgosteau, și porumbițele se ofileau singure printre ruine, până ce cădeau doborâte de aripa morții. Castelul se ruina, podurile putrezeau, pietrele se făceau scrum, ca și când veacurile s-ar fi scurs asemenea clipelor. Cavalerii care veneau atrași de faima Regelui-Pescar se mirau de păărăginită și boala misterioasă, uitând că veniseră să întrebe de soarta și locul *Sfântului Potir al Graalului*. După fiecare vizită, regele se simțea mai rău și întreg ținutul era și mai bântuit. Cavalerii care înnoptau la castel erau găsiți morți. Apare și Parsifal (prezentat ca un prostănac, asemănător cu Don Quijote).

[Parsifal avea Har, iar Don Quijote era animat de *Visul său*].

Simpla întrebare a lui Parsifal, *Trimisul*, vindecă totul, stinge blestemul, regenerează ținutul. Numai un Parsifal putea pune *întrebarea justă* (despre *Potir*). Întrebările celorlalți se născuseră din mirare și politețe. Parsifal era mânat de cunoașterea ardentă a adevărului și a mântuirii. El venise la castel să pună o singură

întrebare, de fapt cea așteptată.

Nimic nu oglindește mai precis ratarea omului care refuză să se întrebe asupra sensului existenței sale decât această icoană a firii întregi ce suferă în așteptarea unei întrebări. Nouă ni se pare că ratăm singuri, unul câte unul, pentru că refuzăm să întrebăm unde este adevărul, calea și viața. Credem că mântuirea sau naufragiul nostru ne privește pe noi singuri. Ni se pare că problematica noastră, bună sau rea, nu angajează pe nimeni în afară de noi. Dar „există o solidaritate a oamenilor și în destinul lor spiritual, nu numai în nivelurile joase, în instincte sau interesele mărunte”.

Sunt scriitori care interesează atât prin opera lor, cât și prin vicisitudinile lor literare...

Italo Svevo – printre pușinii autori care te fac să disperi cu sinceritate de prostia contemporanilor și de nenorocul lor.

Timid și bogat (ca și eroul său din *Conștiința lui Zeno*), s-a dat bătut, renunțând senin la literatură.

Literatura italiană ar fi fost mai bogată dacă romanul lui I.S., *Senilità*, ar fi fost remarcat.

Dacă soarta n-ar fi vrut ca Joyce să-și aleagă Triestul ca loc de refugiu și să se angajeze chiar în familia lui Svevo ca profesor de engleză, cine știe dacă am fi avut azi romanul la *coscienza di Zeno*.

În romanul italian contemporan, Svevo e singurul care posedă laolaltă umor și geniu.

Opera lui Svevo abundă de oameni îmbătrâniți prea devreme, bărbați uscați la maturitate, bărbați care n-au avut curajul dragostei și au cunoscut moartea în familie. Familia este prezentă cu o vigoare neobișnuită (drame mocnite, agonii mediocre, umor caritabil).

Cel mai original scriitor englez din sec. 19, *Samuelbutler* (biolog, filolog clasic, moralist, filosof, utopist, amator de controverse teologice și sociale, eseist): „Unii cred că poate sufăr și pierd curajul pentru că scrierile mele nu mai fac zgomot... dacă oamenii mă citesc sau nu, îi privește pe ei, și nu pe mine...” (Valabil. De mers pe fir! – n.m.)

Scrie eseuri despre „memoria inconștientă”, autenticitatea Evangheliei lui Ioan, despre hazard și noroc, impresii de călătorie în

Italia, un delicios, dar grav, volum asupra autoarei *Odiseei*, Nausicaa, două romane. Consacrat definitiv după publicarea *Carnetelor* (1912).

(Mircea Eliade)

bfebruarie

Dactilografiez versuri, sonetele mele traduse de Giulianna. Christinel și Mircea xeroxează *Eliada*. Dat lui Mitran parte din texte, ca bază pentru organizarea conferințelor. Visăm la călătoria în Florida. Visăm fără să credem prea mult că vom și ajunge atât de departe și ne va fi atât de ușor. Până una-alta, ne prind zorii și vrem să vedem Muzeul de Artă, la concurență cu un *dinner* cu familiile Eliade și Vasiliu la Clubul Universității, unde am mai fost și acum câteva seri cu oamenii ambasadei. În căutarea unui *restaurant* mai subțire, am nimerit la Maxim, care este tot un fel de cafeteria. Oraș deodată mocirlos. Cozi de languste, chebap, vin și cafea... (Nostalgia cafelei făcute încet de mama, cu un gust aparte, adăugând: „Pentru tine, că eu nu mă prea dau în vânt după cafea”, nostalgia casei din Drumul Găzarului 82, strecurătoarea aburindă cu chiroște sățioase, tigaia cu grăsime încinsă, sașietatea acestui fel de mâncare basarabenesc. Sarmalele preparate de mama sunt extraordinare. Gutuile căzute toamna pe pământ și coapte în cuptor, tăvălite în zahăr. Mi-e tare dor de mama mea. Ea parcă neuitându-se cu atenție la mine niciodată. Este vorba despre puterea ei de a te vedea fără să te privească direct. Rareori reușesc s-o fac să râdă. Priceperea mamei de-a te citi fără să te privească direct. Câteodată, nevoia ei de comunicare: „Hai să vorbim, spune tu ceva...”

12.00. Încă în Chicago. Bat clopotele bisericii din apropiere. Timp primăvărat, lumină dulce, toropeală. E sâmbătă. Balcoane cu lădițe pentru flori, de care mă reazem. Le simt aburind. O stare de trecere-petrecere printr-o realitate care parcă nu ne mai solicită. Ca o veghe scurtă în irealitatea ce-i urmează. Somnul de până la prânz, atunci, demult. Colțul de pâine pe care mi-l revendic, rumen și dulceag...

Note, idei, extrase eliadești, *pro memoria*

Despre *concepția libertății* în gândirea indiană

Ignoranța e „creatoare”.

Viața e durere, repetă India de la Upanișade încoace.

Vorbind despre *eros* în legătură cu creația, iubirea are în India o funcție ambivalență: îl izolează pe om de lume întocmai ca o asceză și îl scoate pe om din sine, proiectându-l în persoana iubită, tinzând să-l identifice cu ea și anihilându-i astfel individualitatea.

Adică: *izolare* de lume, *concentrare* asupra ta însuși, *proiectare* în altul, *pierdere* de sine. (Eliade)

Și, în continuare, puncte de splendoare, tot din Eliade:

În *Odissea*:

— Sufletele fără memorie, umbre lipsite de glorie

— Suflete care au experiențe umane intacte.

Indienii văd infernul aici, pe pământ.

Cel care vrea să dobândească *libertatea absolută*, adică să devină ce este, trebuie să înceapă prin a nega și suprima tot ce se leagă de condiția umană, să „răstoarne” adică toate valorile umane.

— Mâna dreaptă a omului corespunde mâinii stângi a Zeului.

— Un obiect spart pe pământ este un obiect întreg în cealaltă lume.

Cel ce dorește libertatea trebuie să înceapă prin a suprima mișcarea. De aceea tehnicile yogine fixează poziții corporale stabile în care yoginul meditează. De aceea respirația, atât de agitată și variată, este ritmată și apoi suspendată (prin anumite practici). Ritmul respirației este primul pas spre *stație* și prima victorie asupra „vieții”, asupra „umanului”.

Să realizeze în chiar viața omului o oprire pe loc. Toată practica yoga are scopul de a suspenda trăirea, înlocuind mișcărilor, automatismele prin stări pe loc.

Puritatea și asceza, contrare condiției umane. Căci aceasta tinde să se perpetueze prin impuritate și viață sexuală. (Mi se pare că aici am găsit întâmplător ce caut dintotdeauna: ținta perechii noastre bizare de a se armoniza și suporta – n.m.)

A medita înseamnă a fixa conștiința într-un singur punct.

A răsturna instinctul = a opri pe loc fluxul psiho-mental.

Un ascet, când umblă, are o desăvârșită înțelegere a umbletului.

Când șade, își înțelege perfect actul șederii sale. Altfel decât omul obișnuit, care face totul automat, fără să fie „prezent” în propria sa viață organică și psihică. (Eliade)

Azi sunt totalmente nostalgică. Mă reazem de lădițele de flori și le simt aburind sub soarele primăvărat... „Unde sunt cei ce nu mai sunt?” Un oarecare domn Musatescu și

livada lui cu nuci misterioși, aproape negri. Tone de lemn și frunziș! îi mersese vestea că e atât de zgârcit, că nu-i dădea bătrânei lui neveste decât un ou pe zi de mâncare. Era tăcută și se uscase în tăcere, avea aerul împăcat al înfrânților... Mușatescu apela toamna la copiii din cartierul Puțul înalt pentru adunatul cu mâna și descojitul nucilor. îi înșela la plată. Plata era în natură, le dădea nuci. Le alegea pe cele mai mici și se făcea că le scapă pe jos, ca să-i rămână tot lui. îi tremurau mâinile. Noi, copiii, ne înnegream până la cot în zeama iodată a cojilor. îi spuneam Moșul Nae Cărpănosul. Nu știu dacă numai în gând trăiam o stare de trecere-petrecere printr-o realitate care nu ne solicita vreun efort deosebit...

Perdelele croșetate din ață „pescărească” de mama, în tinerețe, și cuvertura rezistă și azi. În cearșaful călduț, îmi simțeam capul fierbinte. Cămășuță de noapte din finet galben, culoarea ei preferată. Eram săraci, dar nu simțeam sărăcia. Nu aveam termeni de comparație. Din poarta noastră începea câmpia cu mult troscot. Gustul acrișor-sălcu al lujerilor. Trezire în zorii tari, o veghe prelungită în irealitatea lor, apoi somn până la prânz, când ieșeam din așternut, de foame. Colțul rumen de pâine. Mesele cu tata și mama duminica, împreună, tensionate, muțenia copilului neiertător... Teroarea trăită atunci, egal antrenament pentru tot restul vieții!

Muzeul

Colecția Kate S. Buckingham; Dansul lui Shiva – bronz, India, sec. 10, vechi statui cambodgiene; Ivan Albright (1897?), portrete, chipuri purtând stigmatele vieții, ca de altfel întreaga materie, cu o predilecție suspectă pentru detalii, riduri, amănunte, dezvelirea secretelor hidoase ale epidermei. Mă impresionează, fără să-mi placă. *And God*

created man in his own image (oboseală, negi, vene, murdărie, dezolare, urâtenie, goliciune, scabroşenie, lucrul trecerii timpului; vestita fereastră – *Poor room – there is no time, no end, no today, no yesterday, no tomorrow, only the forever and forever and forever without end.* Descriere incompletă – copac uscat din timpuri imemorabile. Orice adiere l-ar spulbera. Materia de iască şi putregai a cărămizilor zidite. O fereastră deschisă, cu un singur canat cu şase ochiuri, niciunul întreg. Sticla, veche şi spartă, risipită pe pervaz. Spartă lent de propria ei vechime. Fiecare ochi de geam e spart la distanţă de secole. Lume fără aer, în vid, într-un vid al lucrurilor definitiv abandonate. Copacul cojit până la os. Perechea lui cu petice de coajă acoperite de licheni stinşi. O crăpătură ca de cuţit tăindu-l în lung. Pe pervaz, gata să alunece, un con de brad crispat de o uscăciune fără margini; mumia unei mâini după perdeaua făcută, parcă, din argint coclit. Pe lemnul ramei, cuiburi de viespi. Mâna acoperind suviţele castanii ale unei peruci...

Mă opresc aici cu mostrele, care-mi vor biciui memoria să se pună pe treabă în orice viitor trandafiriu ori înspăimântător...

7 februarie, Chicago

Ziua de ieri fusese strălucitoare, primăvărată. După prânz am ieşit la plimbare. Ne-am întâlnit cu Eliade, care se-ntorcea acasă. Cu vreun ceas înainte, îl zărisem pe geam, cu servieta lui mare într-o mână, iar cu cealaltă fărâmiţând pâine pentru păsări şi veveriţe. Veveriţele sunt slăbiciunea copilărosului savant. Se opreşte la fiecare, cu mâna plină de alune cojite. Una l-a apucat de deget, însângărându-l. Au urmat, fireşte, injecţiile contra turbării.

Bătea un vânticel subţire, înşelător. Eliade se lamenta, y 3 t 1

când l-am întâlnit noi, că i-au înţepenit obraji în aşa hal, că abia mai poate articula cuvintele. Se plimbase pe la lac... S-a retras în biroul său, să lucreze, iar Christinel, după cumpărături...

Am pus scrisorile la cutie, apoi ne-am dus cu trenul către Muzeu. Am asistat la hârjoana a trei adolescenţi negri. Celui mic îi luaseră căciula şi-o aruncaseră între traverse. Au urcat şi ei şi, nevrând să ia bilet, s-au ascuns sub banchete. Nimeni nu i-a pârât, controlorul s-a

prefăcut că nu-i vede. Sălbăticiunile tinere jubilau...

N-am avut răgaz decât pentru vizitarea unei singure săli. O criză infernală de fiere m-a scos din circulație, prin instalarea prelungită a unei stele luminoase peste vedere, apoi bine-cunoscuta/temuta migrenă și greața. Cumpărăm în compensație câteva zeci de reproduceri și albume...

Seara, cu soții Vasiliu și Eliade la un restaurant franțuzesc. Starea mi s-a înrăutățit mâncând. N-a fost în puterea mea, deși aș fi dorit din tot sufletul să evit mizeria asta. Mi-au dat ca neutralizam al veninului coniac și multă lămâie, într-un târziu m-am liniștit. Am admirat împreună de la fereastră (etaj 40!) priveliștea unui Chicago nocturn, feeric luminat. Restul serii, acasă la Eliade. Apoi i-am condus pe Vasiliu câțiva pași. Ne-am luat un amplu la revedere, pentru că zilele acestea părăsim Chicago. Ei vor mai rămâne până în toamnă, în octombrie viitor. Noi, în America, doar până-n mai.

Christinel și-a reprimat lacrimile, înciudată, parcă: „Cum nimic în lume nu-l poate stinge (dorul)? Dacă aș fi fost singură, cred că înnebuneam. Am fost însă amândoi, cu Mircea, și în doi totul a părut mai ușor”. „Nu-mi pasă de timp – a mai spus Christinel –, poate să treacă. Nu-mi pasă că eu mă schimb, că îmbătrânesc, că se vede asta pe chipul meu. Mi-e frică de moarte numai. Aș vrea să trăiesc mult.

Mie îmi place viața, am sufletul deschis, îmi place să fiu vie. Sora mea e altfel. Pentru ea moartea e somn. Ea ne spune: «Să nu mă plângeți. Pentru mine moartea va fi o fericire! – asta mai ales după moartea lui Ionel (Perlea).»”.

8 februarie, Chicago

Bagaje peste bagaje. Eliade indispus, fără chef de musafiri. Rămânem doar cât să le înapoiem, cu mulțumiri, lucrurile împrumutate, revistele, cărțile. Interviuul e gata, tichetele cumpărate pentru mâine noapte... Nervoasă, neliniștită, slăbită, palidă. Îmi tremură mâinile de oboseala acumulată. Adrian, insensibil, continuă să asculte aceeași muzică. Suferința mea îl lasă rece. Crede că exagerez, crede chiar că mă prefac și îmi reproșează asta...

Ultima seară la Chicago. El a așipit. Dau radioul încet și muzica nu mă mai torturează. Ca prin farmec! Decibelii, așadar. Făcutul bagajelor m-a extenuat până la înstrăinare de lucruri. Tot avutul nostru încapă în două geamantane...

Îmi pare rău că n-am citit mai mult, că n-am văzut mai mult, că n-am aprofundat, în răgaz. Remarcabil Muzeul de Arhitectură a viitorului...

Eliade ne citise un vis notat cândva într-un carnet. Visul cu sicriul zburător. Și Adrian l-a înregistrat. Câteva întrebări încă, cum scrie, cum a scris? Eliade explică, plăcerea i se citește pe chip. Cu simplitate, cu răbdare, cu iubire, cu uimire, cu sfială, meticolos, vrând să se asigure că este înțeles exact. Își mărturisește slăbiciunea pentru la *țigănci*. Spune că a scris-o pur și simplu, fără nicio intenție anume, liber, fascinat.

Înregistrat fără știrea lui, citește *Podul*. „Dacă uiți, te pierzi...”

Doamne, plecăm! Oare îi /îl/ ne vom revedea vreodată?!

„Vă place puiul fript?”, „M-am hotărât să vă dăruiesc răsnița turcească... Tin foarte mult la ea... E un cadou de

— >

la o prietenă, dar noi nu bem turcească...”

Cinăm împreună, emoționați. Promit să ne trimită *Noaptea de Sânziene* și interviul cizelat.

9 februarie, Chicago, autogara

La despărțire, Christinel rămăsese rezemată în fereastră, făcându-ne cu mâna. Eliade ne-a îmbrățișat, spunând: „Pe curând. Eu așa spun. Să știți că eu așa spun: Pe curând! Și când spun eu pe curând...” A vrut să înțelegem că îi e dor de țară?!

Din ce-am citit din Eliade, în ecou, transcriu din notițele la lecturi:

Eliberarea finală presupune o etapă prealabilă de perfectă armonie a omului cu ritmurile cosmice. Exemplu: Ritmul lunar (al *Lunii*) guvernează și unifică niveluri diverse de realitate: ploaia, vegetația, marea, femeia. Luna are oarecare asemănare cu omul, are, înainte de toate, „viață”. Luna devine: se naște, crește și moare.

Soarele, mereu egal cu sine, este oarecum exterior structurii vieții umane... >

Drumul spre libertate necesită desolidarizarea de Cosmos.

Intuițiile primordiale, interesul pentru Simbol (funcția lor metafizică și cosmologică)

Despre Lună (Eliade)

Sunt semne că intrăm într-o epocă în care va domina simbolul, nu analiza.

Complexă și fermecătoare problemă, a influenței sintezelor mentale lunare...

Creșterea țesuturilor vegetale și animale, ciclurile fiziologice în viața omului, aspectul ciclic al proceselor morbide, criza hipnotică, importanța anumitor zile în desfășurarea maladiilor (3V2 zile de la infecție, 7 zile, 14 zile) – toate acestea se dovedesc controlate de un ritm cosmic, de periodicitatea lunară.

Neînsemnatul astru mort ar avea deci o copleșitoare influență asupra întregii vieți organice de pe pământ.

Rolul fundamental jucat de lună în primele sinteze umane – primitivii și astăzi măsoară timpul cu luna.

În lumile indo-germanice, cuvântul care definește luna este cel mai vechi cuvânt dintre toate cuvintele care se referă la astre. [Rădăcina este „me”, care în sanscrită devine „mami” (eu măsoar), dovedind că luna măsoara ordinea timpurilor.]

Omul primitiv a dat mai multă importanță lunii decât soarelui. Soarele este un astru cu care omul nu-și găsește nicio corespondență; este etern, egal cu sine, fără devenire.

Cu începerea agriculturii, în neolitic, omul leagă ritmurile lunare de fertilizarea pământului. Luna aduce ploile, luna este izvorul fertilității universale. Acum se precizează cele dintâi simboluri cosmice, adevărate sinteze mentale care unesc niveluri diferite: *Luna*, *Femeia*, *Pământul*, *Fertilitatea*.

Urmărind frecvența iconografică a „divinității lunare care plânge” – linii verticale brăzdând fața idolului.

„Nouă nopți crește luna, nouă nopți e lună plină, nouă nopți

descreștere, trei nopți rămâne nevăzută, nouă luni durează faza prenatală”.

Luna este cel dintâi mort, și în acest sens este asimilată cu cel dintâi om muritor. Ideea de dispariție a lunii (a luminii) este reprezentată iconografic ca un șarpe înghițind un iepure (animal lunar).

Luna moare, rămâne trei zile în întuneric și apoi reînvie.

Grăunțele sunt îngropate, rămân câțva timp sub pământ (noapte, întuneric, pântec), apoi răsare o plantă nouă.

Omul moare, este îngropat, sufletul lui se duce uneori în lună, dar va învia și el, cum au înviat luna și vegetația.

Spirala își justifică valoarea ei astral-simbolică prin analogia dintre melc și lună (ca și melcul, luna apare și dispare, iese și se retrage, între melc și vulvă – element lunar).

1971

Semnul lunii e multiplu: pește, roată împărțită în patru, o linie frântă – apa care curge.

Semnul pieptene, atât de frecvent în toate ceramicile funerare, reprezintă norii; este deci un simbol lunar.

Alte reprezentări iconografice lunare – *Coarnele*, *Volutele*, *Spiralele*. Nașterea, fecunditatea, moartea. Luna, apa, femeia; creșterea lunii, creșterea vegetației, creșterea omului; moartea ca poligeneză, moartea ca un moment în ritmul cosmic, moartea ca odihnă; întunericul, nefericirea, seceta, iată câteva din seria de sinteze mentale create în jurul lunii. (Mircea Eliade)

10 februarie, Iowa City

Sosim la 4.30 dimineața, după o noapte cu eclipsă totală de lună, de la 1.04 la 3. Adâncindu-ne în țară, locurile s-au sălbăticit brusc. O lumină ireală peste dealurile înghețate în polei, cum n-am mai văzut. Păduri, luminișuri sub luna arătând altfel după eclipsă. Un efect al zăpezii ieșind lent din întuneric. Taină, înfiorare, emoție, unicitate, insuportabil, hipnoză. Pleoapele mi se îngreunează. Somn de numai câteva minute. Brazi ca niște siluete care se întorc de la

cimitir...

Așteptăm un taxi, care întârzie... Acasă, scrisori.

Din scrisori

Pro memoria. Despre copii, splendori. Ce spun ei și ce îi preocupă, farmecul lor de-acum: „Uite ce deștepți suntem”, „Ce e aia Iugoslavia?” Când a fost s-o tundă, Ioana n-a vrut să meargă la frizer decât însoțită de bunici. Și, când au suit-o pe scaun, s-a apucat de mâna bunicii și nu i-a mai dat drumul până n-a fost gata. Acasă, Andrei s-a uitat mirat la ea și într-un târziu abia a recunoscut-o. Andrei e pupăcios, îi ia pe toți la rând. Mama ne scrie: „Am tuns-o și nu mai vrea să-i spunem că e fetiță, ci băiat. Andrei s-a apropiat cu sfială, a numit-o și a mângâiat-o pe cap. Când a auzit mașina de tuns, ea a dat un țipăt”. Scrie mama: „Ioana stătea cu spatele la oglindă, ca să nu se vadă iară perișorul ei frumos...” Andrei e stângaci, șutează cu stângul. Ioana spune o minune, că la întoarcerea noastră acasă va sări în brațele mele și că ea îl va avea atunci în brațele ei pe frățior. Mereu se măsoară la perete în bucătărie, sub geam, ca să vadă cât a mai crescut. Când vrea să-l duci la plimbare, Andrei te ia el de mână și te trage către ușă, spunând: „plimbale cu lailai”. Mama: „Vă tritem din desenele Ioanei un tren, ca să aveți să veniți

mai repede acasă. Și o cizmuliță, ca să aveți cu ce să vă încălțați... Și Andrei nu mai e un mutulică”. În continuare: „Ați yyy >

scriș că le aduceți un papagal și o veveriță. Vii sau împăiate? Mai bine le aduceți o maimuță mică!” Tunsă, Ioana îi pretinde lui Andrei să-i spună *Ioni* „Din tot ce le-ați trimis, cel mai mult le-au plăcut baloanele. Tragedia e că s-au spart toate... Andrei are ambiție să urce scările nesustinit. Când

râgâie, spune: Palton!”

Tot despre copii. Toate amănuntele acestea sunt balsam pentru dorul nostru sfâșietor de ei. Ioana bea apă minerală și pretinde că s-a îmbătat. Lui Andrei îi plac la nebunie *mataloanele*. În 14 decembrie el vede la TV pe cineva care seamănă cu mine. Tresare și strigă *mama!*

emoționat. Când Ioana e luată la zor, Andrei se face miel blând. El adoră cheile, ea sărută scrisorile și fotografiile noastre...

El spune *pompa*, adică scumpa. La pomul de Crăciun, Ioana a amuțit de încântare, iar Andrei, cum a zărit beculețele, în gura mare: *Foalea! Foalea!* Ioana către Marioara: „Vezi că ești la mine-acasă!” Ea face instrucție cu frățiorul, așa cum

Adrian făcea instrucție cu ea. Îl imită în ton, autoritară și chiar violentă. Andrei e mai ascultător și e pofticios. Mama: Când i-am fotografiat, Ioana a devenit brusc foarte gravă, interiorizată. Era ca și cum ar fi trimis un semnal spre cer, să vadă că ea știe...” Andrei: „Pe mama o cheamă Constanța Buzee”. Când urcă treptele, el numără singur, de capul lui: 2, 4, 6, 8, 9... Le place să meargă la piață. Spun, distrându-se: „Copii în plic și sarmale în plic”. Mama: „Ioana stă lângă mine și-mi spune să vă scriu că vă iubește și vă sărută mult, mult”. Andrei a descoperit luna de pe cer și s-a apucat s-o deseneze. Când se supără pe soră-sa, se apleacă și o lovește cu capul, spunându-i: „Tititana...” „Moșul de Crăciun a fost Mănel Șova, cu cojoc, cu mască și mănuși, albe toate. Dar, nenorocire, neavând baston, ți l-a luat pe-al tău, Adriene, acela cu figurile strămoșilor cioplite de-a lungul. Ioana, când l-a văzut purtat moșnegește, de Moș Crăciun, fără să-și piardă o clipă respectul, i-a atras atenția că «bastonul este al lui tăticu’...». Bietul Șova, să moară! Andrei îl trăgea de barbă, curios...” Ioana aleargă toată ziua la cutia de scrisori și aduce plicurile și ziarele. Andrei ridică un deget spunând că doar atât, preț de un deget, vrea să mai fie lăsat să stea lângă focul aprins. Are obiceiul să se bage în sufletul omului pe nesimțite ca să-l cucerească... La circ, la cai, la căței și la acrobați, copiii au rămas cu gurițele căscate. Umblă unul după altul sau ținându-se de mână, în alianțele lor secrete și în delicioasele lor colaborări. Andrei strigă după câini: Hunt! Hunt! Numără pe nemțește destul de bine, învățat de bunicul Gunesch. Deocamdată până la 4. Când ceva nu-i convine, strigă: Bulta! și imediat i se dă atenție. Ioana către frățior: „Sunt surioara ta și sunt mămica ta, până vine mămica noastră din America!” El trage câte-o liniuță și spune: Băț! Și câte-o zgârietură mai mare, pe care-o numește Autobuz. Și câte un

rotocol, care înseamnă Ball! – adică fotbal.

4 martie, Iowa City

N-am mai notat nimic de mult. Între timp, pe-aici s-a făcut un fel de primăvară cu vânt vuitor, care face să chiuie pădurea cu „riverul” revărsat peste parc, plutind la vale plin de sloiuri. Veverițe pe panta însorită și păsări mici, apărute instantaneu din ascunzători, ca din mâneca unui scamator...

Deasupra noastră, la 7, locuiesc două tinere. De una dintre ele, care e frumoasă, s-au îndrăgostit doi băieți. Ca s-o cucerească, fiecare nu știe ce să mai inventeze. Noaptea, pe la 3, tocmai citeam rândul acesta teribil: „Să nu fierbi mielul în laptele mumă-sii” – și aud niște gemete. Deschid fereastra și văd un corp atârând aproape deasupra geamului nostru. Unul dintre cei doi băieți îndrăgostiți, beat criță, poate și drogat, s-a aplecat și-a alunecat peste pervaz. Iar acum se lamentează, în marea și complicata lui suferință. Adrian a anunțat la portar, care a intervenit și l-a scos pe nebun din dificultate...

Două poezii, scrise în 23 februarie 1971 și transcrise în jurnal. Lucrurile se precipită și nu mai am resurse să urmăresc dimensiunile catastrofei perechii nenorocite care suntem. Mă camuflez într-un pastel și într-un poem cu versuri lungi, niște schelete fără carne și fără sânge, doar oase și rudimente de suflet care aburesc. Fiecare în odaia lui măsoară singurătatea, străinătatea, înstrăinarea într-atâta agresivitate.

I

Sunt umbrele pulsând văratice amestecate printre foi.

Ca o nestinsă moștenire de la strămoși până la noi.

Sunt umbrele fumegătoare ce par a-și face chip cioplit

Din nori, din oasele ușoare, din fructul pomului oprit.

Sunt umbrele ce-ți prind cu mâna călcâiele fără să simți, Trecând sfielnic înainte un fantomatic joc de zimți...

II

Dacă ar fi până la capăt acest blestem întors de noi, Dacă minciuna ar fi plânsă și adevărul n-ar fi jale Și dus cu apele la vale prin mizerabile canale, la niște ochi ce printre gene de fontă fascinează ploii!

Dacă de jos, din fundul lumii, ar năduși în chin strigoi Și șoareci călărind ar trece cu cozi de solzi bătând în sa.

** y **

Dacă în fiecare noapte mergând spre somn ne-am furișat Prin porți cu stâlpi – canini de bestii încolonați doi câte doi!

Dar ninge peste neputință, e un răgaz pentru gunoi, Mă îndoiesc când întâmplarea îmi pune-n drum un foc curat, Curând firesc îmi pare totul, ca un destin ce ni s-a dat, și cred că timpul ne urmează supus în lumea de apoi.

(23 februarie 1971)

În 25 februarie, alte zone lirice, alte petice spălate bine de realitatea banală, care ne macină până la sânge într-o explozie amânată.

I

Aș putea să te chem, aș putea să te chem în pădurea de sticlă, în pădurea de sticlă înainte de a se însera, dar dincolo de cuvinte, dincolo de putere se vede trecând, bătrân un om care-și ține un deget subțire pe buze.

Cu fiecare, cu tine, cu mine merge, în pădurea de sticlă sterpe sunt vinele.

Poate va zbura o pasăre, ascultă, ascultă, vântul ar fi al ei, căci numai de ea s-ar atinge.

Și n-are decât să se piardă, voi spune în timp ce pasărea se va hrăni ridicând cuvintele mele fricoase ca viermii ce-au curs dintr-un măr...

II

Să comanzi o șaretă în sat și omul să-și înhame calul bătându-l cu palma pe frunte, să fie o zi după ploaie, pământul să umble curat și calul să calce distins pe strada cu dale mărunte, să-l auzim cum intră pe poartă, biciul în dreapta să se clatine înalt, să ieșim din casă solemni, cineva să ne împartă copiii, unul mie, unul ție, primind în brațele noastre trupul lor cald, și să pornim plimbarea, roiuri de muște să-nceapă, muzica lor înnebunindu-le duhul de grajd și trifoi, tu să saluți femeile care vin de la apă, să se termine satul, să fim la larg numai noi și să

vedem câmpia, un loc unde-au fost niște vii și o fântână cu cruce zidită, să coborâm și să bem pentru morți și pentru vii, să mă așez lângă voi și să fiu fericită...

(25 februarie 1971)

Podul palmei răzuit de-a lungul peretelui grunzuros, prin apăsare bărbătească, într-un acces de nervi. Au trebuit câteva zile de tratament pentru ca rănila să mi se usuce. Să mi se vindece baza falangelor, unde pielea se zdrelise până la os.

Cicatricile sunt vizibile, ca niște oglinjoare de epidermă albă pe podul palmei mele drepte. Când le privesc, vrând-nevrând mi se activează în memorie dâra pe perete a sângelui amestecat cu praf de var. Și franjurile de piele sfâșiată, pe care mi le-am tuns cu forfecuța, dezinfectând locul cu spirt și îndurând o usturime crâncenă... >

Astfel șezum în poala maicii cu pletele căzute lung, și calzi cu umbrele bolnave trăind un somn de ochi de prunc, ținându-ne de-a pururi cerul pe cursul arborilor drepți, în nevăzut fiind o taină, era ispititor s-aștepți.

Păcat fiind a înțelege și-n milă a te îngropa, urmam parcă-n fărădelege ce-a fost mai pur în soarta mea, acea poveste fără urmă, acel cântar asupra cărui întreagă bucuria vieții, cu moartea celui alt, o năruie.

De m-aș gândi la negrul ceas, ar fi prea mult, ar fi prea greu, Tu poți vorbi întotdeauna orbitelor din craniul meu. E mai sărac în aur lemnul, și ploile sunt migăloase. Astfel șezum în poala maicii plângând pe noi ca peste oase...

(27 februarie 1971, Iowa City)

M-am gândit că pentru nimic în lume n-aș fi meritat să fiu pedepsită astfel și din senin. Măcar din recunoștință, că i-am salvat viața în două rânduri. Cum te-ai îndurat să-mi >

trece palma, tu, peste peretele aspru, răstignindu-mă, și apăsând bărbătește peste var și ciment carnea, pielea, sângele meu anemic? Crizele de nervi îndesindu-se din te miri ce și din nimic. Ce tristețe!

La fel de drept cu fiara și cu orbul ce trece pe drum, mă ajungă cu milă șinele Iau blând, Tu mi-ai dat, Tu mi-ai luat după cum toate din

Tine pleacă și la Tine se-ntorc plângând.

Din mâna Ta păsări zboară și se sfiesc să se așeze pe crengi care și ele sunt sfinte. Toată viața vâslesc în văzduhul lumesc, și îi cad vânătorului slab dinainte.

Dar cum ți-aș ierta la rândul meu când tu ai făcut această statuie limpede în care se vede sângele învinețind și în cearcănul zăcut, cum aș putea să te iert, dacă mi-ai cere iertare?

V

În panta repede pot să contemplan pata și marmura fără să râd și fără suspin Tu ești în vasele sfinte din templu în jertfa nevinovată și în rășina de pin. Cu ochii pe cerul în care norii încap, Acolo unde și arborii fără minte ajung să se teamă, Caut turnul oaselor mele pe care de veacuri îl sap, Sine din sine chemând cu descântec și pântec de mamă, Două fluieri mă poartă prin iarba-nspicată, Vântul e plin de șerpi în care legile Tale se-ngrașă, Nu poți să mă chinui încă și încă și încă o dată Sufletul/Trupul meu împietrit să-l port ca pe-o cocoasă.

Mă voi ruga pentru un timp care a mai trecut, și pentru același timp care mai vine, Greul pământului m-a născut ia pe un miel cu talanga mișcată de Tine. Țin minte bine, eu am mai trăit, Priveliștile cresc din memorie și nimeni y y

Nu le-a adus și nu le gonește mai fericit

Decât ochiul meu fugind speriat din mulțime...

(27 – 28 februarie 1971, Iowa City)

25 martie, Iowa City îmi încălzesc picioarele la sobița electrică. La masa din bucătărie, Adrian compune niște scrisori, ultimele cu punct de expediere Mayflower. Peste patru zile plecăm. Tocmai atunci împlinesc 30 de ani. De dincolo răzbate muzică. Sobița uruie, împingând valuri de aer cald. Interiorul e impregnat de dezolarea noastră. Căci suntem triști, suferinzi chiar, fără să ne găsim locul. Spre prânz ne-a vizitat Liz, să facem exerciții de dicție. Mie nu-mi trebuie. E numai un pretext, un paravan al lor, ca să fie împreună. M-am încărcat contemplând disperarea perechii lor pasagere, chinuite de violențe viscereale pe care abia și le ascund. Imre Szasz, soțul vârstnic al acestei englezoaice rătăcite la unguri, Liz, care se pune într-un pericol de

moarte venind acum la noi, nu e sigur că știe ce se întâmplă. Ea a slăbit, sub pielea ei diafană, blondă, din nord, s-a instalat cu finețe un abur de sânge care o frige pe dedesubt. Adrian îi repetase lui Aurel, cu aerul unei revelații joase, ceea ce îi spusese și lui Imre cândva, că limba engleză se învață cel mai bine în pat cu o englezoaică. Aurel n-a făcut decât să mă privească, curios de lipsa mea de reacție la o asemenea bătărănie. Mă apăr cum pot, deși lipsa mea de reacție îi dă lui Adrian imboldul de a apăsa și mai tare pe accelerație, ambiționând să mă frângă...

După aceea nu mi-a mai venit să fac nimic. El a spus că se duce până-n oraș, să vadă dacă poate schimba biletele de avion spre Washington cu bilete de autobuz. Și la întoarcere îmi spune, cum era de așteptat de la un ins care n-a ieșit din cămin, că n-a reușit...

Cineva ne-a băgat frica în oase că n-ar fi prea sigure cursele aeriene interne. Dar cu autobuzul am fi călătorit enorm, 24 de ore, lucru care ar fi avut și aspecte pozitive, și mi-ar fi plăcut să dăm avionul pe autobuz. 24 de ore, cu popas de două ceasuri în Chicago. Cu avionul se face un drum de nici patru ore, dar nu vom vedea mai nimic din peisajele Americii. Doar dacă va fi un senin desăvârșit între cer și pământ. Iar dacă nu, va fi al nostru, al călătorilor singuri, spectacolul norilor. Și parcă dinadins mi-aș dori să nu fie senin... Ileana Munteanu, soția lui Aurel, este aici, în sfârșit. Ne cere fierul de călcat... Scrisori pentru Christinel și pentru Tom (Eliade suferă de pericardită). Ca să-și mai uite de nevralgie, Adrian pleacă iarăși, să joace ping-pong cu Abruquah, negrul athletic, pirat bătrân, care la 50 de ani arată ca de 30, amicul nostru, profesorul ganez, tată a șapte copii, pe care și-i întreține cu bani economisiți aici, în Statele Unite! Le

y aud pașii îndepărtându-se pe culoarul silențios...

Apare și Aurel. E somnoros. Spune: „Am venit să văd de ce a trecut Adrian pe la noi”.

I-am înapiat Carrolei micul TV. Îl ținusem pe fotoliul albastru pe rulmenți. Rămas liber, îl ocup și mă rotesc în gol cu el până amețesc.

Căldură plăcută. Claxoane. Parcarea a fost întotdeauna o problemă zgomotoasă. Mă retrag în patul meu cu câteva reviste la

îndemână. Ai noștri ne-au scris că s-au dus la biserică să aprindă lumânări, Ioana fiind copleșită de atmosferă. Andrei credea că toate păsărelele care vin la fereastra lui sunt trimise de noi, ca să vadă și să ne spună cât este el de cuminte.

În *Contemporanul* <. un 16 martie m-am pomenit cu poezii care nu-mi aparțin. Ale cui or fi fiind?! Adrian i-a scris lui

Ivascu, să dea o dezmințire. Ivasiuc îl laudă într-un articol pe I.D. Bălan! Ce l-o fi apucat? Expediem fotografii. Măine va fi *party*-ul de despărțire, dat de Hualing Nieh, pentru noi și pentru familia Del Paso, care pleacă odată cu noi.

Ajutați de Carrol, ducem la poștă o serie de pachete cu mașina ei. Sâmbătă, ultimele. Și tot pentru programul de sâmbătă, invitați la John Ratky și, separat, cu Liz, pentru ultimele exerciții. Luni, masă de adio, la noi, cu Paul Engle. Marți, plecarea.

Planificăm două zile pentru Washington, apoi o săptămână la New York, cu seria de conferințe pentru care ne pregătim de zor și traseul. Și după toate, toate, toate, toate, *we go to Europe...*

2 aprilie, Washington

De trei zile aici, în cel mai plăcut oraș american cunoscut de noi. Avionul nu ne-a creat probleme. Primăvară avansată. Aici arbuștii sunt în floare. Urcăm în „cuiul” lui Washington – panoramă magnifică. Apoi excursie și cină la Reston, cu David Sone și Diana. De admirat calmul ei cu micul Jimmy.

3 aprilie

Cățelușa Punny lătrând la telefon. Povestea celor două figurine. Casa-muzeu: pianul, mașina de cusut, pendulele și alte modele de ceasuri. Oul de alabastru, policantrul de cristal, mobilele vechi cu picioare înalte. Scara interioară, dormitorul pentru oaspeți... Neverosimilă puritatea aerului, a luminii, răcoarea și parfumul ierbii. Chingile de siguranță în automobil, viteza. Ieșind din orașul liniștit, în afara lui

7

e o și mai mare liniște. Trecem prin zone sălbatice și prin mici oaze de civilizație americană. Seara, la întoarcere, deasupra noastră

plutește o singură stea, mare și umedă...

4 aprilie

Excursie de o zi cu Mitran. Așteptăm un telefon, pierdem un pieptene. Muzică, *Doctor Jivago*, înecați în seninătate, scrisori, multe scrisori, cuvântul magic. O magnolie enormă într-un pahar. În fine, telefonul, care ne spulberă din extaz. Apoi, Adrian, ca de obicei într-o dispoziție excelentă, mă redescoperă, având o părere exorbitantă despre sine. E de la sine înțeles că, lângă un exemplar reușit, nici cei din imediata apropiere nu vor fi de lepădat! Îmi citește și decide: „Este una din cele mai bune poezii pe care le-am scris!” Citează din poema lui un vers ilustrând apoteoza: „Miroase a zăpadă de rasă”. Îl privesc cu interes. E o figură!...

Ieri am contemplat în oraș un fel de paradă a cireșilor japonezi înfloriți. În parc, polițiști luxoși în costume de gală, călărind superbi armăsari negri cu harnașament strălucitor, la serbare. Pas sensibil, de dans. Pe străzi se vând nimicuri atrăgătoare.

Ca peste tot în America, mașini elegante, exorbitant elegante, numeroase în weekend. Familii întregi cu mulți copii, puzderie de lume la iarbă verde. Ajungem „la Stânci” – un nod de cataracte pe Potomac. Dumnezeu a împodobit locul cu niște pietroaie în care apele dau vuiet. Pe vârfuri, pini pitici. Pe pietre se face plajă și se pescuiește. Apa, incredibil de verde. Mai mult spumă decât suprafață netedă. Se face grătar în pădure. Un miros nebunesc de purcel fript și de pui pârpalit și-o fumegare amețitoare. Planoare...

Suim pe stânci, ne așezăm pe mușchi și licheni decolorați, pe iarbă uscată. Loc ideal pentru o clocitoare de șerpi. Porțiuni măloase. Mitran și fiul pescuiesc așezați cam la zece metri sub nivelul la care ne-am așezat noi. Au mimica nervoasă, întărâtată, jalnică a celor care nu prind nimic. Își dau însă importanță, date fiind uneltele sofisticate cu care s-au cărat până aici. Neavând răbdare să participe la partida de pescuit, Adrian se plictisește de moarte. Oscilează în a rezista pe poziție sau a reveni în pădure, unde au rămas mamele și copiii mici. Îl urmez, căci așa se cade să fim văzuți...

5 aprilie

La casa Ambasadei române din Washington. Turul orașului cu mașina, prin câteva puncte pe care le zărisem în mare viteză în octombrie trecut. Iată și umbrarul/copertina din fata hotelului în care am fost cazați la sosire. Misterul s-a >

mai risipit de-atunci. Și noi ne-am mai tăbăcit. Adrian emite un vers, pe care mă pune să-l notez: „Să-ți bați blestemul peste gură” ...

10 aprilie

Drum Detroit-Chicago cu mașina. Viteza ne face superficiali în receptarea noutăților de peisaj. Adrian se lansează într-o campanie de bancuri, cu verva lui de scamator cu dexterități speciale, care trebuie consumată. Hipnotizor de mare rezistență, practic inepuizabil, ne amuză preț de patru ceasuri. Irinoiu conduce și e bine dispus. Ploscaru e mai rezervat. Curând cedează, explodând cucerit. Prindem 80 de mile la oră...

Clevelandul, Detroitul cu specific industrial nu sunt prea plăcute la vedere. Poluare dură, masivă, cu vechime. Poduri, autostradă pe trei nivele. La doi pași de Canada! Ferme de vânzare. Mese la români. Seara de poezie. Mare, mare emoție. Subsolul cu instalația de biliard, într-o amenajare de vis. Un mic bar cu jucării. Ceasul care merge invers!

La 90 pe oră, mi se înfundă urechile, timpanele îmi pocnesc. Am acumulat prea multă oboseală. Ne deplasăm prea repede. Ne repezim în peisajul american ca înecații, nu asimilăm ca lumea ce vedem, ce ni se arată, ce simțim. Mă simt anulată. Graba nu-mi stă în fire. Iar și iar, trăiesc într-un ritm care mă golește în loc să mă umple. Decât sub presiunea vitezei, mai bine închid ochii, fizic și psihic, să mi-i protejez de uscăciune, de riscul de a rămâne în acumularea unui fals de receptare. Ne deplasăm *ca înecații*... De unde ne vine această expresie? Doamne, și am înțeles de unde vine. E ca și când am trage apă în plămâni, în loc de aer...

N-avem timp de niciun răgaz în aceste câteva zile în care mai traversăm în viteză ultimele trasee americane gratis. E limpede că rămânem cu mai nimic, cu o spoială. Simt că în ritmul ăsta mă îmbolnăvesc de vid. E o cursă sterilă, din care ne alegem cu câteva sute de dolari pentru Europa...

Mâine e Pastele catolic. Din Chicago plănuim să expediem felicitări acasă. Cumpărăm calciu.

De la Washington spre Cleveland am trecut printr-o zonă înzăpezită. Ni se sugerează că românii din Detroit sunt și bogați, dar și săraci. Cine rămâne aici intelectual își asumă sărăcia. La fel e situația românilor din Canada. Dacă sosind >

aici te apuci de treabă, poți s-o duci bine în scurtă vreme. Idealiștii însă sunt clienții talciocului. O doamnă pictoriță, al cărei soț face muzică: „America nu este așa cum cred mulți”. Și nu sunt deloc puțini cei care văd America în pragul falimentului! Economia ei s-ar baza masiv pe armament: doar istoria ei e mai sângeroasă decât a oricărei țări din lume. Și toți care spun câte ceva au dreptate, orice ar spune...

12 aprilie

Ieri, la Floriile ortodoxe, toți patru la Harbor, o așezare în împrejurimile Chicagoului. Biserica în care slujește părintele Ioan Bugariu. Asistăm la slujbă. Apoi către altă biserică...

Participăm în Harbor la o masă de pește. Am citit poezii. Adrian le-a vorbit românește. Cei mai mulți au lăcrimat. La sfârșit, Irinoiu le-a cântat melodii populare! Când face așa ceva, oare unde este sufletul său?...

De aici plecăm cu mașina spre motelul unui domn Grusea (?), unde am luat înghețată și apă.

Doi români sosiți recent vorbesc cu consulul.

Înapoi la Harbor către seară, apoi la Chicago, cinăm la o cafeteria și ne retragem la cămin.

Să-mi amintesc de această sfântă zi de Florii. Solicitantă și agitată, în care am avut motive să-mi fie frică...

Într-un 12 aprilie, acum 27 de ani, Bucureștiul a fost bombardat cu sălbăticie de avioane americane și engleze. Bombardament în care, fără devotamentul mamei mele, aș fi fost ciuruită de schije, aș fi murit printre ruinele casei în care ai mei stăteau într-o cameră cu chirie, în zona Văcărești-Mărtisor...

O

S-a făcut cald, ținem ferestrele larg deschise tot timpul, astfel că traficul stradal e o prezență sonoră permanentă. Fum, praf. Adrian își doarme la repezeală somnul lui de mare adâncime. Vom lua legătura cu Vasiliu, care ne va ajuta timp de două zile să ne orientăm spre Universitate, pentru conferințe...

13 aprilie, Chicago

Copilărinte, întreaga limbă, îmbătrânind fără cuvânt, îndepărtarea ta își schimbă întoarcerea, – într-un pas de rând. În umbra arborilor drepți Vine un timp când ți se cere să te oprești și să aștepti Văzutele fără durere...

O conferință se compune dintr-o prezentare, pe care ne-o facem singuri, dintr-o scurtă privire asupra poeziei românești și lectura dintr-o antologie alcătuită din texte în traducerea lui Adrian, care se aventurează fără să roșească:

y

Eminescu, Macedoński, Sorescu, Ioan Alexandru, Nichita și noi doi, totdeauna la urmă. Citesc patru dintre sonetele scrise aici, în tălmăcirea Giuliannei Geran. Cu totul, nu durează mai mult de-o oră. Ușor indiferent publicul, amabil, bine-crescut, până la urmă se lasă captat, curios de felul cum ne descurcăm. Adrian se agită enorm, se risipește impetuos. Gesticulație, farmec personal, hipnotizor. Tunsoarea nu-l prea avantajează, măseaua care-l doare își continuă tenace infernul, dându-i actorului din el o crispare în dezavantaj, care mi se transmite. Ne retragem în consecință mai devreme. Mâine, în zori, pornim în direcția Ann Arbor, unde povestea se va repeta întocmai. Azi, înainte de întâlnirea de la ora 16 la Universitate, am fost pe strada 53, la vechiul hotel dintre linia de tren și lacul Michigan, unde locuiesc soții Vasiliu, pentru a gusta o pizza cu măslina și *schippi*. Iar aseară, *dinner* la Universitate, unde câțiva profesori și studenți au dorit să ne cunoască, în avanpremieră. Cină memorabilă la cantina studentască... >

14 aprilie, Ann Arbor

Sosire înainte de prânz. Centru universitar. Orașel de vile vechi,

model castel din piatră cenușie. Clădirile Universității – amestec de vechi și nou. Populație exclusiv studențească. Mișunare pe străzi, florării cu ghivecele scoase la soare. Ținerii duc la piept dosare studențești cu spirală și cu coperte viu colorate. Mașini, biciclete foarte multe. Albi, negri. Conferința noastră a avut succes.

16 aprilie

Revenim în Detroit, Fontaine Motel, camera 32. Rândul trecut am stat la 33...

17 aprilie

La 13 ne aflăm la Lawrence Institute of Technology. Sală plină. Vorbește numai Adrian, într-un hal fără de hal de durere de dinți. Începe. În zece minute, toată lumea se înveselește. Jocurile lui de cuvinte, glumele prind. Printre altele, le vorbește despre *păguboșii* lui MRP.

În trecere, ieri, revedere cu Eliade și cu Christinel la Albion. Blânzi, distinși, calzi. Ea, ascunzându-și îngrijorarea. În realitate e disperată de starea lui incertă de sănătate. Speriat și el. Pe acest fond sumbru, mi s-a părut fericit că ne revedem. Jenat că nu se simte în apele lui tocmai acum. Spune: „Și totul a pornit de la o simplă infecție în gât. De necrezut!” I-au fost interzise fumatul, alcoolul, cafeaua, agitația, aglomerația, emoțiile, scările... Spune că are un chef teribil de muncă, să-și pună la punct câteva texte. Giulianna îi traduce în engleză biografia.

În Albion. Într-o casă foarte plăcută locuiește pentru o scurtă perioadă M. Eliade. Se îmbrăcase, își pusese cravată și se încălțase, pentru că știa că sosim. Au lucrat ultima parte a *Interviului*. E de acord să-l publice în țară, însă fără niciun fel de omisiuni. Exact așa cum l-a dat. Tot sau deloc...

Conferința de la Lawrence Institute e pe sfârșite. Lumea aplaudă. Vorbitorul i-a devenit extrem de simpatic și-i răsplătește efortul. Doar câțiva negri au rămas impenetrabili... Zi caldă, până la urmă fierbinte.

17 aprilie

Detroit-Washington. Pod pe cabluri, pod agățat spre Canada,

Ambasador Bridge. Plecăm din Detroit la 8.45 și la 9.05 nu suntem încă la larg... Aseară, la o familie Albu (Feher), apoi la vecinul lor. Bătrânul are 85 de ani, venit aici în 1911, revede de-atunci România în două rânduri, în 1921 și în 1929. Vorbește bănățenește. I se spune Moșu. Arată mai tânăr...

Traversând zona industrială, pe nivelul cel mai de sus dintre cele trei care se „intersectează” în aer. Nevralgia îl aduce pe Adrian la disperare.

Casa bănățeanului, împodobită cu flori artificiale și cu tablouri țărănești, pictură naivă. Au pus muzică populară, învârtite, dar și cântece bătrânești de o mare frumusețe. S-a jucat biliard, s-a mâncat purcel și cârnăciori.

Șicane între cei doi însoțitori ai noștri. Durere ajunsă la paroxism. Găsit un dentist. Urgent! Injecția de anestezie, făcută cu o seringă de plastic! Extracția mântuitoare. Moleșeala și somnul de după. Discuții aprinse pentru câștigarea

Vetrei între cele două grupuri de români. În dispută, popa Moraru-preoteasa Margareta...

La 9 – 50 trecem prin Toledoul american (*Tolido*). În defilare, rețele de înaltă tensiune, cisterne, rafinării. La 12.10, foame. Evocăm masa sardanapalică de-aseară. La prima benzinărie Gulf, luăm *lunch*-ul. Ce ne facem dacă Irinoiu mai scoate o sticlă de vin? Cum va mai fi drumul nostru dacă...

Zonă de mazăgă, ceață. Ascultăm la radio știrile, apoi muzică. Posibil să ajungem la Washington pe la 19.30. Până atunci, monotonia drumului cu toate ale sale. Se-apropie podul cel cu plată, care desparte Ohio de Pennsylvania. Se face un frig urât la vedere. O prezență pe autostradă: permanența transportoarelor cu remorci pline de limuzine noi-nouțe. Camioane Ford, Chevrolete viu colorate, autobuze Mayflower, mastodonți pe roți. Nu mai reacționez, nu mai înregistrez, am intrat în saturație, am devenit insensibilă. Nu mai încape aproape nimic...

Pe pod plătim taxa de trecere. Solicitat, funcționarul scoate capul din cabina lui. Habar n-are dacă în drum, pe-aproape, vom

întâlni o benzinărie Gulf. Ceața se îndesește, în defilare, reclame cu cai bălțați și coapse albe. Cimitire de mașini, gropi de gunoarie și obiecte uzate abandonate. Colonii ale săracilor care trăiesc în vagoane pe roți de-a lungul șoselei. Par confortabile. Și în spatele motelului Grusea am mai văzut ceva asemănător. Cu aer condiționat, vară, și încălzire, apă curentă etc. La 12.25 ne lansăm în Pennsylvania.

22 aprilie, Washington

Seara de Paște (a fost pe 18) am petrecut-o cu Ildiko trapezista, iubita de demult a lui Deșliu. Tristă, enigmatică. Când surâde, se luminează brusc. Citește poezii. În noaptea aceea trebuia să plece într-un tren de circ spre un mai știu ce destinație, unde aveau spectacol. Cinci minute în cușeta ei. Ne-a fotografiat și ne-a citit două poezii...

Astă-seară ne-a sunat să ne spună că a avut o zi proastă. N-am știut, nu ne-am priceput s-o încurajăm. Soluția a venit tot de la ea: „Până mâine îmi trece! Mâine îmi pun paietele, îmi pun penele și totul va fi bine”. Stinge cu un surâs toată starea proastă. Bănuiesc că are probleme de suflet, nostalgii, dor de-acasă și dor de oameni dragi. Spunea că îi este dor de anumite porțiuni de bulevard, de ceasul de la Universitate, de niște copaci anume. Mai spunea că s-a fotografiat cu doamna Nixon și cu Edward Kennedy, după un spectacol. „Să vedeți, doamna Nixon ciugulea dintr-un *pop-corn* ca o femeie oarecare, copilăroasă, nepăsătoare. Grozav ce le place americanilor circul! Sunt niște copii mari care se bucură... Am cunoscut un milionar jerpelit și care trage cot la cot cu muncitorii lui. Merge pe jos, e foarte simplu și prietenos. Sigur că nu ți-ar da un ban, dar asta e altceva...”

Gustase niște *shrimps* cu sos, cu mare poftă. Noi am luat bere la halbă (înaltă). Locul unde am mers împreună avea un aer de cârciumă, cu o singură chelneriță, cu un acordeonist deșirat poposind pe la mese, unde era și acompaniat. La nemți cânta melodii nemțești, melodii franțuzești la mesele cu francezi ș.a.m.d. Numai pe noi nu ne-a prea dibuit de prin ce locuri ale pământului suntem...

După extracție, lui Adrian i s-a umflat falca. A luat un medicament care i-a făcut rău și a încetat să-l mai ia...

Întâlnire cu Angelescu. Dineul de la ambasada noastră, în cinstea delegației guvernamentale. Asta a fost aseară. Am trimis acasă, prin Angelescu, o cutie cu vreo trei kilograme de medicamente în valoare de vreo 70 de dolari. În cutie, o scrisoare pentru ai noștri, în care le aminteam data la care să ne expedieze ultima scrisoare, pentru a o primi în timp util. După aceea începem să ne întoarcem, Doamne-ajută!

Ieri a sosit scrisoarea de la Lena. A făcut o lună pe drum. Ce lucruri ne scrie, Doamne! A rămas singură. Miron i-a lăsat cu limbă de moarte să se sfătuiască în problemele mari cu Adrian: Mitică, manuscrisele...

Mă voi duce la Văleni cu copiii, pentru un timp, să stăm cu Lena și cu Mitică. Și Adrian să vină săptămânal, s-o ajute...

La noi, reparații la casă. Întâi exteriorul, apoi restul. Vom sacrifica vița sălbatică, lemnul-câinelui. În câțiva ani, verdeța se va reface. Nu vor reuși să pună casa la punct până ne întoarcem, deși le-ar face și ne-ar face plăcere...

Astă-seară, cină la Irinoiu. Consulul are doi copii, băiat și fată. Un vagon de jucării stricate! Băiețelul (șase ani și jumătate) îi trimite băiatului nostru o mașinuță de care nu s-a despărțit prea ușor, pentru că face parte din *colecția* lui. Părinții i-au sugerat că e frumos să fie generos, și el s-a supus cu acel amestec, dezolant la copii, de amărăciune și plăcere prefăcută.

Etajul 8, la intersecția 18 cu Q. E aproape două noaptea. Ferestrele dau în spate și zgomotul ajunge până aici filtrat. Avioanele grele, care ziua decolează din minut în minut, noaptea n-au curse. Ziua e un vacarm...

Văzut un film despre Kennedy, oferit de David Stone. L-am cunoscut și pe autor, foarte atent la observațiile ce i se aduceau!

Mâine ar trebui să ne fotografiem. La gară avem posibilitatea cu numai 25 de cenți. Ne-ar trebui în vederea obținerii vizelor pentru Franța, Italia.

Alaltăieri ne-am întâlnit întâmplător pe stradă cu Aurel D.M. și

cu Ileana lui. Hoinăreau ca și noi prin ziua înăbușitoare. Uitaserăm jaluzelele ridicate și odăile dogoreau. Răsfăț cu mâncare și răcoare la ambasadă! Ne era atât de foame, iar pâinea – gustoasă ca la București. Ne-am îndopat ca nebunii. Pâinea multă cere apă, și am băut apă. Oaspeții ni i-am primit în căldura insuportabilă a casei, servindu-i cu bere rece, care ne-a dat gata. S-a comentat situația din țară de la revistă, relația Barbu-Breban și compania, plus aderenții de ultim moment. Breban, dat la *Gâgă*. Breban – autor de articole vehemente. Breban – autor de film. În situația asta, *România literară* ni se pare și slăbuță, și urâtică. În context, Ecaterina Oproiu, bună, Baltag, bun. La fel Paleologu, cu sincerități de om fin și cultivat. Fănuș, inepuizabil metaforizam la rubrica lui...

Paul Engle în trecere prin Washington, pentru a discuta, la Departamentul de Stat, situația burselor pentru Programul de anul viitor. O doamnă care-l însoțește ne face și ea o invitație la masa de prânz.

Înțelegem că Paul Engle participa pentru prima dată la un dineu dat de o ambasadă a unui stat socialist... Privea în jur ca un copil sincer, vulnerabil, plin de uimire. Ne-a arătat fotografii cu Christopher, nepotul lui de doi ani și jumătate. Christopher, care vorbește cu peștele din acvariu: „Eu, dragă pește, sunt Christopher!”

Mâine vom fi îndrumați să ne descurcăm într-un magazin cu lucruri ieftinite. Pe la 3 noaptea orașul s-a liniștit și s-a mai răcorit. Vântul umflă perdelele. Hainele lui Adrian atârnă lăbărțate pe speteaza unui scaun. Pe masă, calciul și vitaminele mele de fiecare zi. Iau calciu și B6, pentru tiroida care-mi face probleme. Mă uit cum se zvârcolește și cum se perpelește Adrian în somn. N-aș vrea să fiu cu el în lumile în care se scufundă bolborosind!

Luni ar trebui să pornim spre New York. Luni e în 26. Pe 28 avem ultima întâlnire cu studenții la Columbia University. Plecăm cu Mitran. Dacă excursia spre Niagara se va organiza prin ambasadă, îl vom ruga să treacă să ne culeagă din New York. Carrol ne-a dat un telefon. S-a interesat ce mai facem și când venim. Ei nu vor fi acolo la sosirea/revenirea noastră. Vom locui în apartamentul lor. Cheile ni

le-au lăsat la părinți. Ne spune că pe cât e Washingtonul de înflorit, pe-atât e de arid New York-ul. Ileana Munteanu e de părere că e un oraș extraordinar, că ei i-a plăcut. Nici vorbă să traversăm Atlanticul altfel decât în zbor! Câștigăm astfel câteva zile bune pentru Paris. Vom expedia pachetele cu hainele noastre groase cu vaporul. Măcar ele! în fine, hai la culcare...

25 aprilie

Picnic la Skyline, la Blue Bridge, Virginia, la două ore și jumătate de Washington. Ora 15. Obosită, cu ochelarii pe nas. Mă apăr de vânt. Trec cohorte de nori prin dreptul soarelui. Umbra mâinii apare și dispare pe pagină. În pădurea rară, cinci familii și douăsprezece limuzine. Grătare pe cărbuni. Burtici pline. Joacă și haz cât cuprinde, până la epuizare. Bărbații rezistă eroic asupra unui fotbal cu o minge albastră, inadecvată. Întoarcere la copilărie. Acolo se găfâie, se fluieră. Pe urmă vin și ne fericesc auzul, lăudându-se.

Toarnă apă pe ei, găfâie iarăși, schimbă casete cu muzică, *Love Story*...

Doamna Mitran încearcă să ațipească în mașină, dar Diana mică se-aruncă-ntruna pe banchetă... Risipite, farfurii de carton, pahare de plastic. La urmă vor fi strânse și băgate în saci de plastic, care saci vor ajunge în butoaiele pentru resturi. America stă bine și la acest capitol. Are tot felul de treburi amenajate pentru confortul cetățenilor ei. Ne leagănă nostalgia, ne ia somnul...

Ora 18.30. Am adormit și m-am trezit cu aceeași durere intensă în tâmpile și în adâncul ochilor. Rememorez un coșmar pe care-l tot am. Visez că mă zbat în somn și mă trezesc și nu reușesc să mă mișc. Încerc cu efortul disperării să mă mișc, ca să mă trezesc cu adevărat. Dar nu-mi pot mișca nici măcar un deget. Chinul de a încerca să ies din paralizie, de teamă să nu mă și sufoc și să rămân *dincolo*. În sfârșit, printre gene mi se năzare că văd vârfurile copacilor în abia perceptibilă legănare. Mișcarea aerului, atingerea lui mă scoate din dificultate, dar poate că și fierea mea, subțire ca o rămă verde, deficitară, a unduit înăuntrul ficatului, chinuită în starea ei de

constricție. Stare de vomă. Mi-am

adunat șalul și m-am îndepărtat în pădure, lângă un copăcel, să mă plâng lui, și prin el lui Dumnezeu. Aspirina oferită de doamna Mitran n-a ajutat. Dar femeia îmi face și o cafea tare, cu care mi-am revenit. Pe masă, fripturi sleite și o mulțime de șervetele folosite și tacâmuri de unică folosință.

Ne aflăm între munți, într-o poiană cu pini. Lac în ceață, cu vale cu tot...

Ieri, în gara Washington, la automatul lăudat, „ne-am tras în poză”, separat. În zonă se demonstra pentru pace. Am căscat și noi gura vreun sfert de ceas. O mare de oameni îndreptându-se spre Capitoliu și spre monumentul Jefferson. Se spune că ar fi cea mai mare demonstrație din istoria războiului din Vietnam. O demonstrație făcută nu de hippy, ci de veteranii de război. De cei care chiar au fost acolo și s-au întors schilodiți fizic și psihic. De părinții, de familiile și de prietenii celor care nu s-au mai întors. Și-au aruncat decorațiile și brevetele în fața Capitolului. Distincții care îi scutesc de taxe! Zi absolut înăbușitoare. Am simțit că ni se ia aerul...

Citesc S. Damian, în *Luceafărul, Căile de acces*. Articolul i se potrivește lui Breban.

Raită prin trei magazine, cadouri pentru copii. Alte pachete, alte colete la poștă, trimise cu vaporul, pentru că aerienele costă enorm. Ceva hăinuțe, râșnița, poate, medicamentele care s-au adunat între timp, micile „șmecherii” metalice de uz casnic, încălțăminte și hârtiile. Magul, care are singur 30 de kilograme, îl lăsăm să ni-l transporte prin ambasadă.

Înserează și se răcorește. Pe drum, venind înapoi, am văzut ceva extraordinar. Într-o camionetă în viteză, un cal roșu legat, stând cuminte, nemișcat. Coama însă, fluturată de vânt, de curent, îi dădea aerul că zboară, imponderabil, minunat de frumos!

Adrian comite la repezeală un text, *Lada de gunoi*. Vine momentul când, vorba vine, trebuie să ridicăm ancora. Toată lumea din poiană strânge de zor, curăță. Lăsăm locul curat. Ne gândim că,

întorși la București, vom face asemenea excursii cu ai noștri. Mai sunt 25 de zile până ajungem în brațele lor și ei în brațele noastre...

>

27 aprilie

Nouă kilometri de tunel luminat, la Baltimore. Tot ce era mai greu, împachetat, am lăsat la ambasadă, și am pornit din Washington. Transportate de domnul Bogdan și de Irinoiu, lucrurile noastre vor ajunge la București mult înaintea noastră...

Zona industrială – Baltimore. Priveliște specific americană, drumuri îngrijite, trafic, mult gazon și arboret ornamental. Rai vegetal. Ni se spune că aici vegetația corespunde celei de pe linia Madrid și sudul Siciliei. Privim interesați, cum n-avem Spania și nici Sicilia la orizont, ci, iată, cimitire de mașini din timp în timp. Trecem printr-o toamnă inversă. O voce în „cuiul” lui Washington!

La 9.30 oprim la un Maryhouse. Bem o cafea fără gust. La 10.00 trecem peste Susquehanna River pe un pod curat, ca făcut din piele. Păpușile, manechinele de semnalizare de pe autostrada în reparație. Râul Delaware, în statul Delaware...

Cu mult înainte de intrarea în New York, autostrada s-a trifurcat, apoi s-a desfăcut în patru canale a câte trei benzi fiecare. Spectacolul e magnific, priveliștea amețitoare. Măreție dezolantă pentru niște sosiți din Estul Estului lumii. Șantier naval ca pe o baltă stătută. Cimitire de mașini iar și iar, și iar. La orizont, Wallstreet. Ni se spune că numai pe această stradă sunt concentrate valori, bogății ce echivalează laolaltă Anglia și Franța. Corpul blocului, cu patru creste, prin ale cărui etaje trei și patru trece autostrada. Poduri suspendate, vechi (1856) și mai noi, poduri de cabluri (pentru comoditatea trecerii vapoarelor pe dedesubt) din ce în ce mai simplificate ca linie și ca eleganță, cu piloni din ce în ce mai puțini. Râul curge dimineața într-un sens, iar seara în sens invers, ca efect al fluxului și refluxului oceanic.

Intrăm în New York pe la prânz și, într-adevăr, apele aveau o șovăire, li se amestecau valurile, coexistau împotrivirea și năvala. Podurile au tălpile lung adâncite în trupul orașului, pentru ca echilibrul gigantic să se realizeze și să reziste. Impresie generală de

cenуşiu dezolant, clădiri urâte în Harlem, cu scările de incendiu care le fac îngrozitoare. Utilul se împleteşte cu neplăcutul...

Mitran spune: „Uite acolo cutare, uite dincolo cutare”. A locuit aici aproape patru ani. Mi se pare emoţionat, vibrează, îşi aminteşte, ne explică, subliniază... Trecem, şi nu lăşăm nicio urmă, prin partea inferioară a podului cu două nivele...

ONU

Am vizitat clădirea. Lăsându-ne maşina într-un garaj cu şapte nivele, prin nişte coridoare din ce în ce mai puţin sumbre (garajul fiind subteran), am ajuns la parterul clădirii ONU. Scări rulante peste tot, săli somptuoase de conferinţe, picturi murale de o simplitate şi un gust moderne, risipite ici-colo. Un Chagall în sticlă albastră, efect extraordinar. Un birou special al poştei. Coridoare interminabile, Salonul biliardului, Salonul de şah şi joc de cărţi, Sala paşilor pierduţi, unde se poate bea în linişte ceva (dar pentru care noi nu eram destul de elegant îmbrăcaţi), Sala de şedinţe a Consiliului de Securitate (masa circulară, scaunele roşii pentru cei ce nu fac parte din Consiliu). Camerele TV şi cabinele translatorilor; o porţiune, în faţă, pentru reprezentanţii de presă. Iar mai în susul amfiteatrului, un număr mare de fotolii pentru public (un dolar bucata ca să te aşezi, dacă eşti curios). Un grup de copii, neatenţi total la explicaţiile unei tinere care-i conduce cu mare seriozitate prin clădire. Dacă ne-am fi ataşat lor, aflam în schemă simplă lucrurile cele mai importante de aflat. E mare lucru să-ţi faci cineva un rezumat inteligent într-un asemenea loc. La un fel de bufet în muşama cu pătrăţele albastre, luăm câteva feliuţe de pâine cu peşte. Ieşim în grădină, privim fluviul şi clădirea, de jur-împrejur podurile pierzându-se în smogul zării. Iată şi statuia-simbol „Să schimbăm spadele în pluguri”, cadoul lui Hruşciiov pentru ONU!

La ambasadă, ne-am uitat prin colecţiile de ziare. Vânzoleală idioată la Bucureşti. Incredibil! Breban, Ivasiuc, Barbu! Despre cinematografie. Primim cafele turceşti! În nişte cupe enorme. Cu caimac din abundenţă. Luăm cheile apartamentului şi, repede, la Columbia University. Ne anunţăm sosirea. Măine conferinţa, azi

onorariul! Vizităm universitatea nouă, care este aproape gata. Suntem copleșiți. Ajungem acasă în mare viteză, duș în mare viteză, somn în mare viteză. Iar mai pe seară vom privi luminile New York-ului. E 17.35. După câteva nopți nedormite ca lumea, simt că mă dezagreg de oboseală...

28 aprilie, New York

Monstruos ca întindere, cu zone admirabile, dar și cu zone urâte. Străzi-artere adânci, cufundate între zgârie-nori. Agitația nocturnă. Omul care spărgea sticle. Vuiet continuu. Complexul Rockefeller. Fiecare *building* are câte o sculptură la intrare, un basorelief cu mitologice, sau flori. Grădina din pasajul parizian. Blocul nou cu balcoane triunghiulare și blocurile mai mici, cu doar șase etaje, acoperite până la terasa superioară cu iederă bătrână, masivă, neverosimilă. Ne-am dus aseară la Radio City Music Hall. Un film și o revistă cu câteva numere de efect și de succes (gimnastul, fluierătorul), distracție americană cu performeri. Reclame aiuritoare la tot pasul, între care, masivă, cea de la limuzinele electrice. Ne întoarcem târziu, descompuși de oboseală și de solicitare dincolo de puteri. Cină târzie – un hamburger cu verdeață și cartof copt. Acum e trecut de 10 dimineața.

Smog peste oraș și un țuit, care sper să nu fie numai în capul meu! Ca într-o fabrică cu milioane de scripeți. Claxoane. Se construiește imens. Se dărâmă din vechiturile urâte și se umple locul cu buildinguri strălucitoare...

30 aprilie, New York

La Misiunea Română, adunare pentru sărbătoarea de mâine. S-a prezentat doar Adrian, pentru relații și vești. Mă sună ca să-mi comunice premiile Uniunii Scriitorilor pe 1970. O șezătoare, aseară, pentru diplomații români, la Misiunea din New York. Ca peste tot în lume, și aici oamenii se aleg în trei categorii: proști, deștepți și timorați. De frică. Adrian – mare succes la bancuri. S-a răs sănătos. Înainte fusesem cu Mitran pe un fel de Lipscani al New York-ului. Țigănie autentică, mizerie cu lustru, miros de contrabandă, ieftinătate dubioasă la toate. Și cădea o ploaie rece. Și ne-am luat câte un

castravete murat, de poftă, de la o precupeață cu butoaiele pe trotuar. Și ni s-a făcut iar foame...

New York-ul e impecabil în ilustrate, unde nu răzbate îmbâcseala și murdăria unor zone. Din canale se ridică niște

aburi denși, ca din iad. Metroul – infernal, animație nocturnă, tineri cu un aer bleg și săraci. Cred că aici trag toți fugarii, nou-sosiții. Miroase a hoție mărunță. Pe străzi, la tot pasul, fețe marcate de mizerie și fețe ofilite de lux. Dacă vrei să tragi o concluzie, treaba se dovedește complicată. Lumea de-aici e așa cum e. Nu o poți raporta la nicio alta.

Locuim la etajul 12 într-un bloc cu numai 13 nivele. Apartamentul ni se pare grozav. Numai geamurile sunt teribil de îmbâcsite. Lumina de-abia răzbate prin mazăga seculară. Și e zgomot. De-aici, de sus, se-aude metroul, care trece pe sub stradă, de-a lungul ei. Urâtul din priveliște e dezolant. În centru, aici, rar e de văzut vreun arbore. Și New York-ul are cartiere de vile superbe, dar sunt departe de locul acesta. Le zărisem astă-toamnă, trecând în mare viteză cu mașina spre aeroport. Și multe avioane grele...

Eu simt că-mi ajunge. Nu mai pot asimila nimic. Saturație, boală a monotoniei, care vine din prea mult și din prea repede. Superficialitatea pustiește sufletul lent, clasic. Din superficial și din dezgustul propriei neputințe de a percepe o lume din care trebuie și vrei să pleci. Noi cred că vom pleca prin 5 mai...

Conversație cu Marie-France Ionesco, fiica lui Eugen Ionescu. El vine în America pentru a primi diploma de doctor honoris causa. În Washington, pentru o premieră. Se vor întoarce și ei în Europa tot în 5 mai. Seara. Poate călătorim împreună. La clase diferite însă. Marie-France spune că tatăl ei va călători drogat. Altfel n-ar suporta călătoria peste ocean.

Doamne, Dumnezeu meu, ajută-ne să trecem cu bine peste apă! Distanțele mari izvorăsc o nefericire, o distrugere, o nebunie...

1 mai

La New York e 9.25, pe când la București e trecut de 3 dimineața. Abia-abia m-am trezit după un somn chinuit. Aseară mi-a fost rău, cu vertij și cu agitație a inimii, cu pulsație a sângelui în

timpane. Dacă nu e o criză de adaptare, ce-ar putea fi, că nu-i a bună? Somnul mi-a șters întrucâtva senzația dezagreabilă. Trag storul. Jaluzele cu clinchet de fildeș. Mă joc puțin, sus-jos, apoi îl fixează la jumătate. Urâtă priveliște, de neuitat, construcții îmbâcsite, blocuri ca niște cazărmi, cu nelipsitele scări exterioare de incendiu. Totul într-o cărămidă sângerie, patinată, și scheletele metalice ale scărilor zigzagând monoton. Ciudat mi se pare că, din când în când, pe suprafața pereților de cărămidă străveche, solidă, indestructibilă, apare în culoare proaspătă câte o cărămidă neafumată. Mister? Sau curățare – efectul fiind un joc de culoare, ca să facă suportabil întregul care cere dinamită, ca să dispară? Acoperișurile, platformele, coșurile, cămăruțele de la mansardă, frânghiile de rufe și rufele întinse între blocuri, în stil italian – totul îmi imprimă o stare de dezolare și de zădărnici. Nu știu cum ajung aceste rufe după repetate expuneri la smog.

O ciudățenie: în America nu există etajul 13. Cifra este evitată în orice situație, pentru că tot americanul e superstițios. Ei numără etajele: 11, 12, 14, 15, la blocuri care au în realitate doar 14 etaje... Văd o terasă cu balustradă zidită în mici coloane convexe, hornuri de fum și antene TV, turn de apă – un rezervor pentru apă caldă, pe bază de energie solară? Ceva primitiv, în orice caz. Bine că efectul bun există. Și, tot acolo, la înălțime – arbori și arbuști – liliac, trandafiri și alte flori, o veritabilă grădină suspendată, care face frumos, deși trăind, vizibil, o stare avansată de asfixie. Cu toată duhoarea și căldura de plită încinsă ce se degajă din asfalt și din ziduri, la vară minunea asta nu va mai dura, nu va mai avea nicio șansă de supraviețuire. Foarte straniu, și la Washington, și aici, la New York, în zori se aude ciripit de păsări, asta până nu se trezește monstrul, orașul cu furnicarul circulant pe orizontală și pe verticală, terestru și aerian...

Adrian încă mai doarme. E 9.45. Timp leneș, timp încremenit...

Vizităm Guggenheim (The Solomon Guggenheim Museum). În fața unui tablou cubist bine făcut, senzație de filtru al minților. Realitatea percepută printr-un ochi de muscă...

Collection John Lefebvre, New York, 1965 (figuri, clădiri,

Gioconda însăși, strivite, strâmbate)

„Extralarge nails” (colecție particulară) – cuie mari, în mișcare, 1964

„Nervi” – artă cinetică (sârmă, bețe, plăci mișcătoare). Tabloul, ca să meargă, trebuie pus în... priză

„1053 White Dots” (tot 1964, un Joseph H. Hishorn Collection – Puncte)

„Rods ea ch a ball” (1964) – Linii, bețe... The Museum of Modern Art, New York, Elizabeth Bliss Parkinson Fund!

Halucinant. Panică subtilă în fața acestor jucării elaborate, al căror corp se deplasează lent spre suflet, care le respinge, și către minte, care le admiră; roboți, în fond, la care unii zâmbesc și trec mai departe, alții le studiază fascinați. Reacția mea a fost aproape fizică, ca-n fața unor viscere abstracte, în expansiune. Un soi de frică mărunță, din avertizare, că fiecare exponat mă spionează și mă oglindește...

Prânz la familia Coroianu. Au o fetiță dulce, iar Nana Coroianu – curată, nesofisticată. Seara cu ei în oraș cu metroul, descindem pe Broadway. Se pare că această parte frivolă și vulgară a locului este de neevitat pentru cultura noastră generală, a unora dintre noi, cel puțin. O luminăție amețitoare, cinematografe, localuri, atracții, filme de groază și filme porno. Toată noaptea, lume ahtiată care mișună, fascinată, nebună, periculoasă, agresivă. Vărsați pe trotuare, hoții și orbii, femeile ușoare și bețivii. Stopurile funcționează automat. Orice curiozitate ți se satisface, depinde de gradul în care ești dispus să te implici. Mizerii pentru toate gusturile și pentru toate rezistențele. Mergem tot timpul pe jos și înțelegem la rând și ce n-am fi fost dispuși să înțelegem. Intrăm într-un cinematograf și vedem lucruri ce nu se pot spune lesne pe hârtie. Mizeria, care există, care se practică și care se face de când lumea. Ne-am întors acasă pe la două noaptea și, obosiți, am adormit instantaneu...

2 mai, New York

Ne trezim aproape de ora prânzului. Și iată că mâine Andreiul nostru face doi ani. Ne-au mai scris Lena, V.B., Adi Fianu, Dimi, Picu. Le

vom răspunde neapărat. Odată ajunși în Europa, timp de două săptămâni vom fi complet ruși de ai noștri.

Convorbire cu doamna Perlea, sora lui Christinel, care ne-ar fi dorit la ea de joi, dar joi noi nu vom mai fi în Statele Unite. Zice: „Atunci mâine, sau marți? Am să vă fac niște icre de crap. Vă plac?”

Memento

La una dintre întâlniri, un ochelarist notând sârguincios bancurile!

— Tineri, specialiști americani în *Miorița*: De ce ungureanul împreună cu vrânceanul îl omoară pe moldovean? Este aici, oare, o problemă de naționalism?

— Un bărbat tânăr, înalt, distins, olog, stă rezemat de un zid, cu șapca întinsă spre trecători.

— Îl visez pe Andrei aprinzând chibrituri.

Demonstrații (costumate, muzicale) de 1 mai. Cai, adolescenți cu fluieri și tobe, în costume strălucitoare. Poliția

7 >

urmărind de aproape mișcarea de pe străzi, ținând sub control libertatea juvenilă dezlănțuită. Ziceau: paradă pentru loialitate națională, pentru pace...

În goană prin *Metropolitan*. Prezintă „Capodoperele secolului”. În balanță, mai grea o pană decât două mâini unite în rugăciune...

Sectorul medieval, vitralii, capelă căptușită cu lemn încrustat, Cina cea de Taină, în lemn de diferite culori, simboluri, convorbirea Sfântului cu leul, tapiserii, goblenuri, pânze uriașe, costume de curte, cărți legate în argint și broderii, vestimentație de epocă, dantele, porțelanuri, scene biblice și mitologice, mobilier sculptat, tronuri, picturi. Migăloase. Un pat cu baldachin, perdele, draperii, catifele, scrinuri. Vase orientale, o Odaie cu cariatide, scumpe urășenii, valori prăfoase, sobe de faianță, o Cameră de lucru, Căminul cu buturugi. Urme de ceară și de fructe în mireasma ce se degajă – sumar superficial selectiv, simulacru, disparent...

Dar și tacâmuri, statuete, sfinți. Un căzănel sculptat pentru adus jar. O sală a cavalerilor, turniruri, cai mascați, costumați. Arme,

halebarde, zale, armuri, instrumente de tortură, platoșe, armură de mână, modele de arcuri, obrăzare, legători de fildeș și blăniță de miel în frânghioare împletite. Arcuri cu manivelă, progres în arta de a ucide. Armuri de cai cu stea în frunte, drapele cavalești, princiare, regale. Șei, pinteni, săbii și, iată, o carte: *Tournament Book German* (Niiremburg XVI Century, în patru părți) – o carte făcută de mână, desene și scriere – arată minunat! Și iarăși arme „bogat încrustate, de mare preț, arme care au ucis la vremea lor de glorie: săbii, stilete, pistoale, pușcoace. Sub sticlă – șase corni de vânătoare, hărți în lemn și în fildeș. Cetăți în

y > >

migălos contur și descriere. Orașe, păduri, mări cu corăbii și râuri. Țărani, soldați trăgând. Vii încărcate și livezi. Scene cu cai (1759)

...

Totul văzut în trecere rapidă, într-o alergare, în criză de timp, fără nădejdea revenirii, revederii vreodată, fără întoarcere, în rectilinia vieții noastre scoase din țătâni, aproape zadarnic, fără ecou, ca din tren. Un trecut glorios și bogat, de care se ating doi nebuni, atât de diferiți în nebunia lor ei între ei, și fără soluție de prezent și de viitor, fără nădejde de supraviețuire împreună. Și fără cheag, printre lucrurile unei lumi rezistând cu ambiția ordinii și a memoriei depozitare...

Înaintând în timp, omul pare că se împlânzește, schimbându-și gustul după preocupări, ca și după aerul pe care-l respiră. Omul de interior, omul mătăsos, lunecosul, subtilul? Apare oglinda, contemplarea de sine, autocontrolul, vanitatea...

De la furtul prafului de pușcă și-al semințelor mătăsii – la ceaiul parfumat și la opiu...

Alte case, lămpi, bijuterii, portrete, pendule... Omul trăiește mai mult decât moare. Iată armura unui grăsan! Un cavaler gras! – un nonsens! Cizme înalte din piele de căprioară, cavalerii de demult stingându-și în artă instinctele brutale, eroismul și erotismul, arta conversației. Tablouri, instrumente muzicale. Figurine de ceară colorată, proporții, nuanțe. O casetă de păstrat gloanțe, împodobită ca o casetă de bijuterii. Micul pian, o mică orgă, o harpă, ceasornice,

pendule și iarăși tapiserii, scene de curte, doamne suave și durdulii ș.a.m.d.

Iar și iar, în trecere rapidă totul, în mare viteză și fără nădejdea că vom reveni vreodată. Acest *aici*, pentru noi, în acest *acum*. Nu vom reveni, nu vom revedea și recunoaște, în vreun ecou cultural, în vreo altă șansă de conversație cu

**, >*

produsele timpului care a trecut. Un punct de pornire, un fir de care să încerci să tragi și să se deșire într-o nădejde de descifrare...

Poate cu un Rafael: *Madonna and Child Enthorned with Saints*. Poate cu un Tiziano? *Venus and a Lute Player*. Poate cu un Tintoretto: *The Miracle of the Loaves and Fishes* Poate cu un Veronese: *Mars and Venus united by Love?*...

Iubim cu adevărat numai ceea ce știm, ceea ce cunoaștem temeinic. Bлага: „A cunoaște, a iubi...”

4 mai, New York

Aeroportul Kennedy. Peste o oră și cinci minute, adică la 7, ne luăm zborul. Sală de așteptare luxoasă, fotolii de scai alb, mochetă mov. Ascensoare, aer condiționat, bar, TV, muzică. Nu-mi vine să mai notez, ci să mă impregnez gratuit cu realitate, altfel decât auzind și văzând. Cu gustul cenușii în suflet, abia mă stăpânesc să nu-mi urlu anularea (la care particip forțat), strivirea, nimicnicia. El stă cu carbaxinul în palmă, gata să recurgă la beneficiile lui. El o rezolvă repede. El poate. El este altfel structurat. Cu o clipă în urmă, încă încerca să mă liniștească...

În Boeing 747. Decolăm la 7.45.8.50 – ora New York-ului. În avion e noapte. Cina s-a consumat: vin, salate, carne, plăcintă, brânzet, coniac, lichior, la alegere. S-au împărțit deja păturile ușoare și pernele minuscule, au fost trase obloanele albejucăm septic, ca idioții, să treacă timpul. Un avion aproape gol. Pe locurile libere, pasagerii s-au întins ca-n pat. Sunt trei rânduri de fotolii (3 – 4 – 3) și două clase. Am admirat de la înălțime, în largul viraj de salut, New York-ul risipit la buza oceanului. Totul îndepărtându-se, micșorându-se lin, devenind

neverosimil. Iluzia că am fost vreodată acolo se șterge. Iluzia că suntem, încă suntem, continuă. Viteza cu care ne îndepărtăm înfrumusețează, idealizând monstrul. Adrian observă ceva în ocean și exclamă ca un copil uimit: „Uite, vasele!”

Este 10.08 (noaptea). Film în culori, care nu reușește să ne distragă, să ne mute gândurile noastre disperate. Adrian își etalează casetele și casetofonul și încearcă să rețină expresii uzuale în franceză. Trece prin goluri de aer. Ne hurducă și ne provoacă un rău pasager. În patru ore vom fi la Paris. Ridicăm puțin oblonul. Dedesubt, norii sunt alburii și stelele luminoase pe cerul întunecat. Îmi simt nervii ghem în stomac și nu pot adormi. Nici nu mai încerc. Emoția se prelungește până disper de-a binelea. De somnifer nu mă ating. Am rezistență. Aș fi moleșită abia mâine, când nu mi-ar mai folosi. La sosire mi-aș dori să nu pierdem timp cu procurarea unei locuințe convenabile. De-am avea o mașină! Bani puțini, timp insuficient. La Paris va fi 7 dimineața, în vreme ce New York-ul va fi scufundat în somnul de la 1 – 2. La venirea în America, trăisem cea mai lungă zi. Acum este rândul celei mai scurte nopți.

Miezul nopții, ora New York-ului. Ridic iarăși oblonul și văd linia orizontului luminându-se. Sub stelele reci (Labiș!), aripa stângă a aeronavei. Nori fantomatici. Zburăm la 10.000 de metri. Mi se strânge inima de teamă. Mi se „sparie” gândul. „Stelele-n cer / Deasupra mărilor / Ard depărtărilor / Până ce pier”...

0.30. Scriu la lumina zorilor, căci tot timpul mă aflu zburând în întâmpinarea răsăritului. Spre est, așadar, apare ca o baltă roșie. Acolo, undeva, în adânc, soarele? Îl văzusem apunând pe la 8 seara și iată-l răsărind la 1 noaptea, în acest cer străin, când la Paris cocoșii cântă de 5 dimineața. Notez

aceste date goale, fără să pot relata senzația stranie de suspendare într-un timp cu legile bulversate de mișcarea în spațiu.

N-aș putea spune cu precizie ce oră, care mi-este proprie, trăiesc acum. Acum, aici, în punctul în care mă aflu adânc tulburată, fără să mă regăsesc. Nimic despre ora proprie firii mele, a trupului

meu. La plecare, aripa cenușie, la care mă uit și acum, fusese preț de minute bune argintiu înfocată în noaptea neagră. Popoare de nori până departe, în profunzimile rotunjite ale orizontului. A fost un moment când ceva se închegase în lumea culorilor cerului misterios. O linie subțire neagră, distinctă, contura orizontul, ca trasă cu tuș.

Ni se oferă alt rând de șervețele dezinfectante. Vin, oare, cu micul dejun? Atât de curând? Iată cafeaua! Ceasul meu conservă ora New York-ului, ora unu fix. Unu noaptea, îmi precizez. Aici, acum, deasupra oceanului, cerul e o feerie de lumină. Se vede soarele printr-o atmosferă curată, de vis, de câteva ori mai strălucitor decât oriunde altundeva. Orbitor! Nori subțiri, albi, trași ca lâna dărcită. Senin. Sus e senin. La noi e senin. Peste o oră, pe aeroport, o să-mi reglez ceasul...

Aseară eram atât de sus, că puteam observa de foarte aproape dâra de fum a unui zgârie-cer (supersonic). Dărele acestea se văd de pe pământ subțiri. De aici ele arată o consistență de flori de mucegai ce-și mișcă alene cili...

5 mai, Paris

De la Orly, cu autobuzul companiei până în Piața Invalizilor. Bucuria sosirii se vlăguiește în fața realității unor prețuri imposibile pentru noi. Hoteluri, hrană, orice, inaccesibile pentru buzunarul nostru. Avem o stare generală mai mult decât jalnică. Aflăm că Flitan e la București, așa că suntem ai nimănui. La hotel n-am îndrăznit să închiriem, să ne cazăm de capul nostru. Am lăsat doar bagajele în hol și am venit aici însoțiți de un funcționar fricos, care ne-a împins într-o sală de așteptare (sau de primire!) și s-a făcut nevăzut! Adrian se enervează văzând cu ochii lui mișcarea de abandon, lucru ce n-o să ne ducă la nimic bun. E în stare să sară la om. Încercăm să aflăm numărul de telefon al lui Eugen Simion. Poate ne dă el o sugestie. Sub presiune, Adrian e pe punctul să se hotărască s-o pornim pe jos spre București. În halul de incertitudine în care suntem, extenuați de dorul copiilor, nu mi se pare nefiresc să trecem la fapte. Simt că Roma se topește pentru vecie din vederile noastre, iar Parisul – inamic neospitalier. Pentru Roma nici n-avem banii necesari, iar viza pentru Franța este doar pentru trei zile. Obosiți, nedormiți, suntem pe punctul de a înnebuni și

chiar că arătăm ca atare după cum ne mișcăm secătuiți, ca somnambulii...

Înainte de-a-l întâlni pe Eugen Simion (11.30), ne plimbăm la Tour Eiffel (1889), prin parcul care-l înconjoară. Lac, rațe sălbatice, privighetori și turturele. Amatorii de ascensiune așteaptă liniștiți să le vină rândul. Rezist tentației.

Totuși, aici viața e mai ieftină decât în SUA. Ne lămurim că un hotel ieftin, accesibil nouă, este de o mizerie greu de suportat. Luăm câte o cafea mică la un colț cu mese pe trotuar. Raid prin cartierul ambasadei noastre. Vitrine, lume, arhitectură, vegetație, circulație.

Simion ne ajută să ne instalăm la un hotel pe rue de l'Exposition, îngustă, ticsită de automobile, cu trotuarul de-un metru lățime. La etajul 4, scară cu balustradă. Nu ne lămurim din primul moment asupra precarității confortului...

Luăm metroul, pe care-l schimbăm de două ori, ca să ajungem cu Eugen la ei acasă. Metroul parizian, mai puțin monstruos decât cel newyorkez. Unele vagoane au chiar roti de cauciuc. Eugen și Adriana lui ne oferă un prânz, gest prețios pe care-l apreciem din tot sufletul. Ei rămân la Paris până la sfârșitul lui iunie, când se încheie cursurile la Sorbona. Înțelegem că au o leafa modestă. Fiica lor, Mihaela, face școala aici și este prima în clasă și are un accent foarte bun.

Ne întoarcem storși de oboseală, aproape adormiți, pe la patru după-masă. Ne odihnim în paturile schimbate în pripă în niște cearșafuri uzate, aspre, îngălbenite. Adormim instantaneu. Până seara la 10.30, dispărem de pe radar.

Apoi ieșim în oraș, luăm o friptură cu vin roșu și brânză la sfârșit. Repetăm plimbarea la Turn și după o jumătate de ceas revenim și ne reluăm somnul.

6 mai, Paris

La opt dimineața, Adrian se înființează la ambasadă pentru o prelungire de viză. Nici după ce ne-am mai venit în fire nu revenim asupra hotărârii de a ne limita doar la Paris. Roma, altă dată, cine știe când! Acum n-am avea mijloace. Ambasada e pe aceeași stradă cu hotelul nostru mizer. Este ora 10 și sunt tot singură, privind pe

fereastră. Mi se face foame. Ziua e limpede. De pe o stradă laterală, circulată, se filtrează zgomotul. Trecătorii, volubili, acesta este naturelul lor aici. Mulți castani grei de floare roșie și albă. E vremea scuturării florilor. Și foarte multe păsări înnebunite, îmbătate de soare, cântă. Tei cu frunză lucioasă. Parcuri cu alei prăfoase, ca pe la noi...

N-am pomenit indivizi mai prudenți ca românii noștri de la ambasadă! De o grotescă lipsă de amabilitate. Nu s-ar aventura nici cu vorba, nici cu fapta. Nu ți-ar da o mână de ajutor, o sugestie, o îndrumare. Riști să ți se pară Parisul antipatic din pricina alor tăi!

Mic dejun, la ora 10.30, în holul hotelului. Apoi ieșim în oraș. Podul d'Iena. Sena mă emoționează. Nimic nu e

ca-n ilustrate, dar e cu adevărat măreț. Lăsăm pașapoartele la ambasadă pentru viză. Apoi la consulat, primim asigurări că da, o vom primi. Solicităm pentru 10 – 15 zile, cu toate că știm clar că n-avem cu ce s-o ducem atât de mult. Dar să fie, acolo! Nimeni nu se înghesuie să ne ofere o centimă sau vreo facilitate. Nici măcar sfaturi, sugestii, întâlniri cu români...

Prânz la un mic restaurant chinezesc. Luăm *lobsters* și bere nemțească. Puțin și bun. Adrian își suplimentează cu un *beef*. La plată, francii nu ne-au ajuns. Am vrut să achităm în dolari, dar nu s-a putut. Rămân să-mi beau cafeaua, în vreme ce el merge să schimbe la o bancă din apropiere. Sorb dintr-o ceașcă modestă cu desen banal. Felinare de pânză se mișcă imperceptibil. Noaptea, ele creează o atmosferă specială, odihnitoare. Acum însă li se observă lustrul și murdăria. Ghirlande de stegulețe leagă arborii între ei pe Avenue Bosquet. Adrian întârzie. În primăvara asta se poartă pantalonul scurt, cu curea lată de piele și cataramă metalică masivă. Clienții acestui mic local sunt primiți de o franțuzoaică dulce, amabilă, cu numai un maiou șic pe ea. E atrăgătoare. Văd efectul plăcut asupra celor care intră. La fel de practicat este și *midi*-ul, strâns pe trupurile osoase. Țesături moi în culori sobre. Franțuzoaicele nu surâd tot timpul, ca americancele. Ele au o melancolie subtilă, sunt fiicele nostalgiei. Bătrânul continent e saturat, e sobru, e dincolo de clipa prezentă, cultivă reveria, ironia,

indiferența de efect, distanța. Nu vrea să demonstreze nimic.

În sfârșit, se întoarce. Îmi comunică o scădere a cursului dolarului. Dacă ar schimba astăzi o sută de dolari, ar pierde dintr-un foc 50 de franci. Își numără gălăgios mărunțișul, plătește, plecăm.

La 14.45 – cu Eugen la Ministerul de Externe, în chestiunea vizei. Trimitem vești acasă. Ținta următoare – Cartierul Latin. Privim de foarte departe mormântul lui Napoleon, Domul Invalizilor, Podul Alexandru III și palatele din zonă. Totul din mers, în grabă, de la distanță...

7 mai, Paris

Ieri am vizitat Sorbona. Hoinărim preț de două ore. Popas la cafenea în Cartierul Latin. Biserica Saint-Germain-des-Prés. Bulevarde somptuoase și străduțe cu aer intim, ticsite de mașini parcate. Cumpărăm de pe tarabele stradale câteva albume de artă, cu preț redus. Am umblat iarăși până la epuizare, până la desfacerea oaselor și până la aprinderea tălpilor. Ca să ajungem la una dintre filialele Sorbonei, am mai călcat Parisul preț de o jumătate de oră. Aici ne-au surprins mizeria, gunoiul! În jurul automatelor de cafea și gustări, aruncate pe jos, sute de pahare din hârtie luate de vânt și cocoloașe. Afișe, mucuri. Peste mozaicul alb, praful și gunoaiele aveau consistența unui noroi subțire. În plus, gălăgie. Pe ferestrele înalte, mângăleli, lozinci, afișe, proteste. Ni se spune că aici învață cei mai revoluționari studenți! Nu reușesc să fixez > >

termenul în realitatea lui...

Destul de mulți interesați de studiul limbii române. Eugen Simion ne asigură că cele mai bune studente sunt două măicuțe, călugărițe.

Mică reuniune. Se pune muzică populară, se citesc poezii în română și în franceză. Ne dăm obolul – participarea noastră la întâlnirea de-aici, în cercul de româniști, cu Țepeneag și cu Mona. I-am dat Monei, să ni le ducă cu trenul, cincisprezece dintre albumele cumpărate aici. Seara se încheie cu o limonadă, un sandviș și o plimbare cu mașina.

Astăzi ne scoatem pașapoartele de la viză. Dacă ne ține

buzunarul, putem rămâne la Paris până în 15 mai...

Îmi place o curea de piele lată, cu cataramă, și-l rog să mi-o cumpere. I se pare deplasată cererea mea. Se înfurie și ca pedeapsă mă abandonează în mijlocul Parisului. M-am pomenit singură, speriată că nu știu să mă întorc la hotel.

Ce era de făcut decât să caut cu ochii vârful Turnului Eiffel și s-o iau la pas de-a lungul Senei, și să ajung în zona hotelului... Dar era mult de mers, și eu dezolată că s-a îndurat să mă sperie în chipul cel mai nemernic. El parcă intrase în pământ. Pentru că îi cerusem un lucru de nimic, scump doar pentru că eram mai strâmtorați... Și când, după ce urmând cursul Senei către centru, aproape că am ajuns în zona Turnului, el îmi apare cumva din față, râzând ca un elefant. Mă urmărise ce fac, cum mă descurc! M-am descurcat onorabil. De la o tarabă colorată de pe trotuar, îmi cumpără (fără să mi-o mai doresc) cureaua cu pricina și mi-o înghesuie în poșetă. Mutismul meu după această dovadă de sadism îl înfurie. Mă toacă mărunț. Fie! revenind la hotel, încerc să citesc, încerc să dorm, fără să pot. Așa m-au prins zorii. Emoția plecării, mai arzătoare ca oricând! Suntem de-atâtea luni pe drumul ăsta complicat, departe de casă, și nu mi-a fost, și nu ne-a fost deloc ușor. >

13 mai, Paris Reformulez povestea în context.

Azi plecăm spre București. Diseară, la 8.30, aterizăm pe Otopeni. Telegramă am trimis de-acum două zile: „Sosim din Paris joi Tarom”. Aseară, cu Eugen și cu Adriana la un mic restaurant chinezesc. Încercăm langustine. Apoi, la Cluny, câte o înghețată mică. Spre miezul nopții, de la o tarabă veselă de pe trotuar, Adrian îmi cumpăraseră o curea de piele cu cataramă metalică masivă. I se pare că mă răsfăț, dar acest obiect, pe care nici nu știu de ce mi l-am dorit atât de insistent, m-a costat prea mult și cred că nici nu-l voi purta vreodată. M-a costat spaima de a fi abandonată în mijlocul Parisului vreme de o oră, ca să mă învăț minte să nu-l mai pun la cheltuială. Cum a decurs lecția? Pur și simplu a dispărut de lângă mine, s-a ascuns și m-a urmărit de la distanță cum mă descurc. Am rămas un timp locului, stupefiată că se-ndură să-mi facă așa ceva. L-am așteptat să reapară, să

se-ntoarcă. M-am uitat o vreme de jur-împrejur, până am înțeles că-și face jocul lui preferat, să mă chinuie, că spaima mea îl bine dispune, îl face să se simtă puternic, îl distrează. Eram destul de departe pe firul Senei. Am reperat în zare Turnul Eiffel, în zona căruia era hotelul și era ambasada. Urmând cursul Senei, într-o oră puteam ajunge pe jos la Turn. Aceasta era soluția, ieșirea cu bine dintr-o situație tâmpită creată din sadismul lui. Am avut resurse încă o dată să mă mai mir, să mă mai surprindă tratamentul, să nu intru în panică, ci doar într-un dezgust mereu înnoit. Omul nu mai merita vreodată încrederea mea și mutismul la relele tratamente e singura mea putere, să nu mă dezagreg, să nu mi se ardă filamentele. Mersul pe jos mi-a imprimat o cadență pentru rememorarea unor momente similare din existența noastră într-un împreună trucat de ani. Va fi util să-mi amintesc și mica încăierare din apartamentul nostru din Iowa City, când mi-a frecat de peretele grunjos podul palmei și mi s-au luat pielea și carnea până la os... Ceva îl mistuie și-l înțeleg atât de bine. Rămâne de scris cândva despre drama noastră intens întreținută de împliniri...

Revine și pleacă iar.

Timpul parcă a încremenit. De nervi, mi se năzare că franțuzoaicele au picioare oribile. Că sunt prost îmbrăcate. Cele elegante sunt de vârsta a treia... încântătoare cafenelele cu măsuțele pe trotuar. Francezii nu-i plac pe americani! Dar stewardesele americane sunt parcă ireale, diafane, alese dintre frumoase, în uniforme lor impecabile, cu coafurile lor, cu solitudinea și cu surâsul lor inuman...

Vizităm într-o alergare Muzeul de Artă Națională, Muzeul de Artă Modernă, Luvrul (o aripă, două), Atelierul lui Brâncuși, câteva biserici, catedrala Notredame. Sena e spectaculoasă, cu podurile, cu statuile. Arcul de Triumf, Cartierul Latin, Saint-Germain, parcurile... Tineri se sărută în plină stradă, în metrou, oriunde simt nevoia să se sărute, și o fac firesc. Hippy cerșind și cântând dulce și infinit de trist. Librăriile sunt de vis. Un rai al cărților pentru copii. Mai frumoase decât în America.

La 12.45 așteptăm o mașină de la ambasadă care să ne transporte la aeroport. Multe, din nou prea multe bagaje. Decolarea pe la 15. Un amestec de teamă, fericire și regret. La București, ai noștri sunt în febra pregătirilor. Câți se vor mobiliza și cine? Va fi seară, va fi seară, vom zăbovi la vamă, și pe urmă unii în brațele altora, într-un aproape bolnav leșin al atât de doritei revederi. Mai departe nu mă mai pot gândi decât în termeni și în reprezentări vagi, ideale, indefinibile...

Se întoarce Adrian cu încă vreo câteva atenții pentru prieteni. Spune și el ce simt eu, „începe să-mi fie frică”. „Ce fel de frică?” îl întreb. „O frică mai mare decât am trăit vreodată”. Sper să ne ajute Dumnezeu! În acest 13 mai, când se împlinesc nouă ani și șapte luni de când ne-am căsătorit...

E cald, cer limpede. Aștept în holul micului hotel d'Alma, unde am ocupat camera 21, la etajul 4. Foarte modestă, foarte ieftină, dar ce contează? Suntem pe drumul de întoarcere. Parisul rămâne formidabil, cu ea sau fără ea. Față de nebunia și de straniețea americană, aici viața e suportabilă, e omenească, firească. Și *acasa* noastră este parcă după colțul oricărei străzi.

Mașina sosește la 1.00. El mai bea o limonadă, dintr-o

sete/deshidratare pe fond nervos. Îmi aduce un flacon mare de parfum de lăcrămioare. Acum, în ultimul moment. Mi l-am dorit și mi-l refuzase. Poate cu ultimii bani, care trebuiau cheltuiți, ca să nu rămână cu ei în buzunar. Flacon cu atomizor, ehei! Oricum, apreciez gestul. Va fi parfumul meu. Cu mireasmă de lăcrămioare voi reveni în brațele celor dragi mie...

Poezii n-am mai scris de mult. Poate pentru că nimic nu e definitiv încheiat, nici încheiat sau părăsit, sau pierdut, sau regăsit...

La 13.40 suntem pe Le Bourget. Și plecarea – peste un ceas și jumătate. Ne arde sufletul. Nimeni și nimic nu-mi captează atenția. Bing-banguri anunță suav decolări și sosiri. Bun venit, drum bun și cer norocos tuturor și nouă! Cântare, bagaje, scurgere de lume, degajare civilizată. Nimeni nu-și iese dintr-un firesc ce nouă ne scapă. Pentru că nu l-am practicat. Sigur că ne păstrăm un aer provincial, despre care

nu aducem vorba. O schimbare, totuși, și la noi. Le Bourget ni se pare mai mic decât astă-toamnă. Dulce, cochet, franțuzesc. Totdeauna mi-a plăcut viața în spații mai mici. Nu e o revelație care să se contrazică în termeni. Adrian vizează biletele. Mă uit lung după copiii altora. Mă uit după toți copiii. Calmul meu aparent! Agitația lui la vedere, acaparantă, perturbatoare. Oftează des, nu-i ajunge aerul! Revine, încarcă bagajele pe căruț, merge să le cântărească. Îi sugerez să păstreze cât mai mult bagaj de mână. Refuză... Și iarăși mi se năzare că franțuzoaicele au picioare oribile.

Mai bine leșin de foame decât să mi se facă rău în avion. Tensiune insuportabilă. Și este abia ora două...

Luna fixează măști acelor ce ies ușori și verzi din rând.

Ei, pe lumină și pe sunet.

Degetul lor sfioși punând...

Dacă tot ce-am scris și-ai scris Nu sunt chinuri de departe, Pleacă moartea mea în vis ia să cheme altă moarte...

Esențial, dintr-o agendă bucureșteană (mai 1971-octombrie 1972)

Joi, 13 mai, București

La 8.30 seara, pe Otopeni, emoție dureroasă, de nestăvilit. Amurg. În avion bat gongurile unui tango pe care-l resimt penibil. Bagajele vin relativ repede. Copiii noștri trec printre picioarele vameșilor. Vin într-un elan către noi, după ce le-am fost arătați de către adulții noștri, care nu au voie să treacă nicio clipă mai devreme, într-un impuls care li se distinge în privirile rotunjite de emoție. Cei mici sunt derutați, nerealizând că așteptarea se încheie pentru toți, aici, acum. Ioana se trezește rostind într-un mare gol: „Bine ați venit, scumpii mei! Nu-i așa că n-o să mai plecați niciodată în America?” Iar Andreiul, în interese restrâns, aplicat: „Bine ați venit! Ați venit cu *aviionul T* și după câteva momente: „Sărut-mâna, mămico!” Plângem și eu și Adrian când le simțim trupușoarele fragede la piept. Sunt calzi și dragi, și ai noștri, unici pentru totdeauna. Copiii aceștia ar fi meritat să ne fi iubit și noi, până la capăt. N-a fost să fie. Undeva, în plan îndepărtat, asistând la scenă, Viorica și Vasile, Paul și Irina, mama, Costică, domnul Gunesch,

Dragoș, domnul Cerna Rădulescu, Romulus Balaban, Geta, Betranii, Floarea Ispas, tanti Tina...

Luni, 17 mai

Mama, la 55 de ani. Bem vin de corcodușe făcut în casă, producția Gunesch 1967. Duc niște haine la curățat. La coafor, revedere cu fetele, povești. La Scala mă intersectez cu Anghel, cu Ilie Purcaru. Ilie își duce cu grație fetița în brațe. Nerăbdători să-l revadă pe Adrian. Amabilități. Gânduri, planuri pentru amenajarea casei. Încetul cu încetul, trebuie scoasă la liman.

Alaltăieri, seară cu familia Preda la Pescăruș. Calzi, confesivi, bucuroși de compania noastră. Evidentă bunăvoința unora ca Adrian să reușească. Îi duc casierei de la Uniune medicamentele. Revăd prieteni. Interesantă reacția fiecăruia. Ștefan Stoian e tainic, Florica Mitroi, rece, nervoasă. Deșliu prudent, ceremonios, grăbit. Zincă, meticulos. Ce s-o mai fi întâmplat în lipsă, pentru că simt în atmosferă ca o apăsare rău prevestitoare. Curiozitate, dar și suspiciune. Deși nu-mi cade bine aerul nefiresc al unora, îi urmăresc cu atenție. Mănel mi se pare împietrit în sine. Valentina va naște prin octombrie. Mă sună Florența-gură slobodă, se bucură sincer că ne-am întors. Va trebui să fac câteva vizite de curtoazie și câteva de suflet. Anca, în primul rând. La edituri. Aud că am concurat și eu la Premiul Uniunii pe 1970. Pun la o cutie poștală scrisorile lui Eugen Simion.

1 iunie

Casa în reparație. Măine, ziua Ioanei. Trebuie plătiți patru mii de lei pentru pachetele cu vechituri expediate de noi din Washington. Cumpăr câteva lucruri pentru copii. Pregătiri pentru mare. Revenirea la matcă. Îmi voi lua cu mine mașina de scris. Mi-e dor să lucrez. Mama și domnul Gunesch se duc în Basarabia, la rudele noastre de-acolo, de la Reni. Apoi la Sibiu, la rudele săsești. Aștept marea ca pe un miracol, ca pe o regăsire de sine, ca pe o însănătoșire. Patru sticle de șampanie pentru musafirii adulți ai micuței noastre sărbătorite, două tortulețe și pahare speciale. Ideea lui Adrian să facem două mese, una pentru rude și alta pentru prieteni, mâine și poimâine. Facem, fiecare, câte un împrumut de trei mii de lei la Fond. Acolo avem ceva

datorii, eu aproape patruzeci de mii, Adrian o sută de mii. E cam mult!

25 iunie

Transcriu sumarul la *Cărticică de trei ani*. 62 de titluri, 25 de pagini. Predat.

Luni, 28 iunie

Poimăine plec cu copiii la mare. Cumpărături, bagaje, casa încă nu e pusă la punct. Plutește peste toate o confuzie pe care aş vrea s-o înţeleg şi s-o sting. Premiul comun pentru *Hap şi Pap* – text Adrian cu ilustraţia mea –, la care am adăugat mare parte din împrumuturi, s-a dus pe o canapea şi două fotolii, adică 20.000 de lei. Bârlogul leului se profilează la orizont. Măine planific o vizită la Anca la spital. Pe urmă adus Anca la noi, să-i dăruim cărţile apărute între timp: *Viaţa de excepţii* şi *Cărticică de doi ani*. Vizită la Cartea Românească, *Sala nervilor*, un titlu inspirat pentru sonetele mele. La mare voi fi sacul lor cu poveşti. Singură cu prichindeii, visul meu preţios...

4 iulie, Mangalia Nord

„Ceea ce vedem se găseşte demult îndărătul ochilor noştri”, „Fiecare vede cu ochelarii lui”, „E un blestem pentru regi să fie sluiţi de supuşi ce iau o toană drept poruncă”, „Pentru a urca de unde nu cobori”, „Excesul de linguşire e un fel de insultă”, „Unde-s frâie aurite, sunt şi iepe-mbătrânite”, „Sosul prea picant unge peştele stricat” ...

Casa fiind foarte grea, doi copii mici, spaţiu pe trei nivele – subsol, parter şi etaj –, aranjamentele se fac peste capul meu şi în spatele meu. Eliminarea mea sistematică mă demoralizează. Să văd, să fiu atentă, să am mare grijă! Căci este vorba despre urzeli cu aparenţă binevoitoare. Mă pot pierde, mă pot distruge lent. În casă, atmosfera se încarcă, stres permanent. Sufletul meu se sperie de fantomele geloase care uneltesc. Capul răutăţilor, Costică Păunescu, care-şi pune intenţiile în aplicare. Să-mi umple casa cu rude numai de la Barca. Rolul meu în casă nu contează. Simt pericolul, care începe să mă sugrume. Discernământul lui Adrian e cel mai uşor de tocit cu linguşiri. Iubirea copiilor – argument fragil. Aflu de la V.B. că socrul meu macină în jurul meu vorbe urâte, calomnii. Garderoba mea modestă i se pare un lux. A dedus el că dacă Andrei nu are ochi albaştri, ca soră-sa, nu e

copilul lui Adrian! Faptul că n-am slujbă – că *îi toc banii, îl ruinez pe fiu-său*. Că *nu produc* nimic! Că-i dau doar mamei mele din hainele mele...

13 august

Calomniere rapidă, tenace, pricepută. Realizez că am în casă, în coastă, un judecător ostil, periculos, pervers, pus pe distrugeri mari. Aflu tot prin V.B. și alte lucruri, pe care ea mi le dezvăluie din ce în ce mai îngrijorată. Costică s-ar fi lăudat că nu se lasă până nu ne desparte. Că e în stare de orice pentru fiul său. Că ce dacă avem copii! Are cine să-i crească. Viața merge înainte. În viziunea părintelui său, Adrian ar trebui să-și ia o nevastă pe măsura poziției lui actuale. Uită că, atunci când ne căsătoream noi, dumnealui era prin pușcării. Ce idealuri ne-au apropiat și cum a fost viața noastră în acei ani. Fiecare a venit din sărăcie. Când

y

s-a întors „de la studii”, în '64, noi aveam trei ani împreună. Ai noștri ne-au ajutat cu masă și casă în Drumul Găzarului și au făcut-o din tot sufletul, chit că ginerele nu cred că era pe gustul lor. Acum, în libertate, reabilitat și cu viziunea asupra scării valorilor modificată (adaptată), revenindu-și material și moral, își schimbă perspectiva și-și vede fiul săltând în preferințe până la a mă disloca și înlocui cu „o fată de ministru”, cel puțin, care să-l propulseze în sferele înalte ale lumii noastre politice. Recunosc că nu mi-aș fi închipuit că gândește astfel. Mi se răcește inima de ce pune la cale acum, când căsnicia noastră face zece ani în septembrie. Adrian, oricât este de dificil de trăit în preajma lui și prin oricâte crize am fi trecut împreună, tocmai promite să ne sărbătorim cu fast cei zece ani de la întemeiere... Poate fi sărbătorirea dinaintea suprimării, paravanul ideal.

Migrenă chinuitoare. Invitați aseară la o masă de pește la Silvia Popovici și Maxim Berghianu, la vilă. În toată amabilitatea și belșugul în care ne-au copleșit, am simțit câteva unde de sarcasm. Poate că mi s-a părut, poate că nu. Andrei somnoroși. Duc copiii acasă, unde până la 2 noaptea extermin țânțari. Apoi, dimineată apăsător de caldă și calmă. Fierb cafeaua, o torn încet în ceașcă, lângă care așez pastila de calciu,

vitaminele și aspirina. Ioana spune poezioare. Se distrează schimbând ordinea versurilor. S-a trezit și Parizache (Andrei). Ioana îl ia în primire, îl alungă de lângă mine, ca să se instaleze ea în culcuș. Mi-a declarat ieri pe când fratele dormea: „Când doarme, îl iubesc foarte mult. Uite ce căpuș și ce urechiuși are!” L-am tuns. A plâns, i-a fost frică! Acum își tot mângâie periuța de pe ceafă. Așa, tuns, pare mai grăsuț. Orice i-aș face lui și orice i-aș spune, Ioana vrea să-i spun și să-i fac și ei, separat.

Pentru perioada Vălenii de Munte – lenjerie de pat, lenjeria copiilor, tricot mohair. Lena are mașină de cusut...

18 august

O noapte copiii la bunici, înainte de plecarea bătrânilor în Basarabia, la Reni. Popas la unchiul Costică Curdoglu, la Galați. Apoi cu Racheta pe Dunăre, până la Ismail și Reni.

Am la dispoziție trei ceasuri pentru târguieli și alte probleme curente. La sfârșitul săptămânii vom fi în brațele Lenei, la Văleni, conform sugestiei pe care ne-a făcut-o, la noi acasă fiind tot mai complicat de trăit. Casă, imensă, s-a dovedit a avea tot felul de hibe. Nu cred că-mi place. Are ceva otrăvit în ea. Nu-mi îmbracă sufletul. Sufletul meu o respinge, parcă rău prevestitoare și purtătoare de duh rău. Nu mă pot lipi de mai nimic. Am fost de acord să ne mutăm în ea, la rezezeală, înainte de plecarea noastră în Statele Unite. Pentru că are curte, unde copiii să fie la adăpost, să se joace în aer liber...

Astă-seară, întâlnire la Capșa cu familia Simion, revenită de la Paris. Breban e în continuare în Franța, cu o bursă de două luni. Se vorbește că Ivasiuc va lua conducerea *României literare*, dar nu e sigur. Vizibil iritat, Bănulescu primește felicitări pentru numerele de vară ale *Luceafărului*, tocmai când el a fost într-un concediu prelungit. „Betranul” Șova are o fetiță. Trebuia să se nască prin octombrie, dar uite că s-a grăbit. Au botezat-o Anamaria.

Marea le-a priit copiilor, dar și mie. Anturajul, televizorul, călătoria la Tulcea, prietenia doamnei Dorina (Rădulescu), alintul matern atât de prompt răsplătit, Lena, Mitică, o replică făcând înconjurul lumii: „Tu, de când ai îmbătrânit, te-ai făcut mai obraznică!”

(Lăncrănjan) Apoi solarul, colecțiile noastre de pietre, pietricele și scoici. Digul, plaja sistematic furată de hulă. Pescuitul, guvizii, familia Boureanu, distinsă, și o plajă în sălbăticie, la 2 Mai.

19 august

Andrei face febră, vomită, îl „doale bulicu!”. În fine, doarme, după o frecție cu alcool aplicată bătrânește de bunica pe tot corpul și în cap. Bătrânii sunt pe drum spre Reni, cu bagajele lor minuscule de oameni chibzuți. Se întorc peste o lună, poate mai puțin. Andrei trebuie dus la doctor. Suntem, așadar, la bunici, și aștept să se trezească Andrei. Ioana mă pisează să-i lăcuiesc unghiile și i le fac, până la urmă. Merge în vecini să și le arate. Tic-tacul ceasului cu cuc și difuzorul în surdină. Trec camioane. Răsfoiesc în condica de rețete culinare și leacuri, totodată agendă telefonică, a mamei. Îmi transcriu câteva. „Mesteacănul dă un ceai bun pentru reumatism și rinichi! Cura de drojdie de bere, zilnic, proaspătă, 21 de zile – bună pentru funcția ficatului și pentru stomac. Vitaminizant, mineralizam! Pentru călcâie aspre – 42 (!) grame vaselină, 6 grame salicilat. Pentru sinuzită, Vogan. Pentru piatră la rinichi, Gotalitin, trei flacoane pe an...” Fac o listă de lucruri care-mi lipsesc în gospodărie. La urmă număr cincizeci și nouă. Calendar intim pentru septembrie-octombrie, 4 – 13 – 21...

22 august-11 septembrie, Vălenii de Munte

Cu Lena și Mitică, Ioana și Andrei. Citit masiv manuscrise MRP. Lena e pusă pe fapte mari. Pare hotărâtă să lumineze locul și situația. Ceva pare să o mâne în lupta asta. Se grăbește. S-a cam saturat. Dar avem de-a face cu un labirint și foarte mult steril. Are, și ni-l pune la dispoziție, un exemplar dactilografiat pe foiță fragilă, cam ferfenițit și cu pagini încurcate, din *Jurnalul unui cobai*. Înțeleg că ar mai fi câteva, puține, date în păstrare, în siguranță, pe la prieteni de încredere. Ar fi bine să-i fac câteva copii, dar pare descurajată, spune că nu-l va putea publica în țară decât fragmentar, i prin reviste, într-o selecție cu ciuntituri. Până la urmă amână, renunță și îl pune deoparte, la locul unde-l ținuse ascuns...

În 12 – 13 ne serbăm deceniul de căsnicie, acasă la noi. Aducem de la Văleni aproape toate preparatele, fructele și prăjiturile. În 15

septembrie, Mitică *școlar* în Văleni. Lena îl strunește, lăcrimând...

15 septembrie, București

Mutăm mobile, aranjăm odăile de sus. Dintr-o ceartă, Adrian îmi sparge, trântindu-le de podea, un teanc de farfurii bune, foarte dragi mie. Ducă-se! Socrul meu Costică, în schimb, plânge după ele. Greu de spus cu exactitate de ce! Îi intră un ciob în călcâi. I-l scot încet cu ajutorul unui ac, i-l extrag cu o forfecuță. Recunoaște că am mână ușoară.

Cu doamna Dorina în Obor. Ioana își strivește în ușă două degețele. Fac iarăși o criză de fiere. Paul Finescu își ia examenul de Stat. A ieșit doctor, și prima lui rețetă mie mi-o prescrie. E un moment mare pentru el. Până cumpărăm paturi pentru copii, dorm cu ei pe o saltea mare în camera perete în perete cu terasa acoperită. Casă, făcută bucăți, începe să se așeze la loc. Holul – gata, cu perdele și covor, dar fără lămpi. Mai fac o listă de lucruri necesare în bucătărie. Mă opresc la paisprezece. Transcriu câteva rețete de murături și de zacuscă...

Joc cu Daniela Crăsnaru, la Policlinica 10:

Eu: *Am fost la Văleni și mirosul de mere* Ea: *Mă-nvăluie tandru. Și timpul mă cere* Eu: *Și ce dacă, totuși, pe scena livezii* Ea: *Se-nvolbură-n aer lumina și iezii...*

3 octombrie, Văleni

Miron ar fi împlinit ieri 60 de ani. Ne-am adunat la Văleni câțiva prieteni. Nu ne obișnuim cu absența lui. Copii, școlari ni s-au alăturat la ceremonia de la cimitir. S-a recitat din MRP. Din partea lui Adrian am adus fotografii și numărul omagial. Casa e minunată, livada verde, amintirea lui impregnată în lucruri. Și vocea, și sclipirea ochilor negri, cu reflexe de nebunie...

Mergem în picioarele goale prin iarba doar puțin asprită de seceta toamnei. Copiii se-ascund prin livadă, se joacă tot timpul, și noi trebuie să-i recuperăm. Nucii au fost scuturați prin bătaie cu prăjinile. Prin foietul rigid și adânc de pe jos, mai găsim nuci rătăcite. Tristețe și liniște într-atâta frumusețe. Copiii, doar, se lansează în stridențe nevinovate, pe care nimeni nu le reprimă...

Ne-am trezit foarte devreme, am dat drumul la gaz să facem cald

peste tot, să ni se ducă înfrigurarea, să ne dezmořim. Copiii mei se ceartă pe jucării. Grămezi de hăinuțe pe două scaune pliante. Și sârma de rufe e plină tot cu de-ale lor. Pe masa de aluminiu, mașina mea de scris. Cred că voi aduce din cămăruța din pod masa de lemn cu sertar, pentru că asta are o vibrație, o rezonanță neplăcută când lucrez. Am să aștern și o bucată de molton, ca să pot lucra și noaptea. Nu mi-am adus nimic de împletit. Numai copiii și mașina de scris, ca să mă concentrez într-o direcție. Tin un regim pentru întreținerea ficatului. Efort zadarnic, pentru că răul revine, greșos și trudnic...

Copiii au răcit, sunt mucoși. Mitică râde de ei și le spune că „behăie”. îi place expresia. Febră de noapte, aspirină, frecție, Tusomag. Andrei mi se pare mult prea mic pentru cât de serios se joacă. Încă mai confundă culorile. Insistă însă până le recunoaște corect. Ioana se ambiționează pe castele din cărți de joc. Se-aud înfundat bușituri și voci din odaia unde dorm Mitică și Radu (Mihăileanu). Ne povestea Lena aseară un dialog cu Mitică. „Mitică, de ce mă iubești? De fapt, tu pe cine iubești? Păi eu îl iubesc pe tata!” Scurt, cinstit, fără menajamente...

Andrei desenează sori cu raze și încă ceva care seamănă

cu niște amoebe. Ioana a evoluat. Ea desenează un copil cu baloane. În fundal, o casă cu alee presărată cu pietre și o fântână. Peisagistă, amănunțistă!

Duminică 10 octombrie, tot Văleni

Lena, plecată de vineri seara la București și Snagov. A vorbit cu Adrian sâmbătă dimineața, puțin înainte de plecarea lui cu mașina lui Picu spre Văleni. Au ajuns după-masă, când noi dormeam. Tanti Zica vine uimită-fericită să ne trezească. Ieșim în curte. S-au adus provizii. Și parizer pentru Parizache. Ne povestește faza în care se află reparațiile la casă. Zidari iarăși. Urâtul la loc. Toată strălucirea din 13 septembrie s-a risipit. Au fost întoarse dulapurile din perete cu fața spre culoar, pentru a se lumina și lărgi pereții a doua încăperi. Au fost refăcute odăițele de la subsol. Se montează o fereastră la dormitorul de la etaj, până acum orb, între baia de la stradă și terasa dinspre spatele

curții. Cam astea-s noutățile cu casa. Ne arată ediția Bacovia și fotografiile din 3 octombrie, ultimul număr din *Luceafărul* și ciorna discursului său de la Uniune, pentru care spune că a fost aplaudat și îmbrățișat. Până a înserat, ne-am jucat cu mingea, mai doborând câteva nuci rămase la înălțime. Ceva mai târziu, și-au făcut apariția

Sorestii și Bănulestii...

>

13 octombrie, Văleni

Mi-am făcut niște investigații și analize. Nu am nimic la ficat. Am fierea leneșă. De la asta migrenele cu greață. În schimb, sensibil deplasat rinichiul drept, cum și Anca îmi semnalase că a văzut când m-a deschis cu ani în urmă, la nașteri. Deplasare în timpul sarcinilor mele grandioase, desăvârșită însă în eforturile în asalt pe care le-am tot făcut prostește, și continui să mă distrug și nu mă potolesc. Ce-mi trebuie mie să deplasez și să împing mobile prin casă, să car covoare pe umăr și să le bat? Cine m-a văzut la ce mă înham nu m-a cruțat la calificative. Culmea nebuniei e când ridic)

pe bară covoarele ude, pline de apă. Purtatul copiilor în brațe e doar floare la ureche. Remediu ar fi să suprim eforturile prea mari, o centură elastică și ceaiuri de buruieni.

Îi cunosc aici pe Nușa și pe Val Sârbu. Facem o excursie la Ciuta. Buzăul, verde, cu albia mutată de inundațiile care au desființat și șoseaua pe o porțiune. S-a tăiat alta, care nu e încă terminată. Un cimitir agățat pe-o pantă, cu bisericuță cu tot și cu pietrăria unde se confecționează cruci. Straniu, în plină duminică, un tractor tot suie și coboară panta noului traseu. Dintr-o căsulie răzlesc refrane din *Vagabondul*. Filmul. Pe drum, cotcodăceală de găini speriate...

Se luminează. Un tren se îndepărtează pufăind. Îmi amintesc de excursiile noastre din septembrie, tot pe aceleași dealuri. Mâncasem nuci verzi curățate cu un cuțitaș priceput și culesesem imortele în buchete roz și coarnă. Andrei strivise în buzunarul fâșului său alb imaculat o prună zemoasă. Își umpluse glugile cu coarnă roșie, crudă încă, acră, de nemâncat. Doar de plăcerea culorii lor aprinse și în speranța că vom face un ceai acrișor. Și magiun pentru pișcoturi cu

vanilie. Ziceam să facem dulceață, dar am abandonat proiectul. Am cules pojarăniță și pătlagină și le-am pus la uscat, strânse în „păpușele”. Acum culegem cu grijă măceșe, le curățăm de semințele păroase și facem un fel de poame bune la gust. Tanti Zica așază merele în lăzi, un rând de ziare, un rând de mere. Pune gogoșari cu rozete de morcovi, cu hrean și cu țelină verde, în borcane, pentru iarnă. Arată splendid. Eu exersează cu alte murături în saramură și oțet.

S-a luminat de-a binelea. Sting becul. Ioana visează că trimite bezele. Andrei spune-n somn: „De ce nu-mi dai...” Doarme cu mânuțele pe stomac. Ca un cățel culcat pe spate tocmai când făcea frumos. Dar tresare, se scarpină, își mișcă degetele, oftează, liniștindu-se. Îmi bâzâie un țânțar pe la urechi, semn că femela lui mă atacă în altă parte, fără să-i simt înțepătura. Strecurând probabil și o doză infimă de anesteziant. Așa am citit undeva că procedează. îl alung cu ciudă...

Ocupăm de data asta una dintre odăile din față, cel mai bine adăpostită și cu teracotă vișinie cu bolțiță și cu brâu pe care se poate sta, laolaltă cu pisicile, iarna. Un raft scheletic pentru jucăriile stricate. Pe unul dintre pereți, un covor din pai galben, un afiș de la spectacolul *Motanul încălțat* și o bucată de hârtie franțuzească de împachetat. O relicvă frumoasă fixată în pioneze. Raiul unui Mitică mic și foarte iubit. Pe peretele dinspre nord, fereastră cu lemnăria vopsită în galben tare și care bine dispune. O iconiță întunecată în ramă albă. Pe alt perete, dulapul de haine, iar pe ușile dulapului abțibilduri lipite de Mitică. Ușa cu două canaturi, vopsită în același galben tare. Tablouri și studioul în care dormim toți trei. Într-un colț, lângă geam, un scaun solid cu spătar și braț, un jilț. O măsuță de lucru cu sertar și fotoliu pe măsură, aduse de mine din camera din pod. O lampă de birou și un covor albastru țesut, străvechi și care dă un contrast

17 >

viu cu galbenul lemnăriei.

Nu m-am prea odihnit. Răsare soarele. Plutesc într-o zădărnici care-mi încetinește mișcările. Descifrez manuscrite.

>

pe care le dactilografiez. Treaba merge greu. Și Lena citește de

zile întregi și pune hârtiile lui Miron în oarecare ordine. Masa din sufragerie e plină de teancuri și de dosare.

Concentrată iarăși asupra *Jurnalului unui cobai*. Deschide dosare, citește, se întristează, se revoltă, exclamă, surprinsă de pasajele indiscrete. Rar se resemnează să nu exclame și chiar să strige, comentând, recitind pentru mine câte un text. Copiii rămân de capul lor în spațiul imens pe care li-l oferă casă, livada. Fac dezordine, demontează casa, se obrăznesc și nu le mai pasă și nu le mai este frică de nimic. Atinși de Lena în momentele când fac boacăne mari, iau un aer de nedreptățiți, neînțeleși, nedumeriți, nevinovați, de victime caraghioase și dulci. Ca să le restrângem aria de cotrobăială, biblioteca și sufrageria stau sub cheie. Ei dau târcoale. Tanti Zica (sau Zina!) pune la nesfârșit murături peste murături, complicând și ea cu o dezordine în plus situația. Mai stă și pe la cozi la alimentară și la aprozar, în Târgul Vălenilor...

Tund copiii. Ioana cu perciuni.

Încet, dar sigur, toamna se instalează în culori de vis. Scriu: „Câteodată bate vântul care stinge-n sobă gazul”. Palpităm de teamă controlând arzătoarele. Mitică pictează. Ceilalți îl urmăresc cu atenție. Pe urmă vor și ei să picteze, îl sâcăie, îl înnebunesc. La urmă facem o expoziție cu lucrările lor agățate prin copaci și expuse pe iarbă. Vântul le ia în derâdere strădania fermecătoare.

Se pune de-o zi de șmotru. Îmbăierea jechoșilor și spălatul rufelor. E un amor să vezi frânghioara plină de rufele lor puse la uscat. Fac mare haz de bălăbăneala cămășilor în vânt. Lena are mai multe prăjini cu care le ridică la cer. Mai rămânem aici încă vreo zece zile. Lena nu dă încă semne că s-a săturat de hazul nostru. La culcare le citesc povești. Pe Ioana o ia somnul înainte de final. Dar se trezește și mă ia la rost că de ce m-am oprit din citit. Nu realizează că a adormit și nici cât a dormit. Cred că se duce cu povestea în somn și revine la fel. îmi spune cu exactitate propoziția din momentul intrării ei în somn. Reiau lectura cu glas tare, numai pentru ea. Mă amuză confuzia ei, crede că dimineața din geamuri este tot seară. Ioana spune că Andrei i se pare mai deștept când doarme. Mai deștept, mai bun și mai cuminte.

Zice: „Uite ce gurițucă are! Râde în somn...” Blondea mea e tare duioasă uneori. Începe să se joace cu urechile lui, să-l gâdile, să-l facă să tresară și să-l trezească...

Tot 13 octombrie

Când au trecut cinci luni de când ne-am întors din America? Acasă timpul se mișcă altfel. Îi sugerez Lenei să-și scrie amintirile sau să se înregistreze povestind. Povestește cu mult farmec o mulțime de lucruri. Are spirit analitic și pune concluzii corecte. Găsește în hârtiile lui Miron pasaje picante, secrete. Omul era foarte sincer, relata tot ce omenește i se întâmpla. Ea reacționează, fumegă cu sete și bea cafele, îngândurându-se. Se repede furioasă la Mitică sau îl strânge la piept în puținele ei momente de duioșie și slăbiciune. Are momente când recunoaște că s-a băgat într-o treabă care îi depășește răbdarea și că nu are tact. A vrut să isprăvească repede, dar nu e posibil. Repede, ca să vadă „pe ce stă”, să pună ordine în hârtii, să adune ce e de adunat în câteva cărți, să reparcurgă *Jurnalul* cu părțile lui vulnerabile...

Mă simt neînsemnată și aproape inutilă în acest univers... Lena se plânge că lipsesc unele hârtii, fragmente din *Jurnal*, care au fost luate și n-au mai fost puse la loc. I se pare că e mâna lui Miron, dar nu numai a lui Miron... Foi smulse, poate sustrase, poate distruse, goluri dureroase. Episodul cu decorația dată de Tito. Cât fusese Miron internat, Sidonia j

(Drăgușanu) îi dăduse lui Bogza, care venise pe la ele, fragmente care nu s-au mai pus la loc. Când a ieșit din spital Miron, făcuse o criză de nervi pe acest motiv, neiertându-i lui Sidi frica iresponsabilă, faptul că „a predat” acele fragmente care i se păruseră, și chiar erau, periculoase... E o istorie întreagă. Însemnări despre problema țărănească, măcinarea în fel și chip a acestei categorii. Greșeala de a-i face pe țărani să migreze spre centrele urbane. Repartizarea a hectare întregi de vie și de porumb către școli și ocuparea orelor de curs cu munca câmpului. Orelle se țin numai luna și marțea, iar restul săptămânii, pe câmp, la cules. Sau: „Se fac câte trei taxatori pe autobuz, sunt aduși oameni de la țară pentru asta, iar pământul rămâne fără țărani”... Specialista în oftalmologie care a fost pusă să spele closete...

Răduleştii, care se jenează să meargă la Văleni, pentru că Miron a refuzat să se lase văzut de ei înainte de moarte... Explicație comodă, că Lena vorbește prostii... Cei care se perindă pe-aici după moartea lui Miron au tot felul de interese ascunse. (Neutralizarea naivilor prin adulare, aprobare și lacrimi.) „Dar când n-a intrat la ei omul zilei? Când n-a fost el sărbătorit?! La ananghie, lucruri din casă au fost vândute lui Baranga... Baranga, care a zvonit că Miron, bolnav la Paris, ar fi făcut-o ca să rămână la Paris... Și Baranga, în loc să fie dat pe ușă afară, ca un nemernic, a fost crezut... în schimb, Cornel Mănescu și-a trimis nevasta din Elveția la Paris special să vadă cum stau lucrurile... Schileru, în disperare de bani, a vrut să-și vândă biblioteca lui Miron, Miron i-a dat bani, spunându-i: «Dar cum crezi tu că aş mai putea sta eu în casă, cu măcar una dintre cărțile tale, când aş şti că le-ai vândut pentru că n-aveai ce mânca?»”.

15 octombrie, Văleni (Calendar intim: 4, 13, 21)

Ieri, Lena cu Mitică la Ploieşti. Singură cu copiii, închid uşile, bat la maşină un jurnal din Bulgaria din 1962 şi asist neputincioasă la un acces de plâns al Ioanei, căreia îi e dor de taică-său şi-mi cere să-i fac rost pe loc de un mijloc de locomotie sau să pornim pe jos spre Bucureşti. Adevărul este că stând toată ziua la maşina de scris, absorbită de manuscrisele lui Miron, cei mici se simt abandonaţi, după ce i-am obişnuit cu alt regim, de joc, de plimbare şi poveşti.

Îmi reproşează, şi au dreptate. Îi îmbrac frumos şi plec cu ei să-i vântur prin oraş. Totuşi cel mai minunat loc din Vălenii de Munte rămâne cuibul Paraschiveştilor cu livadă. Centrul, anost, sărac în acest anotimp. Se ridică praful după toate bicicletele şi motoretele, singurele pe care şi le permit localnicii...

Zi caldă, în copii neastâmpăr, dorinţa lor de-a atinge cu mâinile totul, pofta lor de-a căpăta cadouri-jucării, pofta mea de a-mi face provizii de aţe, fire şi dantelă. Mi-e dor de casă, de amprenta personalităţii mele acolo. Dar cine mai ştie? Sunt atâtea forţe şi energii negative acolo, iar eu prea blândă, prea slabă ca să le anihilez şi să nu mă pierd. Şi-apoi, am şi eu dominantele mele, la care nu renunţ...

Ne întoarcem din oraş. Cu ieşii după mine, cu de-ale mâncării, cu

rozătorii mei de biscuiți. *România literară* mi se pare mai aerisită sub Ivașcu, iar *Contemporanul*, conservând amprenta aceluiași. E și aici un lucru misterios, să știi să faci gazete. Oriunde ești pus, să faci treabă bună, când ești pus acolo ca să ții lucrurile pe loc.

O stare incertă, ca de sete-foame, dar nu de apă-hrană, ci de altceva. O insatisfacție. Nu mă grăbesc să pun la loc ce am pierdut slăbind după nașteri. 10 – 12 kg! E drept că pot să scad de-aici înainte dincolo de limita idealului meu...

Astă-seară reușesc să-i conving, ținându-mă tare în fața puterii lor concurente de convingere, să doarmă singuri. Au cedat doar după ce au încercat toate șantajele, toate siropurile și toate lacrimile. Se zice că la vârsta asta nu le faci propriu-zis educație, ci numai îi supraveghezi. Și trag concluzia că nu există sentimentul de recunoștință la copii. Dacă ar exista așa ceva, cât de răsplătiți ar fi bieții părinți pentru curajul, plăcerea, inconștiența, scuza de a-i aduce pe lume. Ne fâțâim după ei de colo până colo, după fundul lor, iar ei n-o să ne scuze/ierte nicio neîmplinire, nici ratarea, nici limitele. Oboselilor noastre nu le ține nimeni răbojul...

Aflu de la Lena lucruri îngrozitoare, de un concret scabros, despre Vera L. La înmormântarea lui Miron au descins în ultima clipă dintr-un microbuz al Uniunii Vera, Blandiana și încă vreo câteva tinere autoare. În *maxi*, în blănuri, fardate, pudrate ca niște paiate. „Condoleanțe! Eu, știți, sunt A.B”. Lena primește prin poștă 3017 lei de la *Luceajarul*. A trăit o mulțumire specială, îngândurată. Și a vorbit atât de frumos tot timpul, încât am regretat că n-am avut cum s-o înregistrează... Totuși, scrie. Face un *Testament pentru* Mitică. E o probă, un document de loialitate și de căldură omenească, și care arată valoarea acestei femei dintr-o bucată, ființă admirabilă. E deșteaptă și bună, încât mă întreb cum se îndură să rămână pe un loc din fundalul tabloului generației sale, adică a celor ce au acum în jur de 40 de ani. Faptul că s-a măritat cu un bărbat mai în vârstă și cu probleme de sănătate și că a fost singura din cinci care i-a făcut un copil, el dorindu-și-l enorm, a marcat-o, i-a fixat un fel de statut de victimă veselă și volubilă. Iat-o văduvă, singură în vacarmul lumii, singură

între atâția prieteni, așa cum o văd eu aici, la Văleni, disperată între hârțile rămase, tânără încă, și caldă, cu o tandrețe dublată de luciditate. E un comentator de taină al istoriei luate la bani mărunți. Are o frază

amplă, limpede și plină de elanuri...

Sub frunzișul sedimentat, iarba rămâne verde și iarna.

Calc înfiorată pe covorul ei adânc și foșnitor. Mai sunt câțiva trandafiri înfloriți. Roua e rece și se ridică greu. Merele au fost așezate în lăzi și lăzile duse în pivnița din grădină. Nucile ridicate în pod, cocenii de porumb tăiați cu secera și fasolea poloneză culeasă și desfăcută din teacă.

Mâine sau poimâine vine la Văleni, adus de Matei Călinescu, în drum spre Sinaia, Lucian Pintilie. Lena îl așteaptă cu emoție, cu bucurie. Spune că nu l-a mai văzut de multă vreme. A auzit că s-ar fi îngrășat, că și-a lăsat o barbă „spăimântătoare” și că e foarte, foarte ocupat cu tot felul de ghinioane ale altora. Lena spune, și eu rețin cuvintele ei, fără înțelesul întreg, băgând însă de seamă spectacolul mai adânc al sufletului ei de femeie clocotitoare...

Vestește Adrian că e pe punctul de a publica *Interviul* cu Mircea Eliade. Ar fi un eveniment, o bombă, un semn bun în contextul plin de suspiciune, de rezerve ș.a.m.d. Autorul se agită de ceva timp, încercând să înlătune bețele din roate. Tracasat, nervos, recalcitrant, aspirând la admirație, fiind în joc cuvântul pe care și l-a dat în fața lui Eliade...

Domnul Gunesch a suferit, săracul, un atac astmatic. Coman Șova face, la nici 40 de ani, un preinfarct. Valentina e în spital cu micuța lor, și nici nu știe. Anamaria – născută periculos la doar șase luni și jumătate. Anca Cioltei ce-o mai fi făcând cu animalul, apartamentul, mașina și superbia ei? Are geniu profesional, dar atât de puțin noroc.

Spunea cineva, în trecere pe-aici, despre cutare că ar fi „securistă bătrână”. Ar fi culmea să fie adevărat! Nici Matei nu e cruțat, cineva apreciind asupra „frumosului său caracter”... Mie mi se pare că

lumea e cam aiurea vorbind și tocând...

Adrian vrea să se înscrie la engleză. O idee bună. Dar va avea timp și pentru acest proiect? Viața lui alunecă în continuare într-o direcție în care se risipește văzând cu ochii. Setea lui de notorietate îl face glorios, erou al clipei, cu vocație pentru viața publică, gesticulant politic. Fără rezerve, își urmează steaua, mie oferindu-mi un spectacol istovitor care mă îngrozește. Mă uimește și mă umilește prin absență. Eu n-aș avea nevoie și nici n-aș putea să-l urmez în crezul său fără tremur, în dominantele lui. Mi se îndepărtează ireversibil. De mult nu-l mai recunosc. Plutește în alte sfere. Mergem în direcții diferite, și nu la vedere. De fapt, numai el se deplasează. Eu rămân locului, cu antenele mele arse de o dezamăgire surprinzătoare și de tendințele familiei lui de a mă discredita și disloca...

Sala nervilor e un dezastru! Greșeli de corectură cu duiumul. O carte de *sonete* cu 46 de erori grave sună ca o caricatură, ca o batjocorire și o desfigurare a textului. Ce-o fi pățit redactorul meu de carte? Sunt dezolată, mi-e rușine. Corectez fiecare exemplar pe care-l ofer cu dedicație...

16 octombrie, Văleni

Agitație la București în lumea scriitoricească. Preda spune că nu se mai prezintă la editură, Jebeleanu ar fi urlat într-un context, într-un moment de furie. *Luceafărul* ar fi trebuit să publice astăzi *Interviul*. M. Popescu scrie un text în care relatează cum i-a dat el cu un scaun în cap unui confrate tânăr, pletos, la Casa Scriitorilor. De aici oricine poate trage concluzia că scriitorii își dau cu scaunele în cap în fiecare zi. O gafă care ne șifonează pe toți...

Azi am eliminat venin. De pe la opt dimineța până după-amiaza la două. Ceasuri de chin, de migrenă, de fotofobie, pata pe lumina ochilor. Ce mizerie! Lena și Zina au preluat copiii în grija lor. Dar răul îmi trece și, după ce îmi trece, delicios interesul lor în a-mi explica ei mie întâmplarea, că aș fi mers prea mult cu „aviionul”. Și discuția a alunecat frumos de la piloți la parașute și aeroporturi...

Își face intrarea și tanti Totosica cu injecțiile și cu medicay y y) >

mentele ei anapoda. Când a chemat-o, Zina n-a știut să-i spună decât că vomit amar, și Totoșica a decretat că am o criză de rinichi... de unde până unde! Dar și că s-ar putea să fi făcut o „gripă veninoasă”. Nu are rost s-o contrazic. Ne spune că tatăl ei a înnebunit și că nimic nu e mai dificil decât să ai un pacient care ți-e rudă, de care ți-e milă și frică, și lehamite... >

Lena îmi citește din jurnalele ei din diverse perioade. Încheind, oftează cu un surâs trist: „Eh, pe vremea aceea aveam umor, luam altfel lucrurile...”

Se-aud streșinile. Copiii dorm, frigul se instalează. Am slăbit, copiilor însă le merge grozav. Arată ca niște pepeni. Ioana ca Ioana, dar Andrei, la nici doi ani jumătate, are o construcție armonioasă, bărbătească, de mirare. Va fi frumos, înalt și va părea întotdeauna slăbănog, ațos. Deocamdată pare un milog în lucrurile soră-sii. Un milog vesel și puțin clăpăug, defect care ni-l face și mai simpatic. Încăpățânată ca o menghină și absolutistă – Ioana, dar el are umor, știe de glumă. Abia așteaptă să râzi de el ca să se amuze primul de situațiile comice în care nimerește. Degeaba alianțele elaborate Mitică-Ioana împotriva lui, nu le prea reușesc, doar până la un punct. Andrei se sustrage cu umorul lui sorții ingrate a celui mai mic. I-am privit cu uimire liniile din palmă și am descoperit că sunt identice cu ale mele, cu triumghiurile doar puțin mai ferme.

Arhivă lirică 1971, Vălenii de Munte I. Lenei

Tristă și străină doamnă îndulciți cu ochiu-nchis y y

Merele din toamna asta care nu s-au sinucis, Trageți crengilor înalte pod de brațe până-n jos, Schimbând îngerilor cuibul într-un pod mărinimos, Poala voastră, șorțul vostru, care parcă-și învățară Rolul lor gospodărește răsiațat pe dinafară, Cară nuci împodobite, apucându-se firesc Zornăind și vechi inele stema lor cu arabesc.

y

Ierburi peste care frunze cad din ce în ce mai rar, Tristă și străină doamnă, vor păli în februar...

(4 octombrie 1971, Vălenii de Munte)

II

Până la urmă uitând fiorul clipei de plecare, Aș povesti ce văd, ce sunt, aș mai așterne și ce mi se pare, Sângele meu, sângele meu.

— *Ei simt cu toamna, silă de mișcare, Aici, ca nicăieri, în mausoleu e un gropar cu bulgări în spinare.*

(4 octombrie 1971, Vălenii de Munte)

III

Câinele urlă, cocoșul de tablă pleacă, Frunzele cad și fructe rămân ochi vineți pe cer, Toată noaptea luna pomii îneacă, Simți frigul ei înzăpezit în mister. Mi se face groază că mai trăiesc, Somnul risipit e ca un abur cald, Copiii mișcă în paturi și tușesc. Trebuie să fi trecut peste geam un fald.

(4 – 5 octombrie 1971, Vălenii de Munte)

IV

Sunt într-un zid zidit de Ziditor, Fereastra mea – podoabă la vedere, Deschisă-i spre grădina tuturor, Cu spatele la pomul care piere. Eu m-aș întoarce, dacă s-ar putea, Ceva ciudat mă-ngândură, mă doare. Minunile vuind în fața mea Au fost, mai sunt la fel de trecătoare.

Când calm și cald cu duh și-ar însera >

Copacul pe pământ o umbră mare. Încep-sfârșesc cu liniște să cred că nu mai am și nu mai am răbdarea Acelor valuri care se reped în țărnișă și fac atât de cruntă marea. Sfiindu-mă, jelind ca un poet, Eu m-aș întoarce și as face

Un test intim și greu, rotind încet Tot lupul, toată sumbra carapace...

(5 octombrie 1971, Vălenii de Munte)

V

Se va zămisli un copil sub mărul din grădina Luminată și biciul îl va linguși umil mușcându-l și gonindu-l încă-odată. Dar el nu se va plânge, nu se va speria, Fericit într-o baltă de sânge nenăscutul va sta...

(6 octombrie 1971, Vălenii de Munte)

17 octombrie, Văleni

Au venit spre prânz, când aproape că nu-i mai așteptam și ne apucaserăm de dactilo-citit. Au sosit Uca și Matei, și

Lucian Pintilie. Mai ales Pinti era cu atâta drag așteptat ca bun și

prețuit amic, ca om curat și proaspăt călătorit. Se zvonise că s-a îngrășat și că nu vine, deocamdată, la Văleni de rușinea Lenei. Dar uite-l că a apărut bucuros în proporțiile lui obișnuite!

În Cehoslovacia, natalitatea ar fi crescut semnificativ din 1968 încoace. Pentru că au fost constrânși să se retragă în sine și să reziste în modul cât mai firesc fierbinte al naturii, înmulțindu-se după evenimentele prin care au trecut. La noi e o tragedie cu problemele perpetuării: femeile refuză, de groaza sarcinilor nedorite și a avorturilor clandestine, să se mai culce cu bărbații lor...

Matei surâde la fel ca în '66, când ne vizita în Berceni. Și tot cu un pahar de alcool în mână. S-a obișnuit așa... Undeva, într-un pat, Uca își ține întins piciorul rupt (undeva în munți). Tristă ca o căprioară rănită, frumoasă, cu ochii umezi, cu o practică a înghițirii lacrimilor adusă la perfecțiune. Îmi sugerează că o duce prost. „De ce?” întreb. „Așa...”, îmi răspunde. Și se uită după Matei, care se dusese în sufragerie după o sticlă de votcă, cu care și revine fericit, înțeleg că Uca, chiar dacă nu știe totul, își intuiește drama fără ieșire. Căci femeile, când sunt respinse, înșelate, ori numai își închipuie că sunt, se îndrăgostesc și mai tare, se reîndrăgostesc cu înverșunare de același partener, și o fac din orgoliu. Nu-mi explicam la mare de ce Uca fusese retrasă, singuratică. Ca și acum, îmi căuta privirea să vadă dacă înțeleg, dacă poate conta pe compasiunea mea, dacă mi-ar putea spune mai mult... Am stat rezervată tocmai ca să n-o rănesc. Ea, răsfățată, și mizeriile de băutor leneș, meticulos.

ale lui?...

„Ce face Irinuca?”, A, ea e cuminte. Chiar mi-e milă de ea!” Ca să-și revină din efortul asfixiant de a-și reprima lacrimile, mă duc să golesc o scrumieră în care ea se jucase îndelung cu vârful țigării.

În tot acest timp, copiii și-au făcut somnul de după-masă. Nici nu-mi vine să mă întorc în hol, să-i văd oarecum chinuți discutând literatură...

Fiind suspicios cu oamenii, îi cunoști mai lent și puțin la voia întâmplării. Nu-mi e indiferent ce-mi explic și cum despre caracterul lor, dacă-i judec greșit mai ales pe cei valoroși și dragi. Nu ai la îndemână ca probator decât faptele lor, care sunt mai puțin frumoase decât vorbele lor. Desfășurarea faptelor în care sunt implicați contrazice orice sinteză verbală contrafăcută și partizană. Ce-i place fiecăruia să debiteze despre sine nu-l poate păcăli pe un bun ascultător, pe un psiholog interesat să-și ducă până la capăt slalomul de taină printre oferte, fascinante, dar nesigure...

18 octombrie, Văleni

Negăsind *Luceajurului* oraș, primul meu gând e că revista a fost topită, retrasă, reținută din cauza *Interviului*, și nu doar că ar fi o simplă defecțiune de difuzare... Cartea lui Adrian sigur că nu e pe piață. Iar dacă va fi vreodată pe piață această *Istorie a unei secunde*, înseamnă că poate se reface un echilibru ce aparține normalității. Și dacă va fi măcar o clipă în multe capete, lucrurile s-ar învâlmăși. Sunt nerăbdătoare să mă întorc la București, să fiu în piața în care stă instalată ghilotina și să constat că nu mai taie gâtul de hârtie al unei cărți...

Copiilor le e bine aici, eu însă nu-mi găsesc rostul. Mă agăț cu nădejde de întrebarea de bun-simț a unui copil: „Noi când mergem acasă la noi?” Exilul nostru pare fără sfârșit. Chiar dacă părem într-un rai, lamentoul Ioanei mă înfrigurează. Adrian amână consecvent revenirea noastră acasă. Copilul însă se simte neglijat. Ceva e suspect în absența prelungită a celui care o răsfățase intens. Ioana: „Mămico, mie îmi vine să plâng...” Și plânge, gândindu-se nedumerită la el...

Vremea se strică. Usuc rufe pe teracotă. La Snagov, acum o săptămână, se strâneau cu fărâșul rândunelele moarte. Ele, care sunt primele care pleacă și vin ultimele, au fost păcălite de vremea ce se prelungea frumoasă. Ce-or fi pățit ele, radarul lor milenar? Se făceau nevăzute încă din august. Ce să le fi ținut acum până-n octombrie?

Parcă mi-aș mai fi dorit câteva zile line și calde. N-am mai apucat să ieșim pe dealuri încă o dată, ultima dată, cum plănuisem și-am tot amânat. E atât de frumos aici pe dealuri, ca-ntr-un tablou

scăpat din ramă și dilatat în toată poala azurie a lui Dumnezeu...

Am încercat să lucrez la o carte pentru la anul, care să se intituleze chiar *Exil*. Îmi fac atâtea iluzii, am atâtea rețineri și îndoieli. Un salt substanțial nu-mi imaginez că voi face de azi pe mâine. Poezia îmi schimbă amărăciunea generală. Dar numai la amărăciuni te întorci cu putere și cu credință. Ele sunt regeneratoare, incitante. La ce-ar folosi să fac variante pe aceleași teme triste?

Astăzi paște un mânz în grădina lui Miron. Un mânz, un cal de-un an, un noaten, la care latră înnebunit câinele legat în lanț. Musafirii ne-au plecat parcă prea repede, iar Lena le găsește în asta o calitate: „N-au stat mult, au fost decenti!” Deși o spune alb, deși se vede limpede că le regretă plecarea, că i-ar fi plăcut să stea de vorbă cu „Lucică”, să depeze amintiri, ori să-i povestească despre America lui. Insatisfacția, dezamăgirea plutea într-o imperceptibilă jenă.

Călineștii erau familiari, dar lăsați oarecum deoparte de gazdă. În centrul atenției fiind altcineva. Mi s-a părut atât de firească afecțiunea ei și atât de nedreaptă soarta. Matei a fost, până la urmă, luat peste picior cu o abia învelită ironie: „Dar ce mai face, domnule, prietenul dumitale Breban?” Tonul ei l-a surprins. Suna a provocare, din care Matei s-a salvat inteligent: „A dat de sărăcie în Franța și s-a umanizat”. Suna ca o lepădare. Era chiar o lepădare inspirată, fără menajamente. Pintilie s-a uitat la Lena, Lena înapoi la Pintilie și totul s-a spart într-o glumă, schimbând subiectul. Uca, rămânând în starea ei de înec, s-a înviorat preț de-o secundă, însă palid și oarecum fals: „Ei, bine, nu, nu, nu! Nu sunt într-o pasă proastă și nu văd lumea în negru numai pentru că mi-am rupt piciorul și am stat o lună în spital!” Matei pâcăia din țigareta lui isteț ascunsă în pumn...

După ce au plecat, Lena, acumulând îndelung, despre Uca: „Fata asta se scame să scape de propria ei fandoseală și nu reușește. Azi a fost destul de decentă. O fi dat viața peste ea cu puțin brânci, cu ceva, că nu i-a mai ars de șiretenia ei specific basarabenească...”

19 octombrie, Văleni

Trimisă după *Luceafărul*, Zina s-a întors tot fără. Cel puțin am aflat că revista a apărut normal, dar că s-a epuizat instantaneu. Val

Sârbu a venit aseară să anunțe sosirea, pentru azi, a unei prietene. Și un mesaj din partea învățătoarei lui Mitică, exasperată că băiatului îi e imposibil să se concentreze și să stea într-un loc mai mult de zece minute. Azi, Lena s-a dus cu el de mână la școală și *l-a aranjat* ea în bancă de față cu toată clasa. El s-a făcut „rrrroșu”, după expresia Lenei, și mic.

În fine, cât timp femeile au schimbat o vorbă între ele, copiii s-au adunat buluc la banca „victimizatului”, iar o fetiță îl servea cu fondante dintr-o cutie cu fundă. Niciun copil nu-și mai amintea de ghiontul, de șutul, de pumnul sau de cucuiul... Toți îl protejau acum pe insurgent ca pe un tovarăș de suferință, făcându-l să uite de umilința abia înghițită de la maică-sa.

Ziua se îndulcește puțin. Scoatem copiii în curte. În curte, menajeria lui Noe: mânji, viței, curcani, găini, porci, câini (nouă bucăți!) în plină agitație de nuntă – toate orătăniile venite la larg de prin împrejurimi să pască și să se bucure în tihna livezii lui Miron. Nucii, oricât de strașnic bătuți cu prăjina să lase tot la pământ, mai păstrează din grija lui Dumnezeu și pentru ciorile flămânde de la iarnă destule nuci în vârf, în crengile cele subțiri și elastice din înălțime. Dacă ai răbdare și scormonești prin frunzele căzute în strat gros, ai surpriza să mai găsești preț de câte-o poală de nuci pe zi. Cu înverșunarea lor veselă, copiii fac tăraboii și comentarii în triluri, de mici Columbi ai nucilor descoperite. Chiot, uimire și, Doamne, cât sunt de minunați în sinceritatea lor!

Cu ce fericire simplă te poate înnobila toamna, departe de ceea ce, vrând să fii, exiști totuși în limitele firii omenești, rămânând să realizezi cine știe să întrețină minunea. Amprentă lăsată în memoria vârstelor de cuvintele, de firescul celor mai dragi făpturi...

Mitică a făcut baie și s-a băgat în pat, gânditor. A fost avertizat că de azi înainte îl paște un pericol. Va veni cineva să-i dea lecții de engleză. Va primi acest nou ham ca un călușel murg plin de nerv, de neastâmpăr... Abia aștept să mă întorc la București...

Ioana e tunsă scurt, blond-cenușiu, Andrei are breton, saten.

Amândoi dorm frumos. Cresc în somn. Li se rotunjește capul. Au gene lungi, gură roșie, pielea strălucitoare și moale. Andrei e ca un desen în peniță. Ioana e un fruct bine mirositor. Le place să-i iubim, să se veselească, să glumească. Andrei are umor, Ioana mai puțin. Le-am făcut baie. Când îl bag în apă, Andrei se roagă să nu-l mai spăl niciodată pe cap. Singur își trece cu pumnii năclăiți de săpun pe la ochi.

Îmi amintesc plimbările prin ger la Chicago, pe peroanele solide ale trenului electric. Locul acela există, continuă să existe pentru totdeauna. Faptul că eu nu mai sunt acolo n-a fost încă observat pe pământ. De oameni nu mi-e dor.

Mi-e dor de cărțile lor mai mult decât de ei. Mi-e dor de»

mama, căreia îi scriu inconsistent și atât de rar. De Adrian nu mi-e dor niciodată, și iată că lui îi scriu. Poate pentru a mă lega de ceva ce nu se leagă. Pentru că el nu există...

20 octombrie, Văleni

Fac lista lucrurilor pe care mi le doresc și un pomelnic al treburilor de făcut. Transcriu pe sărite, pentru a-mi aminti gustul și tensiunile acelei hărnicii naive de care sufăr, chiar și pe marginea prăpastiei, în pragul catastrofei: leagăne pentru copii, galerii, panouri cu buzunare pentru jucării și scule, uscăturile, copacii bătrâni, fotografii, un foarfece de grădină, un fierăstrău de mână. Am numărat 66 de griji! De ce 66? De ce nu 666? Doamne, iartă-mă!

22 octombrie, Văleni

Pe la 2 noaptea mă mișc insomniacă prin odaie, răsfoiesc reviste, fac focul, învelesc copiii. Fiecare se zvârcolește altfel în somn. Sunt ca niște tanchete cu burghiu. Toată noaptea mă atacă, mă bubuie, mă reperează cu ochii închiși. Iată o problemă. Transformarea dormitorului în cloșcă, și cu lumină mică...

Memento

— Expoziție de arhitectură americană la București. Coadă, care s-a format pe șapte rânduri, de la Institutul de Arhitectură până aproape de CC...

— Ședință de excludere a lui Paul Goma, care, deocamdată, s-a soldat cu unanimitate împotriva excluderii...

— Atitudine Jebeleanu-Caraion. Amenințare din partea lui Dumitru Popescu-Dumnezeu cu dizolvarea organizației de partid de la Uniunea Scriitorilor. Se pare că-l calcă pe nervi situația de la Uniune...

— Vizita oficială în Iran. Comentarii, bancuri, bârfe, uimiri...

— Internarea bătrânului Totosichii într-un sanatoriu de

y

prin Câmpina. În Văleni nu se găsește zahăr. Și ouăle au dispărut de vreo zece zile. Zina găsește pește proaspăt. Tricotez pentru Ioana un pulover. Mohair dat în lucru la Coca, foarte convenabil. Un pachet de hăinuțe rămase mici, pentru Cerasela. Fac bagaje. Dacă Adrian nu vine să ne ia până sâmbătă dimineață, Lena va pleca cu trenul la București, pentru pensie.

— Apare în *Luceafărul* interviul cu R. Sanosi. Excelent pasajul cu mâinile care pot fi păstrate amândouă...

— La ședința de excludere, Stancu n-a venit din motiv de zi de naștere, iar Preda, din motiv de gâlci. Bășcălia lor, oricât de semnificativă, miroase a dezastru...

— Aflu cum a fost aruncată pe Teleajen tipografia lui Iorga de către primul primar comunist din Văleni, de meserie văcar... Au fost prăpădite atunci caractere de literă aduse din toată lumea de ilustrul cărturar. Slavone, arabe ș.a. Mașinile mai grele ale tipografiei au fost scoase cu ranga și expediate la Oradea... Din spațiul tipografiei s-a făcut un atelier de tâmplărie. Același primar-văcar a distrus și colecția de icoane pe sticlă din Muzeul Iorga, pe motiv că ar fi artă decadentă... Crimă din ură și ignoranță...

— Oră de desen în aer liber. Copiii lipesc frunze galbene peste culorile de pe planșe. Asta s-a întâmplat pe Pancialiu într-un după-prânz însořit, când poarta dinspre Teleajen a fost desfăcătuită și descălțită din mărăcini... >

— Tapisereasa din Ploiești colaborând cu un pictor argentinian, venit special pentru a se documenta în tapiserie. Matrapazlâcul cu substituirea de lănet. Lăcomia a costat-o călătoria în Argentina, care nu s-a mai făcut...

— Dimineață, după răsăritul soarelui, horă de ciori deasupra

nucilor. Multe, urâte, agresive. Semn sigur că iarna stă să vină peste noi. Ciori cu nucă în cioc. Ciori în cireși. Ciori în meri. Ciori în iarbă. Invazie de ciori...

Amintirile nu au de-a face cu trecutul nostru, cu timpul, cu locul. Amintirile suntem noi. N-am să mă decid ușor și nici definitiv ce sunt amintirile, acte de avariție sau acte de generozitate. Sunt chinul și binecuvântarea, memorie palidă și memorie în flăcări, film contradictoriu, mereu rulat, reluat, refăcut, bucuria și groaza de a înmărmuri și de a te topi în trecut, tu, imobil în fața mișcărilor, lumilor, altora, gonitul, respinsul și îmbrățișatul, și părăsitul, și disperatul, și calmul, și viul, și distrusul, și iluzoriul, ceea ce nu este încă presimțit, puterea de a risipi și de a aduna.

O, Doamne, memorie și uitare, și desfigurare, și derută, și împăcare, cândva, mai târziu, acum, nu, acum niciodată! Să nu putem scăpa unul de oboseala celuilalt, niciodată! Doi în aceeași măsură ca unul, ceartă pe același sac cu aur-cenușănisip-osuar.

Oglindă, cuvinte în convenția cu numele singurătate născându-se! Ținem minte ceea ce vrem, ceea ce putem din ceea ce nu este încă, unicatele noastre secrete unicatele noastre... Încremenesc aparent nepăsătoare, cu preocuparea celui disperat să-și uite de sine, oglindindu-se cât mai sărac în speranță. Mă topesc, mă înec convinsă că-mi scapă, dacă nu mă grăbesc, ceea ce nu e. Să vedem, mai târziu. Și iarăși aș sta într-un lan de iarbă coaptă, în nesfârșită uscăciune, cu greieri sărindu-mi peste piept... Amintirile? Ele nu pot fi decât în viitor.

— Țiganul care-și picta pe casă tot ceea ce nu avea: un sifon, o sobă fără cuptor, un cuptor. Și, într-un colț, un fier de călcat.

26 octombrie, București

Corectez pe 30 de exemplare din *Sala nervilor*. Pun cărțile într-un coșuleț și alerg la Uniune, unde mă întâlnesc cu el. Scriu dedicații, fără să mă pricep. N. Manolescu primește cartea cu bucurie. Matei îmi surâde de departe, prietenos. Primește cartea și ne invită pe la ei. Spune vesel că e groaznic când începi să ai un copil la școală, că școala e o tâmpenie, o zădărnici. Matei a încărunțit între timp! Și râde, și am bănuiala că vrea să acopere ceva cu acest râs. Ștefan Bănulescu,

Într-o dispoziție de crispare blândă, îmi inspiră cuvinte de care sunt pe moment mulțumită. Cu Bănulescu, Țoiu, Ilie șoferul și cu mine în mașină, Adrian ne citește entuziasmat dintr-o cărțuie de Grigore Vieru, poet basarabean. Ne citește și toți ascultăm mai mult sau mai puțin indiferenți. Nu prea e locul potrivit într-o mașină în care stăm înghesuiți cinci adulți... Și basarabeanul, și recitatorul meritau să se audă

mai la larg... Tot azi le-am oferit cartea de sonete lui Stancu, lui Ivasiuc, lui Cosașu, lui Fulga.

28 octombrie

Ninge. Bate vântul. E prea devreme pentru frig. Castanii sunt încă de un verde fastuos. Și plopii au tone de frunze tremurătoare...

30 octombrie

Nesuferit Ivasiucul? Ipocrit Ivasiucul? Fals, îngâmfat? Lăudându-se cu cât a scris el, Ivasiucul! Și-ar trebui să am sentimente mai bune, căci mi-a relatat un episod aparte, ceva ce ține de sufletul lui. Dar e atât de plin de el! Casa în care acum locuiește Ion Brad, pe Sandu Aldea, în rând cu casa noastră, este casa în care s-a jucat Alee, copil. Este, a fost, casa bunicului său. Când avea 5 ani, spune, a fost foarte fericit dincolo de acel gard care ne desparte de curtea lui Ion Brad. Foarte bine, dar de ce nu reușește să-mi transmită căldură și să-mi fie simpatic? Se uită cu ură în curtea vecină. Eu ce vină am în istoria asta, în toată istoria? Bunicul lui, spune, îl plimba cu mașina, îi arăta Bucureștiul... Se lamentează cu o amărăciune agresivă. Închide capitolul copilărie. Deschide un altul, la fel de agasat: „Și cum te-ai simțit în

America?” M-am simțit ca naiba! – îmi vine să-i răspund, dar n-am chef să o lungesc. Se mișcă tot timpul, parcă fojgăie, îi lucesc ochii ciudat, pune întrebări, mi se pare dubios, ceva nu e normal la omul ăsta! Ciudată specie. Se dă mare scriitor, mare inteligență. Poate e paranoic? Indignat, furios pe tinerii care-i aduc la editură manuscrise și, la Fond, cereri de împrumut. Conchide, repetând emfatic: „Dar ce-mi trebuie mie toată această bătaie de cap, nu știu?! „Chiar! Dacă nu-i

place, de ce nu renunță? Să se retragă acasă, unde să-și scrie șnur cărțile. Dintre cele 168 de articole pe care le-a scris, 150 intră în sumarul unei cărți pregătite „la cheie” pentru tipar...

Azi, la librăria Eminescu, dau întâmplător peste *Cărticică de doi ani*, vreo 30 de exemplare. Peste două ore le bătuse vântul!

Primesc un plic de la Teatrul de Păpuși din Oradea. Ne cer colaborarea. Poate altă dată! Prin 1963, într-o *săptămână a poeziei* împreună cu Nina Cassian, vizitam acel teatru.

31 octombrie

Cu Jebeleanu și cu Adrian prin Breaza, spre Brașov. Duminică umedă, cu frunze umflate de bura de azi-noapte. Dimineată, telefon de la Gigi Istrate, care ne invită pe la el, la Buzău. Șezătoare, afișe, tam-tam... Ne oprim în Ploiești. Căutăm ceva bun de mâncare. Pe un colț era o plăcintărie. Nu mai este... Văd mulțimea de plopi desfrunziți. Numai vârfurile sunt neatinse. Ce fenomen! Ca și când la acel nivel

A >

nu trec curenții reci de aer. Într-o pădure pasc capre domestice. Pe arături, parazăpezile au fost deja puse. La Breaza ninge. O casă cu livadă, o casă ca de turtă dulce. Zic că-i de vânzare. Așa, mică, poate că nu cere prea mult pe ea. Când mă vede atât de încântată, lui Adrian i se ofilește interesul să mai întrebe de preț. Oricât de ieftină ar fi, dar normal că nu este, noi tot n-am avea bani nici într-o sută de ani. O trec în lista neîntâmplărilor, posibilă amintire din viitor...

5 noiembrie

Predau la Albatros volumul selectiv căruia îi schimb titlul, din *Exil în Leac pentru îngeri*. Este titlul pe care-l dădusem inițial *Agoniceădot*. Îmi place încă. Îl conserv. Îi ofer o altă carte. 138 de titluri. Restructurez *Cărticică de trei ani* după discuția pe care am avut-o cu Ioana Ricus, care se arată un redactor agreabil.

Măine, cununia religioasă și masa de nuntă a Lidiei Păunescu, soră de tată a lui Adrian, cu Nelu! Astă-seară îi aranjau lămâița și voalul meu, pe care le purtasem acum șase ani la Bârca. Mă străbate un fior de tristețe, dar nu aș spune că nu știu de ce. Pentru că nunta asta îmi pare o silnicie. Ce-o fi cu băiatul care acceptă senin să se însoare cu

o oligofrenă? El nici nu știe, nici n-a văzut-o, nici de vorbit cu ea n-a vorbit. Costică și familia au ținut-o ascunsă... Cine și cum a pus la cale aranjamentul? Lucru curat nu este, în niciun caz...

8 noiembrie

Obosită, trudită fizic. Durere în zona rinichilor. Mocneală. Nervozitate. Vreau să rămân o vreme în umbră, să-mi revin, îmi umblă prin minte un titlu de carte, o idee mai veche, *Retor pentru Babilon...*

20 – 21 noiembrie, București

Anca la noi acasă – după mai multe amânări, ocupată cum e. I s-a făcut un control al averii, din care a ieșit perfect, prezentând dovezi „irefutabile”, cum s-a exprimat. Bănuieli ridicole, șicane. Căci, dimpotrivă, a avut și are o situație materială bizară, că n-a agonisit chiar nimic în zece ani de căsnicie, iar banii cu care-și face un apartament și o mașină provin dintr-o donație făcută de tatăl ei, din vânzarea unei case și >

din vânzarea unei mașini a fratelui ei. Nici măcar din economii personale făcute cu tenacitate... Singura avere sunt titlurile ei profesionale, meritele ei recunoscute la congrese internaționale. Bizareria s-a risipit prin clarificare. De ce să facem controlul averii la aprozariști, când mai palpitant este să-l facem medicilor de prestigiu?

Anca se grăbește, are o operație grea. O conduc până la capătul străzii pe un frig nesuferit. Peste noapte ninge. Mă gândesc la Lena și la soarta ei – și mă gândesc la mine și la soarta mea...

Ieri seară, Nela și Maria ne-au invitat la restaurant! Este și aici o poveste pe care încep s-o pricep. Ideea cu restaurantul le-a fost sugerată de bătrânul, e un aranjament în stilul lui exorbitant, când are un mare interes indirect...

24 noiembrie, Văleni

Dintr-o piele-roșie, Mitică s-a metamorfozat într-un domn ultracivilizat. Adică se preface, de nevoie, într-un politician și un bine-crescut. Se alintă cu măsură, se uimește exagerat de lucruri care nu-l interesează, rămâne smerit când îl ceartă, totul ca să-și camufleze poznele secrete. E un copil inteligent, liber la minte și foarte mobil, astfel că n-o să-l țină mult distracția cu prefăcătorie. L-am dibuit

dintr-o ochire, și știe că l-am dibuit. Peste câteva zile împlinește șapte ani. Scrie frumos, ia note mari, la școală s-a mai liniștit. Adică a înțeles ce vor oamenii de la el și se poartă rezonabil, ca să nu aibă neplăceri. Când și-a revăzut amicii, n-a rezistat să nu redevină pistolar, după modelele din cele mai turbate westernuri...

Andrei are o slăbiciune pentru maimuțica Iberica, plânge de dorul ei, o evocă și e fericit când îi inventez povești despre ce face ea la București. Face treabă, spală vase, coboară-n pivniță și bea suc, șterge praful, gătește și se suie în pod...

25 noiembrie, Văleni

Termin puloverașul Ioanei. Am croit perdelele și le-am însăilat. Lena a plecat la Ploiești după cumpărături pentru ziua lui Mitică. Scoate de la CEC 10.000 de lei și îi dă cu împrumut lui Adrian. Era mai bine să nu fi îndrăznit să se încarce cu o sumă atât de mare.

În centru, pe strada principală, la o vulcanizare izbucnește un incendiu. Pompieri, acoperiș jupuit, fum albicios de cauciucuri încinse, miliție, public. Se uită lumea la foc ca la distracție, fără spaimă, fără părere de rău. O femeie curățică a comentat: „Arătări cerești!” Era să se-aprindă și oficiul poștal...

Toamnă amestecată. Un al doilea val de ciori, o altă cumetrie de câini și iarăși expunere de picturi prin copaci.

29 – 30 noiembrie, București

Ne-am întors aseară de la Văleni. Ziua Miticului a fost exact ca o duminică văleneană cu prieteni veniți de peste tot, ca atunci când trăia Miron și casa era animată de lume cu plăcerea vorbitului. Musafirii aduc belșug de vești de tot felul, noutăți, alimente, jucării, sufletul și dragostea lor, lucrșoare gîngășe de prin străinătăți.

Elena (Pătrășcanu) Veakis o invită pe Lena să facă Revelionul împreună. Lena se eschivează: „Eu îl fac simplu, aici, eu mă voi culca devreme, eu nu merg nicăieri, dar nici nu primesc pe nimeni”. Cine are urechi de auzit...

Așadar, Lena vrea să fie singură de Anul Nou! Se zbate din timp să elimine pe oricine-ar vrea să-și bage nasul în secretele ei de dată recentă. N-am fost chiar singura care știe ce se petrece în realitate. Cei

ce se gândesc s-o smulgă din tristețile doliului nu bănuiesc că Lena este o văduvă deja consolată și, când se vor lămuri, vor fi șocați. Alt rând de bârfe, de săcăieli. S-a săturat. Între cele două vizite ale noastre la Văleni, Lena s-a schimbat, e cu totul alta. Febra ei de zi și noapte în elanul ordonării manuscriselor, al jurnalelor a încetat cam brusc. I-a fost dat să se încarce de nervi pentru o viață întreagă. A încercat să-și facă datoria, dar a cedat nervos, s-a lămurit, s-a săturat. Mi-a cerut s-o duc la Anca, pentru un control riguros. Micile și marile ei enigme se dezleagă, devin străvezii. Asist ca la teatru...

2 decembrie

E rândul Soreștilor și Bănuleștilor să plece în Statele Unite. Asta, mâine. Azi, ședință lungă. Adrian a înnebunit în așteptarea rezultatului. I se va da, ori ba conducerea *Luceafărului* (șefia)? Stă pe-acasă, își face de lucru, se agită, își mișcă nervii și nerăbdarea. Așteaptă pe cineva pentru un interviu. Acela apare însoțit de șase fete, care să noteze fiecare sunet. E un caraghioslâc, o vânzoleală. Nu se poate concentra. Ce idee! Șase? De unde le-o fi adunat! Gâsculițe curioase, duhnesc a parfum prost de te-amețesc și „notează”. Și Adrian vorbește, și spune, și zice... Ieri și-a făcut corectura la *Istoria unei secunde* –a doua tentativă, alt format, hârtie mai bună, poate și alt noroc, pentru că pe prima i-au topit-o...

În Italia fiind, Balaci a votat pentru Adrian. Iar Stancu, din Belgia. Aseară, Gogu R. la Casa Scriitorilor îi făcea propagandă electorală printre scriitorii veniți să-și devoreze fripturile... Telefonul e mut. Nimeni nu sună să comunice rezultatul... în fine, cârdul gâsculițelor se ridică, fluturându-și stenogramele. Gazda le spune bancuri, apoi mormăie o scuză și dispare la... bucătărie.

3 decembrie

Conducem la Otopeni pe Sorești și Bănulești. Aseară, Adrian victorios. Matei îl propune contracandidat pe Fănuș. 9 la 8 pentru Adrian. Votul iluștrilor absenți nu este luat în considerare (Stancu și Balaci). Geo Dum. nu se deranjează de la Sinaia, că nu i se trimite mașină. Aurel Rău vine de la Cluj. Macovescu întârzie semnificativ. Fănuș, în schimb, s-a autovotat! A făcut scandal, a insultat, a strigat că e

prea tânăr ca să aibă „piscină”, că e un tiran în redacție, că i s-a urcat politica la cap. Pe Fănuș l-au susținut Matei și Nichita...

În drum spre Otopeni, Sorescu dă detalii. Virgil Teodorescu – contra. Croh se decide în ultima clipă pentru Adrian. Fulga, probabil pro Ivasiuc – pozitiv...

Pe la 11 noaptea Adrian nu mai îndură presiunea și se duce la Casa Scriitorilor. Îi ardeau obraji. Era fericit și speriat puțin. Acolo era plin. Fănuș s-a apropiat de el și l-a avertizat: „Mâine nu vin la redacție. Nu mai dau Poșta...” Baltag și Țoiu și-au dat demisia, care nu (le) va fi acceptată. Baltag e de înțeles, dar Țoiu, de ce? Socru-meu, radios, se umflă-n pene, dă indicații de tactică: „Surâde, băiete, celor care te dușmănesc. Ai grijă, vei fi provocat. Fii calm! Prin calm, învingi!” Ți-ai și găsit, Adrian calm! El a dat whisky...

Bănulescu, afectat de cuvintele lui Fănuș, a plâns și și-a dat și el, separat, demisia. Înnebuniți că pleacă, de frică, de grijă de necunoscut. Sorescu știe puțină engleză. Vigi mi-a mărturisit că nu știe boabă. În schimb, Mihaela e specialistă în chineză, iar Bănulescu – mister total, ca de obicei. Teribil de frumos îmbrăcați. O nebunie paltonul lui Ștefan, dintr-o stofă țărănească de pe la Timișoara, cu 60 de lei metrul, vulpe-nspicată, Mihaela, Vigi în vulpe polară, cizme, pantofi șic, *midi-uri*, cum n-am mai văzut multe. ȘI PANAM-ul nu

>

mai decola. Ruta lor, Belgrad-Londra-New York, alta decât a noastră, Zürich-Paris-New York...

succes cu străvechea lui *Baladă de băiat blond*. La urmă, copiii au fost invitați să pună întrebări și au pus: „Care este raportul dintre scriitori și societate? Care sunt șansele ermetismu→

lui? Ceva despre «laboratorul» dvs. de creație”. S-au făcut fotografii, ni s-a pus blițul în ochi. Așa că toți am fost luminați de binefacerile culturalizării...

7 decembrie

Adrian are probleme la redacție. Nu-l plac. Zice că vrea să plece urgent la Sinaia, dar n-o să plece el! Se solicită repetarea alegerilor. S-au dus la Popescu-Dumnezeu. Se spune că s-ar fi dus beți. Poate doar

Fănuș cât pentru toți! În afară de Ilie Constantin și de Sânziana Pop, toți ceilalți au alunecat în tabăra adversă și amenință cu demisia. Uite că istoria se >

repetă. Nici la *România literară* nu l-au vrut. Și-atunci au fost tensiuni. Asist la furia dezlănțuită a lui Adrian pe Baltag și pe Țoiu, mai ales. Cu Fănuș se înjură-n față...

12 decembrie

Cumpăr pentru copii două saltele Relaxa, din împrumuturi de la Fond.

Căutând fișele de ieșire din maternitate, dau peste un teanc de manuscrise. Va trebui să le dactilografiez și să le găsesc un loc potrivit între celelalte. I-am dat mamei o mare cantitate de ziare vechi. Adrian i-a dat și el un cârnăcior și o bucată

de tobă din „porcul de curând cosit” la Bârca. Mâine mă prezint la spital... Voicăneasa îl vede pe Adrian la televizor și se apucă să ne scrie emoționată că l-ar fi sărutat pe ecran...

13 decembrie

În drum spre Anca, pentru că mi-e frică, intru și zăbovesc într-un coafor. Sper să nu fie nevoie să rămân internată peste noapte. Am o mulțime de lucruri de făcut. N-am dus adeverința de la Uniune, așa că-mi amân internarea. Fără hârtia asta, m-ar costa enorm. Deprimată de oboseală. Iau exemplarele de autor de la editură...

14 decembrie, Spitalul Giulești

Fac cald, fierb laptele, o chem pe „mamare” să vadă de copii în lipsa mea. Scrutez întunericul din camera lui Adrian și plec la spital. Același pat de-acum doi ani și jumătate. Mi se face foame, mi se face silă, mi-e grijă că „mam’ mare a” nu a învățat să umble cu gazul. Trebuie să-i dau un telefon. Porumbel sălbatic în copacul desfrunzit și vrăbii înfometate de frig. În sala de operație, Anca mă adoarme. Și mă trezesc apoi în patul meu. A trecut și asta! Încă amețită, sun acasă. Totul e în ordine, mi se spune. Sterilet. Telefon de la soț. Tocmai filmează pentru TV *Strada – excursie psihologică* și e cu echipa prin Giulești. Cap tulbure, paloare, atonie. Cu Anca despre bursa ce i se

oferă, iarăși, pentru America de data asta. O va pierde iarăși, și tot din cauza lui Levente, coleg, specialist ca și ea, și care o sapă. Mâncăm portocale și prăjituri. Îi bat la mașină un articol de șapte pagini. Se retrage, obosită, la camera de gardă.

19 decembrie

Duminică, cu socru-meu la un meșter în fier forjat, pe undeva prin Giurgiului, stația Drumul Găzarului. I-a cășunat să ne pricopsească cu obiecte și corpuri de iluminat din fier forjat, cum spune că a văzut el la case mari. Dar făcute pe gratis. Sunt disperată de lipsa lui de gust și de zgârcenia lui dovedită...

21 decembrie

Meșterul lăudat se arată abia un amator. Face lampioane din bețe de salcâm. Aranjamentele lui don Costică, timp prăpădit degeaba!

Scriu *Copilul etern*. Copilul fiind etern și jucăria inepuizabilă, ridicăm ochii la cer și ciulim urechea.

Duc copiii la bunici. Ce jale, ce țipete de purceluși la gura lor! După-masă vine Daniela Crăsnaru să mergem împreună la cenacul. Dacă vin „fetele”, le pun să bată covoare. Pe umezeala asta precis că le-ar mozoli târându-le. Nu am idee de unde o să fac rost de brad. Mare noroi la bunici. Era în vizită tanti Margareta Ciorapciu. Înghesuieți într-o singură cameră. Și eu nervoasă...

22 decembrie

Ieri și astăzi cu Daniela după brad. Își cumpără o stofă. Mă sună Tita. Ce-o fi apucat-o să-mi spună ea mie că e nefericită și că-i vine să dea cu barda-n Dumnezeu? Că e >

sătulă de mizerii. Nici când e cătrănită, Tita nu-și pierde umorul. Îmi citează adecvat din *Alice în Țara minunilor*. Tita vrea să-i vândă lui Adrian un pont pentru rubrica *Punct și virgulă*. Ceva în legătură cu recentul nostru *oniric de Ardeal* Ion Lăncrănjan...

Prin magazine, după jucării. Cozi apocaliptice la mai nimicuri. Cumpăr ce-și doresc de mai demult și n-am putut până acum: un landou pentru păpușă și o trotinetă...

La Cinematecă, *Zor ba*. Planificasem curățenie cu „fetele”, că doar n-am să le pun la icoană.

Avem și de gătit pentru Crăciun. Poimâine aducem copiii acasă.
Vin la noi, la pom, Lena și Mitică.

Pe seară sună Jebeleanu. Ne invită la Casa Scriitorilor. Că vine un italian... Beau o cană mare de ceai de tei să-mi sting setea după zeama de varză. Sunt epuizată și pierdută-n spațiu...

28 decembrie

Pregătiri pentru Revelion. Îl facem la noi. Pe noi cade greul. Cu familiile Balaban, Rădulescu, Preda.

Arhivă lirică 1971

Când vine clipa de cumpănă înainte de a coborî în pământ, Acolo unde curg fragmentar Iubirile neîmplinite.

Frica de necunoscut, micile lășități, eroarea de sine a satisfacției și descoperirii.

Unde puținul bine care-ar fi putut să fie sus Despică o gură colosală și urlă.

Unde râul de care m-am temut face măști ridicele de sfială, Când frica de moarte s-a rezolvat în sfârșit, Cel mai greu este sufletul celui fericit...

„Amintirile nu au de-a face cu trecutul nostru, cu timpul, cu locul. Amintirile suntem noi. N-am să mă decid ușor și nici definitiv ce sunt amintirile, acte de avariție sau acte de generozitate. Sunt chinul și binecuvântarea, memorie palidă și memorie în flăcări, film contradictoriu, mereu rulat, reluat, refăcut, bucuria și groaza de a înmărmuri și de a te topi în trecut...”

Constanța Buzea, socotită de istoricii literari unul dintre cei mai mari poeți români contemporani, s-a hotărât să-și publice un prim volum de amintiri, jurnalul ținut între 1969 și 1971. Sunt anii în care, căsătorită cu poetul Adrian Păunescu, autoarea era studentă la filologie, naștea al doilea copil, pleca împreună cu soțul ei, cu o bursă, în Statele Unite, unde îl cunoștea pe Mircea Eliade. Ani dedicați în primul rând casei și copiilor, și ani de suferință conjugală. Totul pe fundalul frământatei vieți literare bucureștene și, desigur, în atmosfera României de atunci.

Aceste repere în timp și spațiu, fatalmente exterioare, nu pot

defini însă jurnalul Constanței Buzea, capodoperă de scriere intimistă, disperată încercare de catharsis a unei ființe de infinită sensibilitate și discreție. Cu pagini despre maternitate și copii cum rareori s-au scris în literatura română; și cu splendide inserturi lirice acolo unde notația obișnuită pare să nu mai poată exprima abisul afectiv. Dar este privilegiul criticilor să evalueze cândva această piesă înprozăapoetei.

În aceeași serie

O ana Pellea, *Jurnal 20032009*

Gheorghe Florescu, *Confesiunile unui cafegiu*

I. Negoțescu, *Straja dragonilor. Memorii 1921 – 1941*

ISBN 978 – 973 – 50 – 2550 – 2

9789735025502

Pe copertă: autoarea la începutul anilor '70

5 decembrie, *Urlați*

Șezătoare literară pentru elevi. Rămân în sală. O sală pentru meditație. Un TV, masa învelită în cârpă vișinie, mese pentru studiu. Totul, inclusiv noi, mai mult decât banal, disperat. Ei se lăăie, și nu se mai termină, ca să ne ducem acasă. Și e o jale în ochii copiilor! Mi-e jenă și-mi promit să nu mai calc la așa ceva... în prezentarea ce ni s-a făcut, ce ne-a fost dat să aflăm? Că eu sunt o poetă centripetă, iar Adrian este un poet centrifugal. Rămânem țuț. Asta este!